Ap. Gr. 3319

ÖSTERREICHISCHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN
KOMMISSION FÜR BYZANTINISTIK
INSTITUT FÜR BYZANTINISTIK DER UNIVERSITÄT WIEN

WIENER BYZANTINISTISCHE STUDIEN

HERAUSGEGEBEN VON

HERBERT HUNGER

Band V

CONSTANTINE A. TRYPANIS

FOURTEEN EARLY BYZANTINE CANTICA

WIEN 1968
IN KOMMISSION BEI HERMANN BÖHLAUS NACHF., GRAZ—WIEN—KÖLN

ÖSTERREICHISCHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN
KOMMISSION FÜR BYZANTINISTIK
INSTITUT FÜR BYZANTINISTIK DER UNIVERSITÄT WIEN

WIENER BYZANTINISTISCHE STUDIEN
BAND V

C. A. TRYPANIS

FOURTEEN EARLY BYZANTINE CANTICA

ΠΤΟΛ. II

WIEN 1968
IN KOMMISSION BEI HERMANN BÖHLAUS NACHF., GRAZ—WIEN—KÖLN

Die Vorzeichnung des Klischees auf dem Titelblatt stammt von dem Wiener Graphiker Friedrich Kral. Sie wurde nach einem Original (Solidus Kaiser Theophilos', Ratto 1832) im Besitze des Herausgebers angefertigt.

467

F68
1968
av. 5

Gedruckt mit Unterstützung durch das Holzhausen-Legat

Alle Rechte vorbehalten

© Copyright 1968 by Österreichische Akademie der Wissenschaften, Vienna
Druck: E. Becvar, Wien XIII

To the memory of
PAUL MAAS

Contents

VORWORT DES HERAUSGEBERS

Als ich während des 13. Internationalen Byzantinistenkongresses, Oxford 1966, den Autor dieses Bandes kennenlernte, kam das Gespräch sehr bald auf die neue Romanos-Ausgabe von Maas—Trypanis (Oxford 1963). Constantine A. Trypanis, Professor of Byzantine and Modern Greek an der Universität Oxford, Schüler und Verwalter des wissenschaftlichen Nachlasses von Paul Maas, teilte mir damals mit, daß er die kritische Edition von 14 meist anonymen Kontakia des 6. und 7. Jahrhunderts so gut wie fertig habe. Mit Rücksicht auf die aus technisch-wirtschaftlichen Gründen verzögerte Drucklegung des 2. Bandes der Romanos-Ausgabe war es ein Gebot der *amicitia byzantinologorum*, die Edition der 14 Kontakia im Rahmen der *Wiener Byzantinistischen Studien* anzubieten. Es bedeutet für mich eine besondere Genugtuung, daß die Österreichische Akademie der Wissenschaften das Manuskript zum Druck annahm, so daß es nunmehr früher als der 2. Band der Romanos-Ausgabe erscheinen kann.

Wien, im Februar 1968

Herbert Hunger

PREFACE

In presenting the critical edition of these fourteen early Byzantine cantica I am well aware of the many shortcomings a work of this nature is bound to have at the present stage of research in the field of Byzantine religious poetry; it is, however, hoped that through this edition a fuller picture of the literary genre of the *kontakion* in the sixth and the seventh centuries will become available to scholars, and that this will stimulate further research.

I am greatly indebted to the Institut de Recherche et d'Histoire des Textes of Paris, the Vatican Library and the Library of the Abbey of Grottaferrata for the microfilms and photostats they put at my disposal.

The present work was started some years ago at the instigation of Paul Maas, and it is to his memory that I gratefully dedicate this volume. I should also like to express my thanks to Dr. K. Mitsakis, Mr. S. Davies and Mr. S. Winkley for the help they have given me in the preparation of this book.

Finally, I should like to take this opportunity of thanking the Austrian Academy of Sciences for including this volume in the *Wiener Byzantinistische Studien*, and Professor Herbert Hunger for the interest he has shown and the generous assistance he has given in bringing it to publication.

C. A. T.

General Introduction

The *kontakion*, the Byzantine sermon in verse accompanied by music[1], is undoubtedly the most important achievement of Byzantine literature. This literary genre reached its peak in the 6th century, when Romanos the Melodist composed *kontakia*, which have been called "masterpieces of world literature"[2].

But Romanos was not the only poet who distinguished himself in this field. A number of significant *kontakia* by other poets have survived, some of which have been convincingly attributed to the 6th and 7th centuries. Fourteen of these were singled out by Paul Maas as the most important[3], and it was at his suggestion that I undertook to prepare a critical edition of them[4]. This, together with his edition of the cantica attributed to Romanos, would, he hoped, complete the picture of the *kontakion* from the end of the 5th to the middle of the 7th century, the great period of Byzantine religious poetry. It is my deep regret that this book was not finished until some years after Paul Maas' death, so that he never saw the final form of a study to which he contributed so greatly.

The majority of the fourteen *kontakia* included in this volume are anonymous. Only three are attributed to authors otherwise unknown, whose names are included in the acrostics. These are *Anastasios*, author of canticum III *On the Departed*, *Kyriakos*, author of canticum VI *On Lazarus*, and *Kosmas* the poet of canticum X *On the Assumption of our Lady the Mother of God*. Little, however, is known about the dates or the lives of these poets, as the reader can see in the separate introductions to the cantica in question.

Moreover, only three of these fourteen *kontakia* can be dated with any degree of accuracy: no. VII *On the Holy Fathers* can be dated between 638—40; no. XII *On the Inauguration of St. Sophia*, which was composed for the second

1 On this see P. Maas, *Byz. Ztschr.* 19 (1910) 285; and P. Maas—C. A. Trypanis, S. Romani Melodi Cantica Genuina, Oxford 1963, pp. xif.

2 See H.-G. Beck, Kirche und theol. Literatur im byz. Reich, Munich 1959, p. 426.

3 See P. Maas in K. Krumbacher, Miscellen zu Romanos, p. 108, and P. Maas, Frühbyzantinische Kirchenpoesie, p. 12; see also J. B. Pitra, Analecta Sacra I, *passim*.

4 Of these fourteen *kontakia* No. II *On the Pharisee and the Publican* has never been published; of the others, as the reader will see in the separate introductions to each canticum, a number have not been critically edited, or have been edited on the basis of only a few of the extant manuscripts. It is indeed strange that even the most famous of all Byzantine *kontakia*, the *Akathistos Hymn*, has never been properly critically edited, though editions of that canticum are certainly not lacking.

inauguration of that great cathedral, in 562 A. D.[5], and no. XIII, *On the Raising of the Holy Cross* between 614 and 620 A. D.[6] But there is no internal or external evidence for a closer dating of any of the other eleven cantica. Their subjects, however, their style and the metres employed point, as Cardinal Pitra and Paul Maas have already observed, to an "early" date in a period ranging from the end of the 5th to the middle of the 7th centuries[7].

As would be expected from a group of fourteen heterogeneous cantica, their literary merits vary. They can be works of real inspiration and originality like no. I *The Akathistos Hymn*, and no. VII *On the Holy Fathers*, or they may be lesser writings, like no. III, Anastasios' canticum *On the Departed* and no. XII, the anonymous *kontakion On the Inauguration of St. Sophia*. But no matter what their individual poetic merits may be, they are all significant early Byzantine religious poems, which illustrate the religious spirit of those days and often throw light on the history of the church, occasionally even on Byzantine history as a whole.

At the same time, they are important monuments of the Byzantine literary language of the 6th and the 7th centuries. The classical scholar should be warned that in this period Greek has moved away from the Attic standards of the 5th and the 4th centuries B. C.; a number of Hellenistic usages (usages of the *koine*) and much of what is called "Translation Greek"[8] had already permeated Greek religious writings from the early Christian centuries. Nor should the purist be surprised at the shifting of accents, which he will find, and at the Byzantine enclitics, which differ from those of classical Greek. For these the reader may consult the Metrical Appendix at the end of this volume.

These fourteen *kontakia* are also important monuments for the study of Byzantine metrics. Many of the cantica (I. II. III. V. VI. VII. X. XIII)

5 In connection with canticum XII one further point of general interest should perhaps be mentioned here. As this *kontakion* is clearly not by Romanos—neither the style is that of Romanos, nor is his name found in the acrostic—it can be deduced that the great melodist was dead, or no longer writing, before 562, when the second inauguration of St. Sophia took place; for it would be natural to assume that he of all writers of *kontakia* would have been commissioned to compose the one for that great festive occasion. Romanos' last datable work, 48 *On the Ten Virgins II* (P. Maas—C. A. Trypanis edition) refers to the violent earthquake which shook Constantinople in August 555. This may well be the work of an old man (cf. α′ 6[1] ἡ ἐσχάτη ἐγγύς, though that may be equally well seen as referring to the Day of Judgement).

6 The reasons for the dating of these cantica are given in the individual introductions to them.

7 See the separate introductions to each canticum.

8 The form of Greek in which Jewish-Greek elements abound, due mainly to the influence of the language of scripture. The best book to consult on the language of the fourteen *kontakia* published in this volume is: F. Blass—A. Debrunner—R. W. Funk, A Greek Grammar of the New Testament and other early Christian Literature, Cambridge 1961.

employ famous melodies and metres, some of which Romanos has already used, or even composed. Occasionally, as in the case of I. X. and XIII, they introduce the older famous metre[9] with a new one in the prooemium. But others show complete originality in employing melodies and metres for the first time, as far as we know (IV. VIII. IX. XII and XIV); and they show great skill in the use of those complicated rhythms. Special mention should be made of the anonymous cantica IV *On the Departed* and VIII *On Elijah*, which are both in the same metre, one not otherwise found till very much later. But this does not necessarily mean that they are both works of the same poet[10].

As in the case of Romanos, the fourteen *kontakia* published here have been transmitted mainly by *kontakaria*, i. e. medieval collections of metrical sermons[11]. These range from the 10th to the 13th centuries and include the works of many poets.

The manuscripts used in the present volume can be divided into primary and secondary codices.

1. *Primary Codices:*

A — Athous Batopediou 1041, saec. x—xi (which includes I, II, III, VII, IX, X, XI, XIII).
B — Athous Laurae Γ′ 27, saec. x—xi (which includes I, III, V, VII, IX, X).
D — Athous Laurae Γ′ 28, saec. xi (which includes I, IX, X, XIII).
G — Sinaiticus 925, saec. xi (which includes I, III, VII, XII, XIII).
H — Sinaiticus 926, saec. xi (which includes III, VII, IX, X).
J — Sinaiticus 927, saec. xiii (which includes I, III, VII, IX, X, XIII).
M — Mosquensis Synod. 437, saec. xi (originally in Batopedi, Mt. Athos, which includes I, III, VII, IX, XII, XIII).
N — Neapolitanus II C. 13, saec. xiii (which includes XII).
P = { Patmiacus 212, saec. xi
Patmiacus 213, saec. xi[12] (which include I, VII, IX, XIV).
T — Taurinensis B iv. 34, saec. xi[13] (which included I, III, VII, IX, X, XII).

9 Which indicates identity of melody.

10 See P. Maas, Frühbyz. Kirchenpoesie, p. 20.

11 The exact liturgical purpose of these collections is not known.

12 Q according to Krumbacher; see Die Akrostichis in d. Kirchenpoesie, p. 557.

13 Codex T was badly damaged by fire (see Krumbacher, Die Akrostichis, p. 557). The parts of it, which have been retrieved, have been numbered differently, and are not always in the correct order or legible. For that reason I had to rely, as the reader will see from the separate introduction to each canticum, on the readings of T as given by Pitra, Maas and Gassisi. By good fortune, however, the whole of canticum X, *Kosmas On the Assumption of our Lady the Mother of God*, is still to be found in a legible part of codex T. So I am able to report T's readings of this canticum, which are otherwise unknown, as neither Maas nor Pitra have published them.

Δ = { C — Corsinianus 366, saec. x—xi (written in Grottaferrata).
V — Vindobonensis, suppl. gr. 96, saec. xii (probably also written in Grottaferrata). Of these C includes IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, whereas V includes I, VI, VII, VIII, IX, X, XI.

2. *Secondary Codices:*

b — Cryptoferratensis Δ. α. I, saec. xi—xii (which includes XIII).
e — Cryptoferratensis Γ. β. V, saec. xi (which includes III, IV).
p — Vaticanus gr. 1829, saec. xi (which includes XIII).
δ — Cryptoferratensis Γ. β. XLIII, saec. xii (which includes XIII).
φ — Cryptoferratensis Δ. α. XXV, saec. xii (which includes XII)[14].

The collation of all the manuscripts for the present edition has been made by myself, with the exception of codex T for cantica nos. III, VII, IX, and XII, and codices N and φ for canticum no. XII. For the readings of T I had to rely partly on J. B. Pitra and partly on P. Maas, who had examined that manuscript before it was seriously damaged by fire in 1904[15]. For the readings of N and φ I rely on Gasissi's edition of canticum XII[16]. Although I repeatedly wrote to the Librarian of the National Library of Naples asking for a microfilm of N ff. 46^v—52^r, I never received an answer, so I was unable to examine that manuscript myself. I have, however, used the corrections D. Bassi made to Gassisi's readings, when he collated codex N for P. Maas[17].

With the exception of no. I *The Akathistos Hymn*, which has been transmitted in numerous manuscripts, all the known codices of the other cantica have been examined[18]. In most instances the number is sufficient to enable the text to be established critically. The collation of these manuscripts has shown that, as in the case of Romanos, they are all to a greater or lesser degree related to one another. The transmission of the text is therefore

14 Further details on all these manuscripts can be found in K. Krumbacher, Die Akrostichis in d. griech. Kirchenpoesie, pp. 556f.; E. Mioni, I Kontakaria del Monte Athos, Venice 1939 (*Atti d. Reale Instituto Veneto di scienze, lettere ed arti*, xcvi 2 [1936—7]); G. Cammelli, Romano il Melode, Florence 1930, pp. 76f. and N. B. Tomadakis, Ῥωμανοῦ τοῦ Μελῳδοῦ Ὕμνοι, Athens 1952f., vols. II and III 1.

15 See K. Krumbacher, Die Akrostichis, p. 557.

16 *Roma e l'Oriente* 1 (1910—1) 165f.

17 See P. Maas, *Byz. Ztschr.* 20 (1911) 312.

18 By this I mean all those mentioned by K. Krumbacher in Die Akrostichis and by P. Maas in his notes, which are now in my possession (which include all that is to be found in N. B. Tomadakis, Ῥωμανοῦ τοῦ Μελῳδοῦ Ὕμνοι [Athens 1957], vol. III 1, Κονδακάρια τοῦ Σινᾶ). I have not reported in this edition the readings of Codex Laur. Ashburnhamensis 64 (see C. Høeg, Contacarium Ashburnhamense, Copenhagen 1956; *Monumenta Mus. Byzantinae* IV), as it is a manuscript of the 13th century, which includes only the prooemia and the first strophes of some of the cantica published in this volume, but with no important new variants.

"contaminated", and no subdivision or grouping into families of manuscripts is possible.

In a contaminated transmission of this nature, where variants of equal value are so old and so abundant, the majority readings of the manuscripts must, *ceteris paribus*, be taken in every case as the most probable reading of the archetype. When readings are transmitted in an equal number of manuscripts, the choice is ambivalent. This is by no means a satisfactory method, but it is the best that can be done under the circumstances. The *apparatus criticus* is a full apparatus, which gives the readings of all the manuscripts—naturally *orthographica omittuntur*; the biblical and other sources of the cantica are only quoted when they help in establishing the text.

In the text the number of Krumbacher's *Akrostichis* is given in brackets after my numbering of each canticum. The names of the melodies which accompanied the *kontakia* are also given, but they indicate only the metrical pattern of each canticum and that of the prooemia, as the music is now lost.

At the beginning of the apparatus of each *kontakion* a short introduction will be found giving information about the manuscripts on which the text is based, and all important editions. The title of the canticum, the festival for which it was composed, and the key of the music which once accompanied the poem are also given. None of these go back to the sixth or the seventh centuries; they are therefore of secondary importance. At the end of the volume a Metrical Appendix draws attention to certain unusual phenomena peculiar to medieval Greek metres and Byzantine Greek accentuation. An Index Nominum, prepared by Mr. S. Davies, concludes the volume.

SELECT BIBLIOGRAPHY

O. Bardenhewer, Geschichte der altkirchl. Literatur, Vol. V, Freiburg im Breisgau 1932.

H.-G. Beck, Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich, München 1959.

E. Bouvy, Poètes et Melodes, Nimes 1886.

J. L. Jacobi, Zur Geschichte des griech. Kirchenliedes, *Ztschr. für Kirchengeschichte* 5 (1881) 177f.

K. Krumbacher, Geschichte der byzantinischen Litteratur, Leipzig ²1897.

K. Krumbacher, Studien zu Romanos, *Sitzungsberichte der philos.-philol. und der histor. Klasse der K. Bayer. Akad. d. Wiss.*, München 1898, ii. 69f.

K. Krumbacher, Umarbeitungen bei Romanos, ibid., 1899, ii. 1f.

K. Krumbacher, Romanos und Kyriakos, ibid., 1901, 693f.

K. Krumbacher, Die Akrostichis in der Griechischen Kirchenpoesie, ibid., 1903, 551f.

K. Krumbacher, Miscellen zu Romanos, *Abhandlungen der philos.-philol. und der histor. Klasse der K. Bayer. Akad. d. Wiss.*, München 1907, xxiv. iii. 1f.

K. Krumbacher, Der heilige Georg, ibid., 1911, xxv. iii. 261f.

P. Maas, Die Chronologie der Hymnen des Romanos, *Byz. Ztschr.* 15 (1906) 1f.

P. Maas, Grammatische und metrische Umarbeitungen in der Überlieferung des Romanos, *Byz. Ztschr.* 16 (1907) 565f.

P. Maas, Das Kontakion, *Byz. Ztschr.* 19 (1910) 285f.

P. Maas, Das Weihnachtslied des Romanos, *Byz. Ztschr.* 24 (1923—4) 1f.

P. Maas, Frühbyzantinische Kirchenpoesie, anonyme Hymnen des V.—VI. Jahrhunderts (*Kleine Texte für Vorlesungen und Übungen*, herausg. von H. Lietzmann, nn. 52—53), Berlin ²1931.

W. Meyer, Anfang und Ursprung der lateinischen und griechischen rhythmischen Dichtung, *Abhandlungen der philos.-philol. und der histor. Klasse der K. Bayer. Akad. d. Wiss.*, München 1885, XVII. ii. 370f. = W. Meyer, Gesammelte Abhandlungen zur mittellateinischen Rhythmik, vol. II (Berlin 1905), 1f.

J. B. Pitra, Analecta Sacra spicilegio Solesmensi parata, Parisiis 1876, vol. I.

Bibliography on each canticum will be found in the separate introductions which precede the text.

SIGLA

A	Athous Batopediou 1041, saec. x—xi
B	Athous Laurae Γ′ 27, saec. x—xi
D	Athous Laurae Γ′ 28, saec. xi
G	Sinaiticus 925, saec. x
H	Sinaiticus 926, saec. xi
J	Sinaiticus 927, saec. xiii
M	Mosquensis Synod. 437, saec. xii
N	Neapolitanus II C. 13, saec. xiii
P	{ Patmiacus 212, saec. xi Patmiacus 213, saec. xi
T	Taurinensis B iv. 34, saec. xi
Δ	{ C Corsinianus 366, saec. x—xi V Vindobonensis, suppl. gr. 96, saec. xii
b	Cryptoferratensis Δ. α. I, saec. xi—xii
e	Cryptoferratensis Γ. β. V, saec. xi
p	Vaticanus gr. 1829, saec. xi
δ	Cryptoferratensis Γ. β. XLIII, saec. xii
φ	Cryptoferratensis Δ. α. XXV, saec. xii

M^c, P^c etc. corrector in M, P etc., whether *inter lineas* or *in margine*

$P\gamma\rho$ variants (following γρ = γράφε) in the margin of P

∪ unaccented syllable

— accented syllable

$\dot{\cup}$ / $\dot{-}$ } syllable which may, or may not be accented (see Metrical Appendix)

dub. dubitanter

m. g. metri gratia

Krumb. = K. Krumbacher, Studien zu Romanos (see bibliography).
K. Krumbacher, Umarbeitungen bei Romanos (see bibliography).
K. Krumbacher, Romanos und Kyriakos (see bibliography).
K. Krumbacher, Die Akrostichis in der gr. Kirchenpoesie (see bibliography).
K. Krumbacher, Miscellen zu Romanos (see bibliography).

Pitra, A. S., I = J. P. Pitra, Analecta Sacra spicilegio Solesmensi parata, vol. I (see bibliography).

PG = J. P. Migne, Patrologiae Cursus Completus, series Graeca.

I
ANONYMOUS

THE AKATHISTOS HYMN

The *Akathistos Hymn* is the most famous Byzantine *kontakion*, and is the only one which to this day is chanted *in extenso* in the Greek Orthodox church.[1] The name *Akathistos* derives from the practice of chanting the hymn before a standing congregation.[2] The canticum is also called Οἱ χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου, The Salutations of the Mother of God, because of the repeated addresses to the Virgin, each beginning with χαῖρε, found in it.

As transmitted in the oldest *kontakaria*, the *Akathistos Hymn* consists of one prooemium (Prooemium II, Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ) and twenty four strophes, the initial letters of which form an alphabetic acrostic. The strophes are not all of the same length, nor do they all have the same refrain. Twelve long stanzas, each consisting of eighteen lines and ending with the refrain χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε, alternate with twelve short ones, which are six lines long and end with the refrain Ἀλληλούϊα. In both long and short strophes lines 1—5 are metrically identical, which indicates that to that point they were accompanied by the same melody. Also, in both long and short strophes we find the deliberate use of rhyme. This is to be distinguished from the *homoioteleuton* of rhetoric so often present in Byzantine religious poetry; for the metrical structure of the long strophes, which includes several pairs of lines of equal length, seems to have been specially devised for the use of rhyme.

Though the *Akathistos Hymn* is chanted in full to-day at the socalled Festival of the *Akathistos*,[3] all the extant old *kontakaria* assign it to the Festival of the Εὐαγγελισμός of March 25.[4] At first sight it would be reasonable

1 This takes place on the fifth Saturday of Lent, at the socalled Festival of the *Akathistos*.

2 In distinction from the καθίσματα, which are hymns inserted between the odes of a *kanon* and sung before a seated congregation. Cf. Christ—Paranikas, Anthol. gr. carminum Christianorum, p. LXII.

3 On this see P. de Meester, Officio dell'Inno Acatisto in onore della santissima Madre di Dio, Rome 1903; and L'Inno Acatisto, *Bessarione* N. S. VII (1905) 213f.; N. B. Tomadakis, Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία A (1962) 1147f.

4 The prelude to the 9th century Latin version of the *Akathistos* also connects it with the Festival of the Εὐαγγελισμός of March 25; cf. M. Huglo, L'ancienne version de l'hymne Acatiste, *Le Muséon* 64 (1951) 27f., and G. G. Meersseman, Der Hymnus Akathistos im Abendland, *Spicilegium Friburgense* 1—2 (1958) 1f.

to assume that the canticum was originally composed for that feast, as the message brought by Gabriel to Mary plays a prominent part in the poem. But a closer examination of content and structure present serious obstacles to that view. The actual story of the Annunciation, though it occupies the most prominent place in the canticum—the first four strophes—is but a small part of the whole. The *kontakion* falls into two main sections, which may be termed "historical" (strophes A—M) and "theological" (strophes N—Ω)[5]. In the first, after speaking about the Annunciation (strophes A—Δ) the poet proceeds to describe the visit to Elizabeth, the doubts of Joseph, the shepherds, the Magi, the flight to Egypt, the presentation in the temple; and then, in the second half, to discuss the significance of the Incarnation and to offer prayers to both Mary and Christ. Nor has it escaped the notice of critics that almost all the short strophes, which end with the refrain 'Αλληλούϊα are addressed to Christ and not to Mary[6]. It is clearly a Hymn on the "Story of the Nativity", and not one only on the Annunciation. This points to the composition of the canticum for a festival celebrating both the Annunciation and the Nativity[7], a festival older than the Εὐαγγελισμός of March 25, which was established by Justinian between the years 530 and 550 A. D.[8] Such a festival is known to have existed. It was probably celebrated on December 26 as a "Beifest" in honour of Mary, in which the Virgin was praised as the New Eve for the part she played in the salvation of humanity, and at which at the same time the miraculous nature of the birth of Christ was sung[9]. The view that the *Akathistos* was originally composed for such a common festival, and not for the Εὐαγγελισμός of March 25, is further supported by the fact that the story of the Annunciation is included in prose sermons on the Nativity written before c. 530 A. D., whereas it ceases to appear in them after the middle of the 6th century[10].

The festival for which the *Akathistos* was originally composed is naturally closely connected with the vexed problems of date and authorship. Modern scholars have attributed it to authors living as many as five centuries apart: to Apollonius of Laodicea (4th c.)[11], Romanos the Melodist

5 See P. F. Krypiakiewicz, *Byz. Ztschr.* 18 (1909) 358f.

6 See P. Maas, *Byz. Ztschr.* 14 (1905) 644.

7 See R. A. Fletcher, *Byz. Ztschr.* 51 (1958) 63.

8 See H.-G. Beck, Kirche u. theol. Literatur im byz. Reich, p. 260.

9 Cf. M. Jugie, *Studi e Testi* 114 (1944) 82 and 177; A. Baumstark, Liturgie Comparée (Botte), Paris³ 1953, p. 179; and C. A. Trypanis, *Byz. Ztschr.* 58 (1965) 328.

10 Cf. R. A. Fletcher, l. c., pp. 61f.

11 See C. Economos, Περὶ γνησίας προφορᾶς τῆς 'Ελληνικῦς γλώσσης, Petersburg 1830, pp. 667. M. I. Gedeon, Πατριαρχικοὶ πίνακες, Constantinople 1890, pp. 240f., attributed the Akathistos to a date shortly after Julian's death.

(6th c.)[12], the Patriarch Sergius (7th c.)[13], Georgios Pisides (7th c.)[14], Georgios Sikeliotis (7th—8th cc.)[15], the Patriarch Germanos I (8th c.)[16], the Patriarch Photius (9th c.)[17] and others[18]. Most of these are little more than arbitrary guesses. The field can be narrowed by recognizing that any attribution before 431, the date of the Third Oecumenical Council of Ephesus, when the Virgin was first recognized as a θεοτόκος, the Mother of God, can be precluded in a canticum which is composed to celebrate that very quality of Mary; and that any date after the middle of the 7th century is equally impossible, because the influence of the *Akathistos* on Byzantine literature becomes evident[19] by then, and because reference is made to the "Persian Fire" and not to Islam as the enemy of Christianity[20]. These considerations leave but three names to be considered, Romanos, Sergius and Georgios Pisides. The last is almost totally unsupported, and stylistic or other comparison with his extant religious and lay works[21] speaks against him. Nor is the "traditional" attribution to Sergius substantiated. It arose by inference from the narratives of the "miraculous" salvation of Constantinople at the time of the siege of the Avars, Persians and Slavs in 626, in which he played such a prominent part. In none of these is the name of Sergius ever mentioned as that of the author of the *Akathistos*, nor does it appear in any manuscript transmitting the canticum before the 13th century[22]. Thus, for example, all that is said in the *Synaxarion* of the Feast of the *Akathistos* is: Ὅ γε μὲν θεοφιλὴς τῆς Κωνσταντίνου λαὸς τῇ θεομήτορι τὴν χάριν ἀφοσιούμενοι, ὁλονύκτιον τὸν ὕμνον καὶ ἀκάθιστον

12 See F. Dölger, Die byz. Dichtung in der Reinsprache, Berlin 1948, pp. 53f.; H.-G. Beck, l. c., pp. 427f.; E. Wellesz, The Akathistos Hymn, Copenhagen 1957, p. xxvii; P. F. Krypiakiewicz, l. c., pp. 374f.

13 See J. Pitra, Anal. Sacra I, p. 250; Christ—Paranikas, l. c., p. LII; E. Bouvy, Poètes et Melodes, Nimes 1886, pp. 370f.; cf. also Krumbacher, Gesch. d. byz. Litteratur², p. 671, and P. de Meester, *Bessarione* N. S. VI (1904) 162.

14 J. M. Quercius, PG 92, 1338f.

15 A. Papadopoulos-Kerameus, Βυζαντίς 1 (1909) 517f.

16 This attribution is found in Codex C. 78 of the Zentralbibliothek, Zurich, which contains the Latin version of the Akathistos; cf. M. Huglo l. c., G. G. Meersseman l. c., and I. Butyras, Νεολόγου 'Εβδομαδιαία 'Επιθεώρησις, 21 March/18 April 1893.

17 A. Papadopoulos-Kerameus, 'Ο 'Ακάθιστος Ὕμνος, οἱ 'Ρῶς καὶ ὁ Πατριάρχης Φώτιος (Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ 214) Athens 1903, pp. 87f. (*Viz. Vremennik* 10 [1903] 357f.); J. Rehork, Hymnos Akathistos, Eine Entgegnung, in F. Altheim—R. Stiehl, Die Araber in der alten Welt II (Berlin 1965), p. 523.

18 Cf. S. Mercati, Enciclopedia Italiana s. v. Acatisto, and P. de Meester, *Bessarione* N. S. VI and VII (1904—5), L'Inno Acatisto, *passim*.

19 Cf. K. Krumbacher, *Byz. Ztschr.* 13 (1904) 253, to say nothing of the many points of contact of the *Akathistos* with the writings of Romanos.

20 On this point I fully agree with J. Rehork, l. c., p. 514f. The conquest of Persia by Islam can serve as a *terminus ante quem* for dating the canticum.

21 See also J. Rehork, l. c., p. 522.

22 See P. Maas, *Byz. Ztschr.* 21 (1912) 300.

αὐτῇ ἐμελῴδησαν, ὡς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγρυπνησάσῃ καὶ ὑπερφυεῖ δυνάμει διαπραξαμένῃ τὸ κατὰ τῶν ἐχθρῶν τρόπαιον ... Ἀκάθιστον δὲ ὠνόμασαν, διὰ τὸ τότε οὕτω πρᾶξαι τὸν τῆς πόλεως κλῆρόν τε καὶ λαὸν ἅπαντα[23].

Neither from this, nor from any of the other narratives of the event[24], do we get any help in regard to the author of the celebrated *kontakion*. What does emerge from the *Synaxarion*, however, is that on that great thanksgiving vigil of August 7, 626 the hymn was sung *for the first time* before a standing congregation. This presupposes that it already existed, a fact further supported by the entire absence of anything in the main body of the canticum to suggest a "song of victory"[25]; nor could a poem of such length and complexity have been composed in one day, or a preacher (or a choir) trained to chant it in such a short length of time. But, unlike the rest of the canticum, Prooemium II, Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ is a short song of victory, different in style and content[26] from the *oikoi*. This may, therefore, have been composed for the occasion, and the Patriarch Sergius, who had kept up the religious fervour of the people of Constantinople throughout the siege by means of sermons, night vigils and solemn processions, may well be its author. Bearing in mind, however, that on a day so full of excitement, the Patriarch, who in the Emperor's absence had assumed many of his duties, may not have had the time to compose even a short prooemium, it is not unlikely that he commissioned some other melodist to prepare it for the grand thanksgiving vigil to the Virgin.

These considerations led Krypiakiewicz to suggest[27] that Prooemium II had replaced the original *koukoulion* of the *Akathistos*, and that this is still to be found among the hymns chanted at the Festival of the *Akathistos*, even though the connection between the two has been obscured by the doxologies, psalms and chants which separate them to-day. His view, which has rightly been accepted by most modern scholars[28], is fully supported by the fact that Prooemium I contains the *argumentum* of the whole *kontakion*[29] and uses a vocabulary common to that of the main body of the poem[30]. It

23 PG 92, 1352 B, cf. *Triodion*, Venice 1839, pp. 320f.

24 PG 157, 537ff.; cf. K. Krumbacher, Gesch. d. byz. Litt.², p. 672, note B and *Byz. Ztschr.* 18 (1904) 254.

25 Three isolated lines (Φ 9 χαῖρε, ὡς βροντὴ τοὺς ἐχθροὺς καταπλήττουσα, Ψ 14—15 χαῖρε, δι' ἧς ἐγείρονται τρόπαια, χαῖρε, δι' ἧς ἐχθροὶ καταπίπτουσι) do not turn the canticum into a "song of victory" in battle, as J. Rehork (l. c., p. 518) seems to suggest.

26 Cf. A. Baumstark, *Byz. Ztschr.* 16 (1907) 656f.; Krypiakiewicz, l. c., pp. 361f.

27 L. c., pp. 361f.

28 See H.-G. Beck, l. c., p. 427.

29 The Archangel's visit to Joseph's home, his message to Mary as well as the "orthodox" Christological view on the Incarnation—Ὁ κλίνας τῇ καταβάσει τοὺς οὐρανοὺς χωρεῖται ἀναλλοιώτως ὅλος ἐν σοί—which we also find in strophe O 1^1—5^3.

30 The words: ἀσώματος, ἀπειρόγαμος, λαβόντα δούλου μορφήν and ἐξίσταμαι.

also has the first two lines metrically identical, as was the practice in older prooemia. But no matter how inferior a work of poetry Prooemium II may be, it is clearly responsible for turning the *Akathistos* into the great "thanksgiving hymn for victory" of the Byzantine Greeks, the Greek *Te Deum*, and this gained for the *Akathistos* its wide popularity[31]. For as such we know it to have been used later upon several great occasions: in 673, in the reign of Constantine IV, again in 719, in the reign of Leo III, when Constantinople was saved from the Arabs[32], and even as late as 1421, when in the reign of Manuel II the city was saved from the Turks[33]. And the very fact that the *Akathistos* was used as a thanksgiving hymn for victory for at least two great occasions before the lifting of the siege of 719 (in 626 and again in 673 A. D.)—and this is inconceivable without Prooemium II—militates against Huglo's view[34] that the Patriarch Germanos I is the author of the celebrated second prooemium[35].

The attribution of the *Akathistos* to Romanos the Melodist, which many distinguished modern scholars seem to favour[36]—excluding, of course, Prooemium II—is not impossible, but it cannot be proved. The 16th century marginal note found on a 13th century manuscript of the Blataion monastery in Thessalonica[37], is unfortunately worthless as evidence[38]; but the many points of contact—linguistic, metrical and theological—which have been shown to exist between the *Akathistos* and the writings of Romanos[39], are certainly suggestive. I should also like to draw attention to the common technique in the use of rhyme found in Romanos 17, *On Judas*, and in the

31 Perhaps nothing shows the popularity the *Akathistos* enjoyed among the Greeks as clearly as the demotic Greek nominative Ἡ Περμάχω, which was formed from the initial words of Prooemium II Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ; cf. G. Hatzidakis, Τὰ κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἐκδιδόμενα, Athens 1888, p. 188.

32 See PG 92, 1353 A, and K. Krumbacher, Gesch. d. byz. Litt.², p. 672, n. 1.

33 See N. Tomadakis, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Βυζαντινὴν Φιλολογίαν, Athens 1952, p. 187.

34 L. c. pp. 27f.

35 Nothing need be said here about Prooemium III, a spurious later addition transmitted in one manuscript only (V); cf. Romanos 44 *On Joseph II*, Prooemium III.

36 See p. 19, n. 12.

37 Cod. Thessalon. Blataion 41, f. 193: † οὗτοι οἱ θεῖοι οἶκοι οὐκ εἰσὶν ὥς τινες λέγουσι Σεργίου τοῦ τηνικαῦτα τὸν θρόνον κο[σμοῦντος] Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ τοῦ θείου Ῥωμα[νοῦ οὗ ἡ ἐπίκλησις ὁ] μελωδός (sic). δῆλον δὲ τοῦτο ἀπὸ τῶν ἱστορηθέντω[ν. Cf. P. Maas, *Byz. Ztschr.* 21 (1912) 300 and C. Emereau, *Échos d'Orient* 21 (1922) 259f. In N. Tomadakis, l. c., p. 188 both the text and the number of the codex are given differently.

38 See P. Maas, *Byz. Ztschr.* 21 (1912) 300f.

39 See J. Pitra, Anal. Sacra I, pp. 251 and 254, and *passim* in the apparatus of the cantica of Romanos he published; P. Maas, *Byz. Ztschr.* 14 (1905) 644; *Byz. Ztschr.* 15 (1906) 19; P. F. Krypiakiewicz, l. c., pp. 371f. and E. Wellesz, *Dumb. Oaks Pap.* 9—10 (1953) 147f. There are other publications in which points of contact between Romanos and the *Akathistos* have been pointed out, but which need not be mentioned here.

long strophes of the *Akathistos*, where both internal rhyme and rhyme indicating the end of lines of equal length are used. This is significant, for with these two exceptions the deliberate use of rhyme is never found in early Byzantine religious or non-religious poems[40].

On the other hand, three passages of the *Akathistos*, which have been brought as internal evidence for a closer dating of the canticum, prove upon closer examination to be of little help. A brief examination of them is necessary: The first is str. O 1^{1}—6, which treats of the major theological issue of the Incarnation of the Word

Ὅλος ἦν ἐν τοῖς κάτω καὶ τῶν ἄνω οὐδ᾽ ὅλως
ἀπῆν ὁ ἀπερίγραπτος Λόγος·
συγκατάβασις γὰρ θεϊκή,
οὐ μετάβασις δὲ τοπικὴ γέγονε,
καὶ τόκος ἐκ παρθένου θεολήπτου ἀκουούσης ταῦτα·
"χαῖρε, θεοῦ ἀχωρήτου χώρα etc.

This passage we now know to depend on a sermon on the Mother of God by Basil of Seleucia[41], and the connection with that source would naturally suggest an attack against the teachings of Nestorius, who did not recognize an Hypostatic Union of Father and Son, but attributed two natures and two persons to Christ[42]. Moreover, the celebration of the Virgin as θεοτόκος, which characterizes the *Akathistos*, supports an attack against Nestorius, who considered Mary a Χριστοτόκος, but not a θεοτόκος.[43] But even if the passage was a direct attack upon the Nestorians, a date as late as the 6th or even the 7th century would not be impossible. For in the genuine cantica of Romanos we also find a number of direct attacks against the Nestorians[44], and the anonymous canticum VII, *On the Holy Fathers*, which belongs to the 7th century[45], condemns all the older heresies. The second passage is strophe P 12^{1-2}: χαῖρε, τῶν Ἀθηναίων τὰς πλοκὰς διασπῶσα. This has been thought to refer to the closing of the philosophic schools of

40 See W. Meyer, *Abh. d. philos.-philol. Klasse d. K. Bayerischen Akad. d. Wiss.* xvii, 1885, 2, pp. 370f., who points out that the use of rhyme does not appear in Greek poetry till after the Fourth Crusade (1204 A. D.).

41 See P. Maas, *Byz. Ztschr.* 19 (1910) 304f.; PG 85, 448 A.

42 See H.-G. Beck, l. c., p. 45.

43 See Catholic Encyclopaedia (New York), X, pp. 755f.

44 See P. Maas, *Byz. Ztschr.* 15 (1906) 13f. In fact in Romanos 33 *On Pentecost* ζ′ 4^{1}f. we find the very words Basil of Selenceia and the *Akathistos* use: οὐ γὰρ γέγονε μετάβασις ἡ συγκατάβασις, οὐδ᾽ ὑπέμεινε μείωσιν· ἄνω γὰρ ἦν καὶ κάτω ἦν καὶ πανταχοῦ· θεία γὰρ φύσις ἄφραστος καὶ ἀφανής. But could not the same words be used in an attack against the Monophysites? Cf. I. Butyras, l. c. See also J. Rehork, l. c., who draws attention to passages of Theodore the Studite, which depend on these lines.

45 See pp. 87f.

Athens by Justinian in 529[46]. But, as T. P. Themeles and G. G. Meersseman have pointed out[47], it is nothing more than a reference to *Acts* 17, 16f. and the speech of St. Paul to the Athenians. The same is probably true of Romanos 31 *On the Mission of the Apostles*, ιϛ′ 2^{2} καὶ ἡττῶνται Ἀθηναῖοι Γαλιλαίοις. In any case, the fame of Athenian rhetoric and philosophy was such in the Hellenistic and early Byzantine world, that no specific historical allusion need be seen in either passage[48].

Finally strophe I 10^{1}—16:

χαῖρε, τύρρανον ἀπάνθρωπον ἐκβαλοῦσα τῆς ἀρχῆς·
χαῖρε, κύριον φιλάνθρωπον ἐπιδείξασα Χριστόν·
χαῖρε, ἡ τῆς βαρβάρου λυτρουμένη θρησκείας·
χαῖρε, ἡ τοῦ βορβόρου ῥυομένη τῶν ἔργων·
χαῖρε, πυρὸς προσκύνησιν σβέσασα·
χαῖρε, φλογὸς παθῶν ἀπαλλάττουσα·
χαῖρε, Περσῶν ὁδηγὲ σωφροσύνης·

This has been recently connected with the victories and the days of Heraclius by J. Rehork[49]. He argues that strophe I, though based on Matth. 2, 1—12, goes far beyond it; that it represents two opposed worlds, a Christian and an enemy world, whose characteristics are fire-worship, deceit and uncleanliness. This enemy world, he believes, can only be the Persia of Chosroes II, who was considered by the Byzantine Greeks as a forerunner of Antichrist (τύρανον ἀπάνθρωπον) and whose empire was seen as deceitful and unclean (τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων). Rehork admitts that the τύραννος ἀπάνθρωπος of line 10 is Herodes, but "a Herodes of the 7th century with all the characteristics of Chosroes II"; he also believes that line 14 χαῖρε, πυρὸς προσκύνησιν σβέσασα refers to the destruction by Heraclius of the Fire-Temple of Ganzak in 624, and this he takes as *terminus post quem* for the composition of the hymn. Moreover, he sees in strophe Ψ elements of a "song of victory"[50], and suggests that the whole canticum was composed for the Festival of the Εὐαγγελισμός of March 25, because upon that day Heraclius set out for the victorious campaign which destroyed the Fire-Temple of Ganzak. As *terminus post quem* he sees the siege of 626, and as author of the poem most probably Sergius.

46 See C. del Grande, L'Inno Acatisto, Florence 1948, p. 18.

47 T. P. Themeles, Νέα Σιών 11 (1911) 46f.; Meersseman, l. c., p. 38, n. 1. This view is supported by the concatenation which exists in the χαιρετισμοί (as line 13^{1-2} runs: χαῖρε, τῶν ἁλιέων τὰς σαγήνας πληροῦσα), and by Paul I Cor. 1, 19f., where the words συζητητής and μωραίνω occur.

48 Cf. P. Maas—C. A. Trypanis, S. Romani Melodi Cantica Genuina, p. xx, n. 3.

49 Der Akathistos, F. Altheim—R. Stiehl, Geschichte der Hunnen V (Berlin 1962), pp. 378f., and in greater detail in Hymnos Akathistos, Eine Entgegnung, F. Altheim—R. Stiehl, Die Araber in der alten Welt II (Berlin 1965), pp. 514f.

50 On this see p. 20, n. 25.

H.-G. Beck had rightly objected[51] to so specific an interpretation of strophe I, and pointed out that, if a reference is made there to Byzantine victories over the Persians, the days of Justinian I could not be excluded.

But no reference to any victory of the Christian Byzantine arms over the Zoroastran Sassanids is made in this passage. The Persian Fire is simply seen as the κατ' ἐξοχήν pagan religion from which the Virgin saved mankind by giving birth to Christ, just as in Romanos 1 *On the Nativity*, ιγ' 3^1sq. the Magi tell the Virgin:

> "Μαθεῖν θέλεις, πόθεν ἠλύθαμεν ὧδε;
> ἐκ γῆς Χαλδαίων, ὅθεν οὐ λέγουσι· 'θεὸς θεῶν κύριος',
> ἐκ Βαβυλῶνος, ὅπου οὐκ οἴδασι
> τίς ὁ ποιητὴς τούτων ὧν σέβουσιν·
> ἐκεῖθεν ἦλθε καὶ ἦρεν ἥμας
> ὁ τοῦ παιδίου σου σπινθὴρ ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ Περσικοῦ·
> πῦρ παμφάγον λιπόντες, πῦρ δροσίζον θεωροῦμεν
> |: παιδίον νέον, τὸν πρὸ αἰώνων θεόν." :|

It will be observed that in both the *Akathistos* and Romanos 1 *On the Nativity* the Magi are addressing the Virgin, and that their attitude towards the fire-worshipping Persians is exactly the same[52]. Nor is there any difference between the Herodes of the *Akathistos* (K 5^1sq. and I 10 τύραννον ἀπάνθρωπον) and that of Romanos 1 *On the Nativity* (ις' 5^1sq.; ιζ' 3^1sq.), to say nothing of Romanos 3 *On the Massacre of the Innocents*. All that can be deduced from strophe I of the *Akathistos* is that the canticum was written in a period, when the fire-worshippers were still seen as the great opponents of Christianity, and this does not exclude the days of Justinian I and Chosroes I.

At this point I should like to summarize my own conclusions about the date and the author of the *Akathistos Hymn*. I am inclined to agree with the scholars who attribute it (with the exception of Prooemium II) to the days of Justinian I. So fully finished a *kontakion* can hardly belong to an earlier period in the development of this literary genre, even though the insistance on the Virgin as the Mother of God (a θεοτόκος) and the triumphant expression of this suggests a date closer to the Council of Ephesus (431 A. D.). The Christological issue of the Incarnation (Prooemium I, 3^1—7 and strophe O 1^1—6) also points to the 6th century, for theological issues do not appear in Byzantine religious poetry before the days of Justinian I.[53]. However, if the canticum was written, as seems likely, for the common festival of the Annunciation and

51 *Byz. Ztschr.* 55 (1962) 369.

52 *Akathistos* I 14f.: χαῖρε πυρὸς προσκύνησιν σβέσασα· χαῖρε φλογὸς παθῶν ἀπαλλάττουσα· Romanos 1 *On the Nativity:* πῦρ παμφάγον λιπόντες, πῦρ δροσίζον θεωροῦμεν.

53 See P. Maas, *Byz. Ztschr.* 15 (1906) 24.

the Nativity, this precludes a date after c. 530—50, when the Εὐαγγελισμός was established on March 25 as an independant feast.

The attribution to Romanos is certainly possible, and even probable; but as no name is included in the acrostic of the poem, and no reference to any specific author is found in manuscripts before the 13th century, we cannot assign it with certainty to him or to any other of the known melodists of the early Byzantine world[54]. It should not be forgotten that to the best of our knowledge one work only has survived from the pen of other important writers of *kontakia*, such as Kyriakos, Anastasios or Dometius, and that other important anonymous *kontakia* exist, whose authors cannot be identified. Finally, it may be added that the isolated use of rhyme in Greek at so early a date probably points to a Hellenized writer from the East, where rhyme was frequently used in Christian Syriac poetry. As for Prooemium II, it appears to have been composed for the celebrations of 626. Its author could be Sergius, but this too is by no means certain.

The *Akathistos Hymn* is rightly considered the greatest achievement in Byzantine religious poetry[55]. Like most early Byzantine *kontakia* it draws on scripture and on a number of older prose sermons[56], yet it remains a remarkably fresh and in many ways original work. With a striking boldness of similies the poet succeeds in blending the overwhelming mystery of the Incarnation of the Word with the softer note of the cult of the Virgin, and the varied and intricate rhythms employed are enhanced by the music of the words[57]. We may also say that in the *Akathistos* the literary genre of the χαιρετισμοί has attained its highest point[58], even if the profuse and rhetorical praise of the Virgin occasionally reaches a pitch of studied exuberance.

The literary qualities of the *Akathistos Hymn*, the fact that it became the special thanksgiving hymn for victory, and the wide popularity the cult of the Virgin enjoyed in the East explain the far-reaching influence the canticum had upon subsequent Greek literature[59]. It was recast in iambic trimetres[60],

54 See P. Maas, *Byz. Ztschr.* 21 (1912) 300f.

55 See P. Maas, *Byz. Ztschr.* 19 (1910) 286f.

56 Cf. e. g. S. Cyrilli Alex. archiep., De incarnatione Domini, PG 75, 1460; S. Procli episcopi, Oratio in Laudibus St. Mariae I, ibid. 65, 681, or ibid. 757 etc. See P. Maas, *Byz. Ztschr.* 19 (1910) 304f.; E. Wellesz, The Akathistos Hymn, pp. xxvif.

57 See J. L. Jacobi, *Ztschr. f. Kirchengeschichte* 5 (1882) 230.

58 On the χαιρετισμοί see H. Chase, Texts and Studies 1/3, Cambridge 1891, pp. 168f.; E. Wellesz, The Akathistos Hymn, p. xx; *Dumb. Oaks Pap.* 9—10 (1953) 149f. and P. Maas, *Byz. Ztschr.* 14 (1905) 645, n. 4.

59 See A. Papadopoulos-Kerameus, Ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος, οἱ Ῥῶς καὶ ὁ Πατριάρχης Φώτιος, pp. 87f., where the author, who attributes in this work the *Akathistos* to Photius, considers a number of the works which were influenced by it as sources of the poem; Βυζαντίς 1 (1909) 517f., and Maas, *Byz. Ztschr.* 14 (1905) 646.

60 See E. Miller, Manuelis Philae Carmina, Paris 1855—7, vol. II, pp. 317f.

in *politikoi* (fifteen-syllable) verses[61], and many modern Greek paraphrases of it have been made[62]; it even influenced Byzantine art, especially in the 14th—16th centuries, as the paintings of Mistras and Mount Athos show, and even frescoes as far north as Roumania[63].

The *Akathistos Hymn* is transmitted in a great number of manuscripts ranging from the 10th to the 16th centuries. For establishing the text I have selected nine of these[64], which are the oldest extant *kontakaria* and well known to me from the cantica of Romanos which they include. Prooemium I I have taken from W. Christ—M. Paranikas, Anthologia Graeca Carminum Christianorum, Lipsiae 1871, p. 61, as no *kontakarion* includes it. A work as famous as the *Akathistos* has naturally seen numerous editions since Aldo Manuzio's *editio princeps* appeared[65]. Nearly all of them are based on one manuscript only—and nearly always it is a later manuscript—and are therefore of limited value. Two, however, of those based on more than one should be singled out, that of Christ-Paranikas and that of Pitra,[66] even though they too are outdated, as a number of important codices transmitting the *Akathistos* have become known since their day. There is also a vast bibliography on the *Akathistos Hymn*, most of which is now superseded[67]. I here attach a short select bibliography, which the reader may find useful to consult:

O. Bardenhewer, Geschichte der altkirchl. Literatur, Vol. V, Freiburg im Breisgau 1932, pp. 166f.
H.-G. Beck, Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich, Munich 1959, pp. 427f.
H.-G. Beck, in: *Byz. Ztschr.* 55 (1962) 369 (review of S. Rehork, Der Akathistos, F. H. Altheim—R. Stiehl, Geschichte der Hunnen 5 [1962], pp. 378f.).

61 See J. Assemani, Ephraem Syri Opera, Rome 1732—46, vol. III, p. 545, where it is wrongly attributed to Ephraem.

62 On some of these and on translations of the *Akathistos* in modern European languages see P. de Meester, *Bessarione* N. S. 7 (1905) 36.

63 See Ch. Diehl, Manuel d'Art Byzantin, Paris 1926², vol. II, p. 640 and *passim*; M. O. Tafrali, Mélanges Schlumberger, Paris 1924, pp. 45f. and A. Xyngopoulos, Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν 1 (1933) 388f.

64 These are: A ff. 125ʳ—130ᵛ; B ff. 41ʳ—46ᵛ; D ff. 137ʳ—144ʳ; G ff. 80ᵛ—87ᵛ; J ff. 165ᵛ—173ᵛ; M ff. 154ᵛ—162ʳ; P ff. 209ʳ—212ʳ; T ff. 46ᵛ + 49ᵛ + 50ʳ + 52ʳ⁻ᵛ + 99ʳ⁻ᵛ (these are the new folio numbers in T after the parts of that codex, which were saved from fire, were put together again; they include only strophes Γ′ 16 γνῶσιν — Ω, and these not in sequence); V ff. 83ᵛ—88ᵛ. For Prooem. II and strophes A—Γ′ 16 I report the readings of T as given by Pitra.

65 In Poetae Christiani Veteres, Venice 1501.

66 W. Christ—M. Paranikas, Anthol. gr. carm. Christianorum, pp. 140f.; Pitra, Analecta Sacra I, pp. 249f.

67 For important older bibliography consult P. F. Krypiakiewicz, l. c., pp. 380ff. and K. Krumbacher, Gesch. d. byz. Litteratur², pp. 692f.; see also H. Follieri, Initia Hymn. Ecclesiae Graecae IV (*Studi e Testi* 214), pp. 254f.

C. del Grande, L'Inno Acatisto, Florence 1948.
F. Dölger, in: *Byz. Ztschr.* 33 (1933) 379f. (review of O. Bardenhewer, Geschichte der altkirchl. Literatur, vol. V).
R. A. Fletcher, Three early Byzantine Hymns, in: *Byz. Ztschr.* 51 (1958) 53f.
J. L. Jacobi, Zur Geschichte des griechischen Kirchenliedes, in: *Ztschr. für Kirchengeschichte* 5 (1881) 177f.
K. Krumbacher, Geschichte der byzantinischen Litteratur, Munich ²1879, pp. 671f.
K. Krumbacher, Die Akrostichis in der griechischen Kirchenpoesie, *Sitzungsber. der philos.-philol. und der histor. Klasse der K. Bayer. Akademie der Wissenschaften zu München* (1903) 592.
K. Krumbacher, in: *Byz. Ztschr.* 13 (1904) 252f. (review of A. Papadopoulos-Kerameus, Ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος, οἱ Ῥῶς καὶ ὁ Πατριάρχης Φώτιος, Athens 1903).
P. F. Krypiekiewicz, De hymni Acathisti auctore, *Byz. Ztschr.* 18 (1909) 357f.
G. G. Meersseman, Der Hymnus Akathistos im Abendland, Spicilegium Friburgense 1—2 (1958).
P. de Meester, L'Inno Acatisto, *Bessarione* N. S. VI (1904) 9—11, 159—165, 252—257 and VII (1905) 36—40, 134—42, 213—224 (there is also a separate offprint of this published in Rome 1905).
P. Maas, in: *Byz. Ztschr.* 14 (1905) 643f. (review of P. de Meester's L'Inno Acatisto).
P. Maas, Die Chronologie der Hymnen des Romanos, *Byz. Ztschr.* 15 (1906) 1f.
P. Maas, Das Kontakion, *Byz. Ztschr.* 19 (1910) 285f.
P. Maas, in: *Byz. Ztschr.* 21 (1912) 300f. (review of Π. Ν. Παπαγεωργίου, Περὶ τῆς Ἀκαθίστου Ἀκολουθίας, Νέα Ἡμέρα (Triest) 1911, 4/17, 11/21 June and 2/15, 28/8 July—August).
A. Papadopoulos-Kerameus, Ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος, οἱ Ῥῶς καὶ ὁ Πατριάρχης Φώτιος (Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ 214), Athens 1903 (the same in *Viz. Vremennik* 10 [1903] 357f.).
A. Papadopoulos-Kerameus, Πηγαὶ καὶ Δάνεια τοῦ ποιήσαντος τὸν Ἀκάθιστον Ὕμνον, Βυζαντίς Α′ (1909) 517f.
J. Rehork, Der Akathistos, F. H. Altheim—R. Stiehl, Geschichte der Hunnen, V (1962), pp. 378f.
J. Rehork, Hymnos Akathistos, Eine Entgegnung, F. Altheim—R. Stiehl, Die Araber in der alten Welt, II (Berlin 1965), pp. 314f.
E. Wellesz, The Akathistos Hymn, Copenhagen 1957.
E. Wellesz, The Akathistos, a study in Byzantine Hymnography, *Dumb. Oaks Pap.* 9—10 (1953) 143f.

The metrical *schemata* of the strophes of the *Akathistos Hymn* are:

a) The short strophes

—∪∸∪∪—∪   ∪∪—∪∪—∪
∪̇∸∪∪∪∸∪∪—∪
∪∪—∪∸∪̇∪∪—
∪∪—∪—∪∪∪—   —∪∪
∪—∪∪̇∪—∪∪∪—∪∪∪∸∪—∪
|: ∪∪—∪ :|

b) The long strophes

÷∪÷∪∪—∪ ∪∪—∪∪—∪
∪÷∪∪∪÷∪∪—∪
∪∪—∪∪÷∪∪—
∪∪—∪÷∪∪∪— —∪∪
∪—∪∪̇∪—∪ ⋮ ∪ ∪—∪∪∪÷∪—∪
—∪∪—∪∪÷∪—∪
—∪∪—∪∪÷∪—∪
—∪∪∪—∪∪—∪∪—∪∪
—∪∪∪—∪∪—∪∪—∪∪
—∪—∪∪∪—∪∪ ∪∪÷∪̇∪∪—
—∪—∪∪∪—∪∪ ∪∪—∪∪∪—
—∪∪∪∪—∪ ∪∪—∪∪—∪
—∪∪∪∪—∪ ∪∪—∪∪—∪
—∪∪—∪—∪∪—∪∪
—∪∪∪̇∪—∪∪—∪∪
—∪∪—∪∪—∪∪—∪
—∪∪—∪∪—∪∪—∪
|: —∪—∪∪—∪∪ :|

For the variant between half-line one and two in line 5 of the long strophe see strophes ζ′, ϑ′, ια′ and ιε′.

I (100 Kr.)

ANONYMOUS

THE AKATHISTOS HYMN

Acrostichis: ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ

Prooemium I: Τὸ προσταχθὲν μυστικῶς

Τὸ προσταχθὲν μυστικῶς λαβὼν ἐν γνώσει
ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Ἰωσὴφ σπουδῇ ἐπέστη
ὁ ἀσώματος λέγων τῇ ἀπειρογάμῳ·
"Ὁ κλίνας τῇ καταβάσει τοὺς οὐρανοὺς
χωρεῖται ἀναλλοιώτως ὅλος ἐν σοί·
ὃν καὶ βλέπων ἐν μήτρᾳ σου λαβόντα δούλου μορφὴν
ἐξίσταμαι κραυγάζων σοι·
|: 'Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.'" :|

Prooemium II: Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ

[Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια
ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια
ἀναγράφω σοι ἡ πόλις σου, θεοτόκε·

I *Codices:* A (Prooem. II et α′—κδ′) B (Prooem. II et α′—κδ′) D (Prooem. II et α′—κδ′) G (Prooem. II et α′—κδ′) J (Prooem. II et α′—κδ′) M (Prooem. II et α′—κδ′) P (Prooem. II et α′—κδ′) T (Prooem. II et α′—κδ′) V (Prooem. II, III et α′—κδ′). Prooem. I ex Christ-Paranikas, Anthologia Graeca Carminum Christianorum, Lipsiae 1871, p. 61.

Editiones: Pitra, A. S. I, p. 250sq.; Christ-Paranikas, Anthol. Gr. Carminum Christianorum, p. 140sq.; Wellesz, The Akathistos Hymn, Copenhagen 1957.

Titulus: The Akathistos Hymn, Trypanis: (Ὁ εὐαγγελισμὸς A) τῆς παναγίας (ὑπεραγίας AMP: παναγίας om. B) θεοτόκου (θεοτόκου om. V) ABDGJMPV: om. Z

Dies Festus: Μαρτίῳ κε′

Acrostichis: Τὸ (Τὸν A: Κατ' P) ἀλφάβητον APV: ἀλφάβητ(ον) M: om. BDGJZ

Ephymnium: τὸ (vel τοῦ) ἀλληλούϊα, etiam χαῖρε ἡ κεχαριτωμένη nonn. codd. passim.

Prooemium I

Ex Christ-Paranikas, Anthol. Gr. Carminum Christianorum, p. 61

2^1 Ἰωσήφ (∪—)

Prooemium II

ABDGJMPTV

3 τῇ πόλει B

ἀλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον
ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον,
ἵνα κράζω σοι·
|: "Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε". :|]

Prooemium III: Οὐ παυόμεθα

[Οὐ παυόμεθα κατὰ χρέος ἀνυμνοῦντές σε,
θεοτόκε, καὶ λέγοντες·
|: "Χαῖρε, ἡ κεχαριτωμένη". :|]

Strophae: Ἄγγελος πρωτοστάτης

α' **Ἄ**γγελος πρωτοστάτης οὐρανόθεν ἐπέμφθη
εἰπεῖν τῇ θεοτόκῳ τὸ "χαῖρε"·
καὶ σὺν τῇ ἀσωμάτῳ φωνῇ
σωματούμενόν σε θεωρῶν, κύριε,
ἐξίστατο καὶ ἵστατο κραυγάζων πρὸς αὐτὴν τοιαῦτα·
"Χαῖρε, δι' ἧς ἡ χαρὰ ἐκλάμψει·
χαῖρε, δι' ἧς ἡ ἀρὰ ἐκλείψει·
χαῖρε, τοῦ πεσόντος Ἀδὰμ ἡ ἀνάκλησις·
χαῖρε, τῶν δακρύων τῆς Εὔας ἡ λύτρωσις·
χαῖρε, ὕψος δυσανάβατον ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς·
χαῖρε, βάθος δυσθεώρητον καὶ ἀγγέλων ὀφθαλμοῖς·
χαῖρε, ὅτι ὑπάρχεις βασιλέως καθέδρα·
χαῖρε, ὅτι βαστάζεις τὸν βαστάζοντα πάντα·
χαῖρε, ἀστὴρ ἐμφαίνων τὸν ἥλιον·
χαῖρε, γαστὴρ ἐνθέου σαρκώσεως·
χαῖρε, δι' ἧς νεουργεῖται ἡ κτίσις·
χαῖρε, δι' ἧς προσκυνεῖται ὁ πλάστης·
|: χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε". :|

β' **Β**λέπουσα ἡ ἁγία ἑαυτὴν ἐν ἁγνείᾳ
φησὶ τῷ Γαβριὴλ θαρσαλέως·
"Τὸ παράδοξόν σου τῆς φωνῆς
δυσπαράδεκτόν μου τῇ ψυχῇ φαίνεται·
ἀσπόρου γὰρ συλλήψεως τὴν κύησιν προλέγεις κράζων·
|: "'Ἀλληλούϊα." :|

---

6 κράξω D
α' ABDGJMPTV
4^1 θεωρῶ ABDJ 8 ἀνάστασις DGPV 14—15 ἐμφαίνων—γαστὴρ om. A 16—17 ἡ κτίσις—προσκυνεῖται om. A 17 δι' ἧς] μεθ' ἧς V ὁ πλάστης] ὁ κτίστης T
β' ABDGJMPTV
4^1 τῇ] τῆς J 5^2 τὴν om. G

γ' **Γ**νῶσιν ἄγνωστον γνῶναι ἡ παρθένος ζητοῦσα
ἐβόησε πρὸς τὸν λειτουργοῦντα·
"'Ἐκ λαγόνων ἁγνῶν υἱὸν
πῶς ἐστι τεχθῆναι δυνατόν; λέξον μοι."
πρὸς ἣν ἐκεῖνος ἔφησεν ἐν φόβῳ πρὶν κραυγάζων οὕτω·
"Χαῖρε, βουλῆς ἀπορρήτου μύστις,
χαῖρε, σιγῇ δεομένων πίστις·
χαῖρε, τῶν θαυμάτων Χριστοῦ τὸ προοίμιον,
χαῖρε, τῶν δογμάτων αὐτοῦ τὸ κεφάλαιον·
χαῖρε, κλῖμαξ ἐπουράνιε, δι' ἧς κατέβη[ὁ]θεός·
χαῖρε, γέφυρα μετάγουσα τοὺς ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν·
χαῖρε, τὸ τῶν ἀγγέλων πολυθρύλητον θαῦμα·
χαῖρε, τὸ τῶν δαιμόνων πολυθρήνητον τραῦμα·
χαῖρε, τὸ φῶς ἀρρήτως γεννήσασα·
χαῖρε, τὸ "πῶς" μηδένα διδάξασα·
χαῖρε, σοφῶν ὑπερβαίνουσα γνῶσιν·
χαῖρε, πιστῶν καταυγάζουσα φρένας·
|: χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε." :|

δ' **Δ**ύναμις τοῦ ὑψίστου ἐπεσκίασε τότε
πρὸς σύλληψιν τῇ ἀπειρογάμῳ·
καὶ τὴν εὔκαρπον ταύτης νηδὺν
ὡς ἀγρὸν ἀπέδειξεν ἡδὺν ἅπασι
τοῖς θέλουσι θερίζειν σωτηρίαν ἐν τῷ ψάλλειν οὕτως·
|: "'Ἀλληλούϊα." :|

ε' **Ἔ**χουσα θεοδόχον ἡ παρθένος τὴν μήτραν
ἀνέδραμε πρὸς τὴν Ἐλισάβετ·
τὸ δὲ βρέφος ἐκείνης εὐθὺς
ἐπιγνοῦν τὸν ταύτης ἀσπασμὸν ἔχαιρε
καὶ ἅλμασιν ὡς ᾄσμασιν ἐβόα πρὸς τὴν θεοτόκον·
"Χαῖρε, βλαστοῦ ἀμαράντου κλῆμα·
χαῖρε, καρποῦ ἀθανάτου κτῆμα·

γ' ABDGJMPTV
3 ἁγνῶν] μου add. V 5^1 ἔφησεν] ἔφρασεν BMP: ἔφρασεν ὡς ἔφθασεν V 5^2 ἐν φόβῳ] ἐκ φ . . . V πρὶν] πλὴν AM: periit ex V κραυγάζων οὕτως] . . . των V 7 σιγῇ] σιγῆς AGJM: πηγὴ P σιγῇ—πίστις] τιμῆς ἀνωτέρα πάσης V 10^2 ὁ del.. Trypanis m. g. 14 κυήσασα GM 15 οὐδένα V
δ' ABDGJMPTV
2 τῆς ἀπειρογάμου DV 3 εὔκαρπον] ἔγκαρπον DMPT 4^1 ἀπέδειξεν] ἀνέδειξεν BV: ἔδειξεν P
ε' ABDGJMPTV
1^2 παρθένος] Μαρία V 3 τὸ δὲ] καὶ τὸ V εὐθὺς om. A 4^1 ἐπιγνοὺς V 5 ἅλμασιν] αὔθμασιν (sic) B 6 κλῆμα] ἡ ῥίζα M 7 ἀθανάτου] ἀκηράτου V κτῆμα] κλίμα M

χαῖρε, γεωργὸν γεωργοῦσα φιλάνθρωπον·
χαῖρε, φυτουργὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν φύουσα·
χαῖρε, ἄρουρα βλαστάνουσα εὐφορίαν οἰκτιρμῶν·
χαῖρε, τράπεζα βαστάζουσα εὐθηνίαν ἱλασμῶν·
χαῖρε, ὅτι λειμῶνα τῆς τρυφῆς ἀναθάλλεις·
χαῖρε, ὅτι λιμένα τῶν ψυχῶν ἑτοιμάζεις·
χαῖρε, δεκτὸν πρεσβείας θυμίαμα·
χαῖρε, παντὸς τοῦ κόσμου ἐξίλασμα·
χαῖρε, θεοῦ πρὸς θνητοὺς εὐδοκία·
χαῖρε, θνητῶν πρὸς θεὸν παρρησία·
|: χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε." :|

ς′ **Ζ**άλην ἔνδοθεν ἔχων λογισμῶν ἀμφιβόλων
ὁ σώφρων Ἰωσὴφ ἐταράχθη
πρὸς τὴν ἄγαμόν σε θεωρῶν
καὶ κλεψίγαμον ὑπονοῶν, ἄμεμπτε·
μαθὼν δὲ σοῦ τὴν σύλληψιν ἐκ πνεύματος ἁγίου ἔφη·
|: "Ἀλληλούϊα." :|

ζ′ **Ἤ**κουσαν οἱ ποιμένες τῶν ἀγγέλων ὑμνούντων
τὴν ἔνσαρκον Χριστοῦ παρουσίαν·
καὶ δραμόντες ὡς πρὸς ποιμένα
θεωροῦσι τοῦτον ὡς ἀμνὸν ἄμωμον
ἐν τῇ γαστρὶ Μαρίας βοσκηθέντα, ἣν ὑμνοῦντες εἶπον·
"Χαῖρε, ἀμνοῦ καὶ ποιμένος μήτηρ·
χαῖρε, αὐλὴ λογικῶν προβάτων·
χαῖρε, ἀοράτων θηρῶν ἀμυντήριον·
χαῖρε, παραδείσου θυρῶν ἀνοικτήριον·
χαῖρε, ὅτι τὰ οὐράνια συναγάλλονται τῇ γῇ·
χαῖρε, ὅτι τὰ ἐπίγεια συγχορεύουσι πιστοῖς·
χαῖρε, τῶν ἀποστόλων τὸ ἀσίγητον στόμα·
χαῖρε, τῶν ἀθλοφόρων τὸ ἀνίκητον θάρσος·
χαῖρε, στερρὸν τῆς πίστεως ἔρεισμα·
χαῖρε, λαμπρὸν τῆς χάριτος γνώρισμα·

10^2 ἐμφορίαν G 11^2 εὐθηνίας PT ἱλασμοῦ V 12$^{1-2}$ post 13^2 APV 17 θνητῶν] βροτῶν A

ς′ ABDGJMPTV

1^2 λογισμοῖς ἀμφιβόλοις V 3 πρὸς τὴν] ὅτι P: τὸ . . . M σὲ] δὲ G σὲ θεωρῶν] ἀμηχανῶν B 4^1 κλεψίγαμον] σε add. P 4^2 ἄμεμπτε] κύριε D: ἄχραντε T

ζ′ ABDGJMPTV

3 metrum: ∪∪—∪∪∸∪∪—: δραμόντες] ταχὺ add. V: πρὸς ποιμένα δραμόντες ταχὺ dub. Trypanis m. g.: ὡς πρὸς ποιμένα] ποιμένα ὁρᾶν Laskaris ((et Pitra)): ὡς ἐπὶ βοσκὸν Keydell 5^2 εἶπον] εἴπωμεν J 6 μῆτερ BDV 8 θηρῶν] ἐχθρῶν M 11^2 συγχορεύουσι πιστοῖς] συνευφραίνονται Χριστῷ V 12^2 στόμα] ᾆσμα G 13^2 θράσος DGJT 14 στερρὸν] πιστὸν V ἔρεισμα] ἔδρασμα JMP: ἔγερμα DV

χαῖρε, δι᾽ ἧς ἐγυμνώθη ὁ Ἅδης·
χαῖρε, δι᾽ ἧς ἐνεδύθημεν δόξαν·
|: χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε." :|

η′ **Θ**εοδρόμον ἀστέρα θεωρήσαντες μάγοι
τῇ τούτου ἠκολούθησαν αἴγλῃ·
καὶ ὡς λύχνον κρατοῦντες αὐτόν,
δι᾽ αὐτοῦ ἠρεύνων κραταιὸν ἄνακτα·
καὶ φθάσαντες τὸν ἄφθαστον ἐχάρησαν αὐτῷ βοῶντες·
|: "Ἀλληλούϊα." :|

θ′ **Ἴ**δον παῖδες Χαλδαίων ἐν χερσὶ τῆς παρθένου
τὸν πλάσαντα χειρὶ τοὺς ἀνθρώπους·
καὶ δεσπότην νοοῦντες αὐτόν,
εἰ καὶ δούλου ἔλαβε μορφήν, ἔσπευσαν
τοῖς δώροις θεραπεῦσαι καὶ βοῆσαι τῇ εὐλογημένῃ·
"Χαῖρε, ἀστέρος ἀδύτου μήτηρ·
χαῖρε, αὐγὴ μυστικῆς ἡμέρας·
χαῖρε, τῆς ἀπάτης τὴν κάμινον παύσασα·
χαῖρε, τῆς τριάδος τοὺς μύστας φυλάττουσα·
χαῖρε, τύραννον ἀπάνθρωπον ἐκβαλοῦσα τῆς ἀρχῆς·
χαῖρε, κύριον φιλάνθρωπον ἐπιδείξασα Χριστόν·
χαῖρε, ἡ τῆς βαρβάρου λυτρουμένη θρησκείας·
χαῖρε, ἡ τοῦ βορβόρου ῥυομένη τῶν ἔργων·
χαῖρε, πυρὸς προσκύνησιν σβέσασα·
χαῖρε, φλογὸς παθῶν ἀπαλλάττουσα·
χαῖρε, Περσῶν ὁδηγὲ σωφροσύνης·
χαῖρε, πασῶν γενεῶν εὐφροσύνη·
|: χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε." :|

ι′ **Κ**ήρυκες θεοφόροι γεγονότες οἱ μάγοι
ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Βαβυλῶνα,

η′ ABDGJMPTV

4^1 δι᾽ om. G δι᾽ αὐτῶν ἐρευνῶν D κραταιὸν] φαεινὸν BV 5^1 τὸν] τὸ G 5^2 ἐχάρησαν—βοῶντες] ἐβόησαν μητρὶ τῇ τούτου BV

θ′ ABDGJMPTV

2 χερσὶ DGMPT 4^1 καὶ om. V μορφὴν ἔλαβε G 5^1 τοῖς δώροις] τοῖς τρόποις B θεραπεῦσαι] σοι add. G 5^2 ἐβόησαν V 6 ἀστὴρ D μῆτερ DJT 8 παύσασα] σβέσασα DJM(T?) 12$^{1-2}$ post 13^2 P 12^1 ἡ om. M βαρβάρου] βορβόρου D: πολυθέου M 12^2—13^1 λυτρουμένη—βορβόρου om. G λυτρουμένη] ῥυομένη ADM θρησκείας] τῶν ἔργων DJ 13^1 ἡ om. J τοῦ βορβόρου] τῆς βαρβάρου A: τῶν πνευμάτων D: τῆς πολυθέου J: τὴν ἔνθεον V 13^2 ῥυομένη] λυτρουμένη AJ: ἱλαστήριον D: καταυγάζουσα V τῶν ἔργων] κακίας A: πάντων D: θρησκείας J: πίστιν V 14 σβέσασα] παυσασα AJPT 15 παθῶν] ἡμᾶς B 16 Περσῶν] πιστῶν JM

ι′ ABDGJMPTV

2 εἰς] πρὸς G

ἐκτελέσαντες σοῦ τὸν χρησμὸν
καὶ κηρύξαντές σε τὸν Χριστὸν ἅπασιν,
ἀφέντες τὸν Ἡρώδην ὡς ληρώδη μὴ εἰδότα ψάλλειν·
|: "Ἀλληλούϊα." :|

ια′ **Λ**άμψας ἐν τῇ Αἰγύπτῳ φωτισμὸν ἀληθείας
ἐδίωξας τοῦ ψεύδους τὸ σκότος·
τὰ γὰρ εἴδωλα ταύτης, σωτήρ,
μὴ ἐνέγκαντά σου τὴν ἰσχὺν πέπτωκαν·
οἱ τούτων δὲ ῥυσθέντες ἀνεβόων πρὸς τὴν θεοτόκον·
"Χαῖρε, ἀνόρθωσις τῶν ἀνθρώπων·
χαῖρε, κατάπτωσις τῶν δαιμόνων·
χαῖρε, τῆς ἀπάτης τὴν πλάνην πατήσασα·
χαῖρε, τῶν εἰδώλων τὸν δόλον ἐλέγξασα·
χαῖρε, θάλασσα ποντίσασα Φαραὼ τὸν νοητόν·
χαῖρε, πέτρα ἡ ποτίσασα τοὺς διψῶντας τὴν ζωήν·
χαῖρε, πύρινε στύλε ὁδηγῶν τοὺς ἐν σκότει·
χαῖρε, σκέπη τοῦ κόσμου πλατυτέρα νεφέλης·
χαῖρε, τροφὴ τοῦ μάννα διάδοχε·
χαῖρε, τρυφῆς ἁγίας διάκονε·
χαῖρε, ἡ γῆ ἡ τῆς ἐπαγγελίας·
χαῖρε, ἐξ ἧς ῥέει μέλι καὶ γάλα·
|: χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε." |

ιβ′ **Μ**έλλοντος Συμεῶνος τοῦ παρόντος αἰῶνος
μεθίστασθαι τοῦ ἀπατεῶνος,
ἐπεδόθης ὡς βρέφος αὐτῷ,
ἀλλ' ἐγνώσθης τούτῳ καὶ θεὸς τέλειος·
διόπερ ἐξεπλάγη σου τὴν ἄρρητον σοφίαν κράζων·
|: "Ἀλληλούϊα." :|

---

3 ἐκτελέσαντο V σοῦ] οὖν GJ: αὐτοῦ V 4^{1} κηρύττοντες M σε] σου G τὸν om. A 4^{2} ἅπασιν] κύριε D: ἅπαντες καὶ G: om. B 5^{2} ληρώδη] εἴρωνα V εἰδότα ψάλλειν] εἰδότες λαλεῖν G: εἰδότα λέγειν JM

ια′ ABDGJMPTV

1^{1} Λάμψαν ἐκ τῆς Αἰγύπτου G 2 τὸ σκότος τοῦ ψεύδους M 4^{1} ἐνέγκαντος J 4^{2} πέπτωκεν AMP 5^{1} οἱ om. V 5^{2} ἀνεβόων] ἐβόουν B: ἀνεβόουν G: ἀνεβόησαν V 8 τῆς ἀπάτης τὴν πλάνην] ἡ τῆς πλάνης τὸ κράτος (σκότος M) MV 9 εἰδώλων] δαιμόνων DG τὸν δόλον] τὴν πλάνην G 13 τὸν κόσμον J 14 τροφὴ] τροφὲ DG: τρυφῆς V 15 τρυφῆς] τροφῆς A: τροφ .. V 16 ἡ γῆ] πηγὴ D ἡ (ante τῆς) om. D 17 ῥέει] βρύει P γάλα καὶ μέλι JM χαῖρε—γάλα om. T

ιβ′ ABDGJMPTV

2 τοῦ ἀπατεῶνος] πρὸς τοὺς ἀπ' αἰῶνος V 3 ἐπεδόθη D 5^{1} διόπερ] διὸ V 5^{2} ἄρρητον] ἀπόρρητον G: ἄρευστον V

ιγ′ **Ν**έαν ἔδειξε κτίσιν ἐμφανίσας ὁ κτίστης
ἡμῖν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ γενομένοις,
ἐξ ἀσπόρου βλαστήσας γαστρὸς
καὶ φυλάξας ταύτην, ὥσπερ ἦν, ἄφθορον,
ἵνα τὸ θαῦμα βλέποντες ὑμνήσωμεν αὐτὴν βοῶντες·
"Χαῖρε, τὸ ἄνθος τῆς ἀφθαρσίας·
χαῖρε, τὸ στέμμα τῆς ἐγκρατείας·
χαῖρε, ἀναστάσεως τύπον ἐκλάμπουσα·
χαῖρε, τῶν ἀγγέλων τὸν βίον ἐμφαίνουσα·
χαῖρε, δένδρον ἀγλαόκαρπον ἐξ οὗ τρέφονται πιστοί·
χαῖρε, ξύλον εὐσκιόφυλλον, ὑφ' οὗ σκέπονται πολλοί·
χαῖρε, κυοφοροῦσα λυτρωτὴν αἰχμαλώτοις·
χαῖρε, ἀπογεννῶσα ὁδηγὸν πλανωμένοις·
χαῖρε, κριτοῦ δικαίου δυσώπησις·
χαῖρε, πολλῶν πταισμάτων συγχώρησις·
χαῖρε, στολὴ τῶν γυμνῶν παρρησίας·
χαῖρε, στοργὴ πάντα πόθον νικῶσα·
|: χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε." :|

ιδ′ **Ξ**ένον τόκον ἰδόντες ξενωθῶμεν τοῦ κόσμου,
τὸν νοῦν εἰς οὐρανοὺς μεταθέντες·
διὰ τοῦτο γὰρ ὁ ὑψηλὸς
ἐπὶ γῆς ἐφάνη ταπεινὸς ἄνθρωπος,
βουλόμενος ἑλκῦσαι πρὸς τὸ ὕψος τοὺς αὐτῷ βοῶντας·
|: "Ἀλληλούϊα." :|

ιε′ **Ὅ**λος ἦν ἐν τοῖς κάτω καὶ τῶν ἄνω οὐδ' ὅλως
ἀπῆν ὁ ἀπερίγραπτος Λόγος·
συγκατάβασις γὰρ θεϊκή,
οὐ μετάβασις δὲ τοπικὴ γέγονε
καὶ τόκος ἐκ παρθένου θεολήπτου ἀκουούσης ταῦτα·
"Χαῖρε, θεοῦ ἀχωρήτου χώρα·

ιγ′ ABDGJMPTV

1^{2} κτήτης G 3 γαστρὸς] σαρκὸς G: καρπὸς P 4^{2} ἄφθορος B 5^{1} ἵνα (◡—) 5^{2} ὑμνήσωμεν om. G 8 ἐκλάμπουσα] ἐπέχουσα M 9 ἐμφαίνουσα] ἐκφαίνουσα MV 10^{2} τρέφοντες J 12^{2} λύτρωσιν M αἰχμαλώτων D 13^{1} ἀπογεννῶσα] καρποφοροῦσα JMP 14 δικαίου] τοῦ πάντων V 16 παρρησία ADGJPV

ιδ′ ABDGJMPTV

2 οὐρανὸν AP 5^{1} ἑλκῦσαι] ἀνελκύσαι M: ἀνθρώπους A: om. T 5^{2} πρὸς τὸ ὕψος] τοῦ σῶσαι AT τὸ om. J αὐτῷ] πιστῶς V βοῶντας] πίστει add. T

ιε′ ABDGJMPTV

1^{2} τῶν] τοῖς D 2 ἀπερίληπτος JM 4^{1} οὐ—τοπικὴ] ἀλλ' ἄνωθεν G 5^{2} ἀκουσάσης M

χαῖρε, σεπτοῦ μυστηρίου θύρα·
χαῖρε, τῶν ἀπίστων ἀμφίβολον ἄκουσμα·
χαῖρε, τῶν πιστῶν ἀναμφίβολον καύχημα·
χαῖρε, ὄχημα πανάγιον τοῦ ἐπὶ τῶν Χερουβίμ·
χαῖρε, οἴκημα πανάριστον τοῦ ἐπὶ τῶν Σεραφίμ·
χαῖρε, ἡ τἀναντία εἰς ταὐτὸ ἀγαγοῦσα·
χαῖρε, ἡ παρθενίαν καὶ λοχείαν ζευγνῦσα·
χαῖρε, δι' ἧς ἐλύθη παράβασις·
χαῖρε, δι' ἧς ἠνοίχθη παράδεισος·
χαῖρε, ἡ κλεὶς τῆς Χριστοῦ βασιλείας·
χαῖρε, ἐλπὶς ἀγαθῶν αἰωνίων·
|: χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε." :|

ις' **Π**ᾶσα φύσις ἀγγέλων κατεπλάγη τὸ μέγα
τῆς σῆς ἐνανθρωπήσεως ἔργον·
τὸν ἀπρόσιτον γὰρ ὡς θεὸν
ἐθεώρει πᾶσι προσιτὸν ἄνθρωπον,
ἡμῖν μὲν συνδιάγοντα, ἀκούοντα δὲ παρὰ πάντων·
|: "Ἀλληλούϊα." :|

ιζ' **Ῥ**ήτορας πολυφθόγγους ὡς ἰχθύας ἀφώνους
ὁρῶμεν ἐπὶ σοί, θεοτόκε·
ἀποροῦσι γὰρ λέγειν τὸ πῶς
καὶ παρθένος μένεις καὶ τεκεῖν ἴσχυσας·
ἡμεῖς δὲ τὸ μυστήριον θαυμάζοντες πιστῶς βοῶμεν·
"Χαῖρε, σοφίας θεοῦ δοχεῖον·
χαῖρε, προνοίας αὐτοῦ ταμεῖον·
χαῖρε, φιλοσόφους ἀσόφους δεικνύουσα·
χαῖρε, τεχνολόγους ἀλόγους ἐλέγχουσα·
χαῖρε, ὅτι ἐμωράνθησαν οἱ δεινοὶ συζητηταί·
χαῖρε, ὅτι ἐμαράνθησαν οἱ τῶν μύθων ποιηταί·
χαῖρε, τῶν Ἀθηναίων τὰς πλοκὰς διασπῶσα·

---

7 σεπτὴ D 8 ἀπίστων] πιστῶν G χαῖρε—ἄκουσμα om. T 9 χαῖρε] τὸ add. A 10^1 πανύμνητον M 10^2 τοῦ] τὸ D 12^1 ἡ τἀναντία] τὰ ἐναντία V 12^2 ταὐτὸ ἀγαγοῦσα] ταυτότητα ἄγουσα P 13^2 λοχείαν] τόκον A ζευγνῦσα] ζευγνοῦσα G: ζευγνύουσα P 14 ante 13 V 14 periit ex T

ις' ABDGJMPTV

1^1 φύσις] κτῆσις J 3 τὸν] τὸ G 4^1 ἐθεώρουν ADGPT 5^2 ἀκούοντος J παρὰ πάντων] παρ' αὐτῶν AP: οὕτως add. JMPγρ

ιζ' ABDGJMPTV

1^2 ἀφώνους] ἀφθόγγους AGMPV 2^1 ὁρῶμεν] ὁρῶν μεν D 5^2 πιστοὶ βοῶντες G 7 ταμεῖον] σημεῖον P 8 δεικνύοντας G 9 τεχνολόγους ἀλόγους] τεχνολόγων τοὺς λόγους V ἀλόγος J 10^1 ἐμωράνθησαν] ἐμαράνθησαν J: ἐτυφλώθησαν M^c: ἐνεφράγησαν P 10^2—11^1 οἱ—ἐμαράνθησαν om. DG 11^1 ἐμαράνθησαν] ἐμωράνθησαν JM

χαῖρε, τῶν ἁλιέων τὰς σαγήνας πληροῦσα·
χαῖρε, βυθοῦ ἀγνοίας ἐξέλκουσα·
χαῖρε, πολλοὺς ἐν γνώσει φωτίζουσα·
χαῖρε, ὁλκὰς τῶν θελόντων σωθῆναι·
χαῖρε, λιμὴν τῶν τοῦ βίου πλωτήρων·
|: χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε." :|

ιη' **Σ**ῶσαι θέλων τὸν κόσμον ὁ τῶν ὅλων κοσμήτωρ
πρὸς τοῦτον αὐτεπάγγελτος ἦλθε·
καὶ ποιμὴν ὑπάρχων ὡς θεὸς
δι' ἡμᾶς ἐφάνη καθ' ἡμᾶς ὅμοιος·
ὁμοίῳ γὰρ τὸ ὅμοιον καλέσας ὡς θεὸς ἀκούει·
|: "Ἀλληλούϊα." :|

ιθ' **Τ**εῖχος εἶ τῶν παρθένων, θεοτόκε παρθένε,
καὶ πάντων τῶν εἰς σὲ προσφευγόντων·
ὁ γὰρ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς
κατεσκεύασέ σε ποιητής, ἄχραντε,
οἰκήσας ἐν τῇ μήτρᾳ σου καὶ δείξας προσφωνεῖν σοι πάντας·
"Χαῖρε, ἡ στήλη τῆς παρθενίας·
χαῖρε, ἡ πύλη τῆς σωτηρίας·
χαῖρε, ἀρχηγὲ νοητῆς ἀναπλάσεως·
χαῖρε, χορηγὲ θεϊκῆς ἀγαθότητος·
χαῖρε, σὺ γὰρ ἀνεγέννησας τοὺς συλληφθέντας αἰσχρῶς·
χαῖρε, σὺ γὰρ ἐνουθέτησας τοὺς συληθέντας τὸν νοῦν·
χαῖρε, ἡ τὸν φθορέα τῶν φρενῶν καταργοῦσα·
χαῖρε, ἡ τὸν σπορέα τῆς ἁγνείας τεκοῦσα·
χαῖρε, παστὰς ἀσπόρου νυμφεύσεως·
χαῖρε, πιστοὺς κυρίῳ ἁρμόζουσα·
χαῖρε, καλὴ κουροτρόφε παρθένων·

13^2 πληρώσασα A: πληρώσας G 15 φωτίζουσα] πλουτίζουσα M^cV 17 πλωτήρων] πληρῶν G

ιη' ABDGJMPTV

2 τούτην P αὐτεπαγγέλτως D 3 ὑπάρχων ποιμὴν V ὡς] καὶ JV 4^2 ὅμοιος] ἄνθρωπος JT: πρόβατον MV 5^{1-2} ὁμοίῳ—ἀκούει] ὁμοίως (ὁμοίῳ BGPT) γὰρ (δὲ V) τὸ ὅμοιον καλέσας ἦλθεν (ἤθελεν DG: ἠθέλησεν PV: ἐθέλησεν T) ἀκούειν ABDGPTV

ιθ' ABDGJMPTV

2 προσφευγόντων] προστρεχόντων GJMTV 4^1 σε om. G 5^1 οἰκῆσαι BGV 5^2 καὶ—πάντας] D: καὶ διδάξας προσφωνεῖν σοι πάντας ABDGPT: καὶ ποιήσας προσφωνεῖν πάντας M: καὶ πάντας προσφωνεῖν διδάξας V 8 νοητῆς] γηγενῶν GJM: τῆς Ἀδὰμ V 9 ἀρχηγὲ T 10^1 ἀνεγέννησας] ἐσυνέτησας P: ἐγέννησας T 10^2 τούς—αἰσχρῶς] τοὺς συληθέντας (-ες G) αἰσχρῶς GM: τοὺς πλανηθέντας τὸ πρὶν P: τοὺς συληθέντας τὸ πρὶν V 11^{1-2} σὺ—νοῦν] ὅτι ἐνέδυσας τοὺς γυμνωθέντας τῆς ζωῆς M 11^2 συλληφθέντας G 14 χαῖρε] ἡ add. G νυμφεύσεως] νυμφίου G 16 καλὴ—παρθένων] κανὼν τῆς καλῆς παρθενίας B καλὴ] καλῶν G παρθένων] παρθένε V

χαῖρε, ψυχῶν νυμφοστόλε ἁγίων·
|: χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε." :|

κ′ Ὕμνος ἅπας ἡττᾶται συνεκτείνεσθαι σπεύδων
τῷ πλήθει τῶν πολλῶν οἰκτιρμῶν σου·
ἰσαρίθμους ψαλμοὺς καὶ ᾠδὰς
ἂν προσφέρωμέν σοι, βασιλεῦ ἅγιε,
οὐδὲν τελοῦμεν ἄξιον, ὧν δέδωκας τοῖς σοὶ βοῶσιν·
|: "'Αλληλούϊα." :|

κα′ Φωτοδόχον λαμπάδα τοῖς ἐν σκότει φανεῖσαν
ὁρῶμεν τὴν ἁγίαν παρθένον·
τὸ γὰρ ἄϋλον ἅπτουσα φῶς
ὁδηγεῖ πρὸς γνῶσιν θεϊκὴν ἅπαντας,
αὐγῇ τὸν νοῦν φωτίζουσα, κραυγῇ δὲ τιμωμένη ταῦτα·
"Χαῖρε, ἀκτὶς νοητοῦ ἡλίου·
χαῖρε, λαμπτὴρ τοῦ ἀδύτου φέγγους·
χαῖρε, ἀστραπὴ τὰς ψυχὰς καταλάμπουσα·
χαῖρε, ὡς βροντὴ τοὺς ἐχθροὺς καταπλήττουσα·
χαῖρε, ὅτι τὸν πολύφωτον ἀνατέλλεις φωτισμόν·
χαῖρε, ὅτι τὸν πολύρρητον ἀναβλύζεις ποταμόν·
χαῖρε, τῆς κολυμβήθρας ζωγραφοῦσα τὸν τύπον·
χαῖρε, τῆς ἁμαρτίας ἀναιροῦσα τὸν ῥύπον·
χαῖρε, λουτὴρ ἐκπλύνων συνείδησιν·
χαῖρε, κρατὴρ κιρνῶν ἀγαλλίασιν·
χαῖρε, ὀσμὴ τῆς Χριστοῦ εὐωδίας·
χαῖρε, ζωὴ μυστικῆς εὐωχίας·
|: χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε." :|

κβ′ Χάριν δοῦναι θελήσας ὀφλημάτων ἀρχαίων
ὁ πάντων χρεωλύτης ἀνθρώπων,
ἐπεδήμησε δι' ἑαυτοῦ
πρὸς τοὺς ἀποδήμους τῆς αὐτοῦ χάριτος·

17 ψυχῶν] τεμνὴ (sic pro σεμνὴ) V ἁγία G
κ′ ABDGJMPTV
1^1 ἡττᾶται] καὶ αἶνος V 3 ᾠδὰς καὶ ψαλμοὺς G 4^1 ἂν] ἃς DP: ἐὰν J: κἂν T ἂν—σοι] ἀφεροῦμέν σοι G: ἀναφερομέν σοι V 4^2 ἅγιε] εὔσπλαγχνε D 5^2 δέδωκας] ἔδωκας JV σοὶ] πίστει V: om. G
κα′ ABDGJMPTV
3 ἅπτουσα] αὐτῆς A φῶς] πῦρ JV 4^1 γνώσει J 4^2 ἅπαντας] πάντοτε V 5^2 ταῦτα] ταύτῃ GMV: τοιαύτη B ταῦτα τιμωμένη D 6 νοητοῦ] νητοῦ (sic) A 7 ἀδύτου] ἀκτίστου V 8 καταυγάζουσα V 9 χαῖρε — 10^2 φωτισμόν pereunt ex T 11^1 πολύρρυτον] πολύδωρον V 11^2 ποταμὸν] ποτισμὸν BDMT: θησαυρὸν J 13^2 ῥύπον] τύπον G 15 κιρνῶν] κρατῶν V 16 τῆς] τοῦ G 17 ζωῆς (τροφὴ M) μυστικῆς (μυστικῆς periit ex P) εὐωχία (-ας JM) ABGJMP
κβ′ ABDGJMPT (nunc vix legitur) V
4^1 ἀποδήμους] ἀποδημοῦντας B αὐτοῦ] αὐτῆς G

καὶ σχίσας τὸ χειρόγραφον ἀκούει παρὰ πάντων οὕτως·
|: "'Αλληλούϊα." :|

κγ′ Ψάλλοντές σου τὸν τόκον εὐφημοῦμέν σε πάντες
ὡς ἔμψυχον ναόν, θεοτόκε·
ἐν τῇ σῇ γὰρ οἰκήσας γαστρὶ
ὁ κατέχων πάντα τῇ χειρὶ κύριος
ἡγίασεν, ἐδόξασεν, ἐδίδαξε βοᾶν σοι πάντας·
"Χαῖρε, σκηνὴ τοῦ θεοῦ καὶ Λόγου·
χαῖρε, ἁγία ἁγίων μείζων·
χαῖρε, κιβωτὲ χρυσωθεῖσα τῷ πνεύματι·
χαῖρε, θησαυρὲ τῆς ζωῆς ἀδαπάνητε·
χαῖρε, τίμιον διάδημα βασιλέων εὐσεβῶν·
χαῖρε, καύχημα σεβάσμιον ἱερέων εὐλαβῶν·
χαῖρε, τῆς ἐκκλησίας ὁ ἀσάλευτος πύργος·
χαῖρε, τῆς βασιλείας τὸ ἀπόρθητον τεῖχος·
χαῖρε, δι' ἧς ἐγείρονται τρόπαια·
χαῖρε, δι' ἧς ἐχθροὶ καταπίπτουσι·
χαῖρε, φωτὸς τοῦ ἐμοῦ θεραπεία·
χαῖρε ψυχῆς τῆς ἐμῆς προστασία·
|: χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε." :|

κδ′ Ὦ πανύμνητε μήτηρ, ἡ τεκοῦσα τὸν πάντων
ἁγίων ἁγιώτατον Λόγον,
δεξαμένη τὴν νῦν προσφοράν,
ἀπὸ πάσης ῥῦσαι συμφορᾶς ἅπαντας
καὶ τῆς μελλούσης λύτρωσαι κολάσεως τοὺς σοὶ βοῶντας·
|: "'Αλληλούϊα." :|

κγ′ ABDGJMPT (1—8 nunc vix legitur) V
1^2 εὐφημοῦμεν] ἀνυμνοῦμεν BJ 4 κατέχων] τὰ add. B τῇ om. G 5^2 σοι om. J 11^2 εὐλαβῶν] εὐσεβῶν G 12^2 ὁ om. G 16 φωτὸς] χρωτὸς BV ἐμοῦ] κἐμοῦ G 16 post 17 V 17 προστασία] σωτηρία MTV
κδ′ ABDGJMPT (nunc vix legitur) V
1^1 μῆτερ JV(T ?) 4^2 ἅπαντες G 5^2 τοὺς σοὶ βοῶντας] τοῖς σὲ βοῶσιν G: τοὺς αὐτῷ βοῶντας AP: τοὺς οὕτω βοῶντας V

II

ANONYMOUS

ON THE PHARISEE AND THE PUBLICAN

This *kontakion On the Pharisee and the Publican* has, as far as I know, never been published. It is transmitted in one manuscript only[1]. The author is unknown, but the style and the festival for which it was composed point to the early Byzantine period[2]. The melody and metre employed is Τῷ τυφλωθέντι Ἀδάμ, which Romanos used in his famous *kontakion On the Epiphany*[3], and that of the prooemium is Ἐπεφάνης σήμερον, in which Romanos composed the prooemium to another of his famous cantica, *On the Baptism of Christ*[4]. It is, therefore, not unreasonable to assume that the poet of canticum II *On the Pharisee and the Publican* was either a contemporary of Romanos, or wrote after the death of the great melodist. It is also worth noting that the *koukoulion* is composed in a different *modus* (ἦχος δ′) than that of the *oikoi* (ἦχος πλάγιος β′). The prooemium is also found in the *Triodion*[5], and the *Horologion*[6]. Of interest is the number of words with synizesis found in this canticum[7], which suggest a less "highbrow" style than that of Romanos, though not necessarily a later date.

---

1 A ff. 191r—203r.

2 Cf. P. Maas, in K. Krumbacher, Miscellen zu Romanos, p. 108. The attribution of this *kontakion* to Romanos made by S. Eustratiadis in Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζ. Σπουδῶν 25 (1955) 234 is arbitrary.

3 See Maas—Trypanis, S. Romani Melodi Cantica Genuina, App. Metr. VI. Romanos used the same metre in his *kontakion On the Marriage at Cana* (No. 7 in Maas—Trypanis).

4 See Maas—Trypanis, l. c., App. Metr. XXXIX. The same melody and metre were also used by Romanos in the prooemium to his canticum *On Earthquakes and Fires* (No. 54 in Maas—Trypanis). Lines 3—4[2] of the *koukoulion* of canticum II *On the Pharisee and the Publican* are metrically different from Romanos. Could the reason be that the poet had changed the *modus* from ἦχος δ′ to ἦχος πλάγιος β′ to bring it in line with the main body of his *kontakion*, and that this was overlooked by subsequent scribes?

5 Τριῴδιον κατανυκτικόν etc., Rome 1879, p. 5.

6 Μέγα Ὡρολόγιον, Athens 1898, p. 435 (ed. Ch. Lengeris—K. Paraskeuopoulos—J. Martinos).

7 See Metrical Appendix, p. 167.

The metrical pattern of Τῷ τυφλωθέντι Ἀδάμ in this canticum is:

—∪∪—∪∪—∪∪—   ∪̇÷∪—∪∪—∪∪—
∪—∪∪∸∪̇∪—∪   ∸∪̇—∪∪—∪∪—∪∪—∪∪
∸∪̇∪̇—∪—∪   ∸∪̇∪̇—∪—∪   ∪̇∪—∪∪—∪∪
∪∪̇∪∸∪∸   ∪̇∪̇÷∪̇∪—∪
∪∪̇∪∸∪∸   ∪̇∪̇∸∪̇∪—∪
∪̇∪—∪∪—∪∪—∪∪
÷∪̇∪—∪∸∪∪∪—   ÷∪̇∪—∪∪(—)
∪̇∪—∪∪—∪   ∪̇∪—∪∪̇∪—∪
|: ∪∪—∪   ∪∪—∪∪—∪ :|

II (202 Kr.)

ANONYMOUS

ON THE PHARISEE AND THE PUBLICAN

Acrostichis: ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΑΡΙΣΑΙΟΝ ΚΑΙ ΤΕΛΩΝΗΝ

Prooemium: Ἐπεφάνης σήμερον

Φαρισαίου φύγωμεν   ὑψηγορίαν
καὶ τελώνου μάθωμεν   ὕψος ῥημάτων ταπεινῶν·
ἵλαθι πᾶσι κραυγάζοντες·
|: "Ὁ γινώσκων   τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων." :|

Strophae: Τῷ τυφλωθέντι Ἀδάμ

α′ Ἔχων ἐν νῷ τὰ πολλά μου δεινὰ   τὸ βῆμα φρίττω σου τὸ φοβερόν,
οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ συνοῖδα,   ὧν ἐδίδαξας μὲ ἐντολῶν σου φυλάξαντα·
ἀλλ' ὡς θεὸς οἰκτίρμων   καὶ ἀγαθὸς ὑπάρχων   δώρησαί μοι κατάνυξιν·
κατηγοροῦσι μοῦ   αἱ πολλαὶ ἁμαρτίαι,
οὐ συγχωρεῖ ἐμοὶ   συνειδὸς πεπραγμένων,
τῶν ἀτόπων τὰ πλήθη ἐλέγχει με·
ἀλλ', ἀναμάρτητε, ὡς συμπαθὴς   ἄνες, συγχώρησον
τῷ ἐν πράξει, ἐν λόγῳ,   [ἐν]ἐνθυμήσεσι σφαλέντι,
|: ὁ γινώσκων   τὰ⟨κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων⟩. :|

II *Codices:* A
Editiones: Nulla
Titulus: On the Pharisee and the Publican, Trypanis: Εἰς τὸν Φαρισαῖον καὶ τὸν τελώνην A
Dies Festus: Τῇ Κυριακῇ τοῦ Φαρισαίου
Modus: Prooemium ἦχος δ′?: Strophae ἦχος πλάγιος β′
Prooemium
A
3 κραυγάζουσι dub. Trypanis 4^2 τὰ κρυπτὰ] Maas, cf. η′ 9^2: τὰ ἐγκάρδια A
α′ A
2^1 συνοῖδα (∪—∪) 8^2 ἐν del. Maas m. g. 9^2 κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων suppl. Maas

β′ **Ἴ**σχυσεν ὅπλον ἐχθροῦ κατ᾽ ἐμοῦ καὶ ἔκτεινέ με μαχαίρας ἐκτός,
καὶ κεῖμαι εἰς γῆν ἐρριμμένος, καὶ γελᾷ με ὁρῶν πεπτωκότα ὁ ἄδικος·
ἀλλὰ ἀνάστησόν με τῇ κραταιᾷ χειρί σου, μὴ εἰς τέλος ἐμπαίξῃ μοι·
δυνάμει γὰρ τῇ σῇ ἀντειπεῖν οὐκ ἰσχύσει·
ἀλλ᾽ εὗρε μὲ εἰς γῆν καὶ ὠθεῖ πρὸς τὸν Ἅδην
μὴ θανέντα, ἀλλ᾽ ἔμπνουν ὑπάρχοντα·
σὺ οὖν ὡς μόνος φύσει ἀγαθὸς μὴ καταλείπῃς με,
μὴ βραδύνῃς, οἰκτίρμων, ζητῆσαί με πλανηθέντα,
|: ὁ γινώσκων ⟨τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων⟩. :|

γ′ **Σ**κάφος εὑρών με ἀρέσαν αὐτῷ ἐφόρτωσέ με πταισμάτων πολλῶν,
ἀλλ᾽ ἔχω λιμένα σωτῆρα τὴν ἀόρατον σοῦ δεξιάν, παντοδύναμε·
ᾗτινι προσορμήσας ζάλην τῆς τρικυμίας οὐ πτοοῦμαι οὐδέποτε·
αὐτός οὖν, ἀγαθέ, ἐλαφρύνας τὸν φόρτον
κυβέρνησον ⟨ἐ⟩μὲ καὶ διάσωσον τάχος
ἐν πελάγει πταισμάτων με πλέοντα·
μὴ κατισχύσῃ μου ὁ πονηρὸς ὁ ἀπ᾽ ἀρχῆς κατ᾽ ἐμοῦ·
αἰσχυνθείη ὁ πλάνος ὀλεσθεὶς τῇ σῇ δυνάμει,
|: ὁ γινώσκων τὰ κρυπτὰ ⟨τῶν ἀνθρώπων⟩. :|

δ′ **Τ**οῦτον κατέβαλε ὡς κραταιὸς τὸν ἀπ᾽ ἀρχῆς ἀντικείμενόν μοί,
τὸν σύμβουλον τῇ παραβάσει τοῦ Ἀδὰμ γεγονότα, θανάτου δὲ πρόξενον·
μέχρι γὰρ τοῦ παρόντος τάχα δὲ καὶ ἕως τέλους ἀντιπίπτει οἷς ἔπλασας·
φθονεῖ δε τοῖς βροτοῖς παρὰ σοῦ φιλουμένοις,
οὐ χαίρει θεωρῶν σοὶ κολλώμενον ὅλως·
ὑψαυχεῖ δε καὶ μάτην ἐπαίρεται·
ἀλλὰ βληθεὶς τῇ πτώσει ὡς ἐχθρὸς οὕτως τῷ κόσμῳ δειχθῇ
ὑποπόδιον πάντων τῶν εἰς σὲ καταφευγόντων,
|: τὸν εἰδότα τὰ κρυπτὰ ⟨τῶν ἀνθρώπων⟩. :|

ε′ **Ὅ**λως οὐ θέλει ὁρᾶν ἐπὶ γῆς θνητὸν ἐγγίζοντα τῷ λυτρωτῇ,
ἀλλ᾽ ὅπλοις τῶν ἁμαρτημάτων συνελαύνει ἀεὶ τοὺς ἀνθρώπους εἰς βάραθρα·
ἐὰν τινὰ δὲ ἴδῃ ὑπόκρισιν ἀσκοῦντα καὶ ἀλαζονευόμενον,
τὴν ἔπαρσιν εὐθὺς συναρμόττει τῷ τύφῳ·
ὑπερηφάνως δὲ τούτῳ θρασυνομένῳ
τῇ καυχήσει ἐπάγει τὴν κόλασιν·
τοῦ Φαρισαίου μάθωμεν οὐκοῦν καὶ τοῦ τελώνου [τὰς] εὐχάς·

β′ A
9^2 τὰ—ἀνθρώπων suppl. Maas
γ′ A
2^1 σωτῆρα] Trypanis m. g.: σωτηρίας A 5^1 ἐμὲ] Maas m. g.: με A 9^2 τῶν ἀνθρώπον suppl. Maas
δ′ A
9^2 τὰ κρυπτὰ] Maas, cf. γ′, η′ 9^2: τὰ ἐγκάρδια A 9^2 τῶν ἀνθρώπων suppl. Maas
ε′ A
7^2 τὰς del. Maas m. g.

Φαρισαῖον γὰρ κρίνει τὸν τελώνην δικαιώσας
|: ὁ γινώσκων τὰ κρυπτὰ ⟨τῶν ἀνθρώπων⟩. :|

ϛ′ **Ν**ίκησον τὸν δολερόν, κραταιέ, ἡττώμενόν ἴδω τὸν ἀδρανῆ·
πατήσω τὸν σπεύδοντα [με] κτεῖναι· μὴ κατάσχῃ ἐμὲ ἁμαρτήσαντα, δέσποτα·
οἶδα τὴν εὐσπλαγχνίαν, οἶδα φιλανθρωπίαν τὴν τῆς σῆς ἀγαθότητος·
αὐτός οὖν, λυτρωτά, ὡς γινώσκων τὰ πάντα
καὶ ἔχων οἰκτιρμούς, τὰ ἐμὰ πεπραγμένα
παρορῶν δώρησαί μοι τὴν ἄφεσιν·
εἰ μὴ γαρ σῇ βουλήσει ἰαθῶ, ἀπεγνωσμένος εἰμί·
ἀλλὰ τῇ ἰατρείᾳ τῇ ἐκ σοῦ θεράπευσόν με,
|: ὁ γινώσκων ⟨τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων⟩. :|

ζ′ **Φ**όβος συνέχει μου ⟨ὅλον⟩ τὸν νοῦν, καὶ φρίττει πάντα μου τὰ αἰσθητὰ
τὴν ἔλευσιν σοῦ τὴν δικαίαν, ὅταν ἔλθῃς, σωτήρ, μετὰ δόξης τοῦ κρῖναι με·
ποίαν ἀπολογίαν σχῶ ὁ πολλά σοι πταίσας; τί γὰρ ἔχω καυχήσασθαι;
ὁ Φαρισαῖος μὲν προσευχόμενος πρώην
ἐδείχθη τυφωθεὶς καυχησάμενος ἔργοις,
καὶ εὑρέθη αἰσχύνη ἡ καύχησις·
τὸ γὰρ καυχᾶσθαι τι οὐκ ἀγαθόν, Παῦλος διδάσκει σαφῶς·
ἀλλ᾽ ὡς πάντων δεσπότης κάθαρόν με τῶν κρυφίων,
|: ὁ γινώσκων ⟨τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων⟩. :|

η′ **Ἀ**λλὰ ἀκούσωμεν τί ὁ Λουκᾶς· αὐτὸς γὰρ γράφει τὴν παραβολήν·
ἀνέβησαν ἄνθρωποι δύο ἐπὶ τὸ ἱερὸν τοῦ ὀφείλειν προσεύξασθαι,
ὁ μὲν εἷς Φαρισαῖος, ὁ δ᾽ ἕτερος τελώνης, ἡ γραφὴ ὡς ἐδίδαξεν·
ὁ Φαρισαῖος στὰς ταῦτα εὔχετο κράζων·
"Εὐχαριστῶ σοι, θεέ· οὐ γάρ εἰμι ὡς [οἱ] ἄλλοι
τῶν ἀνθρώπων μοιχοί τε καὶ ἄδικοι·
ἀλλ᾽ οὔτε ἅρπαξ εἰμὶ ὡς αὐτὸς ὁ τελωνῶν ἀρχηγός,
τὰ τοῦ νόμου φυλάττων παραγγέλματα, ὡς οἶδας
|: ὁ γινώσκων τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων." :|

θ′ **Ῥ**ήμασι κομψοποιῶν ἑαυτὸν ἐπέτεινε προστιθεὶς τοῖς αὐτοῦ·
"Νηστεύω", φησί, "δὶς [τοῦ] Σαββάτου καὶ ἀποδεκατῶ ὅσα κτῶμαι καὶ κτήσομαι·

9^2 τὰ κρυπτὰ] Maas, cf.. δ′ 9^2 app. crit..: τὰ ἐγκάρδια A τῶν ἀνθρώπων suppl. Maas
ϛ′ A
2^1 με del. Trypanis m. g. 4^2—5^1 γινώσκων τὰ πάντα et ἔχων οἰκτηρμούς inter se mut. Trypanis m. g. 9^2 τὰ—ἀνθρώπων suppl. Maas
ζ′ A
1^1 ὅλον add. Maas m. g. 9^2 τὰ—ἀνθρώπων suppl. Maas
η′ A
1^1 ὁ] Trypanis m. g.: λέγει A 5^1 θεέ (—), cf. S. Romani Cantica 34 ιϛ′ 1^1] Trypanis: ὁ θεός A 5^2 οἱ del. Trypanis m. g. 7^1 εἶμι (— ∪) αὐτὸς] Trypanis m. g.: οὗτος A
θ′ A
2^1 τοῦ del. Trypanis m. g.

πάντα τὰ ἐν τῷ νόμῳ   πληρῶ ἐντεταγμένα·   παραβάτης οὐ δείκνυμαι·
μισῶ ἁμαρτωλοὺς   καὶ τελώνας καὶ πόρνας·"
ὁ Φαρισαῖος μὲν   ταῦτα ἐνεκαυχᾶτο,
ἀλλ' ἐπαρθεὶς ἐδείχθη κατάκριτος·
ὁ δὲ τελώνης μήκοθεν ἑστὼς   εἰς γῆν κατένευε
μὴ τολμῶν ἀτενίσαι   πρὸς τὸν ὕψιστον ὄμμα,
|: τὸν εἰδότα   τὰ κρυπτὰ ⟨τῶν ἀνθρώπων⟩. :|

ι' Ἴσχυσεν ἄλαλος μᾶλλον φωνῇ   ἤπερ τὰ ῥήματα τοῦ σοβαροῦ·
οὐδὲν γὰρ ὁ τελώνης ἔφη   ταπεινῶν ἑαυτόν, κάτω νεύων, ὡς πρόειπον·
ὁ ἑαυτὸν ὑψῶν γαρ,   ὡς ἡ γραφὴ διδάσκει,   πάντως ταπεινωθήσεται·
τὸ στῆθος οὖν αὐτοῦ   ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τύπτων
ἐβόα στεναγμῷ   πρὸς τὸν ὕψιστον λέγων·
"Ὁ θεός μοι ἱλάσθητι, δέομαι,
ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ   ὡς ἀμνησίκακος."
οὕτως ἐδικαιώθη   ὁ τελώνης ἱκετεύσας
|: ⟨τὸν εἰδότα   τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων.⟩ :|

ια' **Σ**κέπη γυμνῶν καὶ τροφεῦ τῶν πτωχῶν,   πηγὴ τῆς χάριτος ἡ ἀληθής,
ὁ μόνος ὑπάρχων ἐλεήμων,   τὸν ἐκ πλήθους κακῶν τεθνηκότα με ἔγειρον·
μόνος ἐκτὸς ὑπάρχων   ἁμαρτωλῶν, οἰκτίρμων,   ἁμαρτήσαντα οἴκτειρον·
αὐτὸς γὰρ σαρκωθεὶς   διὰ πλῆθους ἐλέους
ἐρρύσω κατοχῆς   τοῦ ἐχθροῦ τοὺς ἀνθρώπους,
δι' ἐμέ γαρ ἐγένου καὶ ἄνθρωπος·
ὅθεν τολμῶν προσπίπτω σοι, σωτήρ,   κράζων· "Ἱλάσθητι·"
τὸν τελώνην μιμοῦμαι   λέγων τοῦτο δυσωπῶν σε
|: τὸν εἰδότα   τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων. :|

ιβ' **Ἅ**γιε, δέσποτα, πάντων κριτά,   ὁ ἐκ παρθένου ἀσπόρου τεχθείς,
καθάρισον μὲ ὥσπερ σῖτον   καὶ εἰσάγαγε μὲ ἔνδον τῆς ἀποθήκης σου,
μὴ ὁ ἐχθρὸς εὑρών με   μίξας τοῖς ζιζανίοις   προξενήσῃ μοι γέενναν·
προβάτων σου εἰμί,   ἑνωθῶ σου τῇ ποίμνῃ·
ποιμὴν γὰρ εἶ καλός,   μισθωτὸς οὐχ ὑπάρχεις·
μὴ ὁ λύκος εὑρών με σπαράξῃ με·
αὐτὸς διδάσκων ἔφης ἐν γραφαῖς   ὅτι· "Οὐ βούλομαι
τῶν πταιόντων τὴν θνῆσιν   ὡς τὸ ζῆν καὶ ἐπιστρέφειν,"
|: ὁ γινώσκων   τὰ κρυπτὰ ⟨τῶν ἀνθρώπων⟩. :|

6^{1} metrum: ◡̇◡—◡◡—◡◡—◡◡: ἀλλ' ἐπήρθη καὶ ἐδείχθη κατάκριτος Maas: καὶ ἐπάρσει ἐδείχθη κατάκριτος coni. Hunger (cf. Zach. 12, 7)   9^{2} τῶν ἀνθρώπων suppl. Maas

ι' A

1^{1} μᾶλλον φωνῇ] Maas m. g.: φωνῇ μᾶλλον A   2^{2} πρόειπον (—◡◡)   9$^{1-2}$ τὸν—ἀνθρώπων suppl. Maas

ια' A

2^{1} ἐλεήμων (◡—◡)

ιβ' A

4^{1} προβάτων] Trypanis m. g.: πρόβατον A   9^{2} τῶν ἀνθρώπων suppl. Maas

ιγ' **Ἵ**λεως, ἵλεως, ἵλεως μοὶ   γενοῦ ἐν κρίσει σου τῇ φοβερᾷ,
κατάκριτος γάρ ⟨νυν⟩ ὑπάρχω·   ἀλλ' αὐτός, ἀγαθέ, ἐγκλημάτων με λύτρωσαι,
καὶ ὡς ποτὲ τῇ πόρνῃ   ἄφεσιν τῶν πταισμάτων   δώρησαί μοι, φιλάνθρωπε·
ἐκείνη δάκρυσιν   ἔπλυνέ σου τοὺς πόδας
καὶ [ταῖς] ἑαυτῆς θριξὶν   ἐκμάξασα ἐφίλει
καὶ τῷ μύρῳ ἀλείφουσα ἔλεγεν·
"Ἀπόπλυνόν με, μόνε δυνατέ,   τῇ εὐσπλαγχνίᾳ σου
⟨◡̇◡—◡◡—◡⟩   ⟨◡̇◡—◡◡̇◡—◡⟩
|: ὁ γινώσκων   τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων." :|

ιδ' **Ὁ** ἀγαθὸς θησαυρὸς τῆς ζωῆς,   ὁ πολυεύσπλαγχνος, φεῖσαι κἀμοῦ·
μὴ καταδικάσῃς [με], οἰκτίρμων,   ὥσπερ τὸν παρὰ σοῦ εἰληφότα τὸ τάλαντον·
μὴ ἐτασθῶ ὡς κρύψας   τὴν παρακαταθήκην,   τὸ τῆς πίστεως σύμβολον·
ἀλλὰ ἀριθμηθῶ   σὺν τοῖς πιστοῖς σου δούλοις,
οἷς ἔδωκας, Χριστέ,   τὸν τοσοῦτον σου πλοῦτον,
ὃν λαβόντες ⟨καὶ⟩ ἐδιπλασίασαν·
μὴ κατακρίνῃς με ὡς τὴν συκῆν   καρπὸν οὐκ ἔχουσαν,
ἀλλ' ἀξίους ποιήσω   τοὺς καρποὺς τῆς μετανοίας
|: τοῦ εἰδότος   ⟨τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων⟩. :|

ιε' **Ν**ίκη γενοῦ μοι, Χριστὲ ὁ θεός,   καὶ τοὺς συνέχοντας μὲ λογισμοὺς
ἐξέλασον ἐκ τῆς ψυχῆς μου·   πονηροὶ γάρ εἰσιν ἀκηδίαν ἐμβάλλοντες·
τούτους, καρδιογνῶστα,   κέλευσον ἐξορίσαι   ὡς μὴ ὄντας ἀξίους σου·
ὃν τρόπον ὑπὸ σοῦ   οἱ κληθέντες ἐν γάμῳ
οὐκ ἦσαν ἄξιοι   τοῦ μυστικοῦ σου δείπνου
καὶ αὐτοῦ ἑαυτοὺς ἀπεστέρησαν
ἀποταξάμενοι τῷ ὑπὸ σοῦ   τούτους καλέσαντι·
ἀλλ' ἐγὼ ἱκετεύω   ἀγαθότητά μοι δεῖξον,
|: ὁ γινώσκων   τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων. :|

ις' **Κ**ατακαλύπτει μοι τὸν λογισμὸν   ἡ περιέχουσα συμφορὰ
καὶ εἶμι σχεδὸν πολυβλέπων   ἀπὸ πλήθους κακῶν, ὧν ἐν τῷ βίῳ μου ἔπραξα·
ἀλλ' ὁ τυφλοὺς φωτίσας   καὶ νεκροὺς ἀναστήσας   τὴν καρδίαν μου φώτισον

ιγ' A

2^{1} νυν add. Trypanis m. g.   5^{1} ταῖς del. Trypanis m. g.   ἑαυτῆς] αὐτῆς Maas m. g.   9^{2} τὰ—ἀνθρώπων suppl. Maas

ιδ' A

2^{1} με del. Trypanis m. g.   6$^{1-2}$ ὃν λαβόντες post ἐδιπλασίασαν A: transposuit Maas m. g.   καὶ add. Trypanis m. g.   ἐδιπλασίασαν] ἐπεδιπλασίασαν (sine καὶ) Maas m. g.   9^{1} τοῦ εἰδότος] Maas: ὁ γινώσκων A   9^{2} τὰ—ἀνθρώπων suppl. Maas

ιε' A

6 αὐτοῦ] Trypanis m. g.: τούτου A post ἑαυτοὺς (transposuit Trypanis m. g.)   9^{2} τῶν ἀνθρώπων suppl. Maas

ις' A

2^{1} εἶμι (—◡)   πολυβλέπων] Trypanis m. g., cf. 57 Kr., ιζ' 1^{3} et Liddell-Scott-Jones s. v.: μὴ βλέπων A

καὶ ἔγειρον κἀμὲ   ἁμαρτίαις θανέντα,
ὡς ἤγειρες, σωτήρ,   Ἰαείρου τὴν παῖδα·
† σὺ γὰρ εἶ ζωὴ καὶ ἀνάστασις πάντων
θαυμαστωθήτω δὴ κύριε   ἐπ' ἐμοὶ τὰ ἐλέη σου· †
ἁμαρτωλοὺς γὰρ ἦλθες   σῶσαι, οὐχὶ ⟨τοὺς⟩ δικαίους,
|: ὁ γινώσκων   τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων. :|

ιζ' **Ἀ**κολασίᾳ συζήσας πολλῇ   τὸν νοῦν τοῖς πάθεσι καταδουλῶν
εὑρέθην ὡς κατεστιγμένος   ἐκ πταισμάτων πολλῶν· ἀλλὰ ἴασαι, δέσποτα·
ὁ τοὺς λεπροὺς καθάρας   καὶ τὴν οὐλὴν συνάξας   ἀποσμήξας τὰ τραύματα,
ἐπίθες ἴασιν   ἀοράτῳ ἐμπλάστρῳ·
χειρούργησον ἐμὲ   νεύματί σου ὡς ξίφει·
ἰατρὸς γὰρ ψυχῶν καὶ σωμάτων εἶ·
ὁ βοηθὸς ὑπάρχων, ἀγαθέ,   τῶν δεομένων σου,
ἐλεήσας, οἰκτείρας   κάθαρόν με τῶν πταισμάτων,
|: ὁ γινώσκων   τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων. :|

ιη' **Ἴ**ασαι μὲ τῶν παθῶν, λυτρωτά,   τὴν ὀχετοῦ ἀναστέλλων πηγὴν
πηγάζουσαν μοὶ ἀνενδότως   καὶ πταισμάτων κρουνοὺς ἐπιχέουσαν πάντοτε·
ὥσπερ καὶ τὴν αἱμόρρουν   τὴν ἀοράτῳ ψαύσει   συμπαθήσας ἠλέησας
τὴν δύναμιν τὴν σὴν   θριαμβεύσας τῷ λόγῳ,
τὸ "Ἥψατό μου τίς;"   ἐρωτῶν, ἵνα δείξῃς
τὴν ἐκεῖνο τὸ δρᾶμα τελέσασαν·
τῶν γὰρ αἱμάτων πᾶσαν τὴν φορὰν   χρονίαν οὖσαν αὐτὴν
ἀναστείλας ἐδείκνυς   ὑγιῆ ἀπὸ τῆς νόσου,
|: ὁ γινώσκων   ⟨τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων.⟩ :|

ιθ' **Τ**ίς ἱκανῶς ἐξειπεῖν δυνηθῇ   τὰ σὰ θαυμάσια τῶν ἐπὶ γῆς;
ἢ ποῖος ἐξαρκέσει λόγος   τὰς ἀμέτρους ⟨ἐ⟩σοῦ δωρεὰς ἐξηγήσασθαι;
πᾶσαν γὰρ ὑπερέβη   διάνοιαν ἀνθρώπων   ἡ πληθὺς τῶν θαυμάτων σου·
κἀμὲ τὸν ἀσθενῆ   ἀπὸ πλήθους πταισμάτων
ἀνάστησον, σωτήρ,   κατακείμενον πάθει,
ὥσπερ πάλαι παράλυτον ἔσφιγξας·
μετὰ τριάκοντά γαρ καὶ ὀκτὼ   ἔτη ἀνέστησας,
καὶ τὴν κλίνην βαστάζων   ἐκελεῦε τὸ δοξάζειν
|: τὸν εἰδότα   τὰ κρυπτὰ ⟨τῶν ἀνθρώπων.⟩ :|

6^1—7^2 metrum: ∪̇∪—∪∪—∪∪—∪∪: ∸∪̇∪—∪∸∪∪∪— ∸∪̇∪—∪∪(—)
8^1 metrum: ∪̇∪—∪∪—∪: ἁμαρτώλους (∪∪—∪) dub. Hunger 8^2 οὐχὶ (—∪) τοὺς add. Trypanis m. g. 9^2 τὰ—ἀνθρώπων suppl. Maas

ιη' A
1^2 ὀχετοῦ] Trypanis (ὀχετὸς = βόρβορος, cf. Liddell-Scott-Jones s. v. ὀχετός IV): ὀχετοῦσαν μου A 9^2 τὰ—ἀνθρώπων suppl. Maas

ιθ' A
2 ⟨ἐ⟩σοῦ] Trypanis m. g., cf. Jannaris, Hist. Greek Grammar § 532; Dieterich, Untersuch. z. Gesch. d. griech. Sprache, 191: σοῦ A 8^2 ἐκελεῦε (∪∪—∪)
9^2 τῶν ἀνθρώπων suppl. Maas

κ' **Ἔ**λαβε πεῖραν καὶ Ἅδης πικρὰν   ἐμέσας Λάζαρον ἐκ τῆς γαστρός·
αἰσθόμενος γὰρ τῆς φωνῆς σου   ἀπολύει δεσμῶν, ὅνπερ εἶχε κατάκλειστον·
σὺ φοβερὸς ὑπάρχεις,   καὶ τίς σοὶ τῷ δεσπότῃ   ἀντιστῆναι δυνήσεται;
οὐ θάνατος ποτέ,   ἀλλ' οὐδὲ γῆ σε φέρει·
τῷ φόβῳ γὰρ τῷ σῷ   κλονουμένη δονεῖται·
οὐδὲ πάλιν ἡ θάλασσα φέρει σε·
ἀλλὰ κυμάτων ὕψος ἑαυτῆς   τῷ σῷ προστάγματι
καταπαύει γαλήνην   ὑποστρώσασά σοι τὰ νῶτα
|: τῷ εἰδότι   τὰ κρυπτὰ ⟨τῶν ἀνθρώπων⟩. :|

κα' **Λ**όγος ἀθάνατος ὢν τοῦ πατρὸς   τῷ λόγῳ ἔκτισας πάντα τῷ σῷ,
καὶ πάντα δουλεύει σοι φόβῳ·   καὶ οἱ δαίμονες γὰρ ἀπειλήν σου φοβούμενοι
ἔκραζον φανεροῦντες   υἱὸν θεοῦ σε εἶναι   καὶ ἠληθεῦον ἀκούοντες
τὴν κέλευσιν τὴν σὴν   ἀναμένοντες οὗτοι·
ἐξῆλθον γὰρ εὐθὺς   τοῦ ἀνθρώπου φωνῇ σου
καὶ εἰς χοίρους πεμφθῆναι ἱκέτευον·
"Ἐπίτρεψον ἡμῖν τοῦ εἰσελθεῖν   εἰς τὴν τῶν χοίρων νομήν·"
οὐδὲ τούτων γὰρ εἶχον   ἐξουσίαν, εἰ μὴ εἶπας,
|: ὁ γινώσκων   τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων. :|

κβ' **Ὦ** συγκατάβασις σοῦ, λυτρωτά·   ὢ τῆς ἀφάτου σου πάλιν στοργῆς·
ἰώμενος γὰρ τοὺς Ἰουδαίους   καὶ πεινῶντας αὐτοὺς θαυμασίως διέθρεψας·
ἀπὸ γὰρ πέντε ἄρτων   καὶ ⟨ἀπὸ⟩ ἰχθύων δύο   ὄχλον ἄπειρον ἔθρεψας·
⟨∪∪̇∪∸∪∸⟩   ⟨∪̇∪̇∸∪̇∪—∪⟩
τῶν γυναικῶν χωρὶς   καὶ παίδων ἐδείκνυς
τῶν κλασμάτων τὸ θαῦμα ὑπέρτερον·
καὶ ἀποστόλων ἴσους ἀριθμῷ   κοφίνους ἔπλησας γάρ·
ἀλλ' [ὁ] ἀχάριστος ὄχλος   οὐ τιμᾷ οὐδὲ δοξάζει
|: τὸν εἰδότα   τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων. :|

κγ' **Ν**οῦς οὐκ ἀρκεῖ τὰ ⟨ἐ⟩σὰ ἐξειπεῖν·   τελώνας ἔσωσας λόγῳ, Χριστέ·
Ματθαῖον ἰδὼν καὶ Ζακχαῖον   ὡς θεὸς ἀγαθὸς τούτοις ἀντετελώνευσας·
καὶ ὁ μὲν εἷς, Ματθαῖος,   ἅπαντα καταλείψας   ἀναστὰς ἠκολούθει σοι·
Ζακχαῖος δὲ ἑστὼς   ἐν τῷ δένδρῳ ἰδών σε
εἰς οἶκον ἑαυτοῦ   εἰσαγαγὼν ξενίζει
τὸν τοῦ κόσμου τροφέα καὶ κύριον·

κ' A
9^2 τὰ κρυπτὰ] Maas: τὰ ἐγκάρδια A   τῶν ἀνθρώπων suppl. Maas

κα' A
3^3 ἠληθεῦον (∪∪—∪)

κβ' A
1^1 συγκατάβασις] Trypanis m. g.: συγκαταβάσεως A 2^1 Ἰουδαίους (∪—∪) 3^2 ἀπὸ add. Trypanis m. g. 8^1 ὁ del. Trypanis m. g.   ὄχλος] Trypanis m. g., cf., κβ' 3^3: λαὸς A

κγ' A
1^1 ⟨ἐ⟩σὰ] Trypanis m. g., cf. ιθ' 2^1 app. crit.: σὰ A

καὶ διανείμας πάντα τὰ αὐτοῦ ἐδικαιώθη ἐκ σοῦ·
τῆς [οὖν] τοιαύτης μερίδος ἱκετεύων ἀξίωσόν με,
|: ⟨ὁ γινώσκων τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων⟩. :|

κδ' "**Ἥ**μαρτον, ἥμαρτον, ⟨ἥμαρτον⟩ σοί," ὡς ὁ τελώνης στενάζων βοῶ·
ἱλάσθητί μοί, ὁ θεός μου, τῷ μὴ ὄντι ἀξίῳ τὸν πόλον θεάσασθαι·
ἀλλ' ὡς θεός, οἰκτίρμων, δέξαι μετανοοῦντα ὡς τὸν ἄσωτον, δέομαι·
ἐλέησον κἀμὲ ὥσπερ τὴν Χαναναίαν·
οὐ χρῄζων θυγατρὸς τὴν ἐπίσκεψιν κράζω·
τὴν ψυχήν μου καθάρισον, κύριε,
ἵν' ἐμπλησθῶ ὡς κύων τῶν ψιχῶν τῶν τῆς τραπέζης σου
καὶ ὀνομάζων πατέρα σὲ δοξάζω παρρησίᾳ
|: τὸν εἰδότα ⟨τὰ κρυπτὰ⟩ τῶν ἀνθρώπων. :|

κε' **Ν**εύματι σῷ, ποιητὰ τοῦ παντός, καὶ τὴν συγκύπτουσαν ἔσωσας πρὶν
καὶ τῶν δεσμῶν τοῦ διαβόλου ἠλευθέρωσας, Λόγε, διὰ σὴν ἀγαθότητα·
ἐν γὰρ Σαββάτῳ ταύτην δεσπότης ὢν [τοῦ] Σαββάτου ὑγιᾶναι πεποίηκας·
ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν ταῖς ἁμαρτίαις
συγκύπτουσαν ἀεὶ δεινῶς πεπεδημένην
ἐλευθέρωσον, μόνε φιλάνθρωπε,
καὶ τὸν διάβολον τὸν κατ' ἐμοῦ μόνος καταίσχυνον,
ἵνα πίστει [σε] δοξάζω καὶ ὑμνῶ σε εἰς [τοὺς] αἰῶνας
|: τὸν εἰδότα τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων. :|

8^1 οὖν del. Trypanis m. g. 8^2 ἀξίωσον (∪—∪), cf. ἀξιώνω apud hodiernos Graecos 9^{1-2} ὁ—ἀνθρώπων suppl. Maas

κδ' A

1^1 ἥμαρτον add. Maas, cf. ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως ιγ' 1^1 8^1 πατέρα ὀνομάζων A: transp. Trypanis m. g. 9^2 τὰ κρυπτὰ suppl. Maas

κε' A

2^1 metrum: ∪—∪∪–́∪̇∪—∪: καὶ ⟨ἐκ⟩ τῶν δεσμῶν τοῦ διαβόλου (∪—∪) dub. Trypanis, cf. 2^2 διὰ (—): ἀπὸ τῶν δεσμῶν τοῦ διαβόλου coni. Hunger 2^2 διὰ (—) 3^2 τοῦ del. Trypanis m. g. 8^1 σε del. Trypanis m. g. 8^2 τοὺς del. Trypanis m. g. 9^2 τὰ—ἀνθρώπων suppl. Maas

III

ANASTASIOS

ON THE DEPARTED

The dating of canticum III *On the Departed*, as well as the identity of its author, the "humble Anastasios", have been a matter of controversy among scholars, which has not yet been settled[1]. The subject of the canticum —a sermon on death and the vanity of life—the simple and severe treatment, and the metre in which it is composed point to an early date[2]. However, the fully developed form of the *kontakion* which Anastasios employs, seems to preclude a date before the 6th century, nor is any date after the end of the 7th possible, when full-scale *kontakia* ceased to be composed, and the *kanon* comes into its own. The melody and metre used by Anastasios, Αὐτὸς μόνος ὑπάρχεις ἀθάνατος, is the same as Romanos 55 *On Life in the Monastery*, Οἱ ἐν πάσῃ τῇ γῇ[3]; but there is no indication as to which of the two melodists served as a model to the other[4].

In the *Pentekostarion*, where prooemia I and IV and the first strophe of Anastasios' canticum are included[5], the author is cited as Ἀναστάσιος ὁ μοναχός. That Anastasios was probably a monk, is also supported by the epithet ταπεινός, which accompanies his name in the acrostic[6]. Moreover, certain similarities with a sermon "On the Departed" by Anastasius Sinaites

---

1 See J. B. Pitra, Anal. Sacra I, pp. xxxiiif.; E. Bouvy, *Échos d'Orient* 1 (1898) 262f., and Poètes et Melodes, Nimes 1888, p. 362; S. Pétridès, *Revue de l'Orient Chrétien* 6 (1901) 444f. and *Échos d'Orient* 12 (1909) 151; A. Papadopoulos-Kerameus, *Viz. Vremennik* 7 (1900) 43f., and Νέα Ἡμέρα 2/15, 9/22 March 1902 (nr. 1422—1423); C. Emerau, *Échos d'Orient* 21 (1922) 264; H.-G. Beck, Kirche u. theol. Lit. im byz. Reich, p. 605. See also O. Bardenhewer, Gesch. d. altkirchl. Literatur V, p. 165f.

2 See J. B. Pitra, Anal. Sacra I, p. xxxiii and p. 92, On the popularity of this melody and metre see H. Follieri, *Studi e Testi* 211 (1960) 207.

3 On this see Maas—Trypanis, S. Romani Cantica Genuina, Metr. App. xi, p. 522. The *initia* of both Romanos 55 and Anastasios' canticum *On the Departed* are quoted in the manuscripts to indicate this melody and metre.

4 Pitra, Anal. Sacra I, p. 44, believes that Anastasios is the older and the model.

5 See Πεντηκοστάριον χαρμόσυνον etc., Rome 1884, pp. 377 and 383—4.

6 This, however, is no proof, for ταπεινός, though an epithet often used by monks, is not exclusively attributed to them.

(c. 640—701)[7] induced E. Bouvy, if not to attribute the *kontakion* to him, then to consider the second half of the 7th century as a *terminus ante quem* for its composition, as it is clearly to this canticum that Anastasius Sinaites is referring in his sermon[8]. Bouvy's view was shared by S. Pétridès[9], and there is much to be said in its favour. On the other hand, A. Papadopoulos-Kerameus vigorously opposed Bouvy's opinion[10], and suggested that Anastasius Quaestor, the so-called τραυλός, who lived in the reign of Leo VI (886—912), was the author, a view with which C. Emereau[11] and even Pétridès himself[12] finally agreed, and which is accepted with some reservations by H.-G. Beck[13].

But this is absolutely untenable. Anastasius Quaestor lived in the 9th century[14], when full-scale *kontakia* had ceased to be composed[15]. He was the author of *kanons*, which came to take the place of the declining *kontakion* in the Greek Orthodox church, and his style is highbrow and polished, as can also be seen from the metres—iambics and elegiacs—in which he composed his religious poetry[16]. He belongs to the period after the "Photian revival" of classical studies in Byzantium. As opposed to this, the simple rambling *kontakion* of "humble Anastasios" "appartient", as Bouvy rightly says[17], "plutôt à un moin prédicateur". And that it belongs to a period before the 8th century, is also indicated by the fact, that in the liturgical books prooemia I and IV and its first strophe are found after the sixth ode of later *kanons*[18], in the same way that all the early famous *kontakia* are found in a curtailed and vestigial form compressed between the odes of *kanons*. Nor

7 PG 89, 1191—1202. On the Syriac version of this sermon see A. Baumstark, Gesch. d. syrischen Literatur, Bonn 1922, p. 262. On Anastasius Sinaites see O. Bardenhewer, l. c., V, pp. 41f., and H.-G. Beck, l. c., p. 442.

8 *Échos d'Orient* 1 (1898) 262f.

9 *Revue de l'Orient Chrétien* 6 (1901) 444f.

10 *Viz. Vremennik* 7 (1900) 43f.

11 *Échos d'Orient* 21 (1922) 264.

12 *Échos d'Orient* 12 (1909) 151.

13 l. c., p. 605.

14 See A. Papadopoulos-Kerameus, *Viz. Vremennik* 7 (1900) 45 and 55, and H.-G. Beck, l. c., p. 605.

15 See Maas—Trypanis, S. Romani Cantica Genuina, p. xv.

16 A. Papadopoulos-Kerameus, l. c., pp. 43f., and H.-G. Beck, l. c., p. 605.

17 *Échos d'Orient* 1 (1898) 263.

18 See Τριῴδιον, Rome 1879, where it is found in the service for the Saturday τῆς Ἀπόκρεω, after the sixth ode of a *kanon* by Theodore the Studite (758—826 A. D.); Πεντηκοστάριον, Rome 1884, p. 377, where it is found in the service of the Ψυχοσάββατον both in the παννυχίς after the sixth ode of a *kanon* by Theophanes (c. 775—845 A. D.), and again, p. 383—4, in the Ὄρθρος after the sixth ode of a *kanon* of Arsenios (13th century); see also Εὐχολόγιον τὸ μέγα, Venice 1869, pp. 411, 432, 454f., 473 and 478.

is the fact that Anastasios' canticum has survived curtailed (and in one instance complete) in *all* the services for the dead[19] a minor indication of antiquity; for all things connected with burial and death are proverbially conservative. All that can, therefore, be said at the present state of our knowledge is that no certain identification of Anastasios is possible, and that canticum III *On the Departed* should be probably regarded as a work of the sixth or even possibly of the seventh centuries, but which has been extensively retouched and most probably curtailed.

But even though Anastasios' *kontakion* is a work of limited poetic merits, whose train of thought is often disturbed[20], it is evident that it enjoyed considerable popularity. This can not only be seen by the fact that it was chanted in part or entire in all services for the dead, but also from the many additions and alterations found in the manuscripts—which also led to the impossible ΝΟΣΕΑΣ or ΝΟΣΗΕΑΣ in the acrostic[21]—and by the four prooemia, which have been handed down to us. Anastasios' canticum has been transmitted in a considerable number of codices, of which eight are among the oldest extant *kontakaria*. The present edition is based upon ten of these[22], ranging from the 10th to the 12th centuries. Strangely enough, this *kontakion* has been hardly edited since its *editio princeps* by J. B. Pitra in "Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta", Rome 1868, vol. II, pp. 280[23]f. The only noteworthy edition is again by J. B. Pitra in Anal. Sacra I, pp. 242f., which is based on two manuscripts only (C and T).

19 See Τριῴδιον, Rome 1879, p. 26 and Πεντηκοστάριον, Rome 1884, p. 377; also Εὐχολόγιον τὸ μέγα, Venice 1869, p. 411 in the Ἀκολουθία νεκρώσιμος εἰς ἱερεῖς; p. 432 in the Ἀκολουθία νεκρώσιμος εἰς μοναχούς; pp. 454f. in the Ἀκολουθία νεκρώσιμος εἰς ἱερεῖς, in which it is transmitted complete with the acrostic: ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΤΑΠΟΥ ΚΗΕΑΣΠ (sic); in p. 473 in the Ἀκολουθία νεκρώσιμος εἰς κοσμικοὺς ἄνδρας, and in p. 478 in the Εἰς νήπια τελευτήσαντα; cf. also Ὡρολόγιον, Rome 1937, p. 762, where Prooem. IV is found.

20 See also J. L. Jacobi, *Ztschr. f. Kirchengeschichte* 5 (1882) 224.

21 All that Krumbacher says in Die Akrostichis in der gr. Kirchenpoesie, pp. 588f. about a place-name concealed behind the ΝΟΣΗΕΑ or ΝΟΣΕΑ of the acrostic found in some of our manuscripts is clearly untenable. Such place-names never occur in the acrostics of early *kontakia*.

22 These are: A ff. 203^{r}—207^{r}; B ff. 69^{v}—73^{r}; C ff. 156^{v}—159^{r}; G ff. 73^{v}—74^{v}; H ff. 58^{r}—59^{r}; J ff. 252^{v}—259^{v}; M ff. 238^{v}—242^{r}; T ff. 152f. (Pitra's numbering. For the readings of T I had to rely on Pitra's edition, as they were in the damaged part of that manuscript; cf. General Introduction, p. 11, n. 13); e pp. ιγʹ—ιεʹ (before the numbering of the folios starts); δ ff. 228^{v}—235^{v}.

23 The editions of this canticum in the liturgical books of the orthodox church are naturally not mentioned here; for some of these see E. Follieri, *Studi e Testi* 211 (1960) 207. One exception should perhaps be made for that by J. Goar, Εὐχολόγιον, Paris 1647, pp. 561f.

The metrical pattern is:

∪̇∪—∪∪—∪∪—∪∪   ∪̇∪—∪∪—∪∪—∪∪
∪̇∪—∪∪—∪∪—∪∪   ∪̇∪—∪∪—∪∪—∪∪
∪̇∸∪—∪∪̇∪—∪∪   ∪∪—∪∪—∪∪̇∸∪—∪
∪̇∪̇∸∪∪—∪∪̇—∪∪(—)
∪∪—∪∪—∪∪̇∸∪∪—
|: ∪∪—∪∪ :|

III (88 Kr.)
ANASTASIOS

ON THE DEPARTED

Acrostichis: ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΤΑΠΕΗΝΟΥ ΑΕΙΝΟΣ

Prooemium I: Μετὰ τῶν ἁγίων

Μετὰ τῶν ἁγίων   ἀνάπαυσον, Χριστέ,
τὰς ψυχὰς τῶν δούλων σου   ἔνθα οὐκ ἔστι πόνος,
οὐ λύπη, οὐ στεναγμός,   ἀλλὰ ζωὴ ἀτελεύτητος·
|: ἀλληλούϊα. :|

Prooemium II: Ὡς ἀγαπητά

Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου,   κύριε τῶν δυνάμεων,
διό, σωτήρ, οἱ οἰκοῦντες αὐτὰ εἰς τοὺς αἰῶνας
εὐφραίνονται   ᾄδοντες,   ψάλλοντες
σὺν τῷ προφήτῃ Δαβὶδ
|: ἀλληλούϊα. :|

Prooemium III: Ὁ τῆς ζωῆς

Ὁ τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων   καὶ τοῦ θανάτου ἐξουσιάζων,
μεθιστάνων δὲ πάντας   σῷ προστάγματι,
ὅτε θέλεις ἐλεῆσαι,   καὶ τὸν μεταστάντα ἀνάπαυσον
ὡς μόνος θεὸς οἰκτίρμων·
|: ἀλληλούϊα. :|

III *Codices:* A (Prooem. I et α′—κζ′) B (Prooem. I et α′—κϛ′) C (Prooem. III et α′—κζ′) G (Prooem. I et α′—ϛ′) H (Prooem. IV et α′—γ′, ιη′ bis) J (Prooem. I et α′—κη′) M (Prooem. II et α′—ιη′, κα′—κβ′, κδ′ bis, κϛ′ bis) T (Prooem. I, III et α′—κη′ e (Prooem. I et α′—ι′) δ (Prooem. I, IV et α′—κζ′)

Editiones: Pitra A. S. I, p. 242sq.

Dies Festus: Τῷ Σαββάτῳ τῆς Ἀποκρέου (τῆς Πεντηκοστῆς H) ABGHM

Titulus: On the Departed, Trypanis: Εἰς κοιμηθέντας AHM δ: Εἰς κοίμησιν C: Ἀναπαύσιμον BG

Modus: ἦχος πλάγιος δ′

Acrostichis: Ἀναστασίου τοῦ ταπεινοῦ νοσηεας (νοσεας δ) A δ: Ἀναστασίου τοῦ ταπεινοῦ αἶνος CM: Ἀναστασίου e

Ephymnium: τὸ (vel τοῦ) ἀλληλούϊα passim nonn. codd.

Prooemium I

ABGJTeδ

2[1] τὴν ψυχὴν τοῦ δούλου σου eδ   3[2] ἀτελεύτητος] ἡ praem. A δ

Prooemium IV: Τὸν μεταστάντα

Τοὺς μεταστάντας ἐξ ἡμῶν ἐκ τῶν προσκαίρων
κατασκηνώσας, ἀγαθέ, ἐν ταῖς αὐλαῖς σου μετὰ δικαίων ἀνάπαυσον, σωτὴρ ἀθάνατε·
εἰ καὶ ὡς ἄνθρωποι ἥμαρτον ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ἀναμάρτητος, εὔσπλαγχνε,
ἄφες αὐτοῖς τὰ ἑκούσια πταίσματα καὶ τὰ ἀκούσια
μεσιτευούσης τῆς σὲ τεκούσης, ἵνα συμφώνως βοῶμεν ὑπὲρ αὐτῶν
|: ἀλληλούϊα. :|

Strophae: Οἱ ἐν πάσῃ τῇ γῇ

α' **Αὐτὸς** μόνος ὑπάρχεις ἀθάνατος, ὁ ποιήσας καὶ πλάσας τὸν ἄνθρωπον·
οἱ βροτοὶ δὲ ἐκ γῆς διεπλάσθημεν καὶ εἰς γῆν τὴν αὐτὴν πορευόμεθα,
καθὼς ἐκέλευσας ὁ πλάσας με καὶ εἰπών μοὶ ὅτι· "Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν πορεύσῃ,"
ὅπου πάντες βροτοὶ πορευόμεθα,
ἐπιτάφιον θρῆνον ποιοῦντες ᾠδήν,
|: ἀλληλούϊα. :|

β' **Νουνεχῶς** δυσωπῶ, ἐπακούσατε, μετὰ πόνου γὰρ ταῦτα καὶ φθέγγομαι·
δι' ὑμᾶς γὰρ τὸν θρῆνον ἐποίησα, ἴσως ἔχειν τινὰ προσωφέλειαν·
ἀλλ' ὅτε ταῦτα μελῳδήσητε, μνημονεύσατε μοῦ τοῦ ποτὲ γνωρίμου·
πολλάκις γὰρ ὁμοῦ συνεισήλθομεν
καὶ ἐν οἴκῳ θεοῦ ἐψάλλομεν ᾠδήν,
|: ἀλληλούϊα. :|

γ' **'Αναστάντες** οὖν πάντες συνάχθητε καὶ καθίσαντες λόγον ἀκούσατε·
"Φοβερόν, ἀδελφοί, τὸ κριτήριον, ὅπου μέλλομεν πάντες παρίστασθαι·
οὐκ ἔνι δοῦλος οὔτ' ἐλεύθερος, οὐδὲ ἔνι ἐκεῖ μικρός, οὔτε μέγας,

---

Prooemium IV (cf. Theodorus, In Monachorum Exequiis, prooem., Pitra A. S. I, p. 373sq. [96 Kr.])
H δ
1^1 Τὸν μεταστάντα δ 2^1 κατασκηνώσας—σου om. δ 2^2 δικαίων] ἁγίων δ 3^1 ἄνθρωπος] ἥμαρτεν δ 3^2 εὔσπαγχνε om. δ 4^1 αὐτοῖς] αὐτὸν δ 5^1 μεσιτευούσες] πρεσβείαις δ 5^2 αὐτῶν] αὐτοῦ δ
α' ABCGHJMTeδ
1^1 ὑπάρχει C 2^2 πορευσόμεθα AGJMT 3^2 μοι om. M ὅτι om. JT 4 πορευσόμεθα AGJMT 5^1 θρῆνον om. B
β' ABCGHJMTeδ
1^1 ὑπακούσατε AJMTδ 1^2 καὶ φθέγγομαι] προσφθέγγομαι H: νῦν φθέγγομαι M 2^1 ἡμᾶς J γὰρ] δὲ A 3^1 μελῳδήσεται (-τε T) AT: μελῳδήσατε G 4 πολλάκις] ὡς praem. δ γὰρ om. δ συνεισήλθομεν] συνήλθομεν C: συνεισήλθατε G 5 θεοῦ] κυρίου Jδ ἐψάλλομεν] συνεψάλλομεν τὴν M
γ' ABCGHJMTeδ
1^2 λόγων A ἀκούσαντες G (ἀκούσατε G^c) 2^2 παρίστασθαι] πορεύεσθαι ACHδ 3^1 ἔνι] ἐκεῖ add. ABCHJTe οὔτ'] οὔτε C: οὐδὲ ABGMeδ 3^2 οὐδὲ] οὐδ' e: οὔτε ABCT οὔτε] οὐδὲ ABCδ

ἀλλ' οἱ πάντες γυμνοὶ παριστάμεθα·
διὰ τοῦτο καλὸν τὸ βοᾶν τῷ Χριστῷ
|: ἀλληλούϊα." :|

δ' **Συγκαιόμεθα** πάντες τοῖς δάκρυσιν, ὅταν ἴδωμεν λείψανον κείμενον·
καὶ ἐγγίζοντες πάντες ἀσπάζονται, ἴσως δὲ καὶ τοιαῦτα προσφθέγγονται·
"'Ιδοὺ ἀφῆκας τοὺς φιλοῦντάς σε· οὐ λαλεῖς τοῦ λοιποῦ μεθ' ἡμῶν, ὦ φίλε·
διὰ τί οὐ λαλεῖς ὡς ἐλάλεις ἡμῖν,
ἀλλὰ οὕτως σιγᾷς μὴ λαλῶν μεθ' ἡμῶν
|: ἀλληλούϊα;" :|

ε' **Τί** πικρὰ τῶν θνησκόντων τὰ ῥήματα, ἅπερ φθέγγονται, ὅταν πορεύωνται·
"'Αδελφοί, ἀδελφῶν μου χωρίζομαι, φίλους πάντας ἀφῶ καὶ πορεύομαι·
ποῦ οὖν ὑπάγω οὐκ ἐπίσταμαι, ἢ πῶς πέλω ἐκεῖ οὐδεὶς ὁ γινώσκων,
εἰ μὴ μόνος θεὸς ὁ καλέσας με,
ἀλλὰ μνείαν ποιεῖτε ἐμοῦ μετ' ᾠδῆς
|: ἀλληλούϊα." :|

ϛ' **"Αρα** ποῦ αἱ ψυχαὶ νῦν ὑπάρχουσιν; ἆρα πῶς ἐν τῷ "Αδῃ διάγουσιν;
ἐπεθύμουν μαθεῖν τὸ μυστήριον, ἀλλ' οὐδεὶς ἱκανὸς διηγήσασθαι·
ἆρα κἀκεῖνοι μνημονεύουσι τῶν ἰδίων αὐτῶν, ὡς ἡμεῖς ἐκείνων;
ἢ ἐκεῖνοι λοιπὸν ἐπελάθοντο
τῶν θρηνούντων αὐτοὺς καὶ ποιούντων ᾠδήν,
|: ἀλληλούϊα; :|

ζ' **Συνοδεύσατε**, φίλοι, τοῖς θνήσκουσι καὶ σπουδῇ πρὸς τὸ μνῆμα προφθάσατε
καὶ ἐκεῖ νουνεχῶς ἀτενίσατε καὶ τὸν τόπον ὑμῶν εὐτρεπίσατε·
πᾶσα νεότης ἐποδύρεται, πᾶσα ἡλικία ἐκεῖ ἐμαράνθη·

---

4 ἀλλ' οἱ] ἀλλὰ MJ τὸ] τοῦ CJe
δ' ABCGJMTeδ
1^1 Συγχαιόμεθα AJ: Συγχαιόμενοι CM 1^2 ὅταν] ὅτε CGMeδ 2^1 ἀσπάζοντες J: ἀσπαζόμεθα T 2^2 ἴσως δὲ] καὶ ἐν πόνῳ δ προσφθέγγοντες J 3^1 'Ιδοὺ] ποῦ νῦν B 3^2 λαλεῖς] λαλία J μεθ' ἡμῶν τοῦ λοιποῦ A ὦ φίλε] ὦ φίλος C: ὦ φίλοι J: ὡς φίλος δ 4 ἡμῖν] τὸ πρὶν AJT 5 ἀλλὰ] ἀλλ' GTeδ σιγᾷς] ὑμᾶς J μὴ] τοῦ B
ε' ABCGJMTeδ
1^1 θνησκόντων om. G 2^1 μου χωρίζομαι om. e 2^2 φίλους πάντας] φίλοι φίλους AJ ἀφίω e 3^1 οὖν] δὲ AJT: νῦν Geδ 3^2 πέλω] Trypanis: μέλλω codd. ἐκεῖ—γινώσκων] CG: ἐκεῖ εἶναι (εἶναι ἐκεῖ Mδ) οὐ γινώσκω AJMTδ: εἶναι ἐκεῖ οὐδεὶς οὐ γινώσκει e 4 θεὸς] ὁ praem. M με] μοι J 5 ἐμοῦ] Pitra m. g.: μου codd. μετ'] μετὰ e 5 ἀλλὰ μνείαν ποιεῖτε μου μέτα (—∪) ᾠδῆς Trypanis, cf. η' 5; ιβ' 5
ϛ' ABCGJMTeδ
1^1 ὑπάρχουσιν] ἀπάγουσιν M: ὑπάγουσιν G 1^2 διάγουσιν] δι' οὗ ἄγουσιν J 2^2 ἀλλ'] καὶ δ 3^1 ἆρα] εἰ δ κἀκεῖνοι] καὶ ἂν κρίνῃ J 3 ἐκείνων] ἐκείνους JMe: ἐκείνοις BGTδ 4 ἐκεῖνοι] κἀκεῖνοι δ λοιπὸν om. δ 5 αὐτῶν MT: αὐτοῖς Gδ
ζ' ABCJMTeδ
3^1 νεότης] ἐκεῖ φύσις T ἐποδύρεται] T: ἐκεῖ ὀδύρεται cett. codd. 3^2 metrum: ∪∪—∪∪—∪∪̇—̇∪—∪: ἐκεῖ ante ἡλικία T: ἡλικία ἐκεῖ ἐμαράνθη πᾶσα· dub. Hunger

ἐκεῖ κόνις καὶ τέφρα καὶ σκώληκες,
ἐκεῖ πᾶσα σιγὴ καὶ οὐδεὶς ὁ λαλῶν
|: ἀλληλούϊα. :|

η′ **Ἰ**δοὺ δὴ θεωροῦμεν τὸν κείμενον, ἀλλ' ἡμῖν τοῦ λοιποῦ μὴ προκείμενον·
ἰδοὺ δὴ καὶ ἡ γλῶσσα ἡσύχασεν, ἰδοὺ δὴ καὶ τὰ χείλη ἐπαύσαντο·
"Ἔρρωσθε, φίλοι, τέκνα, σώζεσθε· σώζεσθε, ἀδελφοί, σώζεσθε, γνώριμοι·
ἐγὼ γὰρ τὴν ὁδόν μου πορεύομαι,
ἀλλὰ μνείαν ποιεῖτε ἐμοῦ μετ' ᾠδῆς,
|: ἀλληλούϊα." |

θ′ **Ο**ὐδεὶς γὰρ τῶν ἐκεῖθεν ἀνέλυσεν, ἵνα εἴπῃ ἡμῖν πῶς διάγουσιν
οἱ ποτὲ ἀδελφοὶ καὶ τὰ ἔκγονα τὰ ἐκεῖ προλαβόντα πρὸς κύριον·
διὸ πολλάκις ἀεὶ λέγομεν· "Ἆρα ἔνι ἐκεῖ ἰδέσθαι ἀλλήλους;
ἆρα ἔνι ἐκεῖ ἰδέσθαι ἀδελφόν;
ἆρα ἔνι ἐκεῖ ἐν τῷ ἅμα εἰπεῖν
|: ἀλληλούϊα;" :|

ι′ **Ὑ**πάγομεν ὁδὸν τὴν αἰώνιον πρὸς τὸν μόνον θεὸν τὸν αἰώνιον·
παριστάμεθα ὥσπερ κατάδικοι κάτω νεύοντες ὅλοι τὰ πρόσωπα·
ποῦ κάλλος τότε; ποῦ τὰ χρήματα; ποῦ ἡ δόξα τοτὲ ἡ τοῦ βίου τούτου;
οὐδὲν τούτων ἐκεῖ βοηθήσει ἡμῖν,
εἰ μὴ μόνον τὸ λέγειν συχνῶς τὸν ψαλμόν·
|: "Ἀλληλούϊα.' :|

ια′ **Τ**ὰ γὰρ πάντα ἀφέντες ὑπάγομεν καὶ γυμνοὶ καὶ στυγνοὶ παριστάμεθα·
τὸ γὰρ κάλλος ὡς χλόη μαραίνεται, καὶ ἡ δόξα ὡς ὄναρ παρέρχεται·

---

4 κόνις et τέφρα inter se mut. T 5 λαλῶν] καλῶν T

η′ ABCJMTeδ

1^{2} ἀλλ' ἡμῖν] ἀλλὰ μὴ J προσκείμενον T 2^{1} γλῶττα T 2^{2} ἐπαύσατο B 3^{1} ἔρρωσθε] σώζεσθε M 3^{2} metrum: ∪∪—∪∪—∪∪̇∸∪—∪: ἀδελφοὶ—γνώριμοι] ἀδελφοί μου καὶ γνώριμοι AJ: ἀδελφοί, σώζεσθε, γνωστοί μου dub. Trypanis m. g. 5 ἐμοῦ] Pitra m. g.: μου codd. 5 ἀλλὰ μνείαν ποιεῖτε μου μέτα (—∪) ᾠδῆς Trypanis, cf. ε′ 5, ιβ′ 5

θ′ ABCJMTeδ

1^{1} τῶν] ζῶν AJ ἐκεῖθεν ἀνέλυσεν] ἐκεῖ ἐπανέλυσεν δ 1^{2} εἴπῃ ἡμῖν] ἐξείπῃ A 2^{1} ἔκγονα] ἔγγονα BJMTe 2^{2} προσλαβόντα CBJe 3^{1} διὸ—λέγομεν om. δ ἐλέγομεν M 3^{2} ἰδέσθαι ἀλλήλους] ἰδέσθαι ἀδελφοὺς (-ὸν M) JM: ἀδελφὸν ἰδέσθαι B: ἥδεσθαι ἀδελφόν T 4 ἆρα—ἀδελφὸν om. BJ ἰδέσθαι] ἰδεῖν M ἀδελφοὺς eδ 5 εἰπεῖν] τὸν ψαλμὸν add. δ

ι′ ABCJMTeδ stropha videtur transformatio strophae ια′ (in CT et δ ι′=ιγ′)

1^{1} metrum: ∪̇∪—∪∪—∪∪—∪∪ ὁδὸν] ζωὴν δ 2^{1} κατάδικοι] κατάκριτοι B 2^{2} ὅλοι] πάντες A 3^{1} ποῦ κάλλος τότε] ποῦ τὸ κάλλος τότε (ποτὲ J) AJe: ποῦ τότε κάλλος M 3^{2} τοτὲ (∪—) 4 οὐδὲ J βοηθοῦσιν Teδ ἡμῖν] σοί BC 5 μόνον] μόνος J: om. T τὸ] τοῦ Be

ια′ ABCJMTδ

1^{2} στυγνοὶ καὶ γυμνοὶ δ παριστάμεθα] πορευόμεθα M 2^{1} ὡς om. J 2^{2} καὶ—παρέρχεται] AJ: ἀλλὰ μόνον (μᾶλλον M) πλανώμεθα ἄνθρωποι (ἅγιοι M) BCMδ ὄναρ] χόρτος AJ

γυμνὸς ἐτέχθης, ὦ ταλαίπωρε, γυμνὸς μέλλεις ἐκεῖ παραστῆναι πάντως·
μὴ φαντάζου, βροτέ, ἐν τῷ βίῳ ποτέ,
ἀλλὰ πάντοτε στέναζε μέτα ψαλμοῦ·
|: "Ἀλληλούϊα." :|

ιβ′ **Ο**ὐδὲν οὕτως ἐστὶν εὐληθάργητον ὡς βροτὸς ἐκ βροτοῦ χωριζόμενος·
κἂν γὰρ χρόνον μικρὸν μνημονεύσωμεν, ἀλλ' εὐθὺς τοῦ θανόντος λανθάνομεν
ὡς μὴ φανέντα τοῦτον ἔχοντες· καὶ γονεῖς γὰρ τέκνων πάντως ληθαργοῦσιν,
ἃ ἐκ σπλάγχνων γεννήσαντες ἔθρεψαν
καὶ προέπεμψαν δάκρυσι μέτα ᾠδῆς,
|: ἀλληλούϊα. :|

ιγ′ **Ὑ**πομνήσκω ὑμᾶς πρὸς τὸν κύριον, ἀδελφοί μου καὶ τέκνα καὶ φίλοι μου·
μή μου λάθησθε, ὅταν προσεύχεσθε, δυσωπῶ, ἱκετεύω καὶ δέομαι·
μάθετε ταῦτα εἰς μνημόσυνον καὶ θρηνήσατε μὲ νυκτὸς καὶ ἡμέρας·
ὡς Ἰὼβ πρὸς τοὺς φίλους ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς·
"Καθίσατε, καθίσατε, πάλιν εἴπω
|: ἀλληλούϊα." :|

ιδ′ **Τ**ί ταράσσῃ ἀκαίρως, ὦ ἄνθρωπε; μία ὥρα, καὶ πάντα παρέρχεται·
οὐ γὰρ ἔνι εἰς Ἅδην μετάνοια, οὐδὲ ἔνι ἐκεῖ λοιπὸν ἄνεσις·

3^{2} γυμνὸς] πάλιν add. J παραστῆναι] A: παριστάναι BCδ: παρεστάναι T: παριστῆναι J παραστῆναι πάντως] καὶ πορεύεσθαι M πάντως om. δ 4 φαντάζῃ J βροτὲ om. J ποτέ] τούτῳ B 4—6 μὴ—ψαλμοῦ] ἐὰν ἐξ ἀνάγκης τινὰ ἔσωσας, αὐτὸς ῥύσεταί σε ἐκ τῆς ἀνάγκης ἐκεῖ· γυμνὸν ἐὰν ἐν βίῳ ἐσκέπασας, αὐτὸς μέλλει σκεπάζειν σε καὶ ὁ ψαλμὸς M (cf. ιε′ 3^{1}—6) 5 στέναζε πάντοτε CMTδ μέτα (—∪)] με τοῦ J

ιβ′ ABCJMTδ

1^{1} Οὐδὲν—εὐληθάργητον] Οὕτως ἔστιν λοιπὸν ἀληθάργητον M οὕτως] τούτων B 1^{2} βροτὸς—χωριζόμενος] βροτὸς (βροτὸν BTδ) ἐκ βρωτῶν (βροτοῦ BT) χωριζόμενος (χωριζόμενον T: πορευόμενος M) BMTδ 2^{1} κἂν—μνημονεύσωμεν] τὸ παρόντι μικρὸν μνημονεύομεν M κἂν] ἂν J γὰρ om. B μνημονεύομεν T 2^{2} ἀλλ'—λανθάνομεν] ἀλλὰ τοῦτον εὐθὺς ἐπιλελήσμεθα AJ τοῦ θανόντος] τοῦ θανέντος M: τὸν θανέντα δ 3^{1} ἔχοντες] ἔχομεν Mδ: βλέπομεν B 3^{2} metrum: ∪∪—∪∪—∪∪̇∸∪—∪: καὶ—ληθαργοῦσιν] B: καὶ γονεῖς δὲ τῶν τέκνων ἐκλανθάνονται AJ: καὶ γονεῖς τὰ (γὰρ CT) τέκνα πάντως (πάντες M) ληθαργοῦσιν CMT: καὶ γονεῖς γὰρ τὰ τέκνα ληθαργοῦσι δ: καὶ γονεῖς ληθαργοῦσι τῶν τέκνων πάντως dub. Hunger 4 ἃ] ὡς J ἐξέθρεψαν M 5 μέτα (—∪)] Trypanis m. g.: μετ' codd.

ιγ′ ABCJMTδ

1^{1} Ὑπομνήσκω ὑμᾶς] Ὑπομνήσω ὑμᾶς M: Ὑπομνήσησθε μοῦ δ 2^{1} λάθησθε] λανθάνεσθαι B: λάθετε M: λάθεσθε Tδ προσεύχησθε CJδ: προεύχησθε T 3^{1} μνημόσυνον] προσκύνησιν T 3^{2} θρηνήσατε] δακρύσατε AJT 4 Ἰὼβ] βιῶ M 5 metrum: ∪∪—∪∪—∪∪̇∸∪∪—: καθίσατε—εἴπω] καθίσαντες ἀκούσατε καὶ πάλιν ἐρῶ B: καθῆτε πάλιν ὁ καθήσατε βοᾶτε J: καλεσθέντες καὶ εἴπατε ὁμοῦ τὸν ψαλμὸν M: καὶ καθίσατε πάλιν καὶ εἴπωμεν τὸν ψαλμὸν δ: καθισθέντες ἀκούσατε πάλιν ἐρῶ dub. Trypanis (cf. Jb 6.29) καθίσατε om. T

ιδ′ ABCJMTδ

1^{1} ταράττει CTδ ἄνθρωποι J 1^{2} παρέρχονται MTδ 2^{1} ἔνι] ἔστιν δ ἐν Ἅδῃ Tδ μετάνοιαν J 2^{2} ἔνι—λοιπὸν] ἔστιν ἐκεῖ πάλιν Mδ ἔνι λοιπὸν ἐκεῖ B

ἐκεῖ ὁ σκώληξ ὁ ἀκοίμητος,   ἐκεῖ γῆ σκοτεινὴ καὶ γνοφώδης ὅλη,
ὅπου μέλλω ἐγὼ κατακρίνεσθαι·
οὐ γὰρ ἔσπευσα ὅλως τοῦ λέγειν ψαλμόν,
|: ἀλληλούϊα. :|

ιε' Ἂν ἠλέησας, ἄνθρωπε, ἄνθρωπον,   αὐτὸς μέλλει ἐκεῖ βοηθῆσαι σοι·
ἂν τινὶ ὀρφανῷ συνεπάθησας,   αὐτὸς μέλλει ἐκεῖ ἀπαντῆσαι σοι·
ἂν ἐξ ἀνάγκης τινὰ ἔσωσας,   αὐτὸς ῥύσεται σὲ ἐκεῖ τῆς ἀνάγκης·
ἂν γυμνὸν ἐν τῷ βίῳ ἐσκέπασας,
αὐτὸς μέλλει σκεπάσαι σε, καὶ ὁ ψαλμός,
|: ἀλληλούϊα. :|

ις' Πονηρὰ ἡ ὁδὸς ἣν ἀπέρχομαι,   ἣν οὐδέποτε ὄντως ἐβάδισα,
καὶ ἡ χώρα ἐκείνη ἀγνώριστος,   ὅπου οὐδεὶς οὐδαμῶς ὁ γνωρίζων με·
φρικτὸν ἰδέσθαι τοὺς ἀπάγοντας,   φοβερώτερον δὲ τὸν καλέσαντά με,
τὸν ζωῆς καὶ θανάτου δεσπόζοντα
καὶ καλοῦντα ἡμᾶς, ὅτε θέλει ἐκεῖ·
|: ἀλληλούϊα :|

ιζ' Εἰ γὰρ χώραν ἐκ χώρας βαδίζοντες   ὁδηγούντων τινῶν προσδεόμεθα,
τί ποιήσομεν, ὅταν ὑπάγωμεν   εἰς τὴν χώραν ἣν οὔ πως γνωρίζομεν;
πολλῶν σοι τότε ὁδηγῶν χρεία,   πολλῶν σοὶ τῶν εὐχῶν τῶν συνοδευόντων
διασῶσαι ψυχὴν τὴν ταλαίπωρον,
ἕως φθάσῃ Χριστὸν καὶ εἴπῃ πρὸς αὐτὸν
|: ἀλληλούϊα. :|

3^1 ὁ (ante σκώληξ)] γὰρ J: om. A   ἀκοίματος J 3^2 γνοφώδης] γνοφερὰ AJTδ: ζοφερὰ B   γνοφώδης (γνοφερὰ δ) post ὅλη δ   4 ἐγὼ] ἐκεῖ B   5 τοῦ—ψαλμόν] βοᾶν τῷ Χριστῷ δ ψαλμόν] τὸν praem. BM

ιε' ABCJMTδ

1^2 βοηθῆσαι] ἐλεῆσαι T   σοι om. T 2^1 ἂν (κἂν Tδ)—ὀρφανῷ] κἂν τινὰ ὀρφανὸν JM 2^2 αὐτὸ C   ὑπαντῆσαι (-σει δ) BMδ: συμπαθῆσαι T 3^1 ἂν] ἐὰν AJMT: ἢ δ   τινὰς AJ   ἂν—ἔσωσας] ἐξ ἀνάγκης τινὰ εἰ διέσωσας B 3^2 αὐτὸς μέλλει ἐκεῖ συμβοηθῆσαι T   αὐτοὶ ῥύσονται AJ   σε] σοι M: post ἀνάγκης δ   4 ἂν] ἐὰν ABCTδ   5 σκεπάσαι] ἐκεῖ (ἐκεῖσε A) σκεπάσαι (-ζειν M) AJMδ

ις' ABCJMTδ

1^1 ἀπάρχομαι M 2^1 καὶ—ἀγνώριστος] καὶ εἰς χώραν ἐκείνην ἀγνώριστον M 2^2 metrum: ◡̇◡—◡◡—◡◡—◡◡: ὅπου—με] ἣν οὐδεὶς οὐδαμοῦ οὐ γνωρίζων μοι M: ὅπου νῦν οὐδαμῶς ὁ γνωρίζων με T   με] μοι δ': ἣν οὐδεὶς οὐδαμῶς ποτ' ἐγνώριζε· coni. Hunger 3^1 ἰδέσθαι] σε add. J   ἀπάγοντας] με add. A 3^2 με om. AJM   4 δεσπόζοντες J   5 καλοῦντος M: λαλοῦντας T   ἡμᾶς om. J   ὅτε] ὅτι J: ὅταν T   θέλῃ T

ιζ' ABCJMTδ

1^1 Εἰ] ἐκ M   χώρας] χώραν C   βαδίζομεν M 1^2 προσδεόμεθα] νῦν (μὴ J: καὶ M) δεόμεθα AJMδ 2^1 ὅταν] ὅτε AJT: τότε δ   ὑπάγομεν T: ὑπάγοντες δ 2^2 ἣν οὔ πως γνωρίζομεν] Pitra: ὅπου οὐ γνωρίζομεν (γνωριζόμεθα δ) ACJMTδ: ὅπου οὐδεὶς ὁ γνωρίζων B (cf. ις' 2^2) 3^1 σοι] σε BCM   ὁδηγῶν] ὁδηγούντων AJM 3^2 πολλῶν σε τότε συνοδευόντων M   4 διασώσετε J   5 φθάσῃ] φθάσαι AJδ   καὶ εἴπῃ] καὶ εἰπεῖν AJT: ἵνα εἴπῃ δ   αὐτὴν δ

ιη' Ἡσυχάσατε δὴ ἡσυχάσατε,   τῷ κειμένῳ λοιπὸν μὴ ὀχλήσητε·
ἠρεμήσατε, θόρυβον λύσατε   καὶ τὸ μέγα μυστήριον βλέπετε·
φοβερᾷ ὥρᾳ σιωπήσατε,   ἵνα μέτα εἰρήνης [ἡ] ψυχὴ ἐξέλθῃ·
εἰς ἀγῶνα γὰρ μέγαν συνέρχεται
καὶ ἐν φόβῳ πολλῷ δυσωπεῖ τὸν θεόν·
|: ἀλληλούϊα. :|

ιη' bis [Ἱνατί ἀμερίμνως καθεύδομεν;   φοβερὰ ἐπὶ θύραις ἡ ἔλευσις·
ἀδεκάστου κριτοῦ γρηγορήσωμεν,   ῥιζηδὸν οὐρανοὶ παρελεύσονται·
τότε σαλπίσει ὁ ἀρχάγγελος,   καὶ οἱ τάφοι ῥιπῇ ἐμέσουσι ⟨πάντας⟩,
γένος ἅπαν βροτῶν ἀναστήσεται·
ἀλλὰ μνείαν ποιήσατε μέτα ᾠδῆς,
|: ἀλληλούϊα. :|]

ιθ' Νεανίδες, τοῦ λόγου ἀκούσατε   καὶ μηκέτι κακῶς καλλωπίζεσθε·
οὐκ ἀκούετε πῶς μνημονεύομεν   τῶν ἐπεὶ προλαβόντων καὶ λέγομεν·
"Ποῦ ἔνι [ὁ] δεῖνα [ὁ] ἀδελφὸς ἡμῶν;   ἀναπαύσῃ [ὁ] θεὸς [τὸν] δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα·
ἐκ νεότητος γὰρ ἐξεκόπησαν·
ἀλλὰ εὕρωσι ἔλεος ὅπου εἰσίν·
|: ἀλληλούϊα." :|

κ' Οὐχ ὁρᾶτε τὸ πῶς διανεύομεν   ἐν τοῖς μνήμασιν, ὅτε εἰσέλθωμεν;
οὗτος ἔστι τοῦ δεῖνα ὁ ἔκγονος·   αὕτη ἔστι τοῦ δεῖνος θυγάτριον·
δεῦτε, ἀσπάσασθε τὰ λείψανα,   οὗτος ἔνι ὁ δεῖνα καὶ ἡ δεῖνα αὕτη·
ἀναπαύσῃ θεὸς ὁ καλέσας ὑμᾶς,

ιη' ABCJMTδ

1^1 Ἡσυχάσατε—ἡσυχάσατε] Ἰδοὺ νῦν, ἀδελφοί, ἡσυχάσατε C: Ἱλαρύνθητε δὴ ἡσυχάσατε δ 1^2 ὀχλήσετε (-σατε Tδ) JTδ 2^1 ἠρεμήσατε—λύσατε om. M 2^2 θορύβου Mδ   λύσατε] παύσαντες B   βλέπετε] βλέψατε M: βλέπαι J 3^1 ἡ ὥρα] γὰρ praem. δ   σιωπήσατε] σιγήσατε δ 3^2 μέτα (—◡)] δ: μετ' cett.. codd.   ἡ del. Trypanis m. g.   ἡ—ἐξέλθῃ] ἐξέλθῃ τὸ πνεῦμα μου AJ   4 συνέχεται JMT   5 ἐν om. C   θεόν] Χριστόν (διὰ τοῦτο add. J) CJ: διὰ τὸ add. T

ιη' bis J

3^2 πάντας add. Trypanis m. g.   5 μνείαν] Trypanis: μνῆσαν J   μέτα (—◡)] Trypanis m. g.: μετ' J

ιθ' ABCJTδ

1^1 Νεανίδες (◡◡—◡)] Νεανίαι B   τοῦ λόγου] τὸν λόγον δ 1^2 κακῶς] κενῶς J 3^1 ἔνι] ἐν B: ἔστι J: om. δ   ὁ (ante δεῖνα: δεῖνος T) del. Trypanis m. g.   ὁ (ante ἀδελφὸς) del. Pitra m. g. 3^2 παύσῃ T   ὁ om. J   τὸν del. Pitra m. g.   τὸν δεῖνα] τὸν ὁδεῖνα δ   καὶ τὸν (τὸν om. T)] καὶ τὴν Aδ: καὶ C   5 ἀλλὰ] ἀλλ' B

κ' ABCJTδ

1^2 εἰσήλθομεν JT 2^1 ἔστι] ἔνι AT: ἐν τῇ J: ἦν δ   δεῖνα] δεῖνος A   δεινοῦ J: ὁδεῖνα δ   ἔγγονος A 2^2 τοῦ—θυγάτριον] θυγάτηρ (ἡ praem. A) τοῦτον (τούτου T) δεῖνος (-να A) AJT: ἡ θυγάτηρ τοῦ δεῖνος αὕτη ἔστιν δ   δεῖνος] δεῖνα C 3^1 ἀσπάσασθαι] οὖν ἀσπασώμεθα B 3^2 οὗτος—αὕτη] A: οὗτος ἔνι (ἐν B) ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα αὕτη (οὗτος C) BCJ: οὗτος ἦν ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα δ   4 ἀναπαύσοι ABCJ   θεὸς] δ: ὑμᾶς cett. codd.

καὶ εὕρητε παρρησίαν, ἔλεος εἰπεῖν
|: ἀλληλούϊα. :|

κα' Ὑλικοῖς οἱ προσκείμενοι πάθεσιν   ἐκεῖ ἄνεσιν ὅλως οὐκ ἔχουσιν·
ἐκεῖ γὰρ φοβεροὶ οἱ κατήγοροι,   ἐκεῖ δὲ καὶ αἱ βίβλοι ἀνοίγονται·
ποῦ περιβλέψῃ τότε, ἄνθρωπε,   ἢ τίς μέλλει ἐκεῖ τοτὲ βοηθεῖν σοι,
εἰ μὴ ζῶν ἀγαθόν τι ἐποίησας
καὶ καλὸν τοὺς πτωχούς, ὑμνήσας τὴν ᾠδήν,
|: ἀλληλούϊα; :|

κβ' Ἆρα πόσοι ἐξαίφνης ἡρπάγησαν   ἐξ αὐτῶν τῶν παστῶν ἐν τῷ μνήματι
καὶ ἐζεύχθησαν ζεῦξιν αἰώνιον   καὶ ἐποίησαν θρῆνον αἰώνιον;
ἐκ τοῦ νυμφῶνος οὐκ ἀνέστησαν,   ἀλλ' ὁ γάμος ὁμοῦ, ὁμοῦ καὶ ὁ τάφος,
ὁμοῦ ζεῦξις ὁμοῦ καὶ διάζευξις,
ὁμοῦ γέλως καὶ θρῆνος, ὁμοῦ καὶ ὁ ψαλμός,
|: ἀλληλούϊα. :|

κγ' Εἶδον ἐγὼ καὶ νήπιον θνήσκοντα   καὶ ζωὴν τὴν ἐμὴν ἐταλάνισα·
ἐταράχθη γὰρ ὅλον καὶ ἔτρεμε   καί, ὡς ἦλθεν ἡ ὥρα, ἐβόησε·
"Πάτερ, βοήθει· μήτηρ, σῶσον με,"   καί οὐδεὶς ἱκανὸς τούτῳ βοηθῆσαι,
εἰ μὴ μόνον ὁρῶντες μαραίνονται
καὶ ἐν τάφῳ θρηνοῦντες ποιοῦσιν ᾠδήν,
|: ἀλληλούϊα. :|

κδ' Νεότής γαρ καὶ κάλλος τοῦ σώματος   τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου μαραίνεται,
καὶ ἡ γλῶσσα δεινῶς τότε φλέγεται,   καὶ ὁ λάρυγξ ψυχὴν ἀναφέρεται·

---

5 καὶ—εἰπεῖν] Trypanis: καὶ εὕρητε (εὕροιτε BCJ: εὑρήσετε T) παρρησίαν (ἔλεος μετὰ παρρησίας BC) εἰπεῖν ABCJT: καὶ εὑρίσητε παρρησίαν εἰπεῖν τὸν ψαλμόν δ

κα' ABCJMTδ

1^1 Ὑλικοῖς—πάθεσιν] Ὑλικῶν (Ὑλιβάτων M) τῶν (τῶν om. M) παθῶν οἱ προσκείμενοι MTδ 1^2 ἔχωσιν δ 2^1 ἐκεῖ—φοβεροὶ] φοβεροὶ γὰρ ἐκεῖ δ 2^2 ἐκεῖ—ἀνοίγονται] καὶ αἱ βίβλοι ἐκεῖ διανοίγονται δ   δὲ] γὰρ M 3^1 περιβλέψεις M 3^2 ἢ τίς] τίς τότε T   ἐκεῖ μέλλει AJT   τοτὲ (∪—)] C: om. cett. codd.   βοηθεῖν] βοηθῆσαι M: βοηθήσει δ   4 τι] δ C   5 καὶ καλὸν (καλῶς T)—ᾠδήν] καὶ προέπεμψας δάκρυσι μετ' ᾠδῆς M   ὑμνήσας τὴν ᾠδήν] καὶ ἐβόησας (βοήσας T) AJT: ἐποίησας (ἐποιήσω δ) τὴν (τὴν om. Bδ) ᾠδήν (ᾠδήν bis B) BCTδ

κβ' ABCJMTδ

1^2 παστῶν] πιστῶν AJM 2^2 καὶ—αἰώνιον om. JM   αἰώνιον] τὴν πρόσκαιρον δ 3^1 οὐκ ἀνέστησαν] κἂν ἔστησαν M 3^2 ὁμοῦ ante ὁ γάμος codd.: transp. Trypanis m. g.   καὶ om. T   4 ὁμοῦ καὶ διάζευξις om. A   5 καὶ θρῆνος] ὁμοῦ θρῆνος AT   ὁ om. AJT

κγ' ABCJTδ initium strophae mutatum propter acrostichidem (cf. 1^1 in codd. AJ et δ)

1^1 metrum: ∪̇∪—∪∪—∪∪—∪∪: Εἶδον ἐγὼ] Ἐγὼ εἶδον AJδ: Ἴδον ποτὲ B   καὶ] ποτὲ C: om. B   θνήσκοντα] θνῆσκον διὸ A 2^1 ἔτρεμον J 3^1 πατὴρ δ   μήτηρ] μῆτερ CT: μου add. J 3^2 καὶ] ἀλλ' B   τούτῳ βοηθῆσαι] εἰς βοήθειαν AJ: τοῦ βοηθῆσαι δ   4 μόνος J   μαραίνοντα B

κδ' ABCJTδ

1^2 μαραίνονται δ 2^1 γλῶττα T   φλέγεται] φθέγγεται A 2^2 ψυχὴν ἀναφέρεται] ψυχὴν ἀναδίδωσι AJ: ψυχὴ ἀναφέρεται CBTδ

ὀφθαλμῶν κάλλος τότε σβέννυται,   κάλλος τὸ τοῦ προσώπου ἀλλοιοῦται ὅλον,
κάλλος τὸ τοῦ τραχήλου συντρίβεται,
καὶ λοιπὸν ἡσυχάζει τοῦ λέγειν ψαλμόν,
|: ἀλληλούϊα. :|

κδ' bis [Νῦν ὁ βίος τερπνὸς ἀλλὰ πρόσκαιρος,   καὶ τὰ πάντα ὡς ἄνθος παρέρχονται·
καὶ τὸ σῶμα εἰς γῆν κατατίθεται   καὶ ἐν τάφῳ λυόμενον φθείρεται·
εἰ καὶ ὡς ἄνθος μαρανθήσεται,   καὶ ὡς κόνις τὸ κάλλος ἀφομοιοῦται,
ὅτι γῆ ἐκ τῆς γῆς πάλιν δώσει τὴν γῆν,
διὰ τοῦτο καλὸν τὸ βοᾶν τῷ Χριστῷ
|: ἀλληλούϊα. :|]

κε' Ὅταν ἄρχοντα ἴδωμεν θνήσκοντα,   τότε μέγα μυστήριον βλέπομεν·
πῶς ἀπάγεται ὥσπερ κατάδικος,   ὅνπερ ἔτρεμον πάντες κατάδικοι;
πῶς ἐξετάζεται ὡς δέσμιος   ὁ τὸ πρῶτον δεσμίους αὐτὸς δεσμεύων;
ἰδοὺ ὅλος σποδὸς ὁ ποτὲ φοβερὸς
ἀπαγόμενος ἴσως καὶ δίχα ψαλμοῦ,
|: ἀλληλούϊα. :|

κς' Στρατιὰς γὰρ ἰδὼν ὅλως ἔφριξεν,   ἑαυτὸν ταλανίζων διήλεγξεν·
"Ποῦ ἐστιν ἡ ἀρχή μου ἡ πρόσκαιρος;   τί ἐστὶ βασιλεία ἐπίγειος;
ἰδοὺ στρατεῖαι ἀδιάδοχοι,   ἰδοὺ δὴ ὑπουργοὶ τοῦ μόνου δυνάστου
τοῦ ζωῆς καὶ θανάτου δεσπόζοντος
καὶ καλοῦντος ἡμᾶς, ὅτε θέλει, ἐκεῖ·
|: ἀλληλούϊα." :|

κς' bis [Σοὶ γὰρ πρέπει τιμὴ καὶ προσκύνησις,   παναγία τριὰς ὁμοούσιε·
νῦν βροτοὶ σὺν ἀγγέλοις ὑμνοῦμεν σε,   ὅτι μόνος ὑπάρχεις ἀθάνατος·
τριὰς ἁγία, ὁ θεὸς ἡμῶν,   μὴ χωρίσῃς ἡμᾶς τοῦ προσώπου σου,
ἀλλὰ δὸς ἡμῖν πάντοτε ψάλλειν σοι,
σὺν ἀγγέλοις ἀεὶ ἐκβοᾶν τὴν ᾠδὴν
|: ἀλληλούϊα :|]

3^1 κάλλος—σβέννυται om. J 3^2 τὸ] τε A: om. J   ἀλλοιοῦται (∪—∪)   ὅλον] ὅλως B   4 τὸ om. J   5 ψαλμόν] τὸ T

κδ' bis M

κε' ABCJMTδ

1^1 Ὅτε M 1^2 μέγα] ἄλλο δ 2^1 πῶς ἀπάγεται] ποῦ ἀπέρχεται M 2^2 ὅνπερ (ὃν T)—κατάδικοι] ὃν κατάδικοι ἅπαντες ἔτρεμον δ   ἔτρεμεν J: ἐτρέμασι T 3^1 πῶς] νῦν M   ἐξετάζεται ὡς] (δὲ T) ἐτάζεται ὁ (ὡς AT) AJT 3^2 δεσμίους—δεσμεύων] B: ἑταίρους (ἑταῖρον J) δεσμίους (δεσμίους ante ἑταῖρον J) ποιῶν AJ: δεσμίους δεσμοῖς (δεσμοῖς om. δ) δεσμεύων Cδ: δεσμίους δεσμῶν (δεσμεύσας T) MT   5 ἴσως] μόνος M: ἢ πῶς T

κς' ABCJTδ

1^2 διήλεγξεν] δὲ ἔλεξεν A: διέλυξεν J 2^2 τί] ποῦ J   ἐπίγειος] ἡ praem. A 3^1 ἰδοὺ] νῦν add. B   στρατιὰ ἀδιάδοχος T   5 καὶ—ἐκεῖ] καὶ ἡμᾶς βουλομένου τοῦ (τὸ A) λέγειν ἀεί AJ

κς' bis M

3^2 metrum: ∪∪—∪∪—∪∪̇⏑—∪—∪

κζ' [Συγκαιόμεθα μόνον ἀκούοντες ὅτι ἔνι ἐκεῖ φῶς αἰώνιον
καὶ ἐκεῖ ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς ἡμῶν καὶ ἐκεῖ ἡ τρυφὴ ἡ αἰώνιος·
ἐκεῖ ὑπάρχει ὁ παράδεισος, ὅπου πᾶσα ψυχὴ τῶν δικαίων χαίρει·
συνεισέλθωμεν πάντες Χριστῷ καὶ ἡμεῖς,
ἵνα οὕτω βοήσωμεν πάντες θεῷ·
|: "Ἀλληλούϊα." :|]

κη' [Παναγία παρθένε ἀνύμφευτε, ἡ τεκοῦσα τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον,
δυσωπῶ, ἱκετεύω καὶ δέομαι, δυσωποῦσα μὴ παύσῃ πρὸς κύριον
ὑπὲρ τοῦ δούλου σου, ὦ δέσποινα, ὅπως εὕρῃ ἐκεῖ ἄνεσιν πταισμάτων
ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ἄχραντε·
⟨∪∪⟩ δύνασαι γὰρ βοηθῆσαι αὐτῷ·
|: ἀλληλούϊα. :|]

κζ' ACJTδ stropha spuria propter achrostichidem
1[1] μόνον (μόνος J) ἀκούοντες] πάντες τοῖς δάκρυσιν δ 2[1] ἡ om. J 3[1] ἐκεῖ—ὁ] ἐκείνη J 3[2] πᾶσαν ψυχὴν J 5 οὕτω] τοῦτο J πάντες θεῷ] ἅπαντες τῷ θεῷ AJT: αὐτῷ (τῷ θεῷ δ) μετ' ᾠδῆς Cδ
κη' J
3[1] τοῦ δούλου] Trypanis: τῶν δούλων J 5 ⟨ὅτι⟩ δύνασαι Trypanis: ⟨μόνη⟩ δύνασαι Mitsakis

IV
ANONYMOUS
ON THE DEPARTED

As J. B. Pitra rightly observed[1], this is among the most beautiful older cantica *On the Departed* which have survived. Not only the subject, but also the rare metre Ἐννόησον φόβῳ preceded by Δυνάμει θεϊκῇ σου, point to an early period of composition[2]. Canticum VIII *On Elijah* is in the same metre, and there are also a few verbal coincidences between the two[3]; but this does not mean that both are by the same author. According to the title of canticum IV in codex C f. 153v the acrostic ran: ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ ΤΡΙΣΑΘΛΙΟΥ; but we do not know who this τρισάθλιος was. The acrostic, as well as the content show that strophe ιη' is spurious. This canticum is transmitted in two manuscripts only, C and e[4]. It was published by Pitra in Analecta Sacra I, pp. 446f., on the single basis of codex C.

The metrical pattern of Ἐννόησον φόβῳ (ἦχος δ') in canticum IV is[5]:

∪—∪∪—∪∪—∪   ∪̇∪̇∪—∪   —∪∪—
∪∪—∪∪—   ∪∪—∪∪—∪∪—∪∪
—∪∪—∪   —∪∪—∪   ∪—∪∪∪—∪
∪—∪—∪   ∪̇∪∪—∪   ∸∪∪∪—
—∪∪—∪∪—∪∪   —∪∪—∪∪—∪∪
—∪∪—∪∪—∪∪—
|: —∪∪∪—∪   ∪∪∪—∪
∪∪—∪∪   ∪—∪∪ :|

---

1 Analecta Sacra I, p. 466.
2 See J. B. Pitra, l. c., p. xxxiii, and P. Maas, Frühbyz. Kirchenpoesie, p. 20; for the date of cantica on the departed see also introduction to canticum III *On the Departed*.
3 See Maas, l. c., and the Introduction to canticum VIII *On Elijah*.
4 C ff. 153v—155v; e ια'—ιε' (page numbers before the folio numbers begin).
5 Cf. also canticum VIII *On Elijah*.

IV (101 Kr.)
ANONYMOUS

ON THE DEPARTED
Acrostichis: ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ[Α]

Prooemium: Δυνάμει θεϊκῇ σου

Δυνάμει θεϊκῇ σου, ὁ ἀναγαγὼν
ἐκ πτώσεως φθορᾶς τὸν Ἀδὰμ πρὸς οὐρανούς,
|: σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε. :|

Strophae: Ἐννόησον φόβῳ

α′ **Ἐ**ννόησον φόβῳ, ψυχή μου, τὴν τοῦ θανάτου ἐπιφοράν,
ὅτι πάντων βροτῶν διαλύει ὡς χόρτος τὴν σύνθεσιν·
δεῦρο καὶ ἴδε τοὺς τεθνεῶτας ἐν τάφῳ σεσηπότας
βορὰν σκωλήκων καὶ δυσωδίας πέλοντας μεστούς·
γνῶθι ἐν γνώσει τὴν ἔξοδον καὶ τῆς κακίας ἀπόστηθι
κράζουσα πάντοτε ἐν ⟨τῷ⟩ κλαυθμῷ·
|: "Σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε." :|

β′ **Π**επλήρωμαι ἄλγους ὁ τάλας τῇ διαζεύξει τοῦ ἀδελφοῦ
καὶ θρηνῶ ἐμαυτόν, ὅτι βλέπω φθαρέντα τὸν φίλτατον·
στένω, μὴ ἔχων ἔνθεον ἔργον, οὐ τρόπον μετανοίας
παθῶν ἀτόπων, μεμεστωμένος [καὶ] πάσης ἡδονῆς·
οἴμοι, πῶς τύχω ἀφέσεως; πῶς δὲ αἰτήσω ἀνάπαυσιν

IV *Codices:* Ce (Prooem. et α′—γ′, ζ′)
Editiones: Pitra A. S. I, p. 466sq.
Titulus: On the Departed, Trypanis: Εἰς κοίμησιν C: Εἰς κοιμηθέντας μοναχούς e
Modus: ἦχος δ′
Acrostichis: Ἐπιτύμβιον μέλος τοῦ Τρισαθλίου C
Prooemium
C e
8^2 φιλάνθρωπε] ὡς φιλάνθρωπος C
α′ C e
2^1 πάντων] πάντα e 4^1 βορὰν] βορὰ e 4^2 πέλοντας] πνέοντας e 6 τῷ add. Trypanis m. g. 7^1—8^2 Σῶσον—φιλάνθρωπε om. e 8^{1-2} καὶ—φιλάνθρωπε om. C
β′ C e
4^3 καὶ del. Trypanis m. g. 5^1 ἀφέσεως] ἀνέσεως e 5^2 ἀνάπαυσιν] συγχώρησιν e

τῷ μεταστάντι; ἀλλ' ὅμως βοῶ·
|: "Σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε." :|

γ′ **Ἱ**λέῳ σου ὄμματι ἴδε τῶν οἰκετῶν σου τὸν ὀδυρμὸν
καὶ παράσχου ἡμῖν ἀγαλλίασιν θείαν, δεόμεθα·
σὺ γὰρ ὑπάρχεις τῶν θλιβομένων σωτήριος γαλήνη
ζωῆς δεσπόζων καὶ τοῦ θανάτου, ὕψιστε θεέ·
δέχου δακρύων τὴν ἔκχυσιν, δίδου τῷ πένθει παράκλησιν,
νεῦσον δεήσεσι ταῖς παρ' ἡμῶν·
|: "Σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε." :|

δ′ **Τ**ὸ πρόσταγμα, ὃ ἐνετείλω τῷ πρωτοπλάστῳ ἐν τῇ Ἐδέμ,
μὴ φυλάξας Ἀδὰμ ἀντὶ δόξης κληροῦται τὸν θάνατον·
οἴμοι, γυμνοῦται τῇ ἁμαρτίᾳ ἐν κόπῳ τε καὶ μόχθῳ
βιοῦν ἀκούσας καὶ ὑποστρέφειν πάλιν εἰς γῆν·
ἀλλὰ τῷ πάθει ζωοῦται σου καὶ τῇ ἐγέρσει σου σέσωσται·
ὅθεν βοῶμεν ὡς ζωοποιῷ·
|: "Σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε." :|

ε′ **Υ**πέδειξεν ὄφις τῇ Εὔᾳ δολιοτρόπως βρῶσιν φθορᾶς,
καὶ λαβοῦσα εὐθὺς τῷ συζύγῳ προσφέρει ὡς δέλεαρ·
οὗπερ γευσθέντες ἔμαθον ὅτι γυμνοὶ καὶ ᾐσχυμμένοι
εἰσὶ τῷ φθόνῳ τοῦ ἀρχεκάκου στένοντες λυγρῶς·
"Φεῦ τῆς ἐμῆς ἀθλιότητος· τούτων ἐμὴ γὰρ ἡ ἔκπτωσις·"
ὅθεν αἰτοῦμαι σε, λόγε θεοῦ·
|: "Σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε." :|

ϛ′ **Μ**ετέδωκεν Εὔα τρωθεῖσα τὴν ἐκ τοῦ ξύλου πᾶσιν ἀράν·
διὰ τοῦτο πληγαί, στεναγμοὶ καὶ ὀδύναι παρέπονται
τοῖς ἀπογόνοις, κόποι καὶ λῦπαι καὶ ἄωρος νεκρότης,
ζωῆς φροντίδες καὶ πολυμόχθου σώματος ἱδρώς·
ὢ ἁμαρτίας κυήματα, ὢ παραβάσεως τραύματα·
ὧν τὰ ἐπώδυνα ὁρῶν βοῶ·

7^1—8^2 Σῶσον—φιλάνθρωπεom. e 7^2—8^2 κεκοιμημένους—φιλάνθρωπε om. C
γ′ C e
3^2 σωτηρίου e 7^1—8^2 τοὺς—φιλάνθρωπε om. C 7^2—8^2 κεκοιμημένους—φιλάνθρωπε om. e
δ′ C
8^{1-2} καὶ—φιλάνθρωπε om. C
ε′ C
8^{1-2} Σῶσον—φιλάνθρωπε om. C
ϛ′ C
6 metrum: —∪∪—∪∪—∪∪—: ὁρῶν] βλέπων dub. Trypanis m. g.

|: "Σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε." :|

ζ′ **Β**λαστάνουσι βρέφη ὡς ῥόδα γαλακτορρόοις τοῖς μητρικοῖς
ὡς ἐκ κρήνης τερπνῆς ἀρδευόμενα σπλάγχνοις τῆς φύσεως·
φέρονται κόλποις καὶ ἐν ἀγκάλαις τροφῶν καὶ γεννητόρων
μορφῆς καὶ ἤθους τὸν χαρακτῆρα ἔχοντα αὐτῶν,
ὅθεν ποθούμενα ἔτυχον θνῆξαι πολλάκις καὶ ἄωρα·
γνῶμεν οὖν [τὸ] τέλος καὶ κράξωμεν νῦν·
|: "Σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε." :|

η′ **Ἱ**στόρησον ⟨καὶ⟩ ἀναγνῶθι ὅτι καὶ βρέφη θνῆσκον σαρκὶ
ἁμαρτίας ἐκτὸς καὶ αὐτὰ δειλιῶσι τὸν θάνατον·
πτήσσουσι τοῦτον, ὥσπερ στρουθία ἱέρακος τὴν θήραν·
καί, πρὶν ἀρθῆναι ἐκ τῶν ἐνθένδε, σπεῦσον μυστικῶς
λύτρον εὑράσθαι τῶν πράξεων· καὶ γάρ, θανόντες ⟨νῦν⟩, ζήσομεν
πάλιν κραυγάζοντες πρὸς τὸν Χριστόν·
|: "Σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε." :|

θ′ **Ὀ**δύρονται, ἅπερ ἐν λύπαις καὶ ἐν ὠδῖσι τέκον, γονεῖς
ἐν ἀκμῇ τῆς σαρκὸς τεθνηκότα ὁρῶντες τὰ νήπια·
"Οἴμοι, ὦ τέκνον", ⟨—∪∪—∪⟩ "τί γέγονέ σοι αἴφνης;
ἀλγῶ τὰ σπλάγχνα μοῦ καὶ μαιμάσσει ὄντως ἡ γαστήρ·
ἴδε μαστούς ⟨μου⟩ τῷ γάλακτι ⟨—∪∪—∪∪—∪∪⟩·
οἴμοι, θανοῦμαι βοῶσα σὺν σοί·
|: 'Σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε.'" :|

ι′ **Ν**εάζουσα κόρη θανοῦσα μεμνηστευμένη δῶκε μητρὶ
ἐν τοῖς σπλάγχνοις τομὴν καὶ θυγάτηρ ὡραία μονώτατος·
ὢ καταδίκης τῆς τοῦ θανάτου· ἀναιρεῖ πᾶσαν φύσιν

7^2—8^2 κεκοιμημένους—φιλάνθρωπε om. C

ζ′ C e

1^2 γαλακτορρόοις] Pitra: γαλακτορίοις C: γαλακτορύοις e 1^3 τοῖς om. e 2^2 σπλάγχνα e 6 τὸ del. Trypanis m. g. 7^1—8^2 Σῶσον—φιλάνθρωπε om. C 7^2—8^2 κεκοιμημένους—φιλάνθρωπε om. e

η′ C

1^1 καὶ add. Trypanis m. g. ἀναγνῶθι (∪∪—∪) 1^3 θνῆσκον] Trypanis m. g.: θνήσκοντα C 4^1 ἀρθῆναι] Trypanis m. g.: ἀρθῆς C 5^2 νῦν add. Trypanis m. g. 6 πρὸς τὸν Χριστόν] Trypanis m. g.: τῷ Χριστῷ C 7^2—8^2 κεκοιμημένους—φιλάνθρωπε om. C

θ′ C

1^3 τέκον] Trypanis m. g.: ἔτεκον C 2^1 ἀκμῇ Pitra: ἀγμῇ C 5^1 μου add. Trypanis m. g. 7^1—8^2 Σῶσον—φιλάνθρωπε om. C

ι′ C

1^3 δῶκε] Trypanis m. g.: ἔδωκε C

βροτῶν, μαραίνει καὶ ἡλικίαν ἅπασαν αὐτῶν·
ὅθεν οἱ φύντες ἀλγύνονται, ἀλλ' εὐχαρίστως βοήσωσιν·
"'Ὁ δεδωκὼς καὶ ἀφελόμενος νῦν,
|: σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε." :|

ια′ **Μ**εμόνωται θῆλυ συμβίου διὰ θανάτου· ὢ χωρισμοῦ
δι' οὗ χήρα ἐστίν, ὀρφανὰ δὲ τὰ ταύτης κυήματα·
ὃν ποτνιᾶται, κράζει θρηνοῦσα· "'Ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν σου
καὶ σὰρξ ὑπάρχω ἐκ τῆς σαρκός σου, ὦ ἄνερ, ἐγώ·
σοῦ ἐκ πλευρᾶς οἰκοδόμημαι· πῶς οὖν ἐκ ταύτης διέζευξαι;
ἴδε, ἀφῆκας βοῶσαν ἀεί·
|: 'Σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε.'" :|

ιβ′ **Ἐ**πείγεται πόθῳ τῷ τάφῳ τῇ προαιρέσει, ὥσπερ τρυγών,
συνταφῆναι ἀνδρὶ ἐν γυναίοις ἡ σώφρων καὶ φίλανδρος·
"Οἴμοι," βοῶσα, "ὄντως ἐπέγνων ἐπίτριψιν καρδίας,
μελῶν σπαράξεις καὶ διατρήσεις νεύρων καὶ σαρκός·
τραῦμα ἐν τραύματι δέδεγμαι, βίου φροντίδα καὶ χήρευσιν,
πότμου ὡς πρόξενος, ὅμως βοῶ·
|: 'Σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε.'" :|

ιγ′ **Λ**αμπρότατον πῦρ μοι ἀνήφθη τοῦ χωρισμοῦ σου ἐν τῇ ψυχῇ
μυελοὺς ἐμπιπρῶν καὶ ὀστέα ἐκτῆκον καὶ αἴσθησιν·
σοῦ γὰρ τὸν τρόπον μιμνησκομένη τὸ πνεῦμα μου ἐκλείπει,
τὸ φῶς σκοτοῦται τῶν ὀφθαλμῶν μου, οἴχεται ὁ νοῦς·
ὅλη διόλου σπαράττομαι, ὅπερ ἐπέδωκα εὕρηκα·
ὅθεν καὶ στένουσα ἀναβοῶ·
|: "Σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε." :|

ιδ′ **Ο**ὐ δώσω μου ὄμμασιν ὕπνον οὐδὲ βλεφάροις μοῦ νυσταγμόν,
ἕως οὗ τὴν ᾠδὴν ἐκπληρώσω τοῦ πένθους τοῦ τέλους σου·
οἴμοι βοῶσα, πῶς συνεζεύχθην καὶ πάλιν διεζεύχθην
τῆς σῆς ἀγάπης, ὦ ἄνερ ⟨—∪⟩; θαῦμα φοβερόν·

7^1—8^2 τοὺς—φιλάνθρωπε om. C

ια′ C

7^1—8^2 Σῶσον—φιλάνθρωπε om. C

ιβ′ C

8^{1-2} καὶ—φιλάνθρωπε om. C

ιγ′ C

7^1—8^2 Σῶσον—φιλάνθρωπε om. C

ιδ′ C

4^2 ὦ ἄνερ ⟨φίλε⟩ dub. Pitra

νῦν γὰρ ὁρῶσα τὸν σύμβιον ὑπὸ σκωλήκων ἀπόζοντα
οὕτω κραυγάζει τῆς Εὔας καρπός·
|: "Σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε." :|

ιε′ **Σ**ωσάτω σε κύριος, ἄνερ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ φοβερᾷ,
παρασχῇ σοι ζωὴν τὴν ἀνέκφραστον δόξῃ ἐγείρας σε·
φῶς σοι ἐκλάμψῃ τὸ τῶν δικαίων, καὶ ἐν τοῖς δεξιοῖς σε
αὐτοῦ προβάτοις, ὡς γέγραπταί, ⟨σε⟩ στήσῃ ἐν χαρᾷ·
ταῦτα βοῆσαι σωτήριον, τό δε λυπῆσαι ἐφάμαρτον·
εὐχαριστήσωμεν φῶντες Χριστῷ·
|: "Σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε." :|

ις′ **Τ**ὸν σύγγονον βλέπων νῦν ἄπνουν, διεφθαρμένον φύσει θρηνῶ
καὶ προσφέρω φωνὰς τῷ Χριστῷ εὐχαρίστως δεόμενος,
ὅπως σοι δώῃ λύτρον πταισμάτων καὶ μέρος ἐν ἁγίοις·
ἰδοὺ τοῖς σπλάγχνοις γὰρ συγκινοῦμαι κλαῦσαι σε πιστῶς,
ὥσπερ τὸν Λάζαρον κύριος μέτρα ἐμοὶ δοὺς ἐδάκρυσε·
παύω τὸ θρῆνος καὶ κράζω λοιπόν·
|: "Σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε." :|

ιζ′ **Ὁ** φίλος μου καὶ ὁ πλησίον ἐν τῷ μνημείῳ κεῖται νεκρός·
ὁ ἡδύτατος πρίν ἀπωσμένος, δυσώδης, δυστέκμαρτος·
οἴμοι τῷ ἀθλίῳ, πῶς μοι προσῆξε τὸν θάνατον ἡ βρῶσις·
τὸ τοῦ θανάτου ⟨στόμα φρικῶδες⟩ καὶ ὄντως φοβερόν·
σπλάγχνοις προσψαῦσαι βιάζομαι καὶ τῇ ὀσφρήσει ἐκτρέπομαι·
τοῦτον ἀφίημι ⟨νῦν⟩ καὶ βοῶ·
|: "Σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε." :|

[ιη′ **Ἀ**νάπαυσον τοὺς κοιμηθέντας ἐκ συμπτωμάτων καὶ ἐκ θηρῶν,
ἐκ βροντῶν, κεραυνῶν καὶ χαλάζης, μαχαίρας καὶ βρώσεως,

6 τῆς add. Trypanis m. g. 7^1—8^2 Σῶσον—φιλάνθρωπε om. C
ιε′ C
2^1 παρασχῇ (∪∪—)] Trypanis m. g.: παράσχοι C 4^2 σε add. Trypanis m. g. 7^1—8^2 Σῶσον—φιλάνθρωπε om. C
ις′ C
7^1—8^2 τοὺς—φιλάνθρωπε om. C
ιζ′ C
3^1 τῷ del. Pitra m. g. 4^2 ⟨στόμα φρικῶδες⟩ suppl. Hunger 6 νῦν add. Pitra m. g. 8^{1-2} καὶ—φιλάνθρωπε om. C
ιη′ C stropha spuria, cf. acrist. et materiam

πόσεως, μέθης, πείνης καὶ δίψης, θαλάττης ναυαγίων,
χαρᾶς καὶ λύπης καὶ ἀσθενείας, θραύσεως ἐχθρῶν
καὶ τοῖς ἐξ ἵππων λακτίσμασιν, ἢ κρημνισθέντας ἐν φρέασι·
πάντας ἀνάπαυσον, λόγε θεοῦ·
|: σῶσον τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον, φιλάνθρωπε. :|]

7^1—8^2 σῶσον—φιλάνθρωπε om. C

V

ANONYMOUS

ON THE DEPARTED

As J. B. Pitra and Paul Maas have pointed out[1], this anonymous *kontakion* *On the Departed* most probably belongs to the early Byzantine centuries. Not only the subject and the day, the Ψυχοσάββατον[2], on which it was chanted point to that, but also the style, which, to quote Pitra, "potius vulgares animos quam delicata ingenia percellat".

The metres of the *oikoi* and of both the prooemia are the same as Romanos 16 *On the Entry into Jerusalem*[3] (*oikoi* and prooemium I). We cannot, however, be certain which of the two is the older[4]. The ephymnium, as Pitra pointed out, is a translation of ἀλληλούϊα, which is the ephymnium of Anastasios' Canticum III *On the Departed*, of the short strophes of Canticum I *The Akathistos Hymn*, and of other famous *kontakia*.

Canticum V *On the Departed* is transmitted in two manuscripts, B and C[5]. It was published by Pitra in Analecta Sacra I, pp. 499f. on the basis of C only.

The metrical pattern of Ἐπειδὴ ᾍδην ἔδησας (ἦχος πλ. β′) in canticum V is[6]:

∪∸∪—∪—∪∪ ∪∸∪∪̇∪—∪∪ ∪—∪∪—∪∪
∪—∪∪—∪∪ ∪∪—∪∪ ∪—∪∪∪—

1 J. B. Pitra in Analecta Sacra I, p. 499; P. Maas in K. Krumbacher, Miscellen zu Romanos, p. 108.

2 See J. B. Pitra, l. c., p. xxiii, and Introduction to canticum III *On the Departed*.

3 P. Maas—C. A. Trypanis, S. Romani Melodi Cantica Genuina, p. 524 (App. Metr. xv).

4 In the manuscripts Romanos 16 and its prooemia are called Ἰδιόμελα. On the other hand, the instructions found in codices C, B and G are that Prooemium I and the *oikoi* of canticum V *On the Departed* should be chanted πρὸς τὸ: Τῷ θρόνῳ ἐν οὐρανῷ and Ἐπειδὴ Ἅιδην ἔδησας, which are the initial words of Prooemium I and of strophe α′ of Romanos 16. This however, does not indicate that the *kontakion* of Romanos is the earlier, for the melodies and metres of earlier *kontakia* are sometimes named in the manuscripts by the initial words of later famous cantica.

5 B ff. 68r—69v; C ff. 155v—156v. Prooemium I is also found in G f. 114v as a second prooemium to another *kontakion* chanted on the Saturday of Pentecost.

6 Cf. P. Maas—C. A. Trypanis, S. Romani Melodi Cantica Genuina, p. 524; where it is given as ἰδιόμελον in the manuscripts of Romanos 16 *On the Entry into Jerusalem*.

∪—∪∪̇∪—∪∪ ∪∪—∪∪—∪∪
∪—∪∪∪— ∪—∪∪—∪ ∪÷∪—∪∪∪—
∪∪∪—∪ ∪—∪∪∪—∪ ÷∪∪—∪
∪—∪∪∪— ∪—∪∪—∪
∪—∪∪∪— ∪—∪∪—∪
—∪∪∪—∪∪∪—
|: ∪∪∪—∪—∪∪—∪∪ —∪—∪—∪—∪∪ :|

V
ANONYMOUS
ON THE DEPARTED
Acrostichis: ΘΡΗΝΟΣ

Prooemium I: Τῷ θρόνῳ ἐν οὐρανῷ

Ἐν κόλποις τοῦ Ἀβραάμ, ἐν χώρᾳ τῶν ἐκλεκτῶν
καταξίωσον, Χριστὲ ὁ θεός,
τοὺς μεταστάντας οἰκέτας σου κατασκηνῶσαι ὡς εὔσπλαγχνος
προσδεχόμενος κραυγάζειν σοι·
|: "Δεδοξασμένος εἶ ὁ προστάξας με τὸν ἐκ γῆς εἰς γῆν πορεύεσθαι." :|

Prooemium II: Ἐν κόλποις τοῦ Ἀβραάμ

Ἐν κόλποις τοῦ Ἀβραὰμ κατάταξον, ἀγαθέ,
τὴν ψυχὴν τοῦ δούλου σου, Χριστὲ ὁ θεός,
ὅπου λάμπει τὸ φῶς σου καὶ ἡ δόξα ἡ ἀέναος,
ἵνα χαίρουσα ψάλλῃ σοι·
|: "Δεδοξασμένος εἶ ὁ προστάξας με τὸν ἐκ γῆς εἰς γῆν πορεύεσθαι." :|

Strophae: Ἐπειδὴ Ἅδην ἔδησας

α′ Θεὲ θεῶν καὶ κύριε, τρισάγιε, ἀΐδιε, ἀπρόσιτε, ἄκτιστε,
ὡς μόνον ἀθάνατον πεφυκότα σε ὑμνῶ καὶ προσκυνῶ,
πιστῶς ἐξιλεούμενος ἀναπαῦσαι τὸν δοῦλον σου·
εἰσάκουσον οἰκτρᾶς φωνῆς μου καὶ τάξον αὐτὸν ἐν κόλποις Ἀβραὰμ

V *Codices:* B (Prooem. I et α′—ς′) C (Prooem. I, II et α′—ς′)
Editiones: Pitra A. S. I, p. 499 sq.
Titulus: On the Departed, Trypanis: Ἀναπαύσιμον B: Εἰς κοίμησιν C
Dies Festus: Τῷ Σαββάτῳ τῆς Ἀποκρέου
Modus: πλάγιος β′
Acrostichis: Θρῆνος C: Θρηνῶ B
Prooemium I
BC
1^2 ἐν] καὶ B 3^1 με om. B 3^2 τὸν] τοὺς B
α′ BC
3^1 ἐξιλούμενος B 3^2 τοὺς δούλους B 4^3 αὐτοὺς B

τὰ ἐν ἀγνοίᾳ καὶ γνώσει παραβλέπων τούτῳ πραχθέντα·
ἠνόμησεν ὡς χοῦς καὶ τέφρα καὶ κόνις·
ἀλλὰ ἄνες αὐτῷ καὶ φεῖσαι ὡς μόνος
ἔχων τῆς ἀφέσεως τὰς κλεῖς·
|: δεδοξασμένος εἶ ὁ προστάξας με τὸν ἐκ γῆς εἰς γῆν πορεύεσθαι. :|

β′ Ῥοπὴ ὁ βίος πέφυκε καὶ πάντως παρελεύσεται, τὰ ἄληκτα φθάσει δε·
τί μάτην, ὦ ἄνθρωποι, ταραττόμεθα ὑπάρχοντες σποδός;
ἰδοὺ ὁ χθὲς ἐγκόσμιος πρὸ ἡμῶν ὑπερκόσμιος·
τοὺς φύσαντας αὐτὸν καὶ φίλους καὶ τέκνα καὶ ἀδελφοὺς νῦν οὐχ ὁρᾷ,
οὐκ ἀτενίζει σκιώδεσι τοῖς ὧδε καὶ πλανωμένοις·
ἐκείνοις ἐφορᾷ τοῖς οὖσι μονίμοις·
τὴν μνήμην οὖν αὐτοῦ ἀλγοῦντες, θρηνοῦντες
πάντες δυσωπήσωμεν Χριστόν·
|: "Δεδοξασμένος εἶ ὁ προστάξας με τὸν ἐκ γῆς εἰς γῆν πορεύεσθαι." :|

γ′ Ἡ ἀπαρχὴ τοῦ πλάσματος, Ἀδὰμ καὶ ἡ πλευρὰ αὐτοῦ, θανέντες ἀνέστησαν
τῷ οἴκτῳ τοῦ πλάσματος ἀναπλάσαντος αὐτοὺς τοῦ πλαστουργοῦ
ἐκ πνεύματος καὶ πλάσεως σαρκωθέντος, ὡς γέγραπται·
ὁ πλάστης τοῦ Ἀδὰμ θεὸς καὶ τὸν τούτου μετῆρε σύγγονον νυνί,
ἀλλ' ἀφθαρσίᾳ καὶ αὖθις ἀναστήσας τοῦτον ἐνδύσει·
θαρσῶμεν, χοϊκοί· ὁ Ἅδης οὐχ Ἅδης·
ἐσκύλευται γὰρ ⟨οὖν⟩ Χριστοῦ καταβάντος
γνώμῃ ἐν αὐτῷ διὰ σταυροῦ·
|: δεδοξασμένος εἶ ὁ προστάξας με τὸν ἐκ γῆς εἰς γῆν πορεύεσθαι. :|

δ′ Νομὴν τοῦ βίου ἔχοντες ἐπίκαιρον, ἐπώδυνον, ἀνύπαρκτον, ἄστατον,
βροτοί, ἀνανήψωμεν, καὶ τὴν μέλλουσαν ποθήσωμεν ζωήν,
τὴν θείαν καὶ βασίλειον, ὡς ἀΐδιον πέλουσαν,
ἣν δώῃ ὁ σωτὴρ τοῖς στέρξασι τοῦτον καὶ ἀγαπήσασιν αὐτόν·

5^{3} τούτῳ] Trypanis: τούτοις B: ταῦτα πραχθέντα] μόνε οἰκτίρμον add. C 6^{1} ἠνόμησαν B 7^{1} ἀλλ' C αὐτοῖς B 7^{2} φεῖσαι] ἄνες B μόνος] φύσει B 9^{2} τὸν—πορεύεσθαι om. B

β′ BC

1^{3} φθάσει] προφθάσει C 2^{2} ταραττόμεθα] φρυαττόμεθα C 2^{3} σποδὸς ὑπάρχοντες C 3^{2} πρὸ ἡμῶν ὑπερκόσμιος] ἐγκλίνιος σήμερον C 4^{2} καὶ φίλους] γονεῖς τε B 4^{3} οὐχ ὁρᾷ om. B 5^{2} σκιώδεσι τοῖς ὧδε] Pitra m. g.: τοῖς ὧδε σκιώδεσι BC 5^{3} πλανωμένοις] παρημένοις B 7^{1} αὐτῶν B 7^{2} ἀλγοῦντες] ἐξάλλους B 8^{1} πάντες δυσωπήσωμεν] δεῦτε ἱκετεύσωμεν C 9^{1-2} εἶ—πορεύεσθαι om. B

γ′ BC

2^{1} οἴκτῳ] οἴκῳ τῷ B 2^{3} αὐτὸν B 3^{1} ἐκ] καὶ B 3^{2} σαρκωθέντος ὡς] σαρκωθεὶς ὥσπερ C 4^{2} θεὸς] ὡς add. C 4^{3} σύγγονον] ἔκγονονC νυνί] νῦν B 5^{1-3} ἀλλὲ—ἐνδύσει] ἀλλ' ἀφθαρσίαν· τοῦτον ἐνδύσας· αὖθις ἀναστήσει C 7^{1} οὖν add. Trypanis m. g. 9^{2} τὸν—πορεύεσθαι om. C

δ′ BC

1^{1} τὸν βίον C 1^{2} ἐπίκηρον B 2^{2} ποθήσωμεν om. B 2^{3} ζωὴν] νομὴν C 4^{1} ἣν δώῃ] ἐνδύει B

τὰς ἐναντίας κολάσεις δεδοικότες πάντες πρὸ τέλους
θνήξωμεθα, λαοί, φυλαί τε καὶ γλῶτται·
τὸ ἄχθος ⟨τὸ⟩ ἡμῶν προσρίψαντες δεῦτε
πάντες μελῳδήσωμεν Χριστῷ·
|: "Δεδοξασμένος εἶ ὁ προστάξας με τὸν ἐκ γῆς εἰς γῆν πορεύεσθαι." :|

ε′ Ὁ τεθνεὼς βοᾷ, φησί· "Μηδόλως με προσκλαύσητε οἱ μέλλοντες θνήξεσθαι·
ἐμὲ γὰρ ὁ πλάσας με προσελάβετο ὡς πάντων πλαστουργός·
διὸ ⟨καὶ⟩ δυσωπήσατε ἐκτενῶς ⟨προς⟩δεόμενοι,
ἵνα με ἐν σκηναῖς ἁγίων ἐντάξῃ τὸν ἐν τῷ βίῳ τῷ φθαρτῷ
ἠνομηκότα ὡς ἅπαντα νομίζων ζῆν με αἰῶνα
πολλαῖς ταῖς τῶν παθῶν φοραῖς κεχωσμένον·
διὸ νῦν καὶ ἡμεῖς οἱ ζῶντες σὺν τούτῳ
πάντες ἐκβοήσωμεν Χριστῷ·
|: 'Δεδοξασμένος εἶ ὁ προστάξας με τὸν ἐκ γῆς εἰς γῆν πορεύεσθαι.'" :|

ϛ′ Σε ποιητὴν καὶ κύριον τοῦ κόσμου νῦν ἐπίσταμαι ὁ τάλας καὶ ἄθλιος·
διὸ ἱκετεύω σε ὡς οἰκτίρμονα, θαρρῶν ἐπὶ τῇ σῇ
εὐσπλάγχνῳ ἀγαθότητι, ἀναπαῦσαι τὸν δοῦλον σου
καὶ τοῦτον σὺν ἡμῖν ἐντάξαι τῷ κλήρῳ τῶν ἐκλεκτῶν καὶ ἐν σκηναῖς
ταῖς τῶν ἁγίων πρεσβείαις τῆς ἀχράντου θείας μητρός σου
λυτρούμενος δεινῶν πταισμάτων καὶ γεέννης
ὡς μόνος ἀγαθος· σὺν τῷ τεθνεότι
πάντες ἐκβοῶμεν σοι πιστῶς·
|: "Δεδοξασμένος εἶ ὁ προστάξας με τὸν ἐκ γῆς εἰς γῆν πορεύεσθαι." :|

7^{2} τὸ (ante ἡμῶν) add. Trypanis m. g. 5^{1}—8 τὰς—Χριστῷ] ὅταν καθῆσαι· τοῦ κρίναι πᾶσαν πνοὴν· ὡς μόνος ἀγαθὸς· καὶ εὔσπλαγχνος φύσει· διὸ οἱ γηγενεῖς· σὺν τοῖς κοιμηθεῖσιν· πάντες ἐκβοήσωμεν Χριστῷ B 9^{1-2} με—πορεύεσθαι om. B

ε′ BC

1^{1} τεθνηκὼς B βοᾷ] εἰκὸς B 2^{2} προσελάβετο] με add. B 2^{3} πάντων] ὢν ὁ B 3^{1} καὶ add. Trypanis m. g. 3^{2} προσδεόμενοι] Trypanis m. g.: δεόμενοι BC 4^{1} ἱνὰ (◡—) 5^{2} ὡς] νοὶ C ἅπαντα] Trypanis m. g.: πάντα B: ὁ πάντα C 5^{3} ζῆν με αἰῶνα] νῦν μὴ ἐῶν με C 6^{2} φοραῖς] φροντίσιν B 9^{2} τὸν—πορεύεσθαι om. B

ϛ′ BC

2^{3} ἐπὶ] ἐν B 3^{2} τὸν δοῦλον] τοὺς δούλους B 4^{1} τοῦτον] τούτους B 5^{3} θείας μητρός σου] θεοτόκου B 6^{1} δεινῶν] ἀεὶ ἀπὸ B 6^{2} γεέ͜νης (—◡), cf. S. Romani Cantica Genuina 50 α′ 10^{2}, ϛ′ 6^{2} (Maas—Trypanis) 8 πάντες ἐκβοῶμεν] πάντας ἐκβοῶντας C 9^{2} τὸν—πορεύεσθαι om. B

VI
KYRIAKOS

ON LAZARUS

Canticum VI *On Lazarus* is by Kryiakos, a poet otherwise unknown[1]. S. Pétridès identified him with Kyriakos the Anchorite (448—556)[2], who was κειμηλιάρχης and κανονάρχης (the choir-master) at the monastery of St. Chariton for 31 years. Though this is not impossible, it is by no means certain[3].

The metre of Kyriakos' canticum *On Lazarus* is the same as that of Romanos 17 *On Judas* (Maas-Trypanis ed.), although the omission of certain divisions in the lines make it simpler[4]. The style is also simpler, with little of the rhetorical elaboration or the use of rhyme evident in Romanos 17[5]. Moreover, the refrain, which varies, is not always organically connected with the strophe[6]. The canticum is clearly truncated. Krumbacher believed that both Kyriakos' *kontakion* on Lazarus and Romanos' on Judas drew on a common source, and that there was no direct contact between the two[7].

---

1 See K. Krumbacher, Romanos u. Kyriakos, pp. 721ff.; E. Emereau, *Échos d'Orient* 22 (1923) 23f.; O. Bardenhewer, Gesch. d. altkirchl. Literatur V (1932), p. 165, and H.-G. Beck, l. c., p. 429.

2 See S. Pétridès, Les Melodes Cyriaque et Theophane le Sicilien, *Échos d'Orient* 4 (1900—1) 282f. In the *kanon* chanted at the festival of Kyriakos the Anchorite, he is celebrated as εὐτόνως μελῳδῶν ἀγρυπνίαις ἀπαύστοις; cf. Μηναῖα (September), Venice 1899, pp. 167f.

3 What can, however, be precluded, is that this Kyriakos is the poet who composed a *kanon* in honour of St. Elias Spelaiotes, who lived in the 10th century; see A. Rocchi, De coenobio Cryptoferratensi eiusque bibliotheca, Tusculi 1893, p. 290, and H.-G. Beck, l. c.

4 See P. Maas—C. A. Trypanis, S. Romani Melodi Cantica Genuina, p. 524 (App. Metr. xvi). The prooemium of Kyriakos' canticum is in the same metre as prooemium II of Romanos 17, and in the latter the melody and metre is indicated by the initial words of the former. As Kyriakos' *kontakion* on Lazarus never became famous (it is not included in many *kontakaria*, nor are its initial strophes found in the *Triodion*), it is reasonable to conclude that it served as the metrical pattern for Romanos.

5 See K. Krumbacher, l. c.

6 This either suggests an earlier stage in the development of the *kontakion*, or more probably a less gifted poet than Romanos.

7 K. Krumbacher, l. c., p. 722; see also G. Cammelli, Romano il Melode, Florence 1930, p. 254.

The festival for which Kyriakos' *kontakion* was composed, Τὸ Σάββατον τῆς Βαϊοφόρου, can be traced as far back as the end of the 4th century in Jerusalem[8]. The "Saturday of Lazarus", as it was also called, was a day of baptism in the Greek orthodox church, and to this may refer ιδ′ 7^1f., where the river Jordan is mentioned[9].

This canticum is transmitted in two manuscripts only, C and V[10]; it has been published by J. B. Pitra[11], mainly on the basis of C, and then by K. Krumbacher[12], who made use of both the known manuscripts.

The metrical pattern of Τίς ἀκούσας (ἦχος γ′) in canticum VI is[13]:

—∪∸∪̇∪∪—∪∪ ∪∪∪—∪∪∪—∪∪
∪∪̇∪∸ ∸∪∪—∪∪
∪̇∪÷ ÷∪∪—∪∪ ∪∪— —∪∪—∪∪
∸∪∪̇—∪∪∪—∪∪
—∪∪—∪∪∪—∪∪ ∪—∪—∪∪∪—∪∪
∪∪∪—∪—∪ ∪̇∪∪—∪—∪ —∪∪∪∪—∪
∪∪∪—∪∪∪—∪ ∸∪∪∪̇∪∸∪∪̇∪—
|: —∪∪—∪∪—∪∪ —∪∪—
∪—∪∪∪—∪∪ ∪—∪∪∪—∪∪ :|

8 See Peregrinatio Silviae (ed. Gamurrini), Rome 1887, p. 89.
9 See S. Pétridès, l. c.
10 C ff. 72r—73v; V ff. 88v—90v.
11 Analecta Sacra I, pp. 284f.
12 Romanos und Kyriakos, pp. 726f.
13 Cf. P. Maas—C. A. Trypanis, l. c., p. 524.

VI (91 Kr.)

KYRIAKOS

ON LAZARUS

Acrostichis: ΠΟΙΗΜΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

Prooemium: Πάτερ ἐπουράνιε

Λάζαρον τὸν φίλον σου ἀνέστησας κραυγάζοντα·
|: ⟨"Δόξα σοι, ἅγιε, ἄναρχε, λόγε θεοῦ,
ὁ Ἅδην χειρωσάμενος καὶ πάντας λυτρωσάμενος." :|

Strophae: Τίς ἀκούσας

α′ **Π**ῶς ὑμνήσω, ἀκατάληπτε, ἢ πῶς βοήσω, ἀναμάρτητε,
τὰ ἀπ' ἀρχῆς τῶν θαυμασίων σου
τῆς σοφῆς οἰκονομίας σου καὶ φρικτῆς δημιουργίας σου;
οἷος νοῦς δύναται ἀνθρώπινος
φράσαι σοι ᾄσματα ἐπάξια ὁρῶν σου τὰ ἀνεκδιήγητα,
ὅτι φωνῇ ἀτρέπτῳ τὸν ἐν ταφῇ φθαρέντα λόγῳ ἀνακαινίζεις
τῇ κραταιᾷ σου δυναστείᾳ; ὅθεν ⟨σοι⟩ ἐκβοῶμεν μετ' ᾠδῆς·
|: ⟨"Δόξα σοι, ἅγιε, ἄναρχε, λόγε θεοῦ,
ὁ Ἅδην χειρωσάμενος καὶ πάντας λυτρωσάμενος."⟩ :|

β′ "**Ο**τε [σοι] φόβῳ παρειστήκεισαν οἱ μαθηταί σου, ἀναμάρτητε,
τὸ κράτος σου ἐξιλεούμενοι,
πρὸς αὐτοὺς τότε ἐβόησας τὸ φρικτὸν τοῦτο μυστήριον·
"Λάζαρος ἄθροος κεκοίμηται·

VI *Codices:* C (γ′ 5^1—ιδ′) V (Prooem. et α′—ιδ′)
Editiones: Pitra A. S. I, p. 284sq.; Krumbacher, Romanos und Kyriakos, p. 726sq.
Titulus: On Lazarus, Trypanis: Τοῦ ὁσίου Λαζάρου V
Dies Festus: τῷ Σαββάτῳ τῆς Βαϊοφόρου
Modus: ἦχος γ′
Acrostichis: Ποίημα Κυριακοῦ V
α′ V
2^2 θαυμασίων] Krumb.: θαυμαστῶν V 3^1 οἷος] ποῖος dub. Maas 7^2 σοι add. Krumb. m. g. 8^1—9^1 Δόξα—λυτρωσάμενος om. V: suppl. Krumb.
β′ V
1^1 σοι del. Krumb. m. g. 2^{1-2} ἐξιλεούμενοι τὸ κράτος V: transp. Krumb. m. g. 4^1 ἄθροος (—∪∪)] Krumb., cf. ή 5^1: ἀθρόως V

δεῦτε οὖν ἄγωμεν καὶ ἴδωμεν ⟨αὐ⟩τὸν νεκρὸν ἐν τῇ ταφῇ αὐτου,
ὅτι σκιὰ ὑπάρχει πᾶσα ζωὴ ἀνθρώπου καὶ ὥσπερ τὸ ἄνθος χόρτου·
ἀλλὰ πορεύσομαι ἐγεῖραι τοῦτον, ὅπως βοήσῃ σὺν ὑμῖν·
|: ⟨"Δόξα σοι, ἅγιε, ἄναρχε, λόγε θεοῦ,
ὁ Ἅδην χειρωσάμενος καὶ πάντας λυτρωσάμενος."⟩ :|

γ′ Ἴδοσαν καὶ κατεπλάγησαν οἱ σὺν τῷ Θώμᾳ ἱκετεύοντες
καταλαβεῖν ἐν τῇ σκηνῇ αὐτου
καὶ φανεῖν πρὸς τὴν ταφήν αὐτου τῷ πιστῷ φίλῳ συμπάσχοντες·
ὅτε οὖν ἔφθασαν ἀμφότεροι,
ἔπτηξαν δάκρυσι κινούμενοι ἰδόντες πόρρω τὴν ταφήν αὐτου·
καὶ οὐ μακρὰν τοῦ τόπου Μάρθα αὐτῷ προσῆλθε δάκρυσιν ἐκβοῶσα·
"⟨Χριστέ,⟩ εἰ ἧς ὧδε, οἰκτίρμων, οὐκ ἂν ἀπέθανε [μου] ὁ ἀδελφός·
|: ὅσα οὖν βούλεσαι, δύνασαι, λόγε θεοῦ,
⟨ὁ Ἅδην χειρωσάμενος καὶ πάντας λυτρωσάμενος⟩." :|

δ′ Ἤρχετο πρὸς τὸν οἰκτίρμονα ⟨καὶ⟩ ἡ Μαρία ἱκετεύουσα
ἐν δάκρυων ὀχετοῖς λέγουσα·
"Ὡς θεὸς δέξαι τὴν δέησιν καὶ νεκροῦ δεῖξον ἀνάστασιν·
ἤγειρας ῥήματι παράλυτον,
ἔθραυσας ἄλγη ἀθεράπευτα εἰδὼς τὸ ἀσθενὲς ⟨παντός⟩ ἡμων·
τὴν Ἰαείρου παῖδα νεκρὰν ἰδὼν ἐν κλίνῃ καὶ τὸν υἱὸν τῆς χήρας
⟨τὸν⟩ ἀπαιρόμενον ἐν τάφῳ κέκραξας [τῇ] ἀθανάτῳ σου φωνῇ,
|: ἤγειρας, ἔσωσας, εὔσπλαγχνε, ἐκ τῆς φθορᾶς,
ὁ Ἅδην χειρωσάμενος ⟨καὶ πάντας λυτρωσάμενος⟩." :|

ε′ "Μέγα θαῦμα ἐφανέρωσα ἐν τῇ κοιλάδι τῷ προφήτῃ μου,
ξηρὰ ὀστᾶ ὄντα ἀνθρώπινα·
ἐν αὐτοῖς σάρκα ἀνέδειξα καὶ ψυχὴν μέτα τὴν νέκρωσιν·
τοῦτο οὖν ἔπτηξεν ὁ κῆρυξ μου
τὸ ἀκατάληπτον καὶ ἔμφοβον μεγάλῳ φόβῳ συνεχόμενος,

5^{2} αὐτὸν] Krumb.: τὸν V 8^{1}—9^{2} Δόξα—λυτρωσάμενος om. V: suppl. Krumb.
γ′ C (5^{1} δάκρυσι sq.) V
3^{1} φανεῖν] Krumb. m. g.: φανῆναι V 7^{1} Χριστέ] suppl. Pitra 7^{2} μου om. C 9^{1-2} ὁ—λυτρωσαμενος] Krumb.: καὶ θάνατον χειρώσας (χειρώσασθαι C) καὶ πάντας ἡμᾶς ῥύσας Δ
δ′ Δ
1^{2} καὶ suppl. Maas 2^{1} δάκρυων (—∪∪) 5^{2} παντὸς suppl. Trypanis: πάντων (post εἰδὼς) suppl. Pitra m. g. 6^{1} Ἰαείρου] Pitra: αἴρου Δ 7^{1} τὸν suppl. Pitra m. g. ἀπαιρόμενον] C: ἀπαιρούμενον V 7^{2} κέκραξας] Trypanis: καὶ κράξας Δ τῇ del. Trypanis m. g. 9^{1-2} χειρωσ΄αμενος—λυτρωσάμενος om. V 9^{2} καὶ—λυτρωσάμενος om. C: suppl. Krumb.
ε′ Δ
2^{1-2} ὄντα ὀστᾶ Δ: transp. Pitra m. g. 3^{2} τὴν om. C 3^{3} μέτα (—∪) 5^{1} τὸ ἔμφοβον καὶ ἀκατάληπτον Δ: transp. Trypanis m. g.: ἔμφοβον⟨ὂν⟩ καὶ ἀκατάληπτον W. Mayer

ὅτι σεισμῷ φρικώδει πάντα ἐφανεροῦτο μέτα τῆς ἁρμονίας·
τὸ μειωθὲν ὑπὸ τῶν χρόνων τότε ⟨γὰρ⟩ συνηρμοῦτο ἐν ῥιπῇ·
|: τοῦτο προοίμιον ἔδειξα πάσῃ σαρκί,
ὁ Ἅδην χειρωσάμενος ⟨καὶ πάντας λυτρωσάμενος⟩." :|

ς′ Ἅμα ταῦτα ἐπακήκοον τὰ ἐκ θεοῦ δημιουργήματα,
ἐξίσταντο φόβῳ θαυμάζοντες,
καὶ κλαυθμῷ Μάρθα ἐπρέσβευε σὺν Μαριὰμ ταῦτα φθεγγόμεναι·
"Σὺ εἶ φῶς ὄντως καὶ ἀνάστασις·
δεῖξον οὖν, ἅγιε, ὡς εὔσπλαγχνος, ὡς πρὶν καὶ νῦν τὴν δυναστείαν σου·
ὁ κατ' εἰκόνα πλάσας τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, τὸ ἀσθενὲς γινώσκων,
ἵνα ζωοποιήσῃς τοῦτον, κρᾶξον τὸν τετραήμερον νεκρόν·
|: δόξα σοι, ἅγιε, ἄναρχε, ⟨λόγε θεοῦ,
ὁ Ἅδην χειρωσάμενος καὶ πάντας λυτρωσάμενος⟩." :|

ζ′ Κλαίουσαι καὶ ἱκετεύουσαι αἱ περὶ Μάρθαν τὸν οἰκτίρμονα
ἐξίσταντο ἔκθαμβοι ἅπαντες
καὶ πιστῶς πλείω ἐπρέσβευον ὡς εἰκὸς ταῦτα φθεγγόμεναι·
"Φῶς ἡμῖν ἔλαμψεν ἀπρόσιτον
βλέποντες θεῖα καὶ παράδοξα, ὁρῶντες τὰ ἀνεκδιήγητα·
ὁ γὰρ τυφλοὺς φωτίσας καὶ τοὺς λεπροὺς καθάρας καὶ τοῦτον νεκρωθέντα
ἀνακαινίσει εὐσπλαγχνίᾳ, ὅπως φανερωθῇ πάσῃ τῇ γῇ
|: κύριος, ἅγιος, ἄναρχος, λόγος θεοῦ,
ὁ Ἅδην ⟨χειρωσάμενος καὶ πάντας λυτρωσάμενος⟩." :|

η′ Ὕψος οὖν τὸ ἀκατάληπτον ἐνατενίσας ὁ φιλάνθρωπος
καὶ τὸν λαὸν τὸν παριστάμενον
ταῖς σοφαῖς τότε ἐφθέγξατο ὁ εἰδὼς πᾶσαν ἐνθύμησιν·
"Ποῦ αὐτὸν θνήξαντα ἐθήκατε,
χοῦν ⟨ἤδη⟩ ἄθροον ἐκλείψαντα, σκωλήκων βρῶμα ⟨δὲ⟩ γενόμενον;
ἐλεεινὸν τὸ ἄλγος ἀπὸ Ἀδὰμ ὑπάρχει πάσῃ σαρκὶ ἀνθρώπου,
καὶ οὐκ ἐκλείψει, ἕως ἥξω ⟨πάλιν⟩ ἐπὶ νεφέλης οὐρανοῦ."

6^{3} μέτα (—∪) 7^{2} γὰρ add. Trypanis m. g. ἐν] μιᾷ Krumb. m. g. ῥιπῇ] ῥοπῇ Pitra 8^{1} ἔδειξα] Maas: ἔδειξας Δ 9^{1-2} χειρωσάμενος—λυτρωσάμενος om. V 9^{2} καὶ—λυτρωσάμενος om. C: suppl. Krumb.
ς′ Δ
3^{3} Μαριὰμ (∪—)] Trypanis m. g.: Μαρία Δ 7^{2} κρᾶξον—νεκρόν] Trypanis m. g. (cf. ι′ 6^{1} sq. et Joh. 11. 43): τὸν τετραήμερον νεκρὸν κράζοντα Δ 8^{1}—9^{2} ἅγιε—λυτρωσάμενος om. V 8^{2}—9^{2} λόγε—λυτρωσάμενος om. C: suppl. Pitra et Krumb.
ζ′ Δ
8^{2}—9^{2} λόγος—λυτρωσάμενος om. C 9^{1-2} χειρωσάμενος—λυτρωσάμενος om. V: suppl. Pitra et Krumb.
η′ Δ
1^{1} οὖν suppl. Pitra m. g. 5^{1} ἤδη suppl. Pitra m. g. 5^{2} δὲ suppl. Krumb. m. g.: τε (post σκωλήκων) suppl. Pitra m. g. 7^{1} πάλιν suppl. Pitra m. g.

|: Δόξα σοι, ἅγιε, ⟨ἄναρχε, λόγε θεοῦ,
ὁ ῞ᾼδην χειρωσάμενος καὶ πάντας λυτρωσάμενος⟩. :|

ϑ′ **Ῥ**εῖθρα ὄμβρων δακρυχέουσαι σὺν τῷ κυρίῳ ἐπορεύοντο
αἱ τοῦ Χριστοῦ ὄντως μαθήτριαι
καὶ πιστῶς ταῦτα πρεσβεύουσαι· "῎Ιδε νῦν, εὔσπλαχνε, [τὸ] σπήλαιον
ἔχοντα Λάζαρον τὸν φίλον σου,
δι᾽ ὃν ἐνταῦθα ἐπεδήμησας ὁ πανταχοῦ ⟨ὢν⟩ ἀκατάληπτος·
ὁ οὖν εἰδὼς τὸ ἄλγος τῆς ἐν ἡμῖν καρδίας ἔχων τὴν ἐξουσίαν
⟨νῦν⟩ ζωοποίησον ἐκ τάφου τοῦτον τὸν τετραήμερον νεκρόν,
|: ὅπως δοξάσῃ σε, εὔσπλαγχνε, πᾶσα πνοὴ
⟨τὸν ῞ᾼδην χειρωσάμενον καὶ πάντας λυτρωσάμενον⟩." :|

ι′ **῎Ι**δεν τότε ὁ φιλάνθρωπος τὸν συνελθόντα ὄχλον κλαίοντα
καὶ κινηθεὶς ἐνεβριμήσατο
καταργῶν λόγῳ τὸν θάνατον καὶ πατῶν ῞ᾼδου τὴν δύναμιν·
τάχος οὖν ἤνοιξαν τὸ σπήλαιον,
ὅθεν καὶ ἔπτηξαν τὴν ὄσφρησιν ⟨∪—⟩ σκιάν τε λογισάμενοι·
τότε φωνεῖ ὁ πλάστης· "Λάζαρε, δεῦρο ἔξω, ὁ ἐν φθορᾷ θανάτου,
πρὸς ἀφθαρσίαν ζωηφόρον, ὅπως φανερωθῇ πάσῃ τῇ γῇ
|: κύριος, ἅγιος, ἄναρχος, λόγος θεοῦ,
ὁ ῞ᾼδην ⟨χειρωσάμενος καὶ πάντας λυτρωσάμενος⟩." :|

ια′ **῎Α**νω φωνῇ ἀπεφθέγξατο, καὶ τὸ μὲν πνεῦμα, ὅπερ δέδωκεν,
ἐν τῇ σαρκὶ τάχος ὑπέστρεψεν
ἀνιστῶν τοῦτον ὁ κύριος καὶ φθορᾶς ῞ᾼδου λυτρούμενος·
ἔδεισε Θάνατος θεώμενος
Λάζαρον τρέχοντα ἐκ μνήματος, ὁμοίως ῞ᾼδης κατεπλήττετο,
ὅτι ταφῇ φθαρέντα καὶ τῶν νευρῶν λυθεῖσα πᾶσα ἡ ἁρμονία
ἀνεκαινίσθη ὡς ἐκ μήτρας οὗτος ἐν τῷ μνημείῳ ἐκβοῶν·
|: "Δόξα σοι ἅγιε, ἄναρχε, λόγε θεοῦ,
ὁ ῞ᾼδην ⟨χειρωσάμενος καὶ πάντας λυτρωσάμενος⟩." :|

8^1—9^2 σοι—λυτρωσάμενος om. V ἄναρχε—λυτρωσάμενος om. C: suppl. Pitra et Krumb. Ephymnium non convenit
ϑ′ Δ
3^2 τὸ del. Pitra m. g. 5^2 ὢν suppl. Pitra m. g. 7^1 νῦν suppl. Pitra m. g. 8^2 πνοή] κύριε ἄναρχε (λόγε add. C) add. Δ 9^{1-2} τὸν—λυτρωσάμενον] suppl. Krumb.: ὁ ῞ᾼδην χειρωσάμενος . . . Pitra
ι′ Δ
4^1 ἤνοιξεν V 5^2 τε] αὐτοῦ add. Pitra m. g.: φραίαν add. Krumb. m. g. 8^1 κύριος om. V 9^{1-2} χειρωσάμενος—λυτρωσάμενος om. Δ: suppl. Pitra et Krumb.
ια′ Δ
4^1 ἔδεισε] W. Meyer: ἔδυ ὁ Δ 8^1—9^2 Δόξα—λυτρωσάμενος om. V 9^{1-2} χειρωσάμενος—λυτρωσάμενος om. C: suppl. Pitra et Krumb.

ιβ′ **Κ**ράξας φωνῇ [ὁ] παντοδύναμος τὸν νεκρωθέντα αὖ ἐζώωσε,
καὶ προσελθὼν ἔφη ὁ Λάζαρος·
"Ἱκετεύω, δέσποτα, πρόσδεξαι τοῦ Ἀδὰμ ταύτην τὴν δέησιν·
ἔλιπες τῶν χειρῶν τὸ ποίημα,
πταίσαντα ῞ᾼδῃ με κατέκρινας· γενοῦ ἵλεως, ἀναμάρτητε·
τί ἐπελάθου, κτίστα, ἔργου τῶν σῶν δακτύλων ὄντα σου κατ᾽ εἰκόνα;
ἀλλὰ ἐξάγαγέ με ῞ᾼδου τάχος τῆς αἰωνίου φυλακῆς,
|: ὅπως βοήσω ⟨σοι⟩· '῎Αναρχε, ⟨λόγε θεοῦ,
ὁ ῞ᾼδην χειρωσάμενος καὶ πάντας λυτρωσάμενος⟩.'" :|

ιγ′ **῞Ο**τε ταῦτα ἐπακήκοε, τῶν ἀπ᾽ αἰώνων ἐμνημόνευσε·
"Νεκρούς μέν ⟨τοι⟩ πάλαι ἀνέστησα,
Ἰωνᾶ δὲ προετύπωσα τὴν ἐμὴν τότε ἀνάστασιν·
μέλλων γὰρ ἔθνεσιν ἐκδίδοσθαι
ἄφεσιν ἅπασι δωρούμενος, σταυρῷ καὶ λόγχῃ ἀναιρούμενος
ἄξω ἐν τῇ σαρκί μου δράκοντα ἐν ἀγκίστρῳ κατὰ τὸ γεγραμμένον
καὶ ἀναιρῶ ⟨ἐν⟩ τῷ σταυρῷ μου τότε τὸν ὀλετῆρα τοῦ Ἀδάμ,
|: ὅπως βοήσῃ ⟨μοι⟩· '῞Αγιε, λόγε ⟨θεοῦ,
ὁ ῞ᾼδην χειρωσάμενος καὶ πάντας λυτρωσάμενος⟩.'" :|

ιδ′ **῞Υ**ψοθεν τότε ἐπέβλεψε καὶ τῶν ἐν ῞ᾼδῃ ἐπακήκοε
τὴν δέησιν λέγων ὁ κύριος·
"Δι᾽ Ἀδὰμ σάρκα ἐφόρεσα, δι᾽ αὐτὸν θνῆξαι ἐλήλυθα·
τούτου οὖν θραύσω τὸ παράπτωμα
σχίσας τὸ χρέος τὸ βαρύτατον, ὃ τότε ὄφις ὑπηγόρευσε·
τοῦ ἐν Ἐδὲμ πραχθέντος παρακοῇ καὶ μόνῃ τούτου ἐλευθερώσω
καὶ ἀποπλύνω σου τὰς κόρας ῥείθροις τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ."
|: Δόξα σοι, ⟨ἅγιε, ἄναρχε, λόγε θεοῦ,
ὁ ῞ᾼδην χειρωσάμενος καὶ πάντας λυτρωσάμενος⟩. :|

ιβ′ Δ
1^1 ὁ del. Pitra m. g. 1^2 αὖ] Trypanis m. g.: εὐθὺς Δ 3^1 metrum: ◡̇∪—̇: ἱκετεύω] δυσωπῶ dub. Pitra 5^1 πταίσαν V 6^1 ἀλλ᾽ V 8^1 σοι suppl. Pitra m. g. 8^2—9^2 λόγε—λυτρωσάμενος om. Δ: suppl. Pitra et Krumb.
ιγ′ Δ
1^2 αἰῶνος V 2^1 μέν⟨τοι⟩] Trypanis m. g.: μὲν Δ Νεκρούς μέν⟨τοι⟩] τοὺς μὲν νεκροὺς Krumb. m. g. 6^1 ἄξω] Maas (cf. Jb. 40. 20): ἄγξω Δ 7^1 ἐν add. Trypanis m. g. ἀναιρῶ] ἀναιρήσω Pitra m. g. 8^1 μοι suppl. Pitra m. g. 8^1—9^2 βοήσῃ—λυτρωσάμενος om. V 8^2—9^2 θεοῦ—λυτρωσάμενος om. C: suppl. Pitra et Krumb.
ιδ′ Δ
1^1 ῞Υψοθεν (—∪∪) 8^1—9^2 ἅγιε—λυτρωσάμενος om. Δ: suppl. Pitra et Krumb. Canticum mutilum videtur

VII
ANONYMOUS

ON THE HOLY FATHERS

J. B. Pitra and Paul Maas attributed this beautiful anonymous *kontakion On the Holy Fathers* to the days and the school of Romanos, if not to that poet himself[1]. Paul Maas had further maintained that the βασιλεῖς of ιϛ′ 6^1 pointed to a date before 548, when Theodora died, and that ιϛ′ 8^1ff.

λύτρωσαι, δέσποτα, τὰς ἐκκλησίας,
ἃς προενόμευσαν καὶ κατεπάτησαν
ἀκάθαρτοι πόδες καὶ ἄνδρες αἱμάτων
μὴ ἠλπικότες τὸ ὄνομά σου·

was a reference to the capture of Antioch by the Persians in 540.

A closer examination, however, of the text has convinced me that this anonymous *kontakion* is a work of the 7th century which is based on the famous *Ekthesis* of the Emperor Heraclius, from which it also quotes *verbatim*. Moreover, it is quite clear that it is not a work composed exclusively to celebrate the fathers of the Council of Nicaea (325 B. C.), but one whose purpose it was to proclaim the views held by the councils convened in Constantinople in 638 and 639, which ratified Heraclius' *Ekthesis*. At the same time it celebrated the fathers who took part in those, as well as in all previous "oecumenical" councils.

I have been led to these conclusions by the following reasons:

Firstly, strophe ιε′ 6^1ff.

καὶ τῆς θεοτόκου τιμίαν ἐσθῆτα φρουρεῖ (sc. ἡ Κωνσταντινούπολις),
ὑφ' ἧς καὶ μᾶλλον σκέπεται
λέγουσα· "Δέσποινα, ὥσπερ παιδίσκην
ὑπὸ τὰς χεῖρας σου ἀεί με φύλαξον,
ὃν τρόπον καὶ ἤδη ἐρρύσω μαχαίρας
καὶ οὐκ ἀπώσω τὴν προσευχήν μου·
τοὺς ἐχθρούς μου ἀπέστρεψας, καὶ ἔφυγον οἱ διώκοντες
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον." :|

---

1 See J. B. Pitra, Analecta Sacra I, pp. 439f. and P. Maas, Frühbyz. Kirchenpoesie, pp. 23f.

clearly refers to the part the Holy Robe of the Virgin is said to have played in the miraculous raising of the siege of Constantinople by the Avars, Persians and Slavs in 626 A. D.[2]. So the canticum must belong to the 7th century.

Secondly, the *Ekthesis* of Heraclius, which was issued in 638 as a "Symbol of Faith"[3] proclaimed a) the dogma of the Trinity and b) the dogma of the Incarnation, both in accordance with the views of the Council of Chalcedon (451 A. D.); c) it then asserted that the two natures of Christ were united in a single will (βούλημα) in one person, the Logos that became flesh; it was "the same person who performed the miracles and who endured the suffering"[4]. At the same time it prohibited any mention of one or two "Energies" (ἐνέργειαι) in the person of Christ.

These are precisely the points which the canticum *On the Holy Fathers* makes in strophe ιγ', in the order found in the *Ekthesis*, and occasionally even in the same words[5]. It should be noted that strophe ιγ' is the one "theological" strophe in the whole *kontakion*, in which the views of its author are positively expressed, for strophes ϛ'—ι' are dedicated, as we shall presently see, to the refutation of the various heresies. Nor should it be forgotten, when examining the parallel passages, that it is the technique of the *kontakion* to compress into a few pungent lines the longdrawn prose sources on which it draws[6].

Thirdly, all the heresies condemned in the *Ekthesis* are also refuted in the canticum *On the Holy Fathers*[7].

Fourthly, the channels, through which the authority was given to the holy fathers to define the true dogma, are also taken over from the *Ekthesis*[8].

---

2 Cf. PG 29, 1349: ὁ πατριάρχης (sc. ὁ Σέργιος) τὴν ἀχειροποίητον τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα καὶ τὰ τίμια καὶ ζωοποιὰ ξύλα προσέτι δὲ καὶ τὴν τιμίαν ἐσθῆτα τῆς θεομήτορος ἐπιφερόμενος διὰ τῶν τειχῶν περιήρχετο etc. during the siege of 626. See M. Jugie, *Studi e Testi* 114 (1944), Excursus B, pp. 688f.; A. Wenger, *Arch. de l'Orient Chrétien* 5 (1955) 119f.; J. B. Pitra, l. c., pp. 526f. (especially p. 530 str. δ'), and p. 531, str. γ'; also N. Baynes, Byz. Studies and other Essays, London 1955, pp. 257f.

3 See L. Bréhier in A. Fliche—V. Martin, Histoire de l'Église V (1938), p. 132; C. Hefele—H. Leclercq, Histoire des Conciles, Paris 1907f., III. 1, p. 388; F. Dölger, Regesten 211.

4 J. D. Mansi, Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio, Florence 1759f., X, col. 991f.; L. Bréhier, l. c., p. 132; C. Hefele—H. Leclercq, l. c., pp. 387f.

5 Cf. ιγ' 1[1]f. with Mansi, l. c., X, col. 992; ιγ' 5[1]f. with Mansi, l. c., X, col. 992—3; also Mansi X, col. 996.

6 Cf. K. Krumbacher, Miscellen zu Romanos, pp. 44f.; Der heilige Georg, pp. 261f.; P. Maas, *Byz. Ztschr.* 19 (1910) 300f.; *Byz. Ztschr.* 15 (1906) 14.

7 Cf. ϛ'—ι' *bis* with Mansi, l. c., col. 996.

8 Cf. γ' 4[1]f. with Mansi, l. c., col. 996. Ταῦτα τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα, with which this passage begins in the *Ekthesis* may well be the source of the refrain of the whole canticum: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον.

Fifthly, the subject and the title of the canticum, which also derive from the Ekthesis. In the acrostic—and it should be pointed out that the *kontakion* is complete[9]—the subject of the canticum is given ΕΙΣ ΑΓΙΟΥΣ ΠΑΤΕΡΑΣ. No special mention of the fathers of the Council of Nicaea is made. Moreover, ια' 5[1]f.

νῦν τοῖς πατράσι τοῖς θεοφόροις
δέδοται χάρις, ἣν ἔλαβον ἐξ οὐρανοῦ
οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι·
ταύτης οὖν ἔτυχον συνεδρευούσης,
καὶ διεσάφησαν τὰ θεῖα λόγια
λαοὺς ὁδηγοῦντες, τὴν πλάνην σοβοῦντες
καὶ καθιστῶντες τὴν οἰκουμένην
ἀκύμαντον, ἀτάραχον φυλάξαντες ὡς παρέλαβον
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον. :|

is clearly a reference to a council contemporary with the writer of the *kontakion* (cf. νῦν; ταύτης οὖν ἔτυχον συνεδρευούσης etc.) who, as we have already seen,[10] must have composed it after 626 A. D. And that it is a reference to the council of 638, which ratified the *Ekthesis*, can be seen from the text of the *Ekthesis* itself, on which our canticum is once again drawing[11]: Τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα παραδεδώκασιν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται τοῦ Λόγου γενόμενοι καὶ οἱ τούτων μαθηταὶ καὶ διάδοχοι, οἱ καθεξῆς θεόπνευστοι τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι, ταυτόνδε εἰπεῖν αἱ ἅγιαι καὶ οἰκουμενικαὶ πέντε σύνοδοι τῶν μακαρίων καὶ θεοφόρων πατέρων etc. And this close connection with the councils of 638 and 639[12] is in keeping with the tone of triumph which permeates the whole canticum *On the Holy Fathers*, for we know that the *Ekthesis*, when ratified, was received with enthusiasm in the East, where doxologies were held and hymns were chanted in its honour[13].

So it would be true to say that the subject and the title of the *kontakion* concerns the holy fathers of all the "oecumenical" councils which defined the true dogma until 640 A. D., and not exclusively the holy fathers of the Council of Nicaea; and these would include the fathers of the councils of 638 and 639. The misleading title: Τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα ὀκτὼ πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ, which is found in the introductory notices of many manuscripts transmitting

---

9 This can be seen from the conventional final prayer which is found in strophe ιϛ'.

10 See p. 88.

11 Mansi, l. c., X, col. 996.

12 These two councils, which were convened so close to one another, the former by Photius and the latter by Pyrrhus, to ratify the *Ekthesis* and to support Heraclius' "monothelite" policy, should be really seen as one in regard to the *kontakion On the Holy Fathers*.

13 See Mansi, l. c., X, col. 1003.

this canticum, is probably due to the fact that it came to be chanted at the "Festival of the Holy Fathers of Nicaea"[14], a festival already established in 518 A. D., which also commemorated the fathers of other "oecumenical" councils[15].

From what has already been said, it becomes clear that the βασιλεῖς of ις′ 6[1] must be Heraclius and his sons Constantine and Heracleonas, who were both crowned their father's coemperors[16], and that the ἄνδρες αἱμάτων etc. of ις′ 10[2], who do not believe in Christ and who "trampled upon his churches", can only be the Arabs. For in 637—8 they had conquered Palestine and Syria, and therefore Jerusalem with the Holy Sepulchre and her patriarchate, as well as Antioch, another patriarchal see, were already in their hands, when the *kontakion* was written. And perhaps it would not be too bold to see in the prayer of ιε′ 8[1]f. a reflection of apprehension felt in the capital city itself at the news of those Muslim victories.

As is known, the *Ekthesis* was in all probability repudiated by Heraclius himself shortly before his death[17] (which occured on the 11th of February 641), when he became convinced that his religious policy had failed. It is reasonable, therefore, to consider the year 640 as *terminus ante quem* for dating the canticum *On the Holy Fathers*; for it draws on the text of the *Ekthesis* and has a tone of triumph and "propaganda" that suggest a date close to the councils of 638 and 639, when success and not failure was envisaged for the policy embodied in the *Ekthesis*.

The dating of the kontakion *On the Holy Fathers* in 639—40 is not without more general significance. We can now say with certainty that original and beautiful *kontakia* continued to be composed till roughly the middle of the 7th century. It is true that our anonymous poet used a famous melody and metre of Romanos, Τὸν πρὸ ἡλίου ἥλιον[18] in his canticum, but he has composed an ἰδιόμελον prooemium to introduce it. It is, therefore, not only Romanos who composed ἰδιόμελα *koukoulia*, when for a second time he employed one of his older melodies and metres[19]; and it is also worth noting that we have a further proof that ἰδιόμελα prooemia continued to be composed well into the 7th century.

---

14 Held on the Sunday before Pentecost.

15 See H.-G. Beck, l. c., p. 257; S. Salaville, *Échos d'Orient* 24 (1925) 445f.; Das Konzil von Chalkedon II, Würzburg 1950, pp. 677f.

16 Heracleonas was crowned coemperor in 638; Constantine long before in 612 or 613. See Ch. Diehl—C. Marçais, Histoire du Moyen Age III (Paris 1936), p. 235; G. Ostrogorsky (English translation by J. Hussey) History of the Byz. State, Oxford 1956, pp. 100f.

17 See Mansi, l. c., X, col. 1002f.; Bréhier, l. c., p. 133; Ch. Diehl—G. Marçais, l. c., p. 157.

18 Cf. P. Maas—C. A. Trypanis, Metr. App. XXVI, p. 529.

19 See P. Maas, *Byz. Ztschr.* 15 (1906) 35.

But above all, it is clear that in the *kontakion On the Holy Fathers* we at last have a complete specimen of "heretical" hymnography, for the *Ekthesis*, Sergius and all the Monothelites were, of course, later condemned as heretical. In fact the literary qualities of that *kontakion* are such, that they seem to corroborate the view that the suppression of heretical literature may have deprived us of many inspired and beautiful writings. This particular canticum clearly survived, because the views it expressed on the Trinity and on the Incarnation were in accordance with those of the Council of Chalcedon, and because by obeying the orders of the council of 638 it made no mention of one or two "energies" in the person of Christ. That to this day it is chanted, even if only in part, in honour of the fathers of Nicaea, who no doubt would have disapproved of the theological views of its author, is one more example of the irony of Fate.

Even though the date of this anonymous *kontakion* can be closely determined, nothing can be said about its author. The only other significant *kontakion* we have, which certainly belongs to the reign of Heraclius, is canticum XIII *On the Raising of the Holy Cross*[20], which is also anonymous. It does not compare in inspiration with the canticum *On the Holy Fathers*, but it also uses a famous older melody and metre of Romanos, Τῇ Γαλιλαίᾳ[21]. It does not seem likely, however, that both are works of the same poet[22].

The canticum *On the Holy Fathers* is transmitted by ten manuscripts[23]. It has been published by J. B. Pitra in Analecta Sacra I, pp. 493f. on the basis of C and T, and later by P. Maas in Frühbyzant. Kirchenpoesie pp. 23f., who had no access to codices H and J. For the readings of T I had to rely on Maas' edition, as that part of the manuscript which included this canticum was badly damaged by fire[24].

---

20 See pp. 149f.

21 See P. Maas—C. A. Trypanis, S. Romani Melodi Cantica Genuina, Metr. App. V, p. 519.

22 One should not attribute the canticum *On the Holy Fathers* to Sergius, because he died so shortly after the council of 638; nor do we know enough about the other contemporary poets to be able to attribute it to one of them; cf. K. Krumbacher, GBL², pp. 672f. Even the spurious strophe ι′ cannot belong to a date much later than the *Ekthesis*, for the five councils mentioned in it are clearly those mentioned in the *Ekthesis* (cf. Mansi, l. c., X, col. 996). Most probably the "other" council "convened here" against "Severus the enemy of the orthodox faith" is that of 638, which also anathematized Severus.

23 A ff. 266ʳ—270ᵛ; B f. 108ʳ; C ff. 117ʳ—118ʳ; G ff. 110ᵛ—111ᵛ; H ff. 57ᵛ—58ʳ; J ff. 307ᵛ—308ᵛ; M ff. 309ᵛ—312ᵛ; P ff. 147ʳ—149ʳ; T ff. 192f. (numbering according to Pitra); V ff. 141ᵛ—143ʳ.

24 See General Introduction p. 11, n. 13.

The metrical pattern of Τὸν πρὸ ἡλίου ἥλιον in canticum VII is[25]:

∪̇∪̇∪∸∪∪̇∪∸ ∪̇∪̇∪∸∪∪—∪
∪÷∪∪̇∪—∪ ∪̇∪̇—∪∪̇∪—∪
∪̇∪̇∸∪—∪ ∪̇∸∪̇∸∪∪—∪
÷∪̇∪—∪ ∪̇∪̇∸∪∸∪̇∪—∪∪(—)
∸∪∪̇∪—∪ ∪̇∪̇∪—∪
∸∪∪̇∪—∪ ∪̇∸∪∪̇∸∪∪—
∪∸∪∪̇∪—∪∪
÷∪∪̇ ∸∪∪̇ ÷∪̇∪—∪
∪̇∸∪∸∪∪̇ ∪̇∸∪∸∪∪̇
∪̇÷∪̇∪—∪ ∪̇∸∪̇∪—∪
∪̇∸∪—∪ ∪̇∸∪—∪
∪̇∸∪̇∪̇∪—∪∪ ∪—∪∪ ∪̇∪—∪∪
|: ∪∪∪—∪∪—∪∪—∪∪ :|

25 Cf. P. Maas—C. A. Trypanis, l. c., p. 529.

VII (200 Kr.)

ANONYMOUS

ON THE HOLY FATHERS

Acrostichis: ΕΙΣ ΑΓΙΟΥΣ ΠΑΤΕΡΑΣ

Prooemium: Ἰδιόμελον

Τῶν ἀποστόλων τὸ κήρυγμα καὶ τῶν πατέρων τὰ δόγματα
ἡ ἐκκλησία ⟨φυλάττουσα⟩ μίαν τὴν πίστιν ἐσφράγισε·
καὶ τὸν χιτῶνα φοροῦσα τῆς ἀληθείας
τὸν ὑφαντὸν ἐκ τῆς ἄνω θεολογίας
ὀρθοτομεῖ καὶ δοξάζει
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον. :|

Strophae: Τὸν πρὸ ἡλίου ἥλιον

α′ Ἐν ὑψηλῷ κηρύγματι τῆς τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας
ἀκούσωμεν βοώσης· „Ὁ διψῶν ἐρχέσθω πρός με·
ὁ κρατὴρ ὃν φέρω κρατήρ ἐστι τῆς σοφίας·
τοῦτο τὸ πόμα ἀληθείας λόγῳ κεκέρακα,
ὕδωρ οὐ προχέον ἀντιλογίας,

VII *Codices:* A (Prooem. et α′—θ′, ι′ bis—ις′) B (Prooem. et α′) G (Prooem. et α′—β′) H (Prooem. et α′) J (Prooem. et α′—γ′) M (Prooem. et α′—ι′, ιε′) P (Prooem. et α′—ις′) T (Prooem. et α′—ζ′, ις′) Δ (Prooem. et α′—δ′, ις′)

Editiones: Pitra A. S. I, p. 493sq.; Maas, Frühbyzantinische Kirchenpoesie, p. 23sq.

Titulus: On the Holy Fathers, Trypanis: Εἰς τοὺς ἁγίους Πατέρας τοὺς ἐν Νικαίᾳ συνελθόντας BP: Τῶν ἁγίων (τριάκοντα δέκα καὶ ὀκτὼ add. GHJ) Πατέρων (τῶν ἐν Νικαίᾳ add. AGHJT) AGHJMTΔ

Dies Festus: Τῇ Κυριακῇ πρὸ τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς

Modus: ἦχος πλάγιος δ′

Acrostichis: Εἰς (τοὺς add. A) ἁγίους πατέρας (πατέρας om. Δ) APΔ

Prooemium

ABGHJMPTΔ

2^{1} ἐκκλησίαν C ⟨φυλάττουσα⟩] vel ⟨κρατοῦσα⟩ Maas (cf. δ′ 2^{1} et ια′ 12^{2}) 2^{2} μία M τὴν om. PT

α′ AB(1^{1-2})GHJMPTΔ

2^{2} μὲ] καὶ πινέτω add. GJV 3^{2} τῆς om. Δ

ἀλλ' ὁμολογίας, ἧς πίνων ὁ νῦν Ἰσραὴλ
θεὸν ὁρᾷ φθεγγόμενον·
"Ἴδετε, ἴδετε, ἴδετε ὅτι
αὐτὸς ἐγώ εἰμι καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι·
ἐγὼ θεὸς πρῶτος, ἐγὼ μετὰ ταῦτα,
καὶ πλήν μου ἄλλος οὐκ ἔστιν ὅλως·'
ἐντεῦθεν οἱ μετέχοντες πλησθήσονται καὶ αἰνέσουσι
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον." :|

β' **Ἰ**εριχὼ καὶ Σιλωὰμ καὶ τοῦ Σαλὴμ τὰ πλησίον
μετὰ πολλῶν ὑδάτων αἰσθητῶς ῥευστῶν ἀκούω·
πονηρὰ δὲ τούτων καὶ ἄγονα διαμένει,
ἕως ὁ μέγας Ἐλισσαῖος ταῦτα ἰάσατο
ἅλατι προσμίξας τὴν εὐλογίαν,
πνεύματι πηγάσας [τὴν] ζωογονίαν ἐν αὐτοῖς·
ἐνταῦθα δὲ τὰ μείζονα·
ἔχει γὰρ ὕδατα ἡ ἐκκλησία
ἐκπορευόμενα καὶ ἐξαλλόμενα
ἐκ τούτου εἰς τοῦτο ἀρρεύστως ἀρρήτως,
ζωογονοῦντα, θεοποιοῦντα,
οὐδέποτε ἐκλείποντα, ἑκάστοτε διαυγάζοντα
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον. :|

γ' **Σ**ύμβολα ταῦτα νοητὰ θεῖον κατέχουσα μνῆστρον
ἡ νύμφη τοῦ κυρίου ὡραΐζεται ποικίλως·
τῶν δὲ ῥείθρων τούτων πηγὴ τὸ ἅγιον πνεῦμα·
κρουνοὺς δὲ νόει, ὀχετοὺς εἰ βούλει καὶ αὔλακας,
πρῶτον ἀποστόλους, εἶτα προφήτας,
τρίτον διδασκάλους, οἷς πρόσθες καὶ γένη γλωσσῶν,
ὡς Παῦλος συνηρίθμησε·
τούτους γὰρ ἔθετο [ἐν] τῇ ἐκκλησίᾳ
καθάπερ αὔλακας ὁ πολυέλεος

8^3 ἴδετε om. AGJM (cf. ϛ' 8^3) 9^1 ἐγὼ αὐτὸς GJ 10^1 θεὸς om. GJ 11^2 οὐκ ἔστιν ὅλως] θεὸς οὐκ ἔστι Δ 13 τῆς—μυστήριον om. G τὸ—μυστήριον om. H

β' AGJMPTΔ

2^2 αἰσθητῶς] Δ: αἰσθητῶν cett. codd. ῥευστῶν] ἐν ὡς GJ ἀκούω] ἀκούων MTΔ: ἀκούομεν GJ 3^1 πονηρὰ] Maas (cf. LXX, IV Reg. 2, 19—22; De bello Iud. IV 8. 3): φανερὰ AGJMTΔ: φαλερὰ P: σφαλερὰ Pc τούτων] ταῦτα dub. Maas 4^1 ἕως ὁ] αἱ γὰρ M 6^2 τὴν del. Trypanis m. g. 10^2 ἄρευστα GJ 11^1 ζωογονοῦν GJ 11^2—12^1 θεοποιοῦντα—ἐκλείποντα] οὐ διεκπίπτοντα M 12^3 διαυγάζοντα] δὲ αὐγάζοντα GJPT: δὲ πηγάζοντα A: ἐκβλύζοντα praem. M

γ' AJMPTΔ

1^2 μνῆστρα Pγρ 6^2 προσθεὶς A 7^1 ὡς] οὓς M: ὃ A 8^1 γὰρ om. Δ 8^3 ἐν del. Trypanis m. g.

τοῦ κόσμου γεοῦχος, ἐντεῦθεν ἀρδεύων
τὸν πάντα γύρον τῆς οἰκουμένης,
ἐκχέων ἐκ τοῦ πνεύματος ἐφ' ἅπαντας οὓς ἐφώτισε
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον. :|

δ' **Ἄ**νωθεν οὖν παρὰ θεοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ δεξαμένη
κρατεῖ τὰς παραδόσεις ἡ ἁγία ἐκκλησία
ἡ ἀπὸ περάτων καὶ ἕως πάλιν περάτων
μία καὶ μόνη στηριχθεῖσα καὶ βασιλεύουσα·
λόγῳ γὰρ ἡδράσθη τότε τοῦ Λόγου
λέξαντος τῷ Πέτρῳ· "'Ὦ Σίμων, μακάριος εἶ
υἱὸν θεοῦ γνωρίσας με,
τοῦτό σοι τοῦ πατρὸς ἄνωθεν μόνου
ἀποκαλύψαντος· κἀγὼ δὲ λέγω σοι,
ὅτι σὺ εἶ Πέτρος καὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ
θεμελιῶ μου τὴν ἐκκλησίαν,
ἣν πύλαι ὑποχθόνιοι οὐ τρέψουσιν, οὐδὲ βλάψουσι
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον." :|

ε' **Γ**έγονε νόμος τὸ ῥητόν, σφραγὶς δὲ ὤφθη ἡ λέξις,
καὶ ἄσειστος ἡ πέτρα διαμένει εἰς αἰῶνας·
ποταμοὶ προσῆλθον καὶ χείμαρροι ἀνομίας,
καὶ ὡσεὶ ὕδωρ ἐξεχύθη πᾶσα [ἡ] ἰσχὺς αὐτῶν·
ὅσον γὰρ ἡ πίστις ἐκπολεμεῖται,
μᾶλλον κατισχύει ἀθλοῦσα νομίμως ἀεὶ
καὶ τρόπαια ἐγείρουσα·
ποῦ εἰσιν οἱ ποτὲ ταύτην τὴν μάνδραν
διαθρυλήσαντες, ἀλλ' οὐ συλήσαντες;
οἱ πνέοντες φόνου, οἱ γέμοντες δόλου,
οἱ ἀκονῶντες θεῷ τὴν γλῶσσαν;
οὐχὶ πάντας ὁ ὕψιστος ἐλίκμησε, καὶ ἐνίκησε
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον; :|

10^1 γεοῦχος] γε οὗτος J 11^1 τὸ πεντάργυρον Δ 12^1 ἐκχεῶ T 12^2 ἐφάπτων Δ

δ' AMPTΔ

3^2 πάλιν om. A 4^1 μία καὶ μόνη] ἐρριζομένη καὶ A 5^1 ἡδράθη V 5^2—6^1 τοῦ Λόγου et Πέτρου inter se mut. T 6^2 Ὦ om. APT 8^3 μόνου om. M 9^2 λέγω σοι] σοι λέξω M 10^2 καὶ] ἐπὶ add. MΔ ταύτῃ τῇ om. M 11^2 ἐκκλησίαν] ἣν δέδωκά σοι add. M 12^1 πάλαι M 12^2 τρέψωσιν Pc: λύουσιν M 12^3 βλάψωσι Pc: στρέφουσι M

ε' AMPTΔ

1^1 ῥηθὲν M 3^1 διῆλθον M 4^1 ὡσεὶ] ὡς Δ 4^2 ἡ del. Maas m. g. 6^1 κατισχύει] γὰρ ἰσχύει M: οὖν (καὶ V) ἰσχύει Δ 6^2 ἀεὶ om. Δ 9^{1-2} διαθρυλήσαντες—συλήσαντες] διασυλήσαντες (cet. om.) Δ 10^1 φθόνου M 11^1 ἀκονοῦντες M 11^2 θεῷ τὴν] κατὰ θεοῦ A

ς′ Ἴστε γὰρ ὅσα κατ᾽ αὐτῆς ῎Αρειος καὶ οἱ ᾽Αρείου
ἐμάνησαν πολλάκις ὥσπερ κύνες ὑλακτοῦντες·
καὶ οὐκ εἶναι εἶπον πρὶν γεννηθῆναι τὸν Λόγον,
κτίσμα καλοῦντες τὸν δι᾽ οὗ τὰ πάντα ἐγένετο,
τὸν πρὸ ἑωσφόρου γεγεννημένον,
τὸν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος λόγῳ καλέσαντα τὸ φῶς
καὶ πλάσαντα τὸν ἄνθρωπον·
ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως πᾶσι,
πατρὶ συνάναρχε καὶ ὁμοούσιε·
ἐτόλμησαν ταῦτα, ἀλλ᾽ ὤφθησαν τέφρα
ἐσκορπισμένοι παρὰ τὸν ῞Αδην·
ἐκεῖνοι διεσχίσθησαν, ὑπάρχει δὲ ἀδιαίρετον
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον. :|

ζ′ Οὕτω μὲν οὖν τὸν ἀσεβῆ σὺν τοῖς αὐτοῦ δυσφημοῦσιν
ἡ ἄνω θεία δίκη διεχρήσατο ταχέως·
καὶ οὐκ ἠξιώθη ἰδεῖν τὴν δόξαν κυρίου·
οὐ γὰρ συνῆκεν, ἀλλ᾽ ἐν σκότει διαπορεύεται
ἅμα Σαβελλίῳ τῷ κατακρίτῳ·
δύο γὰρ ἀλλήλοις ταῦτα ἐναντία κακά,
τῇ πλάνῃ δὲ ὁμότιμα·
οὗτος γὰρ πρόσωπον ἐν τῇ τριάδι
φησὶ τριώνυμον ὁ τρισκατάρατος,
μηδὲν διαφέρων, μηδὲν διαλλάττων
τῆς ᾽Ιουδαίων φρενοβλαβείας·
ἐκείνοις ἠκολούθησεν ὁ δείλαιος καὶ ἠρνήσατο
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον. :|

η′ Ὑπὸ δὲ ταύτην ἔπεσαν τὴν ἀπερίτρεπτον πέτραν
καὶ ὅσοι κατ᾽ ἐκείνους μετ᾽ ἐκείνους ἐδυσφήμουν,
οἱ θεὸν τὸ πνεῦμα μὴ ἀνεχόμενοι λέγειν,
ἀλλ᾽ εἰς τὴν κτίσιν ὥσπερ δοῦλον τοῦτο κατάγοντες·
ὢ τῆς ἀχαρίστου φρενοβλαβείας·

ς′ AMPT

1¹ ῎Αρειος] ὁ praem. A 3¹ εἶναι εἶπον] ἦν εἰπόντες PT 4² τὸν] τοῦ T 8³ ἵλεως om. M πᾶσι] ὑπάρχων add. M 9¹ πατρὶ] σωτὴρ πατὴρ A: πατὴρ P 9² ὁμοούσιε] υἱὲ add. A 11¹ ἐσκοτισμένοι T

ζ′ AMPT

1¹ τὸν] τῷ AM 1² αὐτῷ A 2² διεχρήσατο] T: διεχειρίσατο AP: διεκρούσατο M ταχέως] δικαίως M 6¹ γὰρ] ἐν add. A 6² ταῦτα ἐναντία] τὰ τῶν ἐναντίων M 9¹ τριώνυμον] τὸ praem. A 10¹⁻² μηδὲν διαφέρων post μηδὲν διαλλάττων A 12² δόλιος A

η′ AMP

1¹ ἔπεσον P 1² ἀπαράτρεπτον AP¹ (corr. P^c)

πῶς ἠλευθερώθης, πῶς, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα λαβὼν
τὸ ἅγιον καὶ κύριον;
πόθεν σοι δέδοται [ἡ] υἱοθεσία;
διανοήθητι καὶ ἀποκρίθητι·
ἐάν γαρ ἀρνήσῃ, ἐξέπεσας ταύτης
τοῦ δεδωκότος ἐστερημένος·
ἡμεῖς τὸ πνεῦμα οἴδαμεν θεὸν ἡμῶν καὶ δοξάζομεν
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον. :|

θ′ Σάλον, ὡς εἴρηται, πολὺν ἐκ τρικυμίας μεγάλης
λαβοῦσα οὐκ ἐσείσθη τοῦ θεοῦ ἡ ἐκκλησία,
ἀλλ᾽ ἐκραταιώθη καὶ μένει ἐστηριγμένη·
πάλιν γὰρ ἄλλοι δι᾽ ἑτέρων τρόπων εἰσέβαλον
θέλοντες ταράξαι καὶ διασεῖσαι
τῆς ἐπιδημίας καὶ οἰκονομίας Χριστοῦ
τὸ ἄφραστον μυστήριον·
ὧν τινες τῆς σαρκὸς ἄρνησιν ἦγον
μετ᾽ ἐπικρύψεως, οἱ δὲ θεότητος,
καὶ ἄνθρωπον λέγειν ψιλὸν ἀπετόλμων
τὸν ἐν θαλάσσῃ ὁδοιποροῦντα·
πολλοὶ οὖν ἑκατέρωθεν οἱ λαίλαπες, οὓς ἐφίμωσε
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον. :|

ι′ Πάντων οὖν τούτων ἕνεκε κατὰ καιροὺς συνιόντες
οἱ ἅγιοι πατέρες ὡς ποιμένες τῶν προβάτων
τῶν μὲν ζιζανίων ἐξέτεμον τὴν πικρίαν,
πρὸς δὲ τὴν πόαν τὴν γλυκεῖαν ἦγον τὰ θρέμματα
πάσας χαρακοῦντες τὰς διεξόδους,
ὅπως μὴ ἐπέλθῃ λύκος ἢ ἄλλο πονηρὸν
καὶ πρόβατον ἀπόληται·
οὗτοι οὖν ἔβαλον ὥσπερ σφενδόνῃ
τοῖς ἀναθέμασι τοὺς τῶν αἱρέσεων
προστάτας, καὶ τούτους λαοὶ ὀρθοδόξων
καὶ ἱερέων πατοῦσι πόδες·
ἡμεῖς γὰρ ἐν εὐθύτητι ἑστήκαμεν καὶ κηρύσσομεν
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον. :|

---

6 πῶς om. M 8³ ἡ om. M 9² καὶ] ἢ M 10² ἐξέπεσες P

θ′ AMP

1¹ ὡς εἴρηται πολὺν M 8¹ ὧν] οἱ A 8³ ἦγον] εἰσῆγον AP 9² δὲ] καὶ τῆς add. A 10² ἀπετόλμουν M 12¹ πολλοὶ] πολλαὶ P (fortasse recte) 12² οἱ] αἱ P (fortasse recte) 12³ οὓς] ἃς P (fortasse recte)

ι′ MP

1² συνιέντες M 5¹ χαρακοῦντες P 6² λύκος] ἢ praem. P 10² λαοὶ] Maas: λαοὺς M: λα . . . P

ι' bis [**Π**άντων οὖν τούτων ἕνεκε   χρόνοις ἰδίοις ἡ χάρις
τὰς πέντε τῶν πατέρων   συναγείρασα συνόδους
τὰς τῶν ἡμετέρων   αἰσθήσεων ἰσαρίθμους
τῆς ἀληθείας   δι' αὐτῶν τὴν γνῶσιν ἐτράνωσεν·
ἔτι δὲ καὶ ἄλλην   ἤθροισε πάλιν
σύνοδον ἐνταῦθα   κατὰ Σεβήρου τοῦ ἐχθροῦ
τῆς ὀρθοδόξου πίστεως·
αὗται οὖν   ἔβαλον   ὥσπερ σφενδόνῃ
τοῖς ἀναθέμασι   τοὺς τῶν αἱρέσεων
ἐξάρχους, ὧν ἔστι   καὶ οὗτος Σεβῆρος,
τὸ πάσης λύμης   κοινὸν δοχεῖον·
τὰ πάντα γὰρ ἐτάραξε,   συνέχεεν,   ἐκακούργησε
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον. :|]

ια' **Ἀ**πὸ τοῦ πνεύματος θεοῦ   τοῦ ἐν Μωσῇ γενομένου
ἐδόθη πρεσβυτέροις   ἑβδομήκοντα, ὡς γράφει,
ἵνα τῶν κριμάτων   συνεπιλάβωνται οὗτοι
ἐξαγαγόντι   τὸν λαὸν ἐκεῖνον καὶ ἄγοντι·
νῦν δὲ τοῖς πατράσι   τοῖς θεοφόροις
δέδοται ἡ χάρις,   ἣν ἔλαβον ἐξ οὐρανοῦ
οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι·
ταύτης οὖν   ἔτυχον   συνεδρευούσης,
καὶ διεσάφησαν   τὰ θεῖα λόγια
λαοὺς ὁδηγοῦντες,   τὴν πλάνην σοβοῦντες
καὶ καθιστῶντες   τὴν οἰκουμένην
ἀκύμαντον, ἀτάραχον,   φυλάξαντες   ὡς παρέλαβον
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον. :|

ιβ' **Τ**ὸν Δανιὴλ θαυμάζομεν,   ὅτι ἐποίησε κρίσιν
καὶ ἤλεγξε τῶν δύο   γηραλέων τὴν αἰσχύνην·
ἀλλὰ τούτους πλέον   θαυμάζομεν τοὺς πατέρας,
τοὺς ἱερεῖς γὰρ   τῆς αἰσχύνης οὗτοι κατέκριναν
σώσαντες οὐ μίαν   Σωσάνναν μόνην,
ἀλλὰ διαφόρους   ἃς Παῦλος ἑνὶ τῷ Χριστῷ
ὡς μίαν ἐμνηστεύσατο,
λέγω δὴ   τὰς ψυχὰς   τῶν πιστευόντων
ἐπὶ τὸν κύριον   τὸν τὴν πνοήν ἡμων

ι' bis AP stropha spuria; cf. materiam et acrostichidem
8^{2} ἔβαλον] A 10^{1} ὧν] ὦ A
ια' AP
3^{2} συνεπιλάβωνται] . . . πιλάβωνται P 4^{1} ἐξάγοντι A 12^{2} ἐφύλαξαν P
ιβ' AP
2^{2} γηραιῶν A 5^{1-2} οὐ—μόνην] οὐ μίαν μόνην ἐκκλησίαν Pc 6^{2} ἑνοῖ τῷ θεῷ A
7 μνηστευσάμενος A 8^{3} πιστευσάντων A

κρατοῦντα καὶ πᾶσι   βοῶντα· "'Ὁ θέλων
ἀκολουθεῖν μοι   οὐ μὴ προσκόψῃ·
φῶς γάρ εἰμι ἀνέσπερον,   ἀΐδιον,   ὅθεν ἔλαμψε
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον." :|

ιγ' **Ἐ**ν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς   μία τελεῖται χορεία·
ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων   συγκροτεῖται συμφωνία·
ἐν τριάδι μίᾳ   θεότης δοξολογεῖται,
καὶ ἐν μονάδι   ἡ τριὰς ἡ θεία δοξάζεται·
καὶ τὸν ἐκ παρθένου   σεσαρκωμένον
ἕνα τῆς τριάδος   ὁμολογοῦμεν ἀληθῶς
θεὸν αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον·
τοῦ αὐτοῦ   λέγοντες   εἶναι τὰ πάθη
καὶ τὰ θαυμάσια,   ὧν τὸ κεφάλαιον
ὁ τόκος Μαρίας,   ἐξ' οὗ θεοτόκος
ὑπὸ τοῦ κόσμου   παντὸς ὑμνεῖται·
αὐτὴν γὰρ μεγαλύνοντες   σῳζόμεθα   διδασκόμενοι
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον. :|

ιδ' **Ῥ**ῆμα ἀκήκοε χαρᾶς   τοῦ Γαβριὴλ φθεγγομένου
καὶ πρὸς αὐτὴν βοῶντος·   "Χαῖρε κεχαριτωμένη."
καὶ εὐθὺς τὰς λύπας   ἡμῶν ἀφεῖλε τεκοῦσα·
καὶ ὅτε πάλιν   ἐν κλαυθμῷ καὶ θλίψει προσπέσωμεν,
κλίνεται ἐν τάχει   πρὸς ἱκεσίαν,
λέγει δεομένη   πρὸς τὸν τεχθέντα ἐξ αὐτῆς·
"Υἱὲ θεὲ καὶ κτίστα μου,
ἄνθρωπος   γέγονας   διὰ ἀνθρώπους·
κἀγὼ ἐγέννησα   καὶ ἐγαλούχησα
τὸν πάντων προόντα   καὶ ὕσαντα ἄρτον
ἐκ τῶν ὑψίστων   τοῖς ἐν ἐρήμῳ·
καὶ νῦν οὖν, ὑπεράγαθε,   σπλαγχνίσθητι   οἷς δεδώρησαι
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον." :|

ιε' **Ἅ**παντες ἔχομεν ἡμεῖς   Χριστιανοὶ προστασίαν
καὶ τεῖχος ἐν πολέμοις   καὶ γαλήνην ἐν κινδύνοις·
κατ' ἐξαίρετόν δε   ἡ βασιλεύουσα πόλις·
πρῶτον μὲν ὅτι   ἐπ' αὐτῆς πιστοὶ βασιλεύουσιν,
εἶτα δὲ καὶ σέβει   περισσοτέρως,

ιγ' AP
3^{1} μίᾳ (—∪) 5^{1} καὶ τὸν ἐκ] τὸν ἐκ τῆς A 6^{2} ὁμολογοῦμεν] δοξολογοῦμεν A
7 θεὸν post αὐτὸν A 8^{1} τὸν αὐτὸν A 8^{3} εἶναι] κηρύττοντες αὐτοῦ add. A
ιδ' AP
5^{1} ἐν] σὺν A   9 ἐγαλούχημα A 11^{2} τοῖς] τοὺς A
ιε' AMP
2^{1} ἐν] ἐ M 4^{2} ἐπ'] P: ἀπ' A: ὑπ' M

καὶ τῆς θεοτόκου τιμίαν ἐσθῆτα φρουρεῖ,
ὑφ' ἧς καὶ μᾶλλον σκέπεται
λέγουσα· "Δέσποινα, ὥσπερ παιδίσκην
ὑπὸ τὰς χεῖράς σου ἀεί με φύλαξον,
ὃν τρόπον καὶ ἤδη ἐρρύσω μαχαίρας
καὶ οὐκ ἀπώσω τὴν προσευχήν μου·
τοὺς ἐχθρούς μου ἀπέστρεψας, καὶ ἔφυγον οἱ διώκοντες
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον." :|

ις' Σὺ δὲ ὁ ὕψιστος θεὸς ὁ γεννηθεὶς ἐκ παρθένου,
ὁ μόνος βασιλεύων καὶ τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω,
ταῖς αὐτῆς πρεσβείαις ἀεὶ παρέχων τὴν χάριν,
ἐν τῷ ποιμένι τῷ ἀκάκῳ νέμων τὰ πρόβατα,
ῥῦσαι τὸν λαόν σου πάσης ἀνάγκης·
δὸς τοῖς βασιλεῦσι νίκας καὶ εἰρήνην πολλὴν
ἐπὶ ταῖς δυναστείαις σου·
λύτρωσαι, δέσποτα, τὰς ἐκκλησίας,
ἃς προενόμευσαν καὶ κατεπάτησαν
ἀκάθαρτοι πόδες καὶ ἄνδρες αἱμάτων
μὴ ἠλπικότες τὸ ὄνομά σου·
τῶν δούλων σου τὰ αἵματα ἐκζήτησον καὶ ἐκδίκησον
|: τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυτήριον. :|

6^{2} φρουρεῖ] φέρει M 11^{2} μου om. M
ις' ΑΡΤΔ
3^{1} ταύτης Δ 4^{2} ἀκάκως Δ νέμειν ΤΔ 5^{2} πάσης] ἐκ praem. A 9^{1} ἃς] σοῦ P 11^{2} τῷ ὀνόματί σου ΡΔ 12^{1-2} ἐκζήτησον et ἐκδίκησον inter se mut. V

VIII
ANONYMOUS

ON ELIJAH

This anonymous canticum on the prophet Elijah is incomplete. The name of its author may have been included in the part of the acrostic now missing. The style, which is greatly influenced by "Translation Greek" (the Greek of Scripture) and the *strophomythia* (i. e. a dialogue in alternating full strophes) as well as the subject and the rare metre point to an early date of composition[1]. The metre 'Εννόησον φόβῳ, introduced by a prooemium in the metre Δυνάμει θεϊκῇ σου, is also found in canticum no. IV *On the Departed*[2]; there are also a few linguistic similarities between the two cantica. But this does not mean that both are works of the same poet. The first strophe of this *kontakion On Elijah* is also found in a Syriac translation[3].

The canticum is transmitted by two manuscripts only[4]. It was first published by J. B. Pitra on the basis of C[5], and later by P. Maas, who collated C and V[6].

The metrical pattern of 'Εννόησον φόβῳ (ἦχος δ') in canticum VIII is:

∪—∪∪—∪∪—∪ ∪̇∪∪̇∸∪ —∪∪—
∪∪—∪∪— ∪∪—∪∪∸∪̇∪—∪∪(—)
—∪∪—∪ ∸∪̇∪—∪ ∪—∪∪̇∪—∪
∪̇∸∪—∪ ∪̇∪̇∪—∪ ∸∪̇∪∪—
—∪∪—∪∪—∪∪ ∸∪∪∸∪̇∪—∪∪
—∪∪—∪∪—∪∪—
|: —∪∪∪—∪ ∪∪—∪∪
∪∪—∪∪ ∪—∪∪ :|

---

1 See P. Maas, Frühbyz. Kirchenpoesie, p. 20. I am inclined to place it in the late 5th century.
2 See p. 65.
3 See J. Molitor, *Oriens Christianus* 3me Ser. 8 (1933) 169f.
4 C ff. 135^{v}—136^{r}, and V ff. 163^{v}—164^{r}.
5 Analecta Sacra I, pp. 293f.
6 Frühbyz. Kirchenpoesie, pp. 20f.

VIII
ANONYMOUS

ON ELIJAH

Acrostichis: Ο ΨΑΛΜΟΣ

Prooemium: Δυνάμει θεϊκῇ σου

Ἠλίαν τὸν Θεσβίτην ὁ ἀναλαβὼν
ἐν ἅρματι πυρὸς ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανόν,
|: δός μοι τῆς ψυχῆς μου τὸ παραμύθιον
καὶ τοῦ γήρως μου τὸ στήριγμα. :|

Strophae: Ἐννόησον φόβῳ

α′ **Ο**ὐκ ἔθλιψε πεῖνα τὴν χήραν ἐν Σαρεφθίᾳ οὔτε λιμός,
ἀλλ' ὁ παῖς ὁ θανών· δι' ἐκεῖνον Ἠλίαν ἐμέμφετο
"Οἴμοι", βοῶσα, "τί σε καλέσω, τροφέα ἢ φονέα;
ζωῆς δοτῆρα ἢ τοῦ θανάτου πρόξενον ἐμοί;
πρώην τοῖς ἄρτοις με ἔθρεψας, νῦν δὲ τοῖς σπλάγχνοις με ἔτρωσας·
δός μοι ὃν ἔκτεινας γόνον ἐμόν,
|: δός μοι τῆς ψυχῆς μου τὸ παραμύθιον
καὶ τοῦ γήρως μου τὸ στήριγμα." :|

β′ "**Ψ**υχήν μου ἀλγύνεις, ὦ γύναι, ⟨νῦν⟩ θρηνῳδοῦσα σοῦ τὸν υἱόν·
συνοδύρομαι σοί, καὶ νομίζεις ἐγὼ τοῦτον ἔκτεινα·
πάσχεις, συμπάσχω σοῦ θρηνῳδούσης καὶ στένω σοῦ βοώσης,
ὅτι [σου] τὸ τέκνον πρὶν ὁ ἐκθρέψας ἔκτεινα νυνί·
οἴμοι, λιμῷ ὑμᾶς ἔθρεψα· πῶς οὖν θανάτῳ παρέδωκα;
παῦσαι βοῶσα, μὴ κράζειν ἐμοί·

VIII *Codices:* Δ
Editiones: Pitra A. S. I, p. 293sq.; Maas, Frühbyzantinische Kirchenpoesie, p. 21sq.
Titulus: On Elijah, Trypanis: Τοῦ Προφήτου Ἠλία Δ
Dies Festus: Ἰουλίῳ κ′
Modus: ἦχος δ′
α′ Δ
6 ἐμόν] ἐμοί C
β′ Δ
1^2 ⟨νῦν⟩ θρηνῳδοῦσα] Trypanis m. g., cf. 3^2: θρηνοῦσα Δ: ἀποθρηνοῦσα Pitra 4^1 σου del. Trypanis m. g.

|: 'δός μοι τῆς ψυχῆς μου τὸ παραμύθιον
καὶ τοῦ γήρως μου τὸ στήριγμα.'" :|

γ′ "'**Α**νάγκη πολλὴ ἐμοὶ ἔστιν, ὅτι στεροῦμαι τοῦ μου παιδός,
οὗ θανέντος λοιπὸν ἐγὼ ζῶσα οὐ ζήσω, ὦ δοῦλε θεοῦ·
πέπαυται τοῦτο, παύσομαι ἅμα· τοῦ ἄστρου γὰρ σβεσθέντος
σβεσθήτω καὶ σελήνη· μὴ ὄντος ὄρθρου ἡμέρα μὴ ᾖ·
ῥίζης ἐμῆς κλῆμα ἔτεμες, τέμε κἀμὲ σὺν τῷ κλήματι·
κτεῖνον, ἱνὰ παύσω κράζουσα σοί·
|: 'δός μοι τῆς ψυχῆς μου τὸ παραμύθιον
καὶ τοῦ γήρως μου τὸ στήριγμα.'" :|

δ′ "**Λ**αθοῦσα, ὦ γύναι, τῶν πρώην δωρηθέντων σοι νῦν ὑπ' ἐμοῦ
ἀτιμάζεις ἐμὲ καὶ ὀλέσαντα λέγεις τὸν θρέψαντα·
μνήσθητι ὅτι ἀγεωργήτως καὶ μάλα ἀκαμάτως
ἡ δρὰξ παρεῖχε τροφὴν πλουσίως τῷ τέκνῳ τῷ σῷ·
ὥσπερ δὲ πρέμνον ἀείφορον ἄγγος τὸ ἔλαιον ἔβρυσε·
τούτων λαθοῦσα νῦν κράζεις ἐμοί·
|: 'δὸς τῆς ψυχῆς μου τὸ παραμύθιον
καὶ τοῦ γήρως μου τὸ στήριγμα'" :|

ε′ "**Μ**ὴ γάρ σου τὰς χάριτας λήθῃ παραδέδωκα, δοῦλε θεοῦ·
ἀλλὰ μνήσθητι σὺ ὅτι τούτων οὐ μόνη ἀπήλαυσα·
πρῶτος γὰρ ἦσθα ἄρτους ἐσθίων, εἶθ' οὕτως τε ἡ τλήμων
ἐγὼ καὶ τέκνον ὡς κύων ἤσθον [τὴν] περίσσειαν σοῦ·
ἦρχες αὐτὸς ὢν παρεῖχες μοι, ξένος ὢν πάντων ἐδέσποζες,
καὶ ἀντημείψω με σπλάγχνου πληγήν·
|: δὸς μοι τῆς ψυχῆς μου τὸ παραμύθιον
καὶ τοῦ γήρως μου τὸ στήριγμα." :|

ϛ′ "'**Ο** λόγῳ μου νεφέλας στειρώσας δροσίζειν καὶ [τὸν] οὐρανὸν
ὑετίζειν συσχὼν ὑπὸ χήρας νῦν οἴμοι συνέχομαι·
τῆς Ἰεζάβελ θυμοῦ ἐρρύσθην μαχαίρας στόμα φεύγων,
νῦν δὲ ἐφεῦρον τῆς χήρας τὴν γλῶσσαν ξίφος δίστομον [καὶ πικρόν]·
θαλάσσης θυμὸν οὐκ ἐδειλίασα καὶ τῆς πτωχῆς ὁρμὴν δέδοικα·

γ′ Δ
1^1 ἐμοὶ] Trypanis m. g.: μοι Δ 1^3 μου] Trypanis m. g.: ἐμοῦ Δ 3^3 σβεθέντος V 4^1 metrum ∪̇–́∪—∪: σβεσθήτω σέλας Trypanis 6 ἱνὰ παύσω] Trypanis: ἵν' παύσωμαι C: ἵν' παύσω V: νὰ παύσωμαι Maas
ε′ Δ
1^2 παραδέδωκα] Trypanis m. g.: παρέδωκα Δ 4^2 ἤσθον] Pitra: ἤσθουν Δ 4^3 τὴν del. Trypanis m. g.
ϛ′ Δ
1^1 metrum: ∪—∪∪—∪∪—∪: 'Ο λόγῳ ἐμοῦ τὰς νεφέλας Mitsakis (cf. S. Romani Cant. Gen. 58 ιθ′ 4) 1^2 metrum: ∪̇∪∪̇–́∪: δρόσου στειρώσας dub. Trypanis 1^3 τὸν del. Trypanis m. g. 4^3 καὶ πικρόν del. Maas m. g. 5^1 metrum: —∪∪—∪∪—∪∪: θαλάσσης θυμὸν] ἄνασσαν Pitra

βρύχει, ταράττει με κράζουσα μοί·
|: 'δός μοι τῆς ψυχῆς μου τὸ παραμύθιον
καὶ τοῦ γήρως μου τὸ στήριγμα.'" :|

ζ' "Σιγῆσαι με οὐκ ἐᾶ [τὸ] ἄλγος ⟨τὸ⟩ τοῦ πένθους μου οὐδ' ἠρεμεῖν·
θεωρῶ γὰρ νεκρὰν τὴν ἐλπίδα μου καὶ ὄντως πλήττομαι·
σὺ τάχα τούτων οὐκ ἔσχες πεῖραν, πατὴρ οὐ γεγὼς τέκνων,
διό σοι ⟨—∪⟩ τὸ πένθος τοῦτο παίγνιον ἐστίν·
εἴπερ ἐγέννησας ἔγνωκας, νῦν τῆς πληγῆς πέλεις ἄμοιρος·
μόνη δὲ μόνον ζητοῦσα βοῶ·
|: δός μοι τῆς ψυχῆς μου τὸ παραμύθιον
καὶ τοῦ γήρως μου τὸ στήριγμα." :|

ζ' Δ
1^1 τὸ del. Trypanis m. g. 1^2 ⟨τὸ⟩ add. Trypanis m. g. 1^3 οὐδ'] Trypanis m. g.: οὔτε Δ 3^3 γεγὼς] Trypanis m. g.: γέγονας Δ 4^1 διό σοι ⟨οἴμοι⟩ e. g. Trypanis

IX
ANONYMOUS
ON THE TRANSFIGURATION

The author of this important *kontakion On the Transfiguration* is not known, nor can the canticum be closely dated. The subject, the style and the metre[1] point to the 6th or the 7th centuries[2]. I am inclined to see in the βασιλεῖς of ιη' 2^1 a reference to Heraclius and his son Constantine who was crowned his father's coemperor in 612—13[3]; and in ιη' 6^1f. τεῖχος ἔχοντες, δέσποτα, τὴν τεκοῦσαν σε an expression of that special veneration of the Virgin as the saviour of Constantinople, which is connected with the raising of the siege of the Avars, Persians and Slavs in 626[4]. Moreover, the phrase καὶ πᾶσαν ἐλαύνων τὴν ἡμῖν ἐπελθοῦσαν σκοτόμαιναν (ιη' 4^1f.) seems to fit well with the Monophysite and Monothelite troubles of the church in the second quarter of the 7th century. The prooemium and strophe α' are to this day chanted at the "Festival of the Transfiguration" on August the 6th.[5] The only critical edition of the *kontakion* is by J. B. Pitra[6], and it is based on two manuscripts only, C and T. For the present edition ten manuscripts have been examined, all of which are well-known old *kontakaria*[7]. For the readings of T, however, I had to rely on Pitra's edition[8]. In regard to the manuscripts, of interest is the mnemonic, unique as far as I know, found in D ff. 192^rf., which indicates that each colon should be sung on the melody and the metre of the corresponding colon in strophe α'[9].

---

1 See also E. Follieri, *Studi e Testi* 211 (1960) 521.

2 See J. B. Pitra, Analecta Sacra I, p. 501; also P. Maas, Frühbyz. Kirchenpoesie, p. 12.

3 Or even Heraclius, Constantine and Heracleonas who were coemperors from 638 to 641. See p. 90, n. 16 and p. 150, n. 6.

4 See Introduction to Canticum I *The Akathistos Hymn* and Introduction to Canticum VII *On the Holy Fathers.*

5 See Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, Rome 1888f., VI, p. 341.

6 Analecta Sacra, I, pp. 501f.

7 These are: A ff. 174^r—177^v; B ff. 56^r—59^v; C ff. 137^v—139^v; D ff. 192^r—196^r; H ff. 28^v—30^r; J ff. 225^v—230^v; M ff. 218^v—222^r; P ff. 287^r—288^v; T ff. 136f. (according to Pitra, but the present page numbering of that codex is different); V ff. 165^v—168^r.

8 See K. Krumbacher, Die Akrostichis in d. Kirchenpoesie, p. 557, and General Introduction, p. 11, n. 13.

9 On this see C. A. Trypanis in Miloš Velimirović, Studies in Eastern Chant I (1966), p. 104f.

The metrical pattern of Ἐγέρθητε οἱ νωθεῖς (ἦχος βαρύς) is[10]:

∪—∪∪̇∪∪— ∪÷∪∪̇∪∪— ∪∪—∪∪∪—
 ∪∪—∪∪∪— ∪∸∪∪̇∪—∪∪ ∪—∪—∪∪̇∪—∪∪
∪—∪∪—∪ ∪∸∪∪—∪
 ∪÷∪∪—∪ ∪∪—∪∪—∪∪—∪∪
∪—∪∪̇∪∪— ∪∪̇∪÷∪—∪∪ ∪∸∪∪—∪∪
 —∪ —∪∪ —∪∪ ∪∪—∪∪
|: ∪∪—∪∪—∪∪ :|

---

10 The name of the melody and metre of the prooemium Ἐπὶ τοῦ ὄρους is quoted in M f. 324.

IX (102 Kr.)
ANONYMOUS

ON THE TRANSFIGURATION

Acrostichis: ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ

Prooemium: Ἐπὶ τοῦ ὄρους

Ἐπὶ τοῦ ὄρους μετεμορφώθης, καὶ ὡς ἐχώρουν οἱ μαθηταί σου
 τὴν δόξαν σου, Χριστὲ ὁ θεός, ἐθεάσαντο,
ἵνα, ὅταν σε ἴδωσιν σταυρούμενον,
 τὸ μὲν πάθος νοήσωσιν ἑκούσιον,
 τῷ δὲ κόσμῳ κηρύξωσιν, ὅτι σὺ ὑπάρχεις ἀληθῶς
 |: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα. :|

Strophae: Ἐγέρθητε οἱ νωθεῖς

α′ **Ἐ**γέρθητε οἱ νωθεῖς, μὴ πάντοτε χαμερπεῖς, οἱ συγκάμπτοντες εἰς γῆν
 τὴν ψυχήν μου λογισμοί· ἐπάρθητε καὶ ἄρθητε εἰς ὕψος θείας ἀναβάσεως·
προσδράμωμεν Πέτρῳ καὶ τοῖς Ζεβεδαίου
 καὶ ἅμα ἐκείνοις τὸ Θαβώριον ὄρος προφθάσωμεν·
ἵν' ἴδωμεν σὺν αὐτοῖς τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ ἡμῶν, φωνῆς δὲ ἀκούσωμεν,
 ἧσπερ ἄνωθεν ἤκουσαν καὶ ἐκήρυξαν
 |: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα. :|

IX *Codices:* ABD (Prooem. et α′—η′, ι′—ιη′) H (Prooem. et α′—γ′) J (Prooem. et α′—ις′) ΜΡΤΔ

Editiones: Pitra, A. S. I, p. 501 sq.

Titulus: On the Transfiguration, Trypanis: Εἰς τὴν (τὴν om. B) ἁγίαν (ἁγίαν om. DH) Μεταμόρφωσιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ BDHJP: Τῆς (ἁγίας add. C) Μεταμορφώσεως (τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ add. M) ΜΔ: Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ A

Dies Festus: Αὐγούστῳ ς′

Modus: ἦχος βαρύς

Acrostichis: Εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν MPV

Prooemium

ABDHJMPTΔ

1^2 σου om. ΤΔ 2^3 ἐθεάσατο J 3^1 ὅτε DH 4^1 νοήσουσιν D: γνωρίσωσιν ΤΔ 5^2 σὺ om. D

α′ ABDHJMPTΔ

1^3 συγκάπτοντες BJ: συγκάνπωντες D 2^1 λογισμοῖς J 3^1 συνδράμωμεν B Πέτρον J 4^2 ὄρους J 5^1 ἵνα B 6^1 ἥνπερ DHJ 6^4 ἐκήρυξαν] ἐκήρυξα A: ὅτι σὺ εἶ ὑπάρχεις ἀληθῶς add. J

β′ **Ἰ**δοὺ δὴ τί θεωρῶ· πορεύονται σὺν ἡμῖν καὶ προτρέχουσι καλῶς
οἱ τῶν θείων ἀληθῶς θερμοὶ φιλοθεάμονες, λαὸς κυρίου περιούσιος·
εὐθεῖαν οὖν πάντες χρησώμεθα τρίβον
τῶν εὐαγγελίων τὴν ὀρθὴν ἀτραπὸν διανύοντες·
ἐκεῖθεν γὰρ φανερῶς αἱ τοῦ θεοῦ σωτήριοι πορεῖαι γινώσκονται·
ὅθεν ἔφανεν, ἔλαμψε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν
|: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα. :|

γ′ **Σ**αφῶς Ματθαῖος ἡμῖν καὶ Μᾶρκος καὶ ὁ Λουκᾶς ἐν ἰδίαις συγγραφαῖς
διηγοῦνται τὴν φρικτὴν καὶ θείαν μεταμόρφωσιν· ἀλλὰ τί ἐροῦσι, νῦν ἀκούσωμεν·
μετὰ γὰρ τὴν Πέτρου θερμὴν παρρησίαν
καὶ ὁμολογίαν τὸν δεσπότην εἰσάγουσι λέγοντα·
"Παθεῖν με δεῖ καὶ θανεῖν, ἐγὼ γὰρ τοῦτο βούλομαι, καὶ ἄνομοι ἔπ' ἐμὲ
ὥσπερ ἄνεμοι ἥξουσιν, ἀλλ' οὐ σβέσουσι
|: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα. :|

δ′ **Τ**ὰς οὖν καρδίας ὑμῶν μὴ ταρασσέτω μηδέν, τὴν ψυχήν μου γὰρ ἐγὼ
ὑπὲρ πάντων παρασχεῖν βουλόμενος δυνήσομαι καὶ θεῖναι ταύτην καὶ λαβεῖν αὐτήν·
ἐὰν γὰρ μὴ θέλω, οὐδεὶς ὁ κατέχων,
ἐὰν μὴ κελεύσω, οὐ τολμᾷ προσελθεῖν μοι ὁ θάνατος·
σαρκὶ θηρεύω αὐτόν· ὁρμᾷ καὶ παγιδεύεται, καλάμῳ συντρίβεται,
ᾼδης ἔρημος γίνεται, ὅταν δέξηται
|: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα. :|

ε′ **Ἡ** κτίσις πᾶσα ἐμὲ κηρύξει κτίστην αὐτῆς τὸν ἐν θρόνῳ καὶ σταυρῷ,
ἵνα τότε τὸν σεισμὸν ὁρῶν καὶ τὰ γινόμενα [τῷ] ληστῇ συμφήσῃ ἑκατόνταρχος·

β′ ABDHJMPTΔ
1^{3} δὴ—θεωρῶ] καιρὸς ἑορτῆς D προστρέχουσι DJ 2^{2} θερμοὶ] τερπνοὶ H 3^{1} εὐθεῖαν] εὐθείας BDΔ: εὐθείᾳ APT 3^{2} τρίβον] τρίβῳ APT: τρίβους BDΔ 4^{1} διανύοντες ἀτραπὸν BM ἀτραπὸν (ἄτραπον AB)] ἄτροπον JMT διανύσοντες D 5^{1} φανερὸν B 5^{2} σωτήριοι] οὐράνιοι V 6^{2} ἔφαμεν CT 6^{4} ταῖς—ἡμῶν om. M 7 τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον T
γ′ ABDHJMPTΔ
1^{1} Σοφῶς A 2^{3} metrum: ∪—∪—∪∪̇∪—∪∪: ἐροῦσι] λαλοῦσι J νῦν om. AT ἀλλὰ τί λέξουσι ἀκούσωμεν dub. Trypanis: ἀλλὰ τί ἔλεξαν ἀκούσωμεν Mitsakis 4^{2} εἰσάγουσα M λέγοντες BD 5^{3} ἐπὶ μὲ T 6^{2} ἄνομοι A
δ′ ABDJMPTΔ
1^{2} ταρασσέσθω B μηδεὶς BD 1^{3} ἐγὼ] ἔχω J 4^{1} κελεύσω] θηρεύσω A 4^{2} ὁ om. A 5^{2} ὁρμᾷ] ὁμοῦ T 6^{1} ᾼδης] ὁ praem. AM 6^{4} δόξηται ABJ: δόξῃ με T
ε′ ABDJMPTΔ
1^{2} κηρύσσει (-ττει J) J κτίστην] τὸν praem. C 1^{3} ἐν θρόνῳ καὶ] καθορῶσα ἐν TD σταυρῷ] ἐν praem. Δ 2^{2} γενόμενα P (γινόμενα Pc) 2^{3} τῷ om. JT συμφήσῃ] συμφωνήσῃ AΔ: συμφημεῖ B τῷ—συμφήσῃ] ληστὴς εὐφημεῖ D ἑκατόνταρχος] ὁ praem. Δ

'Θεοῦ υἱὸς ὄντως βουλήματι πάσχει,
καὶ ἄθεσμος ὄχλος, εἰ καὶ βρύχει, ἀλλ' ἅμα τακήσεται·'
εἰ στέργει τίς οὖν ἐμέ, ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήτω μοι·
κἂν γὰρ κτείνωσι, πίπτουσι, καὶ ἀνίσταται
|: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα. :|

ϛ′ **Ν**υνὶ δὲ ὅμως ὑμῖν δεικνύω καὶ πρὸ καιροῦ τὴν ἀξίαν τὴν ἐμήν,
ἵνα ἔχητε θαρρεῖν ὅτι θεοῦ υἱός εἰμι ὁ τότε ἄτιμος ἐσόμενος
ὡς νόμον Μωσέως δοκῶν παραλύειν·
ὅτι καὶ τοῦ νόμου καὶ Μωσέως ἐγώ εἰμι κύριος,
καὶ ὅτι φύσει θεὸς εἰμὶ καὶ οὐκ ἀντίθεος· εἰς μέσον ἐλεύσεται
ζήλου ἔμπλεος ἄνθρωπος καὶ γνωρίσει με,
|: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα." :|

ζ′ **Μ**ετὰ δὲ τούτους αὐτοὺς τοὺς λόγους ὁ λυτρωτὴς μεθ' ἡμέρας οὐ πολλάς,
εἰς ταὐτὸ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην [τὸν] ἀδελφὸν αὐτοῦ,
εἰς ὄρος ἀνάγει καὶ μεταμορφοῦται
ἐνώπιον τούτων· καὶ ἐξαίφνης ὁρᾶται ὡς ἥλιος,
καὶ δύο ἄνδρες αὐτῷ συνόντες ἅμα ὤφθησαν ὑμνοῦντες καὶ λέγοντες·
"Μόνε ἅγιε, δέσποτα, σὺ ὡς ὄντως εἶ
|: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα." :|

η′ **Ἐ**βόα τούτων ὁ μέν· "'Ἐγὼ τὰς πλάκας ποτὲ ἐν τῷ ὄρει τῷ Σινᾷ
ἐδεξάμην παρὰ σοῦ καὶ περὶ σοῦ κατήγγειλα τοῖς ἀχαρίστοις καὶ ἀγνώμοσιν·
'Ἀμέλει,' προεῖπον τοῖς πάντα τολμῶσι,
'τοιαῦτα κυρίῳ ἀντιδοῦναι τολμᾶτε, παμπόνηροι;'
προέδειξάς γαρ ἐμοὶ ὡς μέλλουσιν ἐν ξύλῳ σε τὴν πάντων ζωὴν κρεμνᾶν,

---

3^{1} ὄντως] οὗτος T 4^{2} βρύχει] ἐθέλχθη J ἀλλ' ἅμα] ἀλλὰ DJ: ἀλλὰ μάτην Δ ἅμα] καὶ add. A 6^{1} κἂν] καὶ J 6^{2} κτείνουσι AM 6^{3} πίπτωσι B
ϛ′ ABDJMPTΔ
1^{2} δεικνύων J 1^{3} τὴν ἀξίαν om. J 2^{2} θεοῦ] τοῦ praem. Δ 2^{3} ὁ τότε] ὅτι Δ 3^{1} ὡς] ὁ DJ 4^{1} καὶ] με J 4^{1-2} τοῦ νόμου post Μωσέως ABDJMTΔ 5^{1} καὶ ὅτι] ὅτι καὶ A: ὅτι τῇ D: καὶ ὡσεὶ J 5^{2} καὶ om. AJT οὐχὶ T 5^{3} ἐλεύσομαι Δ: ἐλεύσονται T 6^{2} ἔμπλεοι T 6^{3} ἄνθρωποι Δ 6^{4} γνωρίσει με] γνωρίσητε B: γνωρίσουσι T
ζ′ ABDJMPTΔ
1^{1} αὐτοὺς] αὐτοῦ PΔ 1^{3} οὐ] οὖν B 2^{1} εἰς ταὐτὸ] TΔ: ἐν ταὐτῷ A: ἐξ αὐτῶν B: εἰς ταὐτὸν DJMP 2^{2} τὸν om. AJ 2^{3} τὸν om. TΔ 3^{1} ἀνάγει] ἄνεισιν J 4^{1} τούτων] αὐτῶν D 4^{2} ἥλιος] ὁ praem. Jc 6^{4} σὺ—εἶ] σὺ εἶ ὄντως ἀεὶ (ἀεὶ om. V) BV: σῶος ὄντως εἶ D ὡς om. ACJMT
η′ ABDJMPTΔ
3^{1} προσειπὼν J 3^{1-2} Ἀμέλει—τολμῶσι om. D 3^{2} πάντα] ταῦτα B 4^{2} ἀνταποδοῦναι J παμπόνηροι] παράνομοι BMT 5^{2} ὡς] πῶς Δ: δὲ add. M 5^{3} κρεμᾶν T

ὅπως φύγωσι θάνατον οἱ ὁρῶντες σε,
|: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα." :|

θ′ **Τ**οιαῦτα οὗτος εἰπὼν ἐδίδου χώραν λοιπὸν καὶ τῷ ἄλλῳ ἀνυμνεῖν
καὶ βοᾶν τῷ λυτρωτῇ· "'Ἐν ἅρματι πυρίνῳ με δεσπότης δοῦλον σὸν ἀνέλαβες,
καὶ μέλλεις μὴ φλέγειν ῥαπίζοντα δοῦλον,
καὶ πάλιν Πιλάτῳ ὁ κριτὴς τῶν ἁπάντων παρίστασθαι;"
ἐντεῦθεν Πέτρος εὐθὺς σὺν φόβῳ μὲν προσέρχεται, ἀλλ' ὅμως παρίσταται,
λέγων· "Δέσποτα, φθέγξομαι, καὶ μὴ φλέξῃς με,
|: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα." :|

ι′ **Ἀ**φ' ὧν εἰρήκασιν οὖν τοὺς συλλαλοῦντας μαθὼν τῷ κυρίῳ ὁ Κηφᾶς
ἀπεκρίθη καὶ φησί· "Καλόν ἐστι, φιλάνθρωπε, ἡμᾶς ἐνταῦθα εἶναι πάντοτε,
καὶ εἴπερ ἐθέλεις σκηνὰς ἀνὰ μέρος
ποιήσωμεν σοί τε καὶ Μωσῇ καὶ Ἠλίᾳ τοῖς δούλοις σου·"
ἐν ᾧ δὲ οὗτος λαλεῖ, φωτὸς νεφέλη ἄνωθεν αὐτοὺς ἐπεσκίασεν
αἴγλην ἄϋλον ἄκρατον ἐμφανίζουσα,
|: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα. :|

ια′ **Μ**εγάλως τοὺς μαθητὰς οὐ ταῦτα μόνον φοβεῖ τὰ ὁρώμενα φρικτά,
ἀλλὰ γὰρ καὶ ἡ φωνὴ ἡ βροντηδὸν ἠχήσασα, καὶ πίπτουσι πρηνεῖς εἰς ἔδαφος·
καθὰ γὰρ τὸ πρῶτον ἐν τῷ Ἰορδάνῃ
καὶ νῦν οὐρανόθεν τὸν υἱὸν ὁ πατὴρ ἀνεκήρυττεν·
"Υἱός μου οὗτος ἐστίν· αὐτοῦ," φησίν, "ἀκούετε· ἐν τούτῳ ηὐδόκησα·

6^2 φύγωσι] μὴ praem. D
θ′ ABJMPTΔ
1^1 οὕτως BM 2^1 καὶ om. J 2^{2-3} Ἐν—δεσπότης om. B 2^3 δέσποτα AMT σὸν] σοῦ MT 4^2 παρίσταται J 5^1 ἐντεῦθεν] μὲν add. B 5^3 παρίσταται] ἐκραύγασας A: ἐκραύγασεν JMT 6^1 λέγων om. J
ι′ ABDJMPTΔ
1^1 εἴρηκας D 1^2 τοὺς—μαθὼν] οἱ συνλαλοῦντες Χριστῷ J 2^3 ἐντεῦθεν D 3^1 εἴπερ] εἶπεν (εἶπον Δ) εἰ (εἰ om. D) DJΔ: εἴπ̄ Pγρ ἐθέλεις] T: θέλεις cett. codd. 3^2 ἀνὰ μέρος] ἀμέτρον B 5^1 ᾧ δὲ] ὅσῳ BΔ οὕτως D λαλεῖ] ἐλάλει B: λαλεῖν D 5^3 αὐτοὺς] αὐτὸς D: αὐτοῖς JP 6^3 ἄκρατον] ἔμφοβον T: om. M 6^4 ἐμφανίζουσαν ABJPΔ
ια′ ABDJMPTΔ
1^2 οὐ ταῦτα] ἐνταῦθα D μόνον] μόνα AJ: om. B 2^1 ἡ om. A 2^2 ἡ om. B 2^3 πρηνεῖς] πρὶν D ἔδαφος] τὸ praem. BD 3^1 καθὰ γὰρ] καθάπερ BDJP τὸ] τὸν J 3^2 τῷ om. D 4^2 ὁ om. T ἐκήρυττεν A 5^1 Υἱὸς—ἐστὶν] οὗτος μου ἐστὶν υἱὸς P (υἱός μου οὗτος ἐστί Pγρ) οὗτος] ὄντως T: om. A 5^2 φησὶν ἀκούετε] φωνῆς ἀκούσατε B 5^3 τούτῳ] γὰρ add. B

τοίνυν ἅπαντες λέξατε· "Ἰησοῦς ἐστι
|: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.'" :|

ιβ′ **Ὁ**ρᾶτε, ἀγαπητοί, τοῦ θαύματος το σαφές· ὡς γὰρ ἦλθεν ἡ φωνή,
ὁ Ἡλίας ἀφανὴς καὶ ὁ Μωϋσῆς καθίστανται, Χριστὸς δὲ μόνος καταλέλειπται,
ὡς ἂν μὴ ᾖ τούτων εἰκὸς παρουσία
ἀμφίβολον δείξῃ τὴν ἐνεχθεῖσαν πατρὸς ἐπικήρυξιν·
τριῶν γὰρ ὄντων ὁμοῦ, οὐκ εὔδηλον ἐτύγχανε δι' ὅντινα γέγονεν·
ὅμως πρόδηλον ὄντως ἦν καὶ συνὸν αὐτοῖς
|: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα. :|

ιγ′ **Ῥ**αδία γὰρ καὶ σαφής, ὃ δὴ καὶ Πέτρος δηλοῖ, ἡ κατάληψις αὐτοῦ
τοῖς ἁγίοις μαθηταῖς ἐγένετο καὶ γνώρισις· οὐ γὰρ μικρὸν ἦν τὸ διάφορον·
τοῦ μὲν ὡς κυρίου τῆς δόξης ἑστῶτος,
τῶν δὲ ὥσπερ δούλων συλλαλούντων τῷ πάντων δεσπόζοντι·
ὁ μὲν ἐξέπεμπε φῶς καὶ πάντα κατηστράπτετο, οἱ δὲ κατελάμποντο
μόλις βλέποντες, τρέμοντες καὶ δοξάζοντες
|: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα. :|

ιδ′ **Φ**ωτὸς τοσούτου ἐκεῖ καὶ θείας τότε φωνῆς ἐνεχθείσης ἐπ' αὐτούς,
ὡς προεῖπον πρὸ μικροῦ, οἱ μαθηταὶ δεόμενοι πρηνεῖς τὰς ὄψεις συνεκάλυπτον·
μετὰ δὲ τὸ ταῦτα λοιπὸν τελεσθῆναι,
ὁ πάντα ποιήσας ἐξεγείρει αὐτούς, καὶ ἀνίστανται,
πραείᾳ λέγων φωνῇ· "'Ἐγέρθητε, ὦ φίλοι μου, καὶ ταῦτα σιγήσατε,

---

6^1 τοίνυν] αὐτοῦ praem. P 6^3 λέξατε] δοξάσθαι B: δέξασθε M: δέξατε T 6^4 Ἰησοῦς] ὅτι ὄντως εἷς B: υἱός M 6^4—7 Ἰησοῦς—ἀπαύγασμα om. T
ιβ′ ABDJMPTΔ
2^1 ὁ] καὶ ABDJT 2^2 ὁ om. MT 2^3 Χριστὸς—καταλέλειπται] ἵνα μίαν δείξῃ τὴν θεότητα (ἑνότητα Pγρ) APγρ καταλέλειπται] καταλείπεται BMT 3^1 ᾖ om. J 3^2 εἰκὸς] εἰκότως D: σεμνὴ M 4^2 metrum: ∪∪—∪∪—∪∪—∪∪: τὴν] dub. del. Trypanis: νῦν add. MT πατρὸς] τοῦ πατρὸς AJPΔ: αὐτοῖς BD: om. MT ἐπικήρυξιν] κήρυξιν Δ 5^2 ἔνδηλον D: ἄδηλον T 6^2 πρόδηλος DT 6^3 ἦν ὄντως τὸ T 6^4 καὶ συνὸν] εἰ καὶ συνῆν A: κὰὶ συνῆν M: καὶ σὺν P
ιγ′ ABDJMPTΔ
1^1 σαφῆ M 1^3 αὐτῶν ABDMT 2^3 οὐ—ἦν] οὐ γὰρ ἦν ὀλίγον JP: οὐκ ἦν γὰρ μικρὸν Pγρ 3^1 κυρίῳ C 4^2 τῷ] τῶν AJTΔ δεσπόζοντα J 5^2 καὶ—κατηστράπτετο om. D κατηστράπτετο] περιήστραπτεν (-ψεν B) BMTΔ 5^3 κατελάμποντο] κατελείποντο B 6^{2-3} τρέμοντες βλέποντες B
ιδ′ ABDJMPTΔ
1^3 αὐτοὺς] αὐτῆς J 2^1 ὡς προεῖπον] ὥσπερ εἶπον AMT 2^2 δεόμενοι] δειμαίνοντες J: θεόμενοι P 4^1 πάντας BMPΔ 5^2 Ἐγείρεσθαι B μου] μοι ABJMT 5^3 σιγήσαντες D

μέχρις ὅτε με μέλλετε ἐκ νεκρῶν ὁρᾶν,
|: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα." :|

ιε' Ὢ τῆς ἀμέτρου χαρᾶς, ἧς ἔτυχον οἱ σοφοὶ τοῦ κυρίου μαθηταί,
ὡς τοῦ ὄρους σὺν αὐτῷ κατέβησαν σπουδάζοντες καὶ τοῖς λοιποῖς εὐαγγελίσασθαι·
ζητεῖτε δὲ ἴσως δι' ἔρωτα θεῖον,
τί δήποτε οὗτοι τῶν λοιπῶν ὁμοδούλων προκέκρινται;
κἀγὼ πρὸς ταῦτα ἐρῶ· "Οὐδὲν καινὸν ἢ ἴδιον, ἀλλ' ἅπερ διδάσκουσι
λόγοι ἔγκριτοι, ἔνθεοι, οἷς ἀρέσκεται
|: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα. :|

ις' Συνῆν ἀξίως αὐτῷ ὁ Πέτρος ὡς ἀγαπῶν παρὰ πάντας τοὺς λοιποὺς
καὶ ὡς ἤδη θαρρηθεὶς τὴν πρώτην ἀποκάλυψιν, ἐξ ἧς καὶ Πέτρος ὀνομάζεται·
παρῆν σὺν ἐκείνῳ καὶ ὁ Ζεβεδαίου·
ἠγάπα γὰρ τοῦτον ὁ τῶν ὅλων σωτὴρ ὑπὲρ ἅπαντας,
καὶ δὴ παρθένος αὐτὸς καὶ μόνος ἐπιστήθιος καλεῖται γενόμενος,
ὅθεν χάριτος πέπλησται καὶ θεολογεῖ
|: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα. :|

ιζ' Ἰάκωβος μετ' αὐτοῦ παρείληπται, ὁ σοφὸς Ἰωάννου ἀδελφός,
ὁ ἀκούσας σὺν αὐτῷ καὶ ἅμα ὑποσχόμενος κυρίῳ πίνειν τὸ ποτήριον,
τουτέστι τοῦ πάθους αὐτοῦ κοινωνῆσαι
καὶ μέχρι θανάτου ὑπὲρ δόξης θεοῦ ἀγωνίσασθαι·
καὶ οὕτως ὤφθη στερρός, ὅτε Ἡρώδης ἔδοξεν Ἑβραίοις χαρίζεσθαι
μέγα, ὅτιπερ ἔκτεινε τὸν κηρύσσοντα
|: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα." :|

6^{2} ὅτε] ὅτου PTΔ: οὖν praem. B με om. JΔ 6^{3} μέλλητε MPΔ

ιε' ABDJMPTΔ

1^{3} τοῦ κυρίου] τούτου D 2^{1} ὡς] καὶ BDMTΔ 2^{2} κατέβησαν] κατίεσαν AMTV: καὶ τί εἶπαν D 2^{3} εὐαγγελίζεσθαι J 5^{3} ἅπερ] ἥπερ J 6^{1} λόγοι] λόγον T: θεοῦ add. J 6^{2} ἔγκριτοι] εὔκριτοι B: ἔγκροτοι J: ἔγκριτον T 6^{3} ἔνθεον T 6^{4} οἷς] καὶ add. A

ις' ABDJMPTΔ

1^{1} αὐτοῖς Δ 1^{2} ὡς] ὁ CT 2^{1} καὶ om. J 2^{2} ἀποκάλυψιν] αὐτῷ κατάληψιν J 3^{1} παρῆν] καὶ add. D 3^{2} Ζεβεδαίου] Ἰωάννης B 5^{3} καλεῖ B 6^{4} metrum: ∪∪—∪∪: θεολογεῖ] ὁμολογεῖ J: θεὸν λέγει Mitsakis

ιζ' ABDMPTΔ

1^{1} μετ' αὐτοῦ] παρίσταται D 1^{2} παρείληπται] μετ' αὐτοῦ D 1^{3} Ἰωάννου ἀδελφὸς om. MT 2^{1} ὁ] ὡς D αὐτῷ] τὴν φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ add. DMT 2^{2} κυρίῳ πίνειν] κυρίου πίνειν (πειν M) ABMPT: πίνειν κυρίου D 3^{2} αὐτοῦ] αὐτῷ A 4^{1} μέχρι] καὶ add. P 4^{2} ὑπὲρ] τῆς add. B θεοῦ] αὐτοῦ ABP 5^{1} οὗτος T στερρὸς] ὕστερον AB: ὕστερον στερρὸς P 5^{2} ὅτε—ἔδοξεν] ὅτι Ἡρώδην ἔδειξεν D: ὡς Ἡρώδης ἔδοξεν P: Ἡρώδην ὥστε ἔδοξεν Δ 5^{3} χαρίσασθαι PT 6^{2} ὅτεπερ T 6^{4} κηρύττοντα TV: κηρύξαντα D

ιη' Νῦν οὖν ὁ μέγας θεὸς ὁ κτίσας λόγῳ τὸ πᾶν, ὁ φωτίζων θαυμαστῶς
ἱερεῖς καὶ βασιλεῖς, καὶ τὸν λαόν σου εὔφρανον ἐν τῷ φωτὶ καὶ τῇ δυνάμει σου
ἀκτῖνας ἐκπέμπων ἡμῖν εὐσπλαγχνίας
καὶ πᾶσαν ἐλαύνων τὴν ἡμῖν ἐπελθοῦσαν σκοτόμαιναν·
ἀνάτειλον ἐφ' ἡμᾶς μεγάλα τὰ ἐλέη σου, ἵν' ὦμεν ἀτάραχοι,
τεῖχος ἔχοντες, δέσποτα, τὴν τεκοῦσάν σε
|: τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα. :|

ιη' ABDMPTΔ

1^{1} οὖν om. M 1^{3} ὁ om. M 2^{1} ἱερεῖς καὶ βασιλεῖς] ἀπὸ τῶν ὀρέων τὸν πιστὸν A: ἱερέα καὶ πιστὸν B: ἱερέας (-α M) καὶ πιστοὺς βασιλεῖς (βασιλεῖς om. M) DM: ἱερέας τε πιστοὺς T 2^{2} καὶ—εὔφρανον] λαόν σου τοῦτον εὔφρανον A: βασιλεῖς ἐπευφραίνονται (ἐπευφραίνων δὲ M) DM: καὶ βασιλεῖς ἐπεύφρανον T 4^{2} ἡμῖν] ἐμὴν B σκοτόμηναν MΔ 5^{3} ἵνα AD 6^{4} τὴν] ἀεὶ τὴν A

X
KOSMAS

ON THE ASSUMPTION OF OUR LADY THE MOTHER OF GOD

According to the acrostic, Kosmas is the author of canticum X *On the Assumption of our Lady the Mother of God*[1]. Nothing is otherwise known about this melodist, and the literary genre of the *kontakion*, in which he has written, as well as his inferior style preclude identification with Kosmas the Melodist (otherwise known as Kosmas of Maiouma), the celebrated composer of *kanons*, who lived in the 8th century[2]. Nor is the epithet ΤΑΠΕΙΝΟΥ, which precedes the name in the acrostic, of any help, for it is attributed to a number of other poets such as Romanos, Anastasios, Gabriel, Georgios, Joannikios and Stephanos[3].

The first traces of a festival of the Assumption of the Virgin Mary are probably to be found in the years 550—80 A. D.[4], but a fully developed *kontakion* presupposes an official festival, and this we know to have been established in the reign of Maurice (582—602)[5]. So as *terminus post quem* for the composition of canticum X we should take the reign of Maurice, that is a date after the death of Romanos.

The melody and metre to which the *oikoi* of canticum X are composed is the Τράνωσον. It was employed and probably originally composed by Romanos[6]. It became extremely popular after his death. There are, however, two metrical discrepancies worth mentioning. In line 1^4 there is one syllable less and in line 2^1 one more than in Romanos. Thus the metrical pattern of Kosmas' canticum is:

---

1 As the names of poets which appear in the acrostics of *kontakia* have often been falsified, one cannot exclude the possibility that the name Kosmas has been added later in the place of that of the original composer; cf. Maas, *Byz. Ztschr.* 15 (1906) 32f. and 41f.

2 See J. B. Pitra, Anal. Sacra I, pp. 527f. It is indeed strange that M. Jugie, La fête de la Dormition et de l'Assomption de la S. Vierge en Orient et en Occident, *Studi e Testi* 114 (1944) 189, considers the two as identical.

3 See K. Krumbacher, Die Akrostichis, p. 642.

4 M. Jugie, l. c., pp. 172f. and 195f.

5 Nikephoros Kallistos, PG 47, 292: καὶ Μαυρίκιος τὴν τῆς πανάγνου καὶ θεομήτορος κοίμησιν τάττει κατὰ τήν πεντεκαιδεκάτην Αὐγούστου; cf. H.-G. Beck, Kirche u. theol. Lit. im byz. Reich, pp. 260f., where also bibliography is given on the festival of the Dormition of the Virgin Mary.

6 Cf. P. Maas—C. A. Trypanis, S. Romani Melodi Cantica Genuina, Metr. App. XIV.

—∪∪—∪—∪∪—∪ ∪∪—∪∪—∪ ∪∪—∪∪— ∪—∪∪∪—∪∪
∪—∪∪—∪∪—∪—∪ ∪∪—∪∪—∪∪∪∪—∪
—∪∪— ∪∪—∪∪—∪∪—∪∪(—)
∪—∪ —∪∪—∪ ∪∪—∪∪—∪∪—∪∪
∸∪̇∪—∪∪—∪∪ ∪∪—∪∪—∪∪∸∪∪̇(—)
|: ∪—∪∪—∪ ∪∪—∪∪ :|

Moreover, the prooemium is an ἰδιόμελον[7], and not composed in the usual metre Τοὺς ἀσφαλεῖς, which introduces the melody and metre Τράνωσον.

For his material the poet has drawn on the apocryphal literature on the Assumption of the Virgin Mary[8], and in particular on the Pseudo-John Greek version[9]. The mention in ιζ′ 4^{2-3} of the Robe of the Virgin may be due to the great reverence felt towards that holy relic by the people of Constantinople after the miraculous salvation from the Avars in 626[10]. If that were so, it would serve as a further *terminus post quem* for dating the canticum. However that may be, *kontakia* of such magnitude on the whole ceased to be composed by the end of the 7th century; and as the festival of the Dormition of Our Lady became popular and was celebrated all over the Christian East by 630 A. D.[11], I am inclined to date this canticum between c. 630 and 670 A. D.

In spite of its limited poetic value, Kosmas' canticum *On the Assumption of Our Lady the Mother of God* must have enjoyed a certain popularity, for its *koukoulion* and first strophe have been included in the *Menaion* of August 15[12] for the festival of the Assumption of Our Lady, and the initial words of its *koukoulion* have served to designate the melody and metre of prooemia of other later *kontakia* (e. g. *On St. Auxentius*, P f. 194^{v}) composed on the same metrical pattern.

Canticum X is transmitted in nine manuscripts, of which eight include the entire text[13]. It has been published by Ph. Vitali in the Anthologium Romanum of 1738 (which I have been unable to see), and J. B. Pitra in Analecta Sacra I, pp. 527f. has included a short selection of random passages.

---

7 Codex J wrongly calls the melody and metre, in which the prooemium is composed, Τοὺς ἀσφαλεῖς, as can be seen by comparing it to Prooemium I of Romanos 31 *On the Mission of the Apostles* (Maas—Trypanis). Codices A and M rightly call it an ἰδιόμελον.

8 See M. Jugie, l. c., pp. 103f.; A. Wenger, L'assomption de la T. S. Vierge dans la tradition Byzantine du VIe au Xe siecle. *Archives de l'Orient Chrétien* 5 (1955) 17f.

9 See C. Tischendorf, Apocalypses Apocryphae, pp. 95f., and M. R. James, The Apocryphal New Testament, pp. 201f.; cf. A. Wenger, l. c., pp. 210f.

10 See Introduction to canticum VII *On the Holy Fathers*, p. 87f.

11 See H.-G. Beck, l. c., pp. 260f.

12 Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ; Rome 1902, vol. VI, p. 416.

13 A ff. 179^{r}—183^{r}; B ff. 59^{v}—64^{r}; C ff. 140^{v}—143^{r}; D ff. 198^{v}—201^{r}; H ff. 32^{v} + 42^{r}—42^{v}; J ff. 234^{v}—241^{v}; M ff. 224^{v}—229^{r}; V ff. 169^{r}—172^{r}; T ff. 148^{v}—148^{r} + 127^{r}—127^{v} + 141^{v}—141^{r} + 140^{r}—140^{v} + 147^{v} (in that order, for T, after the fire which badly damaged it, has not been numbered or put together in its original sequence of pages).

X (99 Kr.)

KOSMAS

ON THE ASSUMPTION OF OUR LADY THE MOTHER OF GOD

Acrostichis: ΤΟΥ ΤΑΠΕΙΝΟΥ ΚΟΣΜΑ ΥΜΝΟΣ

Prooemium: Ἰδιόμελον

Τὴν ἐν πρεσβείαις ἀκοίμητον θεοτόκον
καὶ προστασίαις ἀμετάθετον ἐλπίδα
τάφος καὶ νέκρωσις οὐκ ἐκράτησεν·
ὡς γὰρ ζωῆς μητέρα πρὸς τὴν ζωὴν μετέστησεν
|: ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον. :|

Strophae: Τράνωσον

α′ **Τ**είχισον μου τὰς φρένας, Χριστέ μου, τὸ γὰρ τεῖχος τοῦ κόσμου
ἀνυμνῆσαι τολμῶ, τὴν ἄχραντον μητέρα σου·
ἐν πύργῳ ῥημάτων ἐνίσχυσόν με καὶ ἐν βάρει ἐννοίας ἀντιλαβοῦ μοι·
σὺ γὰρ βοάς, τῶν αἰτούντων πιστῶς τὰς δεήσεις, πληροῖς·
σὺ οὖν μοι δώρησαι γλώσσῃ προφορὰν λογισμῶν ἀκαταίσχυντον·

X *Codices:* ABD (Prooem. et α′—ιβ′) HJMTΔ
Editiones: Ph. Vitali, Anthologium, Romae 1738; Pitra A. S. I, p. 527 (partim).
Titulus: On the Assumption of our Lady the Mother of God, Trypanis: Εἰς τὴν (τὴν om. C) κοίμησιν (Εἰς—κοίμησιν om. V) τῆς παναγίας (ὑπεραγίας BDT: ἁγίας Δ: δεσποίνης ἡμῶν add. A) θεοτόκου ABDHJMTΔ
Dies Festus: Αὐγούστῳ ιε′
Modus: ἦχος β′
Acrostichis: Τοῦ ταπεινοῦ Κοσμᾶ ὕμνος BHJMTΔ
Ephymnium: ἀεὶ παρθένος (vel ἀεὶ παρθένον) passim JM
Prooemium
ABDHJMTΔ
4^1 ὡς γὰρ] ἀλλ' ὡς C 5^2 ἀειπάρθενος M
α′ ABDHJMTΔ
1^1 Χριστέ μου] Σωτήρ μου B 2^2 καὶ om. T βάρει] Trypanis m. g. (βάρις = πύργος): βάρεσιν codd. ἐννοίας] D: ἐννοιῶν Δ: ἐννοίαις cett. codd. ἀντιλαβοῦ μοι] ἀντιλαβοῦ μου ABT: ὀχύρωσόν με Δ 3^1 βοάς (βοᾶς ADHJM)] βοῶ B: ἀεί Δ 3^2 πιστῶς] πιστῶν MV πληροῖς] Δ: πληροῖν AHJT: πληρῶν B: πληρῶ D: πληροῖ M 4^2 γλώσσῃ] M: γλώσσης ABΔ: γλῶσσαν D: λόγον HJ 4^3 προφορὰν] προφορὰ HJ

πᾶσα γὰρ δόσις ἐλλάμψεως παρὰ σοῦ καταπέμπεται, φωταγωγέ,
|: ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον. :|

β′ **Ο**ἷος σοφὸς συνήσει καὶ εἴπῃ ἃ καὶ λέγων θαμβήσει
καὶ βαθύνων σιγᾷ; εὐλόγως ἐπιλέξεται·
"Ἡ μήτηρ τοῦ πάντας ζωογονοῦντος καὶ τὴν κτίσιν τοῦ σκότους λυτρωσαμένου
λίθῳ ταφῆς καὶ μνημείῳ καινῷ πῶς ἐτέθη ποτέ;
ἢ πάλιν ἄφθαρτον σῶμα πῶς φθορᾶς συγκλεισμὸν ὑπεδέξατο;
θαυμάτων ἔργα παράδοξα ὁ θεὸς ἐνεργεῖται καὶ δείκνυσιν,
|: ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον." :|

γ′ **Ὕ**πνον ζωῆς ὑπέστη Μαρία γρηγοροῦσα τὸ ὄμμα,
μεταστᾶσα σαρκί, πρεσβεύουσα καὶ σκέπουσα·
κοιμήσει μετῆλθε τὴν παροικίαν καὶ ἐν τόπῳ διάγει τοῦ παραδείσου
ἡ οὐρανῶν πλατυτέραν σκηνῆς κτησαμένη νυδὴν
ὡς οὖσα οἶκος καὶ θρόνος καὶ χωρίον Χριστοῦ πολυχώρητον·
[ὡς] τέκνον δὲ ταύτης ὁ κύριος μετ' αὐτῆς συνυπάρχει διὰ παντός,
|: ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον. :|

δ′ **Τ**ιμητικῶς, προσφόρως ἐν ὕμνοις τὸ χωρίον ἐκεῖνο
μακαρίσω, λαοί, τὸ ἔνδοξον καὶ τίμιον,
τὸ μνῆμα τῇ ζώσῃ διακονῖσαν, καὶ τὴν ζῶσαν μνημείῳ μὴ ἐγκρατῆσαν·
Γεθσημανῆ, ἡ ἰσότιμος τοῦ παραδείσου τρυφή,

5^1 ἐλλάμψεως] ἐκλάμψεως HJ 5^2 παρὰ σοῦ] παρὰ σοὶ MT: ὑπὲρ σοῦ B 6^2 ἀειπάρθενον om. J

β′ ABDHJMTΔ

1^1 συνήσει] αἰνέσῃ C 1^2 λέγων] λέγω D: λόγων JM θαμβήσει] θαυμάσει HJ 1^3 σιγᾶν ABDΔ 1^4 εὐλόγως] ἀλόγως M: σὲ add. ADMT ἐπιλέξηται HΔ 2^2 λυτρωσαμένη HJ 3^2 καινῷ] καιρῷ J: νεκρῶν AMTV: νεκρὰ C 4^1 πάλαι C ἄφθαρτον] ἄφθραντον (sic) B 4^2 φθορὰν V 4^3 πῶς—ὑπεδέξατο] πρὸς φθορᾶς συγκλεισμένον ὑποδέξηται B συγκλεισμὸς AMTV 5^1 θαύματος A 5^2 ἐνεργεῖ τε D 6^2 ἀει . . . J

γ′ ABDHJMTΔ

1^1 Ὕπνῳ CHJ ὑπέστη] μετέστη HJΔ: μετῆλθεν B 1^4 πρεσβεύουσα] τε add. AHJM 2^1 μετῆλθε] παρῆλθεν BHJ 3^1 οὐρανοῦ Δ 3^2 πλατυτέραν] AC^cV: πλατυτέρα cett. codd. σκηνῆς] σκηνὴν BHJ: σκευῆς A: καὶ γῆς DT νυδὴν] λοιπὸν BHJ 4^1 ὡς] ἡ DM 4^3 καὶ—πολυχώρητον] οὐρανός τε θεοῦ πολυχώρητος ADMT 5^1 ὡς del. Trypanis m. g. τέκνον δὲ ταύτης] ὡς τέκνον ταύτης M: ὡς ταύτης δὲ τέκνον Δ 5^2 μετὰ ταύτης DHT 6^2 ἀειπάρθενον om. J

δ′ ABDHJMTΔ

1^1 Τιμητικοῖς Δ πτοσφόρως] προσφέρω HJ ἐν ὕμνοις] ἐν ὕμνῳ HJT: ἐνυμνῶ D 1^2 τὸ] τε H ἐκείνῳ H 1^3 μακαρίσω] B: μακαρίσωμεν cett. codd. λαοί] οὖν HJ: πάντες A 1^4 τὸ] τὴν D καὶ] τε καὶ AHJ τίμιον] παγκόσμιον BM: κόσμιον Δ 2^1 τὸ μνῆμα] τῷ (τὸ T) μνήματι DT: ἡ μήτηρ HJ: ὡς μητρὶ Δ τῇ ζώσῃ] τῆς ζώσης HJΔ: ζῶσαν D: ζῶσα T τὸ—διακονῖσαν] ἡ μήτηρ τοῦ παντὸς διακονοῦσα B διακονῖσαν] διακονοῦσα HJ 2^2 καὶ—ἐγκρατῆσαν om. A τὴν ζῶσαν] τῇ ζώσῃ D μνημεῖον HJ ἐγκρατοῦσα B: ἐγκραθῆσαν D 3^2 ἡ om. A τοῦ] τῆς τοῦ BHΔ: τῇ τοῦ J τρυφῆς ABHJΔ

† ἐν ᾗ γέγονεν † πρώην εἰς εὐχὴν ὁ Χριστὸς ἐπανέπαυσεν,
εἶτα καὶ σῶμα τὸ ἄμωμον τῆς μητρὸς ἐναπέθετο δίχα φθορᾶς
|: ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον. :|

ε′ **Ἀ**ληθινὸν τοιοῦτόν τι λέγειν ἐν τῇ νύμφῃ Μαρίᾳ
καὶ παρθένῳ μητρὶ τοῦ πάντων βασιλεύοντος·
πρὸς ἴχνος θανάτου ἐπειδὴ ἔβη τῇ τοῦ γένους οὐσίᾳ συγκοινωνοῦσα,
ἵνα φανῇ ὁ τεχθεὶς ἐξ αὐτῆς ὡς ἀπὸ γυναικὸς
τελείας φύσεως ὅροις τοῖς θνητοῖς καὶ ῥευστοῖς καὶ ὁδεύουσιν
ὑποκειμένης, συνήρπασεν ὁ Χριστὸς εἰς ἀθάνατον καταμονήν,
|: ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον. :|

ϛ′ **Π**ᾶς τοιγαροῦν ἀνθρώπων ὁ ζήσας πάντως ἅπτεται χρόνῳ
τῆς ἐσχάτης ῥοπῆς καὶ θάνατον ἐπόψεται·
Μαρία δὲ χρόνους διαδραμοῦσα τῷ ἀχρόνῳ δεσπότῃ συνδιαιτᾶται
διαφθορὰν μὴ παθοῦσα σαρκὸς ἀναλύσει εἰκός,
διότι ἔδει τὸ σκεῦος τῆς ζωῆς τῆς κοινῆς τὸ ἀτίμητον
ῥεύσεως ὕβριν μὴ δέξασθαι, ὃ θεὸς προανέπλασεν κατ' ἐκλογήν,
|: ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον. :|

ζ′ **Ἐ**πὶ τὸν νοῦν τοῦ ὕπνου μετέλθω, ὅτε ταύτην ὁ πλάστης
μετενέγκαι τῆς γῆς ἐπένευσεν εἰς οὐράνια·

4^{1-2} metrum: ∪—∪ —∪∪—∪: ἐν ᾗ γέγονεν πρώην] ἐν ᾗ γεγονὼς τὸ πρὶν (τὰ πρώην DT) ADT: ἐνήγαγεν εἰς τὰ πρώην M: ἐν ᾗ ὁ ἄσαρκος πρώην Δ: ἐν ᾗ γενόμενος πρώην coni. Hunger divisione neglecta (cf. Luc. 22, 40: γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου) 4^2 εἰς—Χριστὸς] ὁ Χριστὸς εἰς ζωὴν (εἰς τὴν σὴν B) BHJ: σαρκωθεὶς εἰσελθὼν Δ ἐπανέπαυσεν] ἐπανάπαυσιν B 5^1 εἶτα—ἄμωμον] καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον HJ: εἶτα τὸ σῶμα τὸ ἅγιον B: τῇ ἐξ ἧς καὶ τὸ σῶμα τὸ ἅγιον Δ 5^2 ἐναπέθετο] μετατέθηκεν BHMΔ 6^2 ἀειπάρθενον om. J

ε′ ABDHJMTΔ

1^3 παρθένου μητρὸς B 1^4 τοῦ—βασιλεύοντος] τῷ πάντων βασιλεύοντι D πάντων γὰρ add. HJ 2^1 ἐπειδὴ ἔβη] ἐνεδιέβη BC 2^2 τῇ] ἡ D οὐσίᾳ] οἰκία CV^c συγκοινωνοῦσα A 4^1 ὅροις] ὅρους BDMTΔ 5^1 ἐπικειμένης B: ἐπικειμένη C: ἐπικειμένην V συνήρπασεν] ἣν ἥρπασεν ABDMT 5^2 Χριστὸς] θεὸς BHJ καταμονήν] οἴκησιν A: καταλλαγήν B ὁ—καταμονήν] τὴν ἁγνὴν ἀπὸ μήκοθεν δίχα φθορᾶς Δ 6^{1-2} οἰκήσας—ἀειπάρθενον om. J

ϛ′ ABDHJMTΔ

1^1 τοιγαροῦν] τίς γὰρ οὖν B 1^2 ἅπτεται] Trypanis: ὅτι (ὅταν HJ) τῷ ADHJMT: ὅτι τοῦ BΔ χρόνῳ] χρόνου BΔ 1^3 τῆς ἐσχάτης] τὸν (τῆς D: τοῦ Δ) ἐσχάτου BDΔ 1^4 θάνατον] νῦν add. M ἐφόψεται T 2^2 τῷ ἀχρόνῳ] τῷ τῶν χρόνων C συνδιαιτᾶσθαι D 3^2 σαρκὶ BΔ ἀναλύσει εἰκός] ἀναλύσει (-σασα D) χοός DHJ: ἡ πανάμωμος A: ἀναλῦσαι εἰκός (ε̅ι̅π̅ω̅ς̅ [sic] B) BΔ: ἀναλύσεως MT 4^3 ἀτίμητον] ἀκοίμητον BHJΔ 5^2 ὃ θεὸς] ὃ ὁ θεὸς A: ὡς θεὸς J 5^2 προανέπλασεν—ἐκλογήν] εἰς ἀθάνατον καταλλαγήν BΔ ἐκλογήν] ἐκλογῆς D 6^2 ἀειπάρθενον om. J

ζ′ ABDHJMTΔ

1^1 τοῦ ὕπνου] τὸν ὕπνον HJ: τοῦ ὕμνου A: τὸν τούτου D μετέλθω] μετῆλθεν BHJΔ: μετῆλθον D 1^2 ὅτε—πλάστης] T: ὅτε ταῦτα ὁ πλάστης DHJ: ὅταν αὐτὴν ὁ πλάστης B: ὅτε ταύτην ὁ κτίστης C: ὥστε τούτου ὁ πλάστης M 1^3 μετενέγκαι] μετενέγκας HJ: ματαστῆσαι B τῆς] ἐκ Δ 1^4 metrum: ∪—∪∪∪—∪∪: ἐπένευσεν] ἐνεῦσεν (∪—∪) dub. Trypanis m. g.

αὐτὴν μὲν ῥαδίως πληροφορήσας   καὶ μελέτῃ ἑτοίμῃ προκαταστήσας
χαροποιῶς   ἐκδημῆσαι δηλοῖ τῆς τοῦ βίου φθορᾶς·
γοργῶς δὲ   πρὸς τὴν παρθένον   τοὺς σοφοὺς μαθητὰς ἐπεσύναξεν,
οὓς καὶ νεφέλη παρέστησε   τῇ ἁγνῇ ἀπὸ μήκοθεν διασπορᾶς
|: ὁ μήτραν οἰκήσας   ἀειπάρθενον. :|

η′ **Εἶ**δον αὐτὴν οἱ δέκα καὶ δύο   προσκυνήσαντες ταύτην
τῇ πρεπούσῃ τιμῇ   ὡς οὖσαν λοιπὸν [καὶ] πάντιμον·
ἡ δέ, ὅταν εἶδεν τοὺς ἀποστόλους,   ὑπεμνήσθη εὐθέως τοῦ διδασκάλου
καὶ μητρικῶς   ἀπὸ σπλάγχνων ψυχῆς ταραχθεῖσα μικρὸν
ὑγραίνει   δάκρυσιν πρῶτον   ὀφθαλμοὺς Μαριὰμ καὶ ἀνέκραξεν·
"Χαίρετε, τέκνα τοῦ τέκνου μου   καὶ θεοῦ, οὓς ἐν πνεύνατι υἱοθετεῖ
|: ὁ μήτραν οἰκήσας   ἀειπάρθενον. :|

θ′ **Ν**εύματι τοῦ κυρίου ὑπάγω   πρὸς ἐκεῖνον, ἐῶσα
τὴν ἐνταῦθα ζωὴν   καὶ χαίρουσα καὶ σπεύδουσα·
ὡς μήτηρ ἐν τέκνῳ συνομιλοῦσα   καὶ ὡς δούλη δεσπότῃ συγκατοικοῦσα
ὀρφανισμὸν   ἡγουμένη, εἰ μὴ μετ᾽ αὐτοῦ συνοικῶ·
γινώσκω   τίνα γεννῆσαι   καθαρῶς θεϊκῶς κατηξίωμαι·
καὶ πῶς ἡδέως μὴ σπεύσοιμι   ἀπελθεῖν ὅπου πέφυκεν ὁ ἐξ ἐμοῦ,
|: ὁ μήτραν οἰκήσας   ἀειπάρθενον; :|

2^{1} αὐτὴν—πληροφορήσας] Δ: ταύτην (αὐτῇ B) μὲν βραβείῳ (βραβείων T: βραβείῳ om. D) πληροφορήσας ABDT: ταύτη δὲ οὐκ (οὐ J) ῥάδιον (βράδιον J) πληροφορήσας HJ: om. M 2^{2} ἑτοίμῃ] ἑτοίμῳ HJ   προκαταστῆσαι HM 3^{1} χαροποιεῖ Δ 3^{2} ἐκδημῆσαι δηλοῖ] BD: ἐκδημῆσαι δηλῶν AM: ἐσδημοῦσα (ἐκδημῆσαι Δ) λοιπόν HJΔ   τῆς] τῶν D   βίου] κόσμου MV 4^{3} τοῖς σοφοῖς μαθηταῖς D   ὑπεσύναξεν B 5^{1} νεφέλαι (νεφέλαις D) παρέστησαν ADM 5^{2} διασπορᾶς] δίχα φθορᾶς HΔ: διαφθορᾶς J

η′ ABDHJMTΔ

1^{1} Εἶδον] Trypanis, cf. III κγ′ 1^{1}: Ἴδον codd. 1^{2} δύο] καὶ add. B   ταύτην] ἅμα Δ 1^{4} ὡς—πάντιμον] καὶ del. Trypanis m. g.: ὡς ἀληθῶς οὖσαν πάντιμον A: ὡς οὖσαν καὶ ὑπέρτιμον BΔ: ὡς οὖσαν λοιπὸν ὑπέρτιμον HJ 3^{1} μητρικῶν AT 4^{1} ὑγραίνει] ἐν πλείστοις Δ 4^{2} δάκρυσι πρῶτον] δάκρυσιν πρόσωπον Ac?: δάκρυα αὔτη B: δάκρυσιν ὄμμα HJ: δάκρυσι βρέχει Δ 4^{3} ὀφθαλμοὺς Μαριὰμ] ὀφθαλμῶν παρειὰς (Μαρία T) ADMT   ἀνέκραξεν] ἀνέκραζε C: ἀνέκραγεν B 5^{2} καὶ—υἱοθετεῖ] καὶ υἱοὺς (υἱοὶ V) οὓς ἐν πνεύματι ἔθετο BΔ   οὓς] οὕσπερ ABMΔ   υἱοθετεῖ] ἔθετο HJ 6^{2} ἀειπάρθενον om. J

θ′ ABDHJMTΔ

1^{1} τοῦ] οὖν M 1^{2} ἐῶσα] ἐώσω B: τὸν χῶρον A: ἐν ᾧ γὰρ MT 1^{3} τὴν ἐνταῦθα] M: τὴν πρόσκαιρον BDHJTΔ: τῆς προσκαίρου A 1^{4} καὶ χαίρουσα καὶ σπεύδουσα] Trypanis: χωριζομένη καὶ χαίρουσα A: καὶ χορεύουσα καὶ σπεύδουσα D: χαίρουσα (ἅμα add. HJ) καὶ σπεύδουσα BHJTΔ: χαίρουσα λείπω καὶ σπεύδουσα M 2^{1} ἐν] τῷ Δ   συνομιλοῦσα] συνομιλία AT: συνομιλίας D: συνομιλῆσαι BV?   δεσπότῃ συγκατοικοῦσα] M: δεσπότου (-τῃ A) συγκατοικία ADHJT: δεσπότῃ συγκατοικῆσαι BΔ 3^{3} ἡγοῦμαι DT: ἡγουμένην J   εἰ μὴ] ἐὰν μὴ D: ἐμὲ HJ: τὸ μὴ Δ   συνοικεῖν CV? 4^{1} γινώσκω] γεννήσει B 4^{2} τίνι HJ   τίνα γεννῆσαι] τὴν ἀφθορίαν B 4^{3} κατηξίμωαι] κατηξίωκε B: κατηξίω M 5^{1} σπεύσοιμι] σπεύσειν με D: σπεύσω νῦν Δ 5^{2} ἀπελθεῖν] ἀνελθεῖν M: om. HJ

ι′ **Οἴ**δατε οὖν τοὺς λόγους τοῦ Λόγου,   οὕσπερ ὅτε τῷ χρόνῳ
τοῦ σταυροῦσθαι ἡμῖν   παρήγγειλε: "Μὴ κλαίετε."
ἰδοὺ δὴ κἀγὼ προσαναμιμνήσκω   μὴ θρηνῆσαι, στενάξαι ἢ ὀλολύξαι
τῇ ἐπ᾽ ἐμῇ   μεταστάσει χαρὰν ἐννοοῦντας ἐμήν·
θαρσεῖτε,   μέλλετε τάχος   καὶ ὑμεῖς πρὸς ἡμᾶς ἐπανέρχεσθαι·
εἶπε γὰρ ἅμα ὁ κύριος   τοῖς αὐτοῦ συνευφραίνεσθαι μεθ᾽ ἑαυτοῦ,
|: ὁ μήτραν οἰκήσας   ἀειπάρθενον. :|

ια′ **Ὑ**πὸ χειρῶν ἰδίων καὶ ὕμνων   ὑμετέρων τὸ σῶμα
πρὸς ταφὴν τὸ ἐμόν,   ἀπόστολοι, κατάθεσθε·
δοκῶ γὰρ παλάμαις ταῖς τοῦ υἱοῦ μου   ὑμετέραις χερσὶν [ἐν] ταφιαζομένη·
τοποποιοὺς   διδασκάλους ὁρῶ, καὶ οὐ ξένον ὑμῖν
τὴν τούτου   θάψαι μητέρα·   ἀδελφοὺς γὰρ ὑμᾶς ἐπωνόμασεν,
φίλους τε πάλιν ἐκήρυξεν   ὁ ἐμὸς ἀδιάψευστος παῖς καὶ θεός,
|: ὁ μήτραν οἰκήσας   ἀειπάρθενον. :|

ιβ′ **Κ**ἂν πρὸς ταφὴν κατάξω τὸ σῶμα,   ὡς τεκοῦσα παρθένος
ἐφυλάχθην, καὶ νῦν   νεκρότητί μου ζήσομαι·
τὸν κόσμον ἀφίω καὶ τοὺς ἐν κόσμῳ   οὐκ ἐάσω τῇ σκέπῃ καὶ βοηθείᾳ,
πρεσβητικῇ   ἀντιλήψει ἀεὶ τὸν υἱόν μου αὐτοῖς
αἰτοῦσα   εὔσπλαγχνον εἶναι   καὶ ἐχθρῶν πειρασμῶν πλημμελήματος

ι′ ABDHJMTΔ

1^{1} τοῦ Λόγου τοὺς λόγους T 1^{2} οὕσπερ om. Δ   ὅτε τῷ χρόνῳ] οὕσπερ τότε B   χρόνῳ] ἐκείνῳ add. Δ 1^{3} ἡμῖν] αὐτὸν D 1^{4} μὴ κλαίετε] Trypanis: μὴ κλάιητε Δ: νῦν μὴ κλαίετε BM: λέγων μὴ κλαίετε A: μὴ κλαίειν ὑμᾶς (τινὶ T) TD: μὴ κλέῃ νῦν HJ 2^{1} δὴ] νῦν J: om. CM   προαναμιμνήσκω DΔ 3^{1} τῇ] τὴν Δ   ἐμῇ] ἐμὲ J: ἐμοὶ Δ 3^{2} μεταστάσει] ἐπελθοῦσαν Δ   χαρὰν] χαρὰ DM: γὰρ χαίρω B   ἐννοοῦντας] ἐννοοῦντες ADMΔ: ἐννοοῦσα B   ἐμήν] ἐμοί M: σεμνή BD: σοφοί Δ 4^{1} θαρρεῖτε DM 4^{2} πρὸς om. H   ὑμᾶς H 5^{1} εἶπε] ἔφη M: ὡς εἶπεν B   ἅμα] τότε B 5^{2} τοῖς αὐτοῦ] τὸ (τοὺς D) αὐτοὺς BD: τοὺς αὐτοῦ Δ   συνευφραίνεται D   μεθ᾽ ἑαυτοῦ] μετ᾽ αὐτοῦ A: αὐτοῦ C: μεθ᾽ ἑαυτῷ T 6^{1-2} οἰκήσας ἀειπάρθενον om. J

ια′ ABDHJMTΔ

1^{1} ἰδίων] κηδειῶν BΔ: κηδίων T 1^{3} τὸ ἐμὸν] τῶν ἐμῶν D 1^{4} ἀπόστολοι κατάθεσθε] ἀπόστολοι ἐγκατάθεσθε A: χειρῶν ἀπόστολοι κατέδεσθαι D: ἀπόστολοι νῦν κατάθεσθε M 2^{1} ταῖς om. M 2^{2} ταφιαζομένη] HJ: ἐνταφιαζομένη ADMT: ταφὴν ἠξιωμένην B: ταφῇ ἀξιωθῆναι Δ 3^{1} τοποποιοὺς] τὸ ποιοῦσθαι HJ: τὸ πῶς ποίου D 3^{2} διδασκάλου D: διδασκάλων B   ὁρῶ] νοῶ ADMT   ξένους T 4^{2} οὓς (οὓς om. D) ὠνόμασεν DT 5^{1} τε] δὲ A   πάλιν] πᾶσιν HJ 5^{2} ἐμὸς] ἐμοῦ D   παῖς] υἱὸς ADT 6^{2} ἀειπαρθενον om. J

ιβ′ ABDHJMTΔ

1^{1} Κἂν] καὶ CDJ   κατάξω] κοιτάζω (-ξω BHT) ABCHT 1^{4} νεκρότητί μου ζήσομαι] ἐν τῇ νεκρότητι ζήσομαι A: νεκρότητι ἀλλ᾽ οὖν ζήσωμεν M 2^{1} τὸν om. MV   κόσμῳ M 2^{2} τῇ—βοηθείᾳ] τὴν σκέπην (τῇ σκέπῃ μου B: τοῦ σκέπειν Δ) καὶ βοήθειαν (βοηθείᾳ B) BDHJΔ 3^{1} πρεσβευτικὴν BDHJT? 3^{2} ἀντίληψιν BHJ   ἀεὶ] καὶ A   τῷ υἱῷ μου Δ   αὐτοῖς] αὐτὴ B: αἰτεῖν Δ 4^{1} αἰτοῦσα] ποιοῦσα A: ποιήσω T: om. D 4^{2} εἶναι] δεσπότην add. D 4^{1-2} αἰτοῦσα—εἶναι] εὐσπλάγχνῳ ὄντι δεσπότῃ Δ 4^{3} καὶ—πλημμελήματος] ἐλεεῖ γὰρ ὡς φιλάνθρωπος DΔ   ἐχθρῶν ante καὶ B

ἅπαντας σῴζειν· ἀκούει γὰρ τῆς μητρός, καθυπέσχετο δι' ἐντολῆς
|: ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον." :|

ιγ' Ὅταν ἁπλῶς ἐξεῖπεν τοιαῦτα, εὐξαμένη τὸ πνεῦμα
ἀναπέμπει φαιδρῶς, καὶ ἄγγελοι παρίστανται·
μετὰ τοῦ κυρίου ἀορασίᾳ συλλαβόντες τὸ πνεῦμα τῆς πανυμνήτου,
ὡς πρὸς ζωὴν τῶν ἀφθάρτων μονῶν ἀποθέντες τιμῇ
αἰνοῦσι πάντοτε τοῦτο ὥσπερ πνευματικὸν καταγώγιον·
οὗτινος ἔχει τὴν ὄσφρησιν καὶ τὰ νῦν εὐωδέστατα πνέουσαν
|: ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον. :|

ιδ' Συνοδὰ δὲ ἀγγέλων εὐθέως οἱ τοῦ κόσμου φωστῆρες
καὶ τῆς δόξης μεστοί, οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι,
τὸ σῶμα κηδείᾳ καθαροτάτῃ καὶ εὐφήμοις ἐπαίνοις τετιμηκότες,
τοῖς ἀσπασμοῖς προσπεσόντες αὐτῷ ἐν δακρύων πηγαῖς
φιλοῦσιν, ἐπευλογοῦσι, σταλαγμοῖς ὀφθαλμῶν ἀποπλύνουσι,
μνήσκεσθαι τούτων ἐπεύχονται· καὶ θεὸς ἠκροᾶτο τῶν μαθητῶν,
|: ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον. :|

ιε' Μετὰ δὲ τῶν ἰδίων κηρύκων καὶ τὸν κτίστην, ὡς οἶμαι,
τῶν περάτων Χριστὸν ἀβλέπτῳ θεωρήματι
τῷ στήθει κλιθῆναι τῆς παναχράντου καὶ φιλήμασι γνησίοις πληρῶσαι ταύτην·
ἧς τοῖς μασθοῖς καὶ τοῖς κόλποις αὐτῆς διαφόρως εἰπεῖν
νηπίᾳ τῇ γαλουχίᾳ ἐνσκιρτῶν καὶ φιλῶν ἀνετρέφετο,

5^{1} ἅπαντας] ἄτροπα B σῴζει BDHJΔ ἀκούειν HJT 5^{2} καθυπέσχετο] καθὼς (καθὰ Δ) ὑπέσχετο AΔ ἐντολῆς] ἐντολὴν D: ἐντολῶν C (corr. Cc)
ιγ' ABHJMTΔ
1^{4} παρίστανται] παρειστήκεισαν MΔ: ἅμα παρίστανται A 2^{1} τοῦ om. HJMΔ 2^{2} πνεῦμα] σῶμα B 3^{1} ὡς πρὸς] ὅπως Cc: ὁ πρὸς V 3^{2} ταῖς ἀφθάρτοις μοναῖς Δ τιμὴν HJ 4^{2} ὥσπερ] AT: ὡς θεῖον BHJΔ: ὡς θεοῦ M 5^{1} οὗτινος] ἥτινος B ἔχειν Δ 5^{2} καὶ—πνέουσαν] ἣν Χριστὸς σὺν αὐτῷ προσελάβετο A νῦν periit ex T πνέουσαν] M: πνέουσιν HJ: πνέουσα BT: πνέοντι Δ 6^{2} ἀειπάρθενον om. J
ιδ' ABHJMTΔ
1^{1} ἀγγέλοις A ἐνθέως H 1^{2} φυστῆρες] . . . ρες T 1^{4} ἅγιοι] πάντες add. A 2^{1} τὸ periit ex T 3^{2} αὐτῷ] αὐτὴν HJ 4^{3} σταλαγμοὺς HJ 5^{1} ἐπεύχεσθαι HJ 5^{2} καὶ] ὁ HJ θεῷ B
ιε' ABHJMTΔ
1^{1} δὲ om. V 1^{2} ὡς οἶμαι] ὡσεὶ καὶ JM 1^{3} τῶν] τὸν HJ Χριστὸς V 1^{4} ἀβλέπτῳ] ἀβλέπω B: ἃ βλέπω HJ: τῷ add. M 2^{1} τῷ om. M παναχράντου] παναμώμου HJΔ 2^{2} metrum: ∪∪—∪∪—∪∪∪∪—∪: καὶ om. Δ φιλήμασι γνησίοις] φιλήμασι γλυκυτάτοις (γλυκαίοις HJ: γλυκίοις T) BHJT: γλυκέσι φιλήμασι A πληρώσας HJMV ταύτην] τοῦτο B: καὶ φιλήμασι γνήσιοις (—∪∪) πληροῦν ταύτην dub. Trypanis 3^{1} τοὺς μασθοὺς (μαστοὺς A) ABHJTΔ τοὺς κόλπους AHJTΔ 3^{2} διαφόροις B 4^{1} νήπιον HJΔ 4^{2} φιλῶν] τρυφῶν M

αὐτῇ τῇ φύσει κρατούμενος μητρικὴν οὐκ ἀπέθετο οὗτος στοργήν,
|: ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον. :|

ις' Ἄραντες οὖν τὸ σκῆνος σὺν φόβῳ οἱ τοῦ Λόγου αὐτόπται
τοῦ τεχθέντος ἁγνῶς ἐκ τούτου τοῦ σκηνώματος
ἐπ' ὤμοις ἰδίοις δορυφοροῦσι καὶ ἐν στόμασι θριάμβοις δοξολογοῦσι
τὴν τὸν καρπὸν τῆς Ἐδέμ, τὸν ποτὲ ἐπὶ γεύσει πληγῆς
βρωθέντα, τελεσφορῆσαι ἀντιδόσει σταυροῦ προξενήσασαν·
ταύτην ὁ Λόγος ὡς αἴτιον ἀγαθῶν ἐδωρήσατο τοῖς ἐπὶ γῆς,
|: ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον. :|

ιζ' Ὕψει στρωμνῆς τῆς πάντων κτισμάτων ἀνωτέρας φανείσης
ἐπαρθείσης, λαοὶ οἱ πίστιν [νῦν] κατορθώσαντες
τῷ ταύτης λειψάνῳ οὐκ ἐνεδίδουν προσκυνοῦντες, τινὲς δὲ καὶ ψηλαφοῦντες·
ὄντως γὰρ ἦν ἰατρεῖον ψυχῶν ἡ ἀφὴ τῆς σεμνῆς
τὰ χρῶτα, θεοπνευστίᾳ ἡ ἐσθὴς τὸν Χριστὸν ἀπαστράπτουσα·
ὅθεν δικαίως ἐπέτρεχον πρὸς αὐτὴν καὶ ἐκραύγαζον μέτα φωνῆς·
|: "Ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον." :|

ιη' Μάταιος δὲ Ἑβραῖος καὶ τότε- ματαιότης γὰρ οὗτοι
ματαιοτήτων εἰσίν, ὡς ὑβρισταὶ καὶ σκάνδαλα-

5^{1} αὐτῇ] ταύτη (-ης B) BM 5^{2} οὗτος] οὕτως (-ω C) CH: τὴν B 6^{1-2} οἰκήσας ἀειπάρθενον om. J
ις' ABHJMTΔ
1^{1} οὖν] δὲ B σκῆνος] σκήνωμα B σὺν] ἐν H 1^{4} ἐκ τούτου] Trypanis m. g.: ἐξ ἐκείνου BHJMTΔ: ἐκ τοῦ ἁγνοῦ A 2^{1} ἐπ' ὤμοις] ἐν ὤμοις M: ἐν . . . C: ἐν ὕμνοις B δωρωφοροῦσιν B: δοροφοροῦσι T 2^{2} θριάμβοις (—∪) 3^{2} γεύσει periit ex T πληγῆς] πληγὸς AJT: πληγῶν Δ 4^{1} βρωθέντα] ἀρθέντα Δ 4^{2} τελεσφορεῖται HJ: τελεσφοροῦντα B 4^{3} ἀντιδόσει σταυροῦ] MT: ἀντίδοσιν σταύριον A: καὶ ἀντιδόσης σταυρὸν B: καὶ ἀντίδοσιν σταυροῦ HJΔ προξενήσασαν (-σα BMT) ABMT 5^{1} ὁ Λόγος ὡς] γὰρ ὀλήγῶς (sic) J: γὰρ ὅλην ὡς AHTΔ ταύτην—αἴτιον] δι' οὗ Ἀδὰμ ἀνακέκληται B 5^{2} ἐδωρήσατο] ἐχαρίσατο T τοῖς ἐπὶ γῆς] μαθηταῖς M ἀγαθῶν—γῆς] καὶ ὁ λῃστὴς ἀνεβόα τὸ μνήσθητι B 6^{1-2} ὁ—ἀειπάρθενον om. J
ιζ' ABHJMTΔ
1^{1} στρωμνὴν B: στρωμνῇ HJ τῆς] τὴν B 1^{3} λαοὶ] λαοῖς J: λοιπὸν M 1^{4} πίστιν] πιστοὶ B: πίστει J νῦν om. ABTΔ κατορθώσαντες] εἰσῳκησάμενοι A 2^{1} οὐκ ἐνεδίδουν] προσκαρτεροῦντες· οὐκ ἐνέδυσαν· δοῦναι πρὸς τὴν κηδείαν B 2^{2} προσκυνοῦντες] προσνοοῦντες Δ ψιλαβόντες (?) A: ψιλαφῶντες M 3^{1} γὰρ ἦν] γὰρ νῦν B: χερσὶν ἦν M 3^{2} ἰατρεῖα J ἀφὴ] ταφὴ BΔ σεμνῆς] ἐμῆς J 4^{2} θεοπνευστίας Δ 4^{3} ἡ ἐσθὴς] ἡ σὴ ἐσθὴς ἡ B 5^{2} πρὸς—φωνῆς] πρὸς αὐτῇ καὶ θεὸς ἐδοξάζετο A 5^{2} καὶ ἐκραύγαζον] δὲ καὶ ἔκραζον B μέτα (—∪) φωνῆς] τῷ ἐξ αὐτῆς Δ
ιη' ABHJMTΔ
1^{1} Μάταιος] Ματθαῖος V 1^{2} ματαιότητος B γὰρ] οἱ Δ οὗτος T 1^{3} ματαιοτήτων (∪∪—∪) 1^{4} ὑβρισταὶ]M: ὑβρισταί τε A: ὕβρει HΔ: ὕβριν B: ὕβρις J: ὕβρεις τε Mitsakis σκανδαλία B

τολμήσας τὴν χεῖρα ἐπακοντίσαι, τοῦ κραββάτου θελήσας τὸ σῶμα ῥίψαι,
ὡς παρευθὺς μαρανθεὶς τῶν χειρῶν ζημιοῦται, καὶ γνοὺς
τὴν πρᾶξιν πλῆξιν ἰδίαν, ἐριστὴς λογισμῶν οὐκ ἐγένετο,
ἀλλ' ἐπεζήτει συγχώρησιν τοῦ κακοῦ καὶ ἐπίστευσεν λέγων καὶ αὐτός·
|: "Ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον." :|

ιθ' **Ν**εοπαγεῖ μνημείῳ ἐκ πέτρας ἐν σινδόνι ἀθίκτῳ
καταθέντες αὐτὴν ὁρῶσιν, ἣν καὶ ἔθεντο,
ἀρρήτως ἐν ἔργῳ ἀναληφθεῖσαν· καὶ τὸ μνῆμα κενὸν γὰρ ἀποσκοποῦντες
τὴν ἁρπαγὴν θεϊκὸν εἰς αὐτὴν ἐπιγνῶντες σαφῶς
εὐφήμουν βεβαιωθέντες πρὸς θεὸν δι' αὐτῆς καὶ ἐθαύμαζον
λέγοντες· "Ὄντως ὁ κύριος ὁ αὐτὴν ἐκζητήσας πρὸς ἑαυτόν,
|: ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον." :|

κ' **Ὅ**πλον στερρὸν βεβαίας ἰσχύος, προστασία καὶ φύλαξ
καὶ ἐλπὶς ἀκλινὴς καὶ τεῖχος ἀκατάλυτον,
ἐν πίστει τὸν κόσμον διατηροῦσα καὶ ἐν νίκαις τὸ κράτος τῆς βασιλείας,
τῷ δὲ στρατῷ τῶν βαρβάρων ἀεὶ χορηγοῦσα σφαγήν,
εἰρήνην τῇ πολιτείᾳ ἱκεσίαις ταῖς σαῖς φιλοτίμησαι·
χαίρει γὰρ πάσῃ δεήσει σου ὁ ἐκ σοῦ ἐπινεύων οἷσπὲρ ζητεῖς,
|: ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον :|

κα' **Σ**ῶσον κἀμὲ καὶ πάντας, παρθένε, χρῄζομέν γαρ οἱ ὅλοι
σωτηρίας τῆς σῆς ἐν θλίψεσι καὶ ἐν πταίσμασι·
τοῦ ὕμνου δὲ τούτου τὴν παρρησίαν μὴ ἀπώσῃ συγγνώμην παρέχουσά μοι·

2^1 ἐνακοντίσαι MT τὴν—ἐπακοντίσαι] ἀδίκως ἐκτεῖναι χεῖρα A 2^2 θελήσας τὸ] θελή-
σαντος HJ: θελήσας post ῥίψαι A 3^2 μωρανθεὶς AM 4^2 ἐριστὴς λογισμῶν] ἐριστὰς
λογισμῶν A: ἐρίσθαι εἰς λογισμὸν B 5^2 καὶ ἐπίστευσεν—αὐτός] ὃν πιστεύσαντι ἰάσατο A
λέγων] λέγω (?) M: λόγον V καὶαὐτός] σῶσον με T 6^{1-2} οἰκήσας ἀειπάρθενον om. J

ιθ' ABHJMTΔ

1^4 ἣν καὶ ἔθεντο] ἥνπερ κατέθεντο AMT 2^1 ἀρρήτως ἐν ἔργῳ] ἀρρήτῳ λόγῳ AM:
ἀρίστῳ σὺν ἔργῳ B 2^2 τὸ—γὰρ] τῷ μνήματι καιρῷ B γὰρ] M: periit ex T: om.
cett. codd. 3^2 θεϊκὸν] M: θεϊκῶς A: θεϊκὴν T: om. BHJΔ ἐπιγνοῦντες B
σαφῶς] τάφος ἰδεῖν B 4^1 εὐφήμουν] τῇ πίστει add. Δ 4^3 δι' αὐτῆς] περὶ ταύ-
της AMT 4^3—5^1 ἐθαύμαζον λέγοντες] ἔλεγον (-εν M) θαυμαστὸς AMT 5^1 κύριος]
ἦν add. HJ 5^2 ἐκζητήσας] μεταστήσας AMT πρὸς ἑαυτὸν] πρὸς αὐτὸν ἐν οὐρανῷ HJ:
ἐν οὐρανοῖς (-ῶν B) BΔ 6^{1-2} οἰκήσας ἀειπάρθενον om. J

κ' ABHJMTΔ

1^1 βεβαίαν (-α Δ) BΔ 1^3 ἰσχύς τε Δ καὶ perrit ex C ἀκλινὴς] κραταιὰ AMT
1^4 ἀκατάλυτον] ἀκαταμάχητον AMT 2^2—5^2 τὸ—ζητεῖς] τῷ ἄνακτι συμμαχοῦσα· πᾶσιν
ἡμῖν· τὰ ἐλέη σου, δέσποινα, δώρησαι· δοξάζειν· καὶ ἀνυμνεῖν σου· τὴν σεπτὴν καὶ ἁγίαν μετά-
στασιν· σὺν ἀποστόλοις καὶ μάρτυσι· τῷ υἱῷ σου κραυγάζειν ἑκάστοτε Δ 3^1 τῷ δὲ (τε
AHJT) στρατῷ] τὸν δὲ στρατὸν M 3^2 τῶν] τὴν BHJ σφαγήν] φυγήν J
5^1 χαίρει] ποιεῖ M 5^2 πάσῃ] πᾶσιν B: πάντα M οἷσπὲρ (∪—)] ὥσπερ
HJ: ὅπερ AT

κα' ABHJMTΔ

1^2 ὅλοι] πάντες AMT 1^4 θλίψεσι] τε add. A ἐν om. BHJ 2^1 τὴν om. A
2^2 παρέχουσαν B

νοῦς γὰρ πτωχὸς οὐ πλουτεῖ θησαυρὸν ἐγκωμίων σεπτῶν·
σὺ οὖν μοι ἄντι πενίας λογισμῶν καὶ ψυχῆς τὰ ἐλέη σου
δώρησαι· σὲ γὰρ ἀντίληψιν ὁ θεὸς ἐποιήσατο πάσης πνοῆς,
|: ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον. :|

3^2 οὐ—θησαυρὸν] πλουτισθεὶς θησαυρῶν B: οὐ πλουτεῖ θησαυρῷ HJ ἐγκωμίῳ M
4^2 ἄντι (—∪) 4^3 λογισμῶν] HΔ: λογισμὸν cett. codd. 5^1 δώρησαι] παράσχου Δ
5^2 ἐποιήσατο] ἐδωρήσατο AΔ πάσῃ πνοῇ Δ 6^{1-2} οἰκήσας ἀειπάρθενον om. J

XI
ANONYMOUS

ON THE ASSUMPTION OF THE BLESSED VIRGIN MARY

This anonymous *kontakion On the Assumption of the blessed Virgin Mary* is far superior in structure and style to canticum no. X on the same subject. The efforts of J. B. Pitra to identify the author[1] have been unsuccessful[2], nor is the epithet ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ, found in the acrostic, of any help[3].

As regards the date of this canticum, what has been said about the festival of the Assumption in the preface to canticum no. X should be borne in mind. It should be placed after the time when Maurice (582—602) officially established that feast on the 15th of August, and before the end of the 7th century, when ἰδιόμελα *kontakia* ceased, generally, to be composed[4]. In fact, its complicated metrical structure, the three ἰδιόμελα prooemia and its relatively straightforward style point to the first half of the 7th century.

As with Kosmas' canticum on the same subject, the author of this *kontakion* draws on the apocryphal literature concerning the Assumption of the Virgin Mary[5]. The poem, which does not appear to be complete, as the usual final prayer is missing, is transmitted in three manuscripts[6], and has been published by J. B. Pitra in Analecta Sacra I, pp. 516f. on the basis of codex C alone.

The metrical *schema* of the *oikoi* is:

∪̇∪̇∪— —∪∪—∪ ∪—∪—∪ ∪∪—∪∪∪̇÷—∪∪—∪
∪—∪∪÷∪∪̇ ∪—∪∪∪̇∪∪—∪ ∪—∪̇∪∪∪—∪—∪∪
—∪∪—∪ ∪—∪∪—∪—∪
∪̇∪∪—∪ ∪—∪∪∪∪—∪
∪—∪—∪∪—∪ ∪—∪∪∪—∪

---

1 Analecta Sacra I, p. 516.
2 See K. Krumbacher, Die Akrostichis, p. 593.
3 The epithet ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ is found only once again in the acrostic of a kontakion *On the Apostle Andrew* (Kr. 136, transmitted in P ff. 55r—86r), but in this case also the name of the author is missing.
4 Cf. P. Maas, *Byz. Ztschr.* 16 (1907) 582.
5 On this see preface to canticum no. X, p. 116 with n. 9.
6 B f. 64v; C ff. 143r—146v; and V ff. 172v—173r.

∪∪̇∪∪— ∪∪—∪∪—∪
∪∪—∪∪∪—∪ ∪̇∸∪∪̇∪∪—∪
∪∪∪—∪∪—∪ —∪∪—∪—∪∪
—∪∪∪— ∪̇∪∪—∪
∪̇∸∪∪∪— ∪̇∪—∪∪∪̇∪—∪ ∪—∪—∪
|: ∪∪∪—∪∪—∪ :|

XI (103 Kr.)
ANONYMOUS

ON THE ASSUMPTION OF THE BLESSED VIRGIN MARY
Acrostichis: ΤΟΥ ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ

Prooemium I: Ἰδιόμελον

Ἀφ᾽ οὗ μετέστης τῶν ἐκ γῆς, πλέον ἐπέστης τοῖς ἐν γῇ,
ἄχραντε θεοτόκε·
μέρος γὰρ εἶχε σε κόσμου ζώσης σου σαρκί,
πλέον δὲ κόσμου ἄρτι ἔχει σὲ καταφυγήν,
|: τὴν ἐν μητράσι παρθένον. :|

Prooemium II: Ἰδιόμελον

Ὡς πολυτίμητον θησαύρισμα ζωῆς
καὶ μετὰ κοίμησιν ἐν ζῶσι σέ, ἁγνή, μακαρίζομεν
οἱ πεποιθότες ἐπὶ σοί, θεοτόκε·
ἣν γὰρ ὁ Λόγος οἰκήσας καθηγίασεν,
ἔδωκε τῷ κόσμῳ σωτηρίαν,
|: τὴν ἐν μητράσι παρθένον. :|

Prooemium III: Ἰδιόμελον

Τίμιος ἐναντίον σου γέγονεν ὁ θάνατος τῆς ἀσπόρως τεκούσης σε, Χριστὲ ὁ θεός,
ὑπὸ ἀγγέλων εὐφημουμένη, ὑπὸ ἀποστόλων κηδευομένη·
αὐτὸς γάρ, ἀγαθέ, ἐμφανῶς ἐδόξασας
|: τὴν ἐν μητράσι παρθένον. :|

XI *Codices:* B (Prooem. II et α′—β′) C (Prooem. I, II, III et α′—κ′) V (Prooem. I, II, III et α′—η′)
Editiones: Pitra, A. S. I, p. 516sq.
Titulus: On the Assumption of the Blessed Virgin Mary, Trypanis: Τῆς Κοιμήσεως Δ
Dies Festus: Αὐγούστῳ ιε′
Acrostichis: Τοῦ ἁμαρτωλοῦ τὸ ποίημα (τὸ ποίημα om. V) Δ
Modus: ἦχος δ′
Prooemium II BΔ
2^1 κοιμ . . . C 2^2 ἐν—ἁγνή] ὡς ζῶσαν σε, ἁγνή B 3 ἐπὶ σοὶ perierunt ex C 4 Λόγος om. B 5 ἔδωκε—σωτηρίαν] δέδωκε τῷ κόσμῳ εἰς σωτηρίαν B τῷ periit ex C

Strophae: Ἰδιόμελον

α′ **Τ**ῇ Μαριὰμ ἄγγελος ἄλλος ἐπέστη πάλιν, οὐκ εἰς πόλιν Ναζαρέτ, ὥσπερ τὸ πρώην,
ἀλλ᾽ ἔνθα τὰ ἴδια ἐκέκτητο ὁ Ζεβεδαίου· σαφῶς γὰρ τὸ κατ᾽ ἐκεῖνον σύγγραμμα
δείκνυσιν ὅτι ὁ λόγος ⟨ὃς⟩ σὰρξ ὑπάρχει,
ὅτε τὸ πάθος ὑπέμεινεν ἑκουσίως,
ἰδὼν ἐκεῖ τὴν μητέρα ἑστῶσαν πρὸς τὸ ξύλον
καὶ τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα πλησίον,
τῇ τεκούσῃ μέν· "Ὦ γύναι, ἴδε," φησίν, "ὁ υἱός σου·"
τῷ μαθητῇ δὲ καὶ φίλῳ εἶπεν· "Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου·
δεῖξον εἰς αὐτὴν τὰ πρὸς γονέα·
οἰκείτω παρὰ σοί, θεοτόκος σὺν θεολόγῳ, ἀνδρὶ παρθένῳ,
|: ἡ ἐν μητράσι παρθένος." :|

β′ **Ὁ** δὲ σταλεὶς ἄγγελος τότε ἐλθὼν τὸ τάχος καὶ εἰς δόμον εἰσελθὼν τοῦ Ἰωάννου
εὑρίσκει τὴν ἄμωμον τὰ σύντροφα ἔργα τελοῦσαν, φωναῖς ᾆσμα καὶ χερσὶν ὑφάσματα·
πρόσωπον βλέπει μεθύον τῇ ἐγκρατείᾳ,
ἄσαρκον βίον ἐν σώματι καὶ γεώδει
τρανῶς ἀπηκριβωμένον· φησὶν οὖν τῇ παγκάλῳ·
"Ὦ γύναι σεμνή, οὐκ ἐκ τύχης, οὐ μάτην
ἐπελέχθης ἐκ μυρίων πρὸς τὸ τεκεῖν σου τὸν πλάστην,
ἀλλὰ τοῖς ἔργοις μηνύεις τὸ ἀσφαλὲς τῆς κρίσεως,
οἷα περὶ σὲ βλέπειν ὑπάρχει·
ὅθεν, ⟨ὦ⟩ Μαριάμ, σέβας ἔχεις εἰς σὲ ὁρῶντα, ἐκπλήττομαί σε,
|: ἡ ἐν μητράσι παρθένος. :|

γ′ **Ὑ**πὸ διττοῦ φόβου κρατοῦμαι νυνί, παρθένε, καί μοι διχονοεῖν ὑπέστη εἰκότως·
εἰ γὰρ σὲ τεθνήξεσθαι τοιαύτην ὑπάρχουσαν εἴπω, θαυμάζω εἰ μὴ ψευδὲς λαλήσαιμι·
φόβος δὲ ἄλλος ἀνθέλκει με πρὸς τὸν λόγον·
ἂν γὰρ ἀπέλθω τὸ ἔργον οὐκ ἐκτελέσας

α′ BΔ
1^3 πρώην] πάλαι B 2^2 Ζεβεδαῖος B 3^1 ⟨ὃς⟩ add. Pitra m. g.
5^1 ἰδὼς B 9^2 γονέας V 10^1 σοί] σοῦ B
β′ BΔ
9^1 οἷα περὶ σὲ] οἷαν περὶ σὲ C: οἵπερ σὲ B 9^2 ὑπάρχει] Pitra: ὑπάρχειν BΔ
10^1 ⟨ὦ⟩ add. Pitra m. g. 10^2 σε om. B
γ′ Δ
1^2 διχονοεῖν] διχονο . . . C 3^1 δὲ ἄλλος perierunt ex C 4^2 ἔργον οὐ perierunt ex C

δι᾽ ὃ ἐστάλην ἐνθάδε, τὸν πέμψαντα λυπήσω·
ἀνάγκῃ οὐκοῦν τὸ σφοδρότερον ὥσ⟨περ⟩
σπουδαιότερόν με κρῖναι τῆς περὶ σὲ εὐλαβείας·
τὸ γὰρ μὴ εἴκειν τοῦ πλάστου ἁπανταχοῦ τοῖς νεύμασι
λίαν χαλεπὸν φύσεσι πάσαις·
⟨ἐπ⟩άκουσον εὐθύς, ἅπερ φάναι σοι ἐκελεύσθην, καὶ πάντα σύνες
|: ἡ ἐν μητράσι παρθένος. :|

δ′ **Ἀ**ναληφθεὶς ἤδη, ὡς οἶσθα, Χριστὸς γεόθεν ἄνω κάθηται νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
γενέτου ἐν δεξιᾷ· αὐτὸς πρὸ τοῦ θρόνου με στῆσαι κελεύσας τοιούτοις λόγοις ἔφησεν·
"Ἄπιθι κάτω καὶ φάνηθι τῇ παρθένῳ,
ἧς προειλόμην γενέσθαι υἱὸς εἶναι,
καὶ λέξον τῇ ἀμιάντῳ· Ὁ πάλαι ἐνδημήσας
πρὸς σὲ βουληθεὶς ἐκδημῆσαί σε θέλει
πρὸς αὐτόν, ἵνα τοὺς πόνους λείπῃς λοιπὸν τοὺς τοιούτους·'
ταύτην γὰρ ἐπαγγελίαν τοῖς μαθηταῖς παρέσχετο·
'Ὅταν ὑψωθῶ', λέγων, 'ἑλκύσω
πάντας πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα βλέπωσι τὴν χαράν μου καὶ πάντων μᾶλλον
|: τὴν ἐν μητράσι παρθένον.' :|

ε′ **Μ**ετ᾽ οὐ πολλὰς ταύτας ἡμέρας τὸ πέρας ὄψει, ὧνπερ ἔφην πρὸς σὲ λόγων, παγκοσμία·
οὐ νόσος διαδήξει σε, οὐ φόβος, οὐ λύπη, οὐ κίνδυνος, ἀλλ᾽ ὥσπερ πᾶσιν ὁ ὕπνος γίνεται,
τοῦτό σοι ἔσται τοῦ τέλους ἡ παρουσία·
ἤρκεσε γάρ σοι τῶν θλίψεων τῶν ἀπείρων
ἡ πεῖρα ἄντι μεγάλων παθῶν καὶ ἀθλημάτων·
ἐκρίθης μοιχάς, ἐκινδύνευσας λίθοις,
ὡς ὁ νόμος Μωϋσέως βούλεται ἀποκτανθῆναι·
τόπος οὐκ ἦν σοι τεκούσῃ ποῦ τὸ παιδίον κλῖναί σε·
ἔφυγες εὐθὺς φόβον Ἡρώδου·

6^2 ὥσ⟨περ⟩] Pitra m. g.: ὡς Δ 10^1 ⟨ἐπά⟩κουσον] Trypanis m. g.: ἄκουσον Δ
δ′ Δ
7^{1-2} ους λείπεις perierunt ex C 8^1 ταύτης C 8^{1-2} ιαν τοῖς μα perierunt ex C 9^2 ύσω perierunt ex C 10^3—11 καὶ—παρθένον perierunt ex C
ε′ Δ
1^3 ὧνπερ ἔφην perierunt ex C 2^1 διαδήξει (∪—∪) σε] δια . . . C
2^2 metrum: ∪—∪∪∪̇∪∪—∪: οὐ φόβος om. C: οὐ φόβος, οὐ λύπη κινδύνου dub. Trypanis 2^3 ὁ ὕπνος γίνεται perierunt ex C 4^1 ἤρκεσε γάρ σοι τῶν perierunt ex C 5^{1-2} ντὶ μεγάλων παθῶν καὶ perierunt ex C ἄντι (—∪)
6^2 ινδυνεύσας λίθοις perierunt ex C 7^2 ἀποκτανθῆναι] Maas: ἀποκαυθῆναι V
7^2—8^1 κτανθῆναι τόπος perierunt ex C 8^2—9^1 ον κλῖναι σε ἔφυγες εὐ perierunt ex C

ἀλλά μοι οὐκ ἀρκεῖ χρόνος ἅπας διηγουμένου τὰς σὰς βασάνους,
|: τῆς ἐν μητράσι παρθένου. :|

ς′ **Ἀ**νελλειπῶς ἤδη τὸ ἔργον τετέλεσταί μοι, ὃ ποιῆσαι πρὸς σὲ νῦν ἐξαπεστάλην·
ἀλλ’ ἄρτι μὲν ἄπειμι, σὺν σοὶ δὲ τοὺς ὅλους αἰῶνας μεθ’ ὅλων τῶν συναγγέλων ἔσομαι.”
τότε Μαρία τὴν φρένα χαρᾶς πλησθεῖσα
χεῖρας ἐκτείνει εἰς ὕψος καὶ λέγει οὕτως·
“Οὐκ οἶδα, δέσποτα, πόσοις ὑμνήσω σε ἐπαίνοις,
οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἐπαξίως τῶν δώρων
ὧν παρέσχες μοι τῇ δούλῃ ὑπὲρ τοὺς ὅλους ἀνθρώπους·
τί σοι, σωτήρ μου, προσάξω; τί σου θαυμάσω πρότερον;
τί τὸ μεταξύ; τί τελευταῖον;
ἐξ ὅλων μοι ἀρκεῖ, ὅτι σοῦ τοῦ ποιήσαντός με ὑπάρχω μήτηρ,
|: ἡ ἐν μητράσι παρθένος.” :|

ζ′ **Ῥ**ήμασιν οὖν ὅτε τοιούτοις Χριστὸν αἰνοῦσα ἔληξε τῶν τῆς εὐχῆς ἡ ἁγιωτάτη,
εὐθὺς μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐν τῷ γένει, πιστοὺς ὄντας, καὶ φησὶ πρὸς ἅπαντας·
“‘Ἄνδρες, γυναῖκες ἐν γάμῳ καὶ παρθενίᾳ,
γέροντες, νέοι, θεράποντες τοῦ υἱοῦ μου,
ἀκούσατε ⟨τῶν ῥητῶν μου⟩ καὶ γνῶτε τίνος χάριν
νυνὶ ὑπ’ ἐμοῦ με⟨ταπέμπεσθε⟩ ὧδε·
τὸ γὰρ πέρας ἐφεστήκει τῆς ⟨πλάνης τῇδε⟩ ἐν βίῳ
⟨καὶ⟩ δι’ ἀγγέλου ἐπέγνων πότε καὶ πῶς ἐκβήσομαι
⟨τῆσδε τῆς⟩ σκηνῆς ἣν νῦν ὁρᾶτε·
ὡς φίλοις οὖν ὑμῖν ⟨τὴν βουλήν μ⟩ου ὡς διαθήκας ἐκφαίνω ἄρτι
|: ἡ ἐν μητράσι παρθένος. :|

10^{1-2} κεῖ χρόνος ἅπας δι perierunt ex C 10^{2} διηγουμένου] V: διηγουμένῳ Pitra 11 ῆς ἐν μητράσι παρθένου perierunt ex C: μητράσι παρθένου perierunt ex V

ς′ Δ

1^{2-3} ι ὃ ποιῆσαι πρὸς perierunt ex C 2^{1} ειμι perierunt ex C 2^{2} σὺν—τοὺς perierunt ex C 2^{2}—3^{1} ἔσομαι τότε Μα perierunt ex C 4^{1-2} ρας ἐκτείνει εἰς ὕ perierunt ex C 5^{1-2} οις ὑμνήσω σε perierunt ex C 7^{1} ὧν] Mitsakis m. g.: ὧνπερ Δ

ζ′ CV (1^{1}—3^{1})

1^{4} ἔληξε] ἔλεξε V ἁγιωτάτη (∪∪—∪) 5^{1} ⟨τῶν ῥητῶν μου⟩ suppl. Maas: μου τῶν λόγων suppl. Pitra 6^{1} νυνὶ] Pitra m. g.: νῦν C 6^{2} με⟨ταπέμπεσθε⟩ suppl. Pitra 7^{2} ⟨πλάνης τῇδε⟩ suppl. Hunger 8^{1} ⟨καὶ⟩ suppl. Pitra 9^{1} ⟨τῆσδε τῆς⟩ suppl. Maas 10^{2} ⟨τὴν βουλήν μ⟩ου suppl. Maas: ⟨τὰ ἀγγέλ⟩ου suppl. Pitra

η′ ⟨**Τ**αύτας Χριστὸς⟩ ⟨τέλο⟩υς ἡμέρας ἐνέδωκέ μοι ἐν τῷ σκήνει ⟨τούτῳ μου ἔτι ἐ⟩μμεῖναι·
αὐτοὶ δὲ προσμείνατε καὶ πεῖραν ⟨λόγων πάντων⟩ γνῶτε, αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γίνε⟨σθε⟩
⟨ὅσα ποιήσει⟩ Χριστὸς περὶ τὴν μητέρα·
Ὅταν δὲ λείπω ⟨ὑμᾶς καὶ ἐν τάφῳ ὑπ⟩άρχω,
μηδείς με ἄγαν πενθήσῃ, ⟨μηδεὶς ὑμῶν λυπή⟩σῃ·
ὁ θάνατος γὰρ τῶν ὁσίων κυρίου
⟨τίμιόν τι ἐναντί⟩ον τῶν ἐπιγείων ὁρᾶται·
ἀλλ’ ἐν ψαλ⟨μοῖς τε καὶ ὕμνοις⟩ ⟨ἀγ⟩αλλιῶντες πνεύματι
στείλατε σεμνῶς ⟨εὐχὰς ἐξόδου⟩
⟨ὡς φί⟩λοις τοῖς ὑμῶν, καὶ τῷ ἔθει τῆς ἐκ⟨κλησίας⟩ ⟨κηδεύ⟩σατέ με,
|: τὴν ἐν μητράσι παρθένον. :|

θ′ ⟨**Ὦ** τοῦ υἱοῦ⟩ ⟨σύμβ⟩ουλοι φίλοι, ἐγὼ μὲν ἔγνων ὅτι αἱ γενε⟨αὶ πᾶσαι μακ⟩αρίαν
ἀεί με λογίσονται· ὑπνώσατε ⟨ἐπιθαρροῦντες⟩ ⟨ἐλ⟩πίδι τῆς ἀθανάτου χάριτος,
σπεύσατε ⟨πάντες⟩ ⟨ἐμ⟩οὶ ἐπακολουθῆσαι·
γένος γινώσκω, τοὺς τρόπους μου συνημμένους·
εἰ φύσει μοὶ κοινωνεῖτε, συνάφθητε καὶ πράξει·
κἀγὼ γὰρ σαφῶς ἐκ τοῦ τέκνου μαθοῦσα
τῶν αὐτῷ ὑπακουόντων τὴν ἀγχιστείαν ἐροῦμαι·
ἐὰν τοιοῦτοι φανῆτε, οἷος αὐτὸς βεβούληται,
τότε ἀδελφοὺς ὄψομαι πάντας,
ὅταν ἐξ οὐρανοῦ ἔλθῃ κρῖναι τὴν οἰκουμένην.” τοιαῦτα ἔφη
|: ἡ ἐν μητράσι παρθένος. :|

ι′ **Λ**έγουσαν δὲ ταῦτα ὁρῶντες οἱ συνηγμένοι ἅπαντες κατηφεῖς καὶ δακρυρροοῦντες

η′ CV (2^{2-3}, 4^{1}, 5^{1}, 6^{1-2}, 7^{2}, 8^{1} vestigia tantum supersunt)

1^{1} ⟨Ταύτας Χριστὸς⟩ ⟨τέλο⟩υς ἡμέρας suppl. Hunger 1^{3} ⟨τούτῳ μου ἔτι ἐ⟩μμεῖναι suppl. Pitra 2^{2} ⟨λόγων πάντων⟩ suppl. Pitra: ⟨ἔργων πάντων⟩ suppl. Maas 2^{3} γίνε⟨σθε⟩ suppl. Pitra 3^{1} ⟨ὅσα ποιήσει⟩ suppl. Hunger 4^{2} ⟨ὑμᾶς καὶ ἐν τάφῳ ὑπ⟩άρχω suppl. Maas 5^{2} ⟨μηδεὶς ὑμῶν λυπή⟩σῃ suppl. Pitra 7^{1} ⟨τίμιόν τι ἐναντί⟩ον suppl. Pitra 8^{1-2} ⟨ψαλμοῖς τε καὶ ὕμνοις ἀγ⟩αλλιῶντες suppl. Pitra 9^{2}—10^{1} ⟨εὐχὰς ἐξόδου ὡς φί⟩λοις suppl. Pitra 10^{2}—10^{3} ἐκ⟨κλησίας κηδεύ⟩σατε suppl. Pitra

θ′ C

1^{1} ⟨Ὦ τοῦ (Trypanis: μου Pitra) υἱοῦ σύμβ⟩ουλοι suppl. Pitra 1^{3} γενε⟨αὶ πᾶσαι μακ⟩αρίαν suppl. Pitra 2^{2} ⟨ἐπιθαρροῦντες ἐλ⟩πίδι suppl. Pitra 3^{1} σπεύσα⟨τε πάντες ἐμ⟩ οὶ suppl. Pitra

ι′ C

αὐτόθι ἐκάθηντο· καὶ δὴ μεταξὺ [ὁ] Ἰωάννης, ὁ μέγας ἐν ἀποστόλοις, ἔρχεται·
θάμβους δὲ πλήρης ὑπῆρχε κατανοήσας
τοὺς ἠθροισμένους καὶ ἤρετο τὴν αἰτίαν·
Μαρία δὲ πρὸς ἐκεῖνον· "Μηδὲν ταράττου", ἔφη·
"διδάχθητι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τούτων,
ὅτι τάχιστα μεταίρω ἐκ τῆς πηλίνης οἰκίας,
καὶ διὰ τοῦτο, οὓς βλέπεις, πρὸς ἑαυτὴν συνήγαγον·
τρέχε δὲ καὶ σὺ πρὸς τοὺς ἑτέρους
καὶ δεῦρο σὺν αὐτοῖς, ὅπως πάντες ἀποδημοῦσαν ἀσπάσησθέ με
|: τὴν ἐν μητράσι παρθένον." :|

ια' **Ὁ** δὲ πολὺς ἐν θεολόγοις ἀκούσας ταῦτα τύπτει στῆθος ταῖς χερσί, λέγει δακρύων·
"Προβλέπων σε, ἄχραντε, τὸν σὸν υἱὸν βλέπειν ἐδόκουν, καὶ λύπην μοι διαστὰς οὐ λέλοιπεν·
ἂν δὲ ἀπέλθῃς καὶ σύ με ἐγκαταλείπῃς,
τῇ κεφαλῇ μου τίς δώσῃ πηγὰς δακρύων;
διδάσκοντά γαρ οὐκέτι τὰ δέοντά με ἕξω·
οὐκέτι σὺν σοὶ αὐλιζόμενος χαίρω,
οὐ παράδειγμα τοιοῦτον καλλιεργίας εὑρήσω·
τί μοι ἀπάρτι βιῶσαι; ποῦ τό· 'Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου;'
δείλαιος ἐγὼ χρόνον τὸν ὅλον
ἔσομαι τῆς ζωῆς, καὶ ὁ φθόνος γελάσει [με] χαίρων· ἀφίστασαί μοι,
|: ἡ ἐν μητράσι παρθένος." :|

ιβ' **Ὑ**πὸ σφοδρᾶς τῆς ἀθυμίας εἰπεῖν τοιαῦτα βιασθεὶς ὁ θεολόγος τῇ Μαρίᾳ,
μηνύσων ἀπέρχεται τὴν κοίμησιν ταύτης τοῖς ἄλλοις, ὡς ἂν τάχος πρὸς αὐτὴν συνδράμοιεν·
καὶ εἰσελάσας εἰς δόμον τὸν Ἰακώβου,
ὃς καὶ ἐκυβέρνα ὁσίως τὴν ἐκκλησίαν
τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, δηλοῖ διὸ ἀπῆλθεν·
ὁ δὲ παρευθὺ μεταστέλλεται Πέτρον
καὶ τοὺς ἄλλους ἀποστόλους ὅσοι αὐτόθι κατῴκουν·
"Δεῦτε, τιμήσωμεν", λέγων, "θείας δοχεῖον φύσεως
καὶ τὴν ἐκ πολλῶν ἀπειρογάμως
τεκεῖν τὸν πρὸ αὐτῆς γεννηθέντα ἐξειλεγμένην· ἀξία δόξης
|: ἡ ἐν μητράσι παρθένος." :|

2^2 ὁ del. Pitra m. g.
ια' C
10^2 με del. Trypanis m. g.

ιγ' **Τῶν** δὲ ῥητῶν τοῦ Ἰακώβου ἀκούσας Πέτρος λέγει τῷ ἱερεῖ καὶ συναποστόλῳ·
"Καλῶς, ἀδελφόθεε, ἀεί τε καὶ νῦν ἐκδιδάσκῃ· γενέσθω ἅπερ ὀρθῶς διέγνωκας."
ἔρχονται πάντες σπουδαίως πρὸς τὴν Μαρίαν·
οὓς ἡ παρθένος πρεπόντως ἀσπασαμένη,
προτρέψασά δε καθίσαι· "'Ηκούσθη πάντως," ἔφη,
"τὸ δόξαν θεῷ εἰς ἐμὲ γενηθῆναι·
τῷ υἱῷ γὰρ ἐγὼ εἶπον τῷ τῆς βροντῆς, ἵνα εἴπῃ·
'Κἀμοὶ ἐφόδια δότε, ἃ καὶ ποθῶ καὶ ἔχετε.'
εὔξασθε μητρὶ τοῦ διδασκάλου
[τοῦ] διδάξαντος ὑμᾶς, ἁλιεῖς τῶν τῆς γῆς ἰχθύων, καὶ σώζεσθέ μοι,
|: τῇ ἐν μητράσι παρθένῳ." :|

ιδ' **Ὁ** δὲ σοφὸς τῶν ἀποστόλων χορὸς αὐτίκα λέγει πρὸς τὴν Μαριάμ· "[Ὦ] παρθενομῆτορ,
ἡμῶν ὑπερεύχεσθαι τὴν σὴν ψυχὴν δέον, καθότι εἰς ἄκρον ἔδραμες τελειότητος
καὶ τῆς παρ' ἄλλων οὐ δεῖσαι λοιπὸν εὐνοίας."
τότε Μαρία, βλεπόντων τῶν ἠθροισμένων,
μνημείῳ παρακειμένῳ τὸ δέμας ἀνακλίνει·
ἐκτείνασα δὲ καὶ τοὺς πόδας εὐθέως,
ἐπ' ἀλλήλοις τῇ κοιλίᾳ τιθεῖ χεῖρας τὰς ὁσίας,
ἄνω τὰ ὄμματα πέμπει, μετὰ σιγῆς προσεύχεται,
δίδωσι ψυχὴν τῷ δεδωκότι,
χειρὸς δὲ μηδαμῶς ἁψαμένης καλύπτει βλέμμα καὶ πτύσσει στόμα
|: ἡ ἐν μητράσι παρθένος. :|

ιε' **Π**ρὸ τοῦ δὲ τὴν πάναγνον σάρκα δοθῆναι τύμβῳ οἱ Ἑβραῖοι ἱερεῖς καὶ Φαρισαῖοι
μαθόντες τὰ δρώμενα ὀτρύνουσι τὴν νεολαίαν εἰς θόρυβον ἐκ μανίας λέγοντες·
"Σπεύσατε, παῖδες, ὑβρίζεται ⟨γὰρ⟩ ὁ νόμος·
τάφος τὸ σῶμα μὴ δέξηται τὸ τῆς Μαρίας·
τὸν πλάνον γὰρ ἐκ πορνείας συνέλαβε ἐκεῖνον,

ιγ' C
3^2 Μαρίαν] Pitra m. g.: Μαριὰμ C 10^1 τοῦ del. Trypanis m. g.
ιδ' C
1^3 Ὦ] del. Trypanis m. g.
ιε' C
1^1 metrum: ∪́∪́∪— —∪∪—∪: divisio neglecta 3^2 ⟨γὰρ⟩ add. Pitra m. g.

καὶ φαῦλοι αὐτοῦ μαθηταὶ μηχανῶνται
ἀπειράνδρου τῇ βεβήλῳ περιποιεῖν ὑπολήψεις·
μὴ οὖν ἡμῶν ἀμελούντων κατὰ ⟨τὴν⟩ γνώμην πράξωσι·
λύσατε αὐτῶν τὴν συμμορίαν·
θανοῦνται καὶ αὐτοί, πρὶν ⟨ἢ⟩ δείξουσι κόσμον ὅλον τιμᾶν μοιχάδα,
|: τὴν ἐν μητράσι παρθένον." :|

ις′ **Ὁ** δὲ θρασὺς καὶ στασιώδης ἀκούσας ὄχλος μετὰ ξύλων καὶ ξιφῶν τρέχει καὶ λίθων·
ὁρῶσι δὲ πόρρωθεν τὴν κλίνην ἤδη ἀγοραῖον, ἐν ᾗ σῶμα τὸ σεμνὸν κατέκειτο·
εἷς δὲ τοῦ πλήθους ⟨τοὺς⟩ ὅλους θυμῷ νικήσας
ὅλων προθέει καὶ ἅπτεται τοῦ φορείου,
μικροῦ δὲ ἤμελλε τοῦτο εἰς χθόνα περιτρέπειν,
ἐὰν μὴ Χριστὸς τὴν ἀκόλαστον τόλμαν
παραδόξως τῇ κολάσει ἔσβεσε τοῦ νεανίου·
τὰς ἁψαμένας γὰρ χεῖρας τοῦ καλλιφόρου σκίμποδος
τέμνει παρευθὺ ἀπὸ τῶν ἄκρων·
φόβος δὲ τοὺς λοιποὺς τῆς ἀτόπου ὁρμῆς ἐπέσχε, τιμῶν δικαίως
|: τὴν ἐν μητράσι παρθένον. :|

ιζ′ **Ἰ**δὼν Χριστοῦ πεῖραν καὶ ὄψει μαθὼν τὸ κράτος ὁ χειρῶν διατεμνόμενος τὰς χεῖρας
καὶ πένθει τρυχόμενος, εἰς γῆν πρὸ ποδῶν τῶν ὁσίων κατέριπε μαθητῶν καὶ ἔλεγεν·
"Ἥμαρτον, δοῦλοι δεσπότου ὑπεραγάθου,
ἔγνων τὸ πταῖσμα· ὑμεῖς ἐλεήσατέ με·"
ὁ Πέτρος δὲ πρὸς ἐκεῖνον· "Ἐὰν πιστεύῃς", ἔφη
"τῷ ταύτης υἱῷ καὶ ἡμῶν διδασκάλῳ,
τῶν μελῶν σου τὴν ὑγείαν ⟨ὡς⟩ δεῖγμα πίστεως ὄψει·"
τότε βοήσας ἐκεῖνος ἔφη· "Πιστεύω, κύριε,
ὅτι τοῦ θεοῦ τῶν Ἰουδαίων
υἱὸς ὁ Ἰησοῦς καὶ δι' ἄκραν φιλανθρωπίαν υἱὸς ὑπάρχει
|: τῆς ἐν μητράσι παρθένου." :|

8^2 ⟨τὴν⟩ add. Trypanis m. g. 10^2 ⟨ἢ⟩ add. Pitra m. g. 10^3 μοιχάδα] Pitra (cf. ε′ 6^1): μοιχαλίδα C 11 τὴν Pitra: ἡ C
ις′ C
2^1 πόρρωθεν] Pitra: πόρρω C 2^2 ἀγοραῖον ἤδη τὴν κλίνην C: transp. Mitsakis m. g. 3^2 ⟨τοὺς⟩ add. Pitra m. g. 10^1 δὲ] Pitra: τὲ C
ιζ′ C
1^3 ὁ τὰς χεῖρας χειρῶν διατεμνόμενος C: transp. Trypanis m. g. 2^3 κατέριπε (= κατήριπε)] Trypanis: κατέρριπτε C 7^2 ⟨ὡς⟩ add. Pitra m. g.

ιη′ **Ἦ**ν οὖν ὁρᾶν θαύματος θαῦμα, μεγίστου μεῖζον συνημμένον· καὶ γὰρ τοῖς κλινοφοροῦσι
ταφῆναι προσέταξε, καὶ λέγει ὁ Πέτρος τῷ νέῳ· "Ἐλθὼν δίδου ἀποδείξεις πίστεως·
ἅψαι τοῖς ἄκροις οἷς ἔχεις ὧν ἀφῃρέθης,
ἅπερ, ὡς βλέπεις ἐκκρέμανται τοῦ δεμνίου
καθάπερ ἥλοις ὀξέσι αὐτόθι πεπαρμένα·"
ὁ δὲ παρευθὺ τὸ ἐπίταγμα Πέτρου
ἐπὶ πάντων ἐκτελέσας, ὅπερ ἐζήτησεν, εὗρεν·
ἦν οὖν ὡς ἦν πρὸ τοῦ πάθους, μᾶλλον δὲ ὑγιέστερος·
ῥώννυται καὶ γὰρ σῶμα καὶ πνεῦμα
τὸ φώτισμα λαβών, κράζων τὲ ἀκλονήτῳ πίστει· "Θεοῦ ⟨ἡ⟩ μήτηρ,
|: ἡ ἐν μητράσι παρθένος." :|

ιθ′ **Μ**νήματι δὲ δόντες τὸ σῶμα τὸ θεοδόχον οἱ προπέμψαντες ἀνέστρεφον εἰς οἴκους·
ὁ μέντοι Ἰάκωβος τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ ἀποστόλοις εἰς δόμον τὸν Ἰωάννου ἔρχεται
ἄρτου ἐκεῖσε γευσάμενος μετ' ἐκείνων·
ἔνθα ὁρῶσι καθήμενον ἐν τῷ μέσῳ
Χριστὸν καὶ οὕτως εἰπόντα· "Τὴν σάρκα τῆς παρθένου,
ἐξ ἧς ἀληθῶς θέλων σὰρξ ἐγενόμην,
ἐξαιρέτως ἐπαξίοις βούλομαι δώροις τιμῆσαι·
εἰ γὰρ Μωσέως ⟨προσώπου⟩ τὸ ἀφανὲς τετίμηται
καὶ ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης,
πῶς ἔσται ὁ ναὸς πρόχειρος ὁ ἐκείνων μείζων; ἀδήλως ἔστω
|: τῆς ἐν μητράσι παρθένου. :|

κ′ **Ἅ**περ ὑμῖν ἄρτι κελεύω, γενέσθω δῆλα καὶ τοῖς ἄλλοις, μεθ' ὧν σῶμα τὸ Μαρίας
καλῶς ἐκηδεύσατε, ὡς ἂν διδαχθῶσι κἀκεῖνοι καὶ ἄλλους ταῦτα σαφῶς διδάξωσι·"
λόγοις τοιούτοις συνῆψε Χριστὸς τὸ ἔργον
καί που Μαρίας οὐκ ἔστι τῆς θεοτόκου
ὀστοῦν ἢ σάρκα ἰδέσθαι, κενὸν δὲ καὶ τὸ σῆμα

ιη′ C
1^2 μεγίστου] Pitra: μέγιστον C 10^3 ⟨ἡ⟩ add. Trypanis m. g.
ιθ′ C
3^1 ἄρτου] Pitra: ἄρτους C 7^1 ἐπαξίοις] ἐπαξίως Pitra 8^1 ⟨προσώπου⟩ add. Pitra m. g. (cf. Exod. xxxiv 29, 30, 37): om. C 10^3 ἀδήλως] Trypanis m. g.: ἄδηλος C
κ′ C

ὁρᾶται, ἐν ᾧ ἡ σεπτὴ κατετέθη,
ὡς δηλοῦσιν οἱ τὸν τόπον ἱστορηκότες ἐκεῖνον·
ἀλλ' εἰ καὶ κόσμου μετέστης, ὅλος σὲ κόσμος κέκτηται
ἄρδην πανταχοῦ ἐπιφοιτῶσαν,
καὶ τόπος νῦν οὐδεὶς σῆς ἀμέτοχος προστασίας, πιστῶν ⟨ἡ⟩ δόξα,
|: ἡ ἐν μητράσι παρθένος. :|

10^{3} ⟨ἡ⟩ add. Trypanis m. g.

XII

ANONYMOUS

ON THE INAUGURATION OF ST. SOPHIA

This *kontakion* is one of the few datable cantica of the early Byzantine centuries. It was composed for the second inauguration of St. Sophia, which took place on the 24th of December 562[1], as is evident from the acrostic ΤΩΝ ΕΓΚΑΙΝΙΩΝ Ο ΥΜΝΟΣ, and from β' 2^{1}f. καὶ ναὸς γὰρ αὐτῷ (sc. τῷ Λόγῳ) πρὸς κατοίκησιν προσεγκαινίζεται . . . τῆς Σοφίας τὸ ἁγίασμα. The βασιλέα of ιη' 6^{1}, shows that the canticum was composed after Theodora's death in 548[2]; this makes impossible the attribution to the first inauguration of December 27, 537.

The poet is unknown, but language and style preclude Romanos. This probably indicates that the great melodist of Justinian's reign was already dead, or not writing, by 562[3]. The metre employed both in the ἰδιόμελον prooemium and in the *oikoi* is indeed developed, but the poetic quality of the text is not impressive. However that may be, this canticum has been rightly seen as the "popular" counterpart of Paul the Silentiary's erudite *Ekphrasis* of St. Sophia, which was composed for the same occasion, but recited some days later in the palace[4].

The *kontakion On the Inauguration of St. Sophia* was also later chanted at the inauguration of the church of the Anastasis in Jerusalem, most probably when the Holy Sepulchre was rebuilt by Heraclius in 626[5]; it finally became

---

1 See D. S. Gassisi, *Roma e l'Oriente* 1 (1910—11) 179; J. B. Bury, History of the Later Roman Empire, London 1923, II, p. 52.

2 Cf. P. Maas, *Byz. Ztschr.* 15 (1906) 9. Of interest is ιγ' 1^{1}f., which indicates the superiority of St. Sophia to the Temple of Solomon, for it reflects the νενίκηκά σε, Σολομών Justinian is reputed to have said at the first dedication of The Great Church in 537.

3 See also general Introduction, p. 10, n. 5.

4 See P. Friedländer, Johannes v. Gaza und Paulus Silentiarius, Leipzig—Berlin 1912, p. 110.

5 The *kontakaria* assign this canticum to September 13, which already from the days of Constantine the Great was the date of the inauguration of the church of the Anastasis in Jerusalem, and was closely connected with the "Festival of the Raising of the Holy Cross" of September the 14th; see H.-G. Beck, l. c., pp. 261 and 262. For the festivals of the dedication of churches, which on the whole appear to be a 7th century development, see M. Black, *Journal of Eccles. History* 5 (1954) 78f.; B. Botte, *L'Orient Syrien* 1957, pp. 64f., and Catholic Encyclopaedia IV, p. 532 s. v. Cross.

the canticum to be chanted at the inauguration of any orthodox church[6]. Its popularity can be also seen by the fact that it was recast into the much beloved melody and metre Τῇ Γαλιλαίᾳ[7].

The text is transmitted in five manuscripts[8] and was published by D. S. Gassisi[9]. I have had at my disposal microfilms of codices G and M, but for the readings of N T and φ I had to rely on Gassisi's edition, and the few corrections D. Bassi made, when he collated codex N for P. Maas[10]. As most of the text (strophes ε'—ιη') is transmitted in one manuscript only (N of the 13th century), there still remain many unsolved linguistic and metrical problems in this canticum.

The metrical pattern of Τὴν ἐν σώματι (ἦχος δ') is:

∪∪—∪∪—∪∪—∪   ∪∪—∪∪—∪∪—∪   { ∪∪—∪∪—∪∪—∪ / ∪∪—∪∪—∪∪—∪∪ }
∪∪—̇∪∪—   ∪∪—∪∪—∪∪—∪∪
∪∪—̇—̇∪∪̇   ∪∪∪—∪
{ ∪∪—∪∪—∪∪ / ∪∪——∪∪ }   ∪∪—∪∪
∪∪—∪∪—∪∪(—)   ∪∪—∪∪∪—∪∪(—)
∪∪—∪∪∪∪—∪∪(—)   ∪∪∪—∪∪   ∪∪—∪∪∪∪—∪
∪∪—∪∪∪∪̇—∪∪—
|: ∪—∪∪—∪∪—∪∪ :|.

6 Thus we find in the title to this *kontakion* in codex G f. 8^r: Κονδάκιον τῶν ἐγκαινίων τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ Ἀναστάσεως· τὸ αὐτὸ καὶ εἰς πᾶσαν ἐκκλησίαν ἐγκάινια (sic).

7 See codex Athous Batop. 836 (Sept. 13), and P. Maas, *Byz. Ztschr.* 20 (1911) 311f.

8 These are G f. 8^{r-v}; M f. 12^{r-v}; N ff. 46^v—52^r. The folio numbers of T and φ are not given by Gassisi, but these manuscripts are of little significance for establishing the text, as they transmit only the prooemium and strophe α'.

9 In *Roma e l'Oriente* 1 (1910—11) 165f.

10 See *Byz. Ztschr.* 20 (1911) 312; also General Introduction, p. 12.

XII
ANONYMOUS

ON THE INAUGURATION OF ST. SOPHIA
Acrostichis: ΤΩΝ ΕΓΚΑΙΝΙΩΝ Ο ΥΜΝΟΣ

Prooemium: Ἰδιόμελον

Ὡς τοῦ ἄνω στερεώματος   τὴν εὐπρέπειαν
καὶ τὴν κάτω συναπέδειξας   ὡραιότητα
τοῦ ἁγίου σκηνώματος   τῆς δόξης σου, κύριε·
στερέωσον αὐτὸ   εἰς αἰῶνα αἰῶνος
καὶ πρόσδεξαι ἡμῶν   τὰς ἐν αὐτῷ ἀπαύστως   προσαγομένας σοι δεήσεις
πρεσβείαις τῆς θεοτόκου,
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις. :|

Strophae: Τὴν ἐν σώματι

α' **Τ**ὴν ἐν σώματι θείαν τοῦ Λόγου   ἑορτάζοντες ἐπιδημίαν   τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας τὰ τέκνα
πυκασμῷ ἀρετῶν   λαμπρυνθῶμεν ἀξίως τῆς χάριτος
καὶ θεοῦ ἄξιον   ἀναδειχθῶμεν
φωτισμῷ γνώσεως   οἰκητήριον
ἐν σοφίᾳ τῆς πίστεως   τὰς αἰνέσεις ἐξαγγέλλοντες·

XII *Codices:* G (Prooem. et α'—δ') M (Prooem. et α'—β') N (Prooem. et α'—ιη') T (Prooem. et α' 1—4) φ (Prooem. et α')

Editiones: S. Gassisi, *Roma e l'Oriente* 1 (1910—11), 165sq.

Titulus: On the Inauguration of St. Sophia, Trypanis: Τῶν ἐγκαινίων τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ Ἀναστάσεως· τὸ αὐτὸ καὶ εἰς πᾶσαν ἐκκλησίαν ἐγκαίνια (sic) G: Τῶν ἐγκαινίων M

Dies Festus: Σεπτεμβρίῳ ιγ'

Modus: ἦχος δ'

Prooemium

GMNTφ

3^{1-2} σκηνώματος post τῆς δόξης σου M 4^1 στερέωσον] κραταίωσον Gφ   αὐτὸ] G: αὐτὸν cett. codd. 5^3 προσαγόμενος M   6 πρεσβείαις] διὰ praem. MNφ

α' GMNT (1—5) φ

1^3 τῆς—τέκνα om. M 2^1 πυκασμὸν N   ἀρετῆς φ 3^1 ἄξιον] Trypanis: ἅγιον GMNφ: ἀγγεῖον T 3^2 ἀναδειχθῶμεν] ἀξίως add. G 4^1—5^1 φωτισμῷ—πίστεως om. G   φωτισμῷ] Trypanis: φωτισμοῦ NT: φωτισμὸν Mφ 5^2 ἐξαγγέλλωμεν MT: ἐξαγγέλλουσα φ

ἡ σοφία γὰρ ἀληθῶς τοῦ πατρὸς ἀνῳκοδόμησεν ἑαυτῇ σαρκώσεως οἶκον,
καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν ὑπὲρ νοῦν
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις. :|

β′ Ὡς τῶν ὅλων τῷ κράτει δεσπόζων εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν ὁ κτίστης, καὶ ὡς ἴδιον τοῦτον [παρ]ελάβομεν,
καὶ ναὸς γὰρ αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν προσεγκαινίζεται·
οὐδὲ γὰρ ἄξιον τὸν βασιλέα
εὐτελὲς σπήλαιον ὑποδύεσθαι·
διὰ τοῦτο προφθάσωμεν τῆς Σοφίας τὸ ἁγίασμα
ὡς βασίλεια ἐμφανῶς θεϊκὰ πρὸς ἀνευφήμησιν καὶ λατρείαν τοῦ μυστηρίου,
δι' οὗ σέσωκε τὸν κόσμον ὁ Χριστός,
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις. :|

γ′ **Ν**ῦν πληρούμενον ὄντως ὁρῶμεν τῆς γραφῆς τῆς ἐνθέου τὸν λόγον· "Εἰ θεὸς μετ' ἀνθρώπων οἰκήσει,"
ὡς ὁ πρὶν Σολομὼν οὐ διστάξων, φησίν, ἀλλ' ἐν θαύματι
τοπικὴν σκήνωσιν κατονομάζων
τὴν θεοῦ σάρκωσιν δι' αἰνίγματος,
καὶ ἐν τύποις τὰ μέλλοντα ἐσκιογράφει διὰ πνεύματος·
τὸν γὰρ ἔμψυχον ἐκ παρθένου ναὸν περιεπήξατο ἑαυτῷ † ἀδιαιρέτως, †
καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμῶν ὁ θεός,
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις. :|

δ′ **Ἐ**ν σαρκὶ ἐνοικήσας ὁ Λόγος κατοικεῖν ἐν ναοῖς χειροτεύκτοις εὐδοκεῖ ἐνεργείᾳ τοῦ πνεύματος
μυστικαῖς τελεταῖς τὴν αὐτοῦ παρουσίαν πιστούμενος,
καὶ βροτοῖς χάριτι συνδιαιτᾶται
ὁ τοῖς πᾶσι ἀχώρητος καὶ ἀπρόσιτος·
καὶ οὐ μόνον ὁμόστεγος τοῖς ἐν γῇ ἐστιν οὐράνιος,

6^{2} σαρκώσεως οἶκον] Trypanis m. g.: οἶκον σαρκώσεως codd. 6^{3} ἑαυτῇ] αὐτὴν G: ἑαυτῷ M: αὐτῇ φ σαρκώσεως N (?) 7 ὑπὲρ νοῦν] ἡ praem. G: ὑπερνοῶν M

β′ GMN

1^{1} Ὡς] Ὡ M 1^{3} ἐλάβομεν] Trypanis m. g.: παρελάβομεν MN: οὐ παρέλαβον G 2^{2} προεγκαινίζεται GM 4^{1} εὐτελεῖ σπηλαίῳ M 6^{1} βασιλέα N ἐμφανῶς] ἀληθῶς GM 6^{2} ἀνευφήμησιν] ἀληθῶς add. M 7 ὁ om. M

γ′ GN

1^{3} Εἰ] G: εἷς N (cf. LXX, II Chron. VI. 18; ibid. VI. 1sq.) μετ'] Gassisi m. g.: μετὰ GN 2^{2} θαύμασιν G 4^{1} σάρκωσιν] σκήνωσιν N 5^{2} ἐσκιογράφει (∪∪—∪) 6^{1} γὰρ post ἔμψυχον N 6^{3} metrum ∪∪—∪∪∪∪—∪: ἑαυτῷ αὐτοπροαιρέτως coni. Hunger

δ′ GN

1^{3} εὐδοκεῖ ἐνεργείᾳ] ἐνεργεῖ εὐδοκίᾳ G 4^{2} ἀπρόσιτος] προσιτὸς G 5^{1} ὁμόστεγος] ὁ praem. G 5^{2} ἐν γῇ] ἐκ γῆς G οὐράνιος] ὁ praem. M

ἀλλὰ δείκνυσι καὶ τραπέζης κοινοὺς καὶ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεξιοῦται τῇ εὐωχίᾳ,
ἣν προτίθησι τοῖς πιστοῖς ὁ Χριστός,
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις. :|

ε′ **Γ**νωριζέσθω δὲ πλέον ⟨ἁ⟩πάντων τὸ θαυμάσιον τέμενος τοῦτο τοῦ θεοῦ ἐνδιαίτημα πάνσεπτον
καὶ ἐν τῷ προφανεῖ ἐνδεικνύμενον τὸ ἀξιόθεον,
τεχνικὴν ἅπασαν ὑπερανέχον
ἐπιστήμην ἀνθρώπινον ἐν τοῖς δώμασιν·
οὐρανός τις ἐπίγειος καὶ ὁρᾶται καὶ κηρύσσεται
καὶ μορφώματι καὶ λατρείᾳ θεοῦ· ὃν ἡρετίσατο ἑαυτῷ εἰς κατοικεσίαν,
καὶ ἐν πνεύματι ἐστήριξας αὐτόν,
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις. :|

ς′ **Κ**αὶ αὐτὸ δὲ τὸ ἄνω στερεώμα ἡ σεπτὴ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἐμφανῶς ὑπερβάλλει ἐν δόξῃ·
οὐ γὰρ διαισθητὴν τοῦ φωτὸς λαμπηδόνα προΐσχεται,
ἀλλὰ τὸν ἥλιον τῆς ἀληθείας
θεϊκῶς λάμποντα φέρει ἄδυτον·
καὶ τὸν λόγον τοῦ πνεύματος ταῖς ἀκτῖσι περιλάμπεται
ἐν ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτὶ εὐπρεπῶς, δι' ὧν τὰ ὄμματα καταυγάζει ⟨τῆς⟩ διανοίας
ὁ εἰπὼν θεός· "Γενηθήτω τὸ φῶς,"
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις. :|

ζ′ **Ἀπ'** ἀρχῆς γεγονὸς τὸ στερεώμα τῶν ὑδάτων ἐν μέσῳ ἐπάγη, ὡς τὸ γράμμα τὸ θεῖον διδάσκει·
καὶ ἐπάνω αὐτοῦ ὑγρὰ φύσις ⟨ὡς⟩ εἶναι πιστεύεται,
καὶ τόπον κέκτηται ἐν τοῖς φωστῆρσι,
καὶ νεφῶν ⟨τὰ⟩ σκιάσματα οὐ διέφυγεν·
ἀλλ' ἐνταῦθα τὰ μείζονα καὶ προδήλως ὑπερθαύμαστα·

6^{1} κοινοὺς] Trypanis m. g.: κοινωνοὺς N: αὐτοὺς G 6^{2} αὐτοὺς G τὴν εὐωχίαν G

ε′ N

1^{1} ἁπάντων] Gassisi m. g.: πάντων N 1^{2} θαυμάσιον] Trypanis m. g.: θαυμαστὸν N: πανθαύμαστον Maas: παράδοξον Gassisi 4^{1} ἀνθρώπινον] Mistakis: ἀνθρωπίνων N: ἀνθρώπειον Gassisi 6^{1} μορφώματι] Trypanis: μορφῶμαι N: μορφώμασι Gassisi 6^{3} κατοικεσίαν] Trypanis m. g.: κατοικίαν N

ς′ N

1^{1} στερεώμα (∪—∪), cf. ζ′ 1^{1} 6^{3} τῆς add. Trypanis m. g. 7 εἰπὼν] Gassisi: εἰπὼς N

ζ′ N

1^{1} Ἀπ' ἀρχῆς] Gassisi: Ἀπαρχὴ N στερεώμα (∪—∪), cf. ς′ 1^{1} 2^{2} ὡς add. Trypanis m. g. 3^{1} τόπον] Gassisi: τρόπον N 4^{1} τὰ add. Maas m. g.

ἐν ἀρρεύστῳ γὰρ εὐδοκίᾳ θεοῦ τεθεμελίωται ὁ ναὸς τῆς ⟨θεοῦ⟩ Σοφίας,
ἥτις πέφυκεν ἀληθῶς ὁ Χριστός,
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις. :|

η′ **Ἱ**ερῶν θεωρία ὑδάτων μυστικῶς ἐν αὐτῷ καθορᾶται ἀνηγμέναις ἐννοίαις τοῦ πνεύματος·
νοεραὶ γὰρ αὐτῷ στρατιαὶ πανταχοῦ περιέχυνται
λειτουργῷ σχήματι δορυφοῦσαι
τῆς καινῆς χάριτος τὸ μυστήριον·
τὰ δὲ νέφη τὰ πάνστυγνα τῶν πταισμάτων οὐχ ὑφίστανται,
σκορπιζόμενα μετανοίας θερμῆς εὐχαῖς σὺν δάκρυσι ταῖς ἐνταῦθα προσαγομέναις·
διὸ ἅπαντας ἐκκαθαίρει Χριστός,
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις. :|

ϑ′ **Ν**οητοὺς καθορῶμεν φωστῆρας εἰς τὸ θεῖον στερέωμα τοῦτο τῆς Χριστοῦ ἐκκλησιᾶς προσπαγέντας
ὑπὸ τῆς δωρεᾶς τοῦ αὐτὴν στερεώσαντος πνεύματος,
προφητῶν τάγματα καὶ ἀποστόλων
καὶ διδασκάλους [τε] δόγμασιν ἀπαστράπτοντας
καὶ ἐκλείψεις οὐ πάσχοντας οὔτε λήγοντας οὐδὲ δύντας,
καταυγάζοντας δ’ ἐν τῇ [τοῦ] βίου νυκτὶ τοὺς εἰς τὸ πέλαγος πλανωμένους τῆς ἁμαρτίας,
ἣν κατήργησε τῇ σαρκώσει Χριστός,
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις. :|

ι′ **Ἱ**στορεῖ ἡ θεόπνευστος βίβλος τὸν θεόπτην Μωσέα τὸν πάλαι ἐγκαινίσαι σκηνὴν μαρτυρίου,
τὸν δὲ τύπον αὐτῆς μυστικῶς ἐν τῷ ὄρει θεάσασθαι·
μηδὲ γὰρ δύνασθαι διὰ ῥημάτων
τῶν ἀρρήτων διδάσκεσθαι τὸ εἰκόνισμα,
ὑπουργὸν δὲ ἐκέκτητο κληρωσάμενον σοφίαν [ἐκ] θεοῦ
τὸν Βεσελεὴλ ἐκ παντοίων τεχνῶν κατασκευάσαντα ⟨τὰ⟩ ἐν τύποις διαγραφέντα,
ὡς διέταξεν ὁ λαλήσας θεός,
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις. :|

6[2] θεοῦ add. Trypanis m. g.
η′ N
5[1] πάνστυγνα] Maas: πάντα στυγνὰ N
ϑ′ N
1[3] ἐκκλησιᾶς (◡◡—) 4[1] τε del. Trypanis m. g. 5[2] οὐδὲ δύντας] Trypanis m. g.: οὔτε δύνοντας N 6[1] τοῦ del. Trypanis m. g.
ι′ N
5[2] ἐκ del. Trypanis m. g. 6[2] τὰ add. Maas m. g.

ια′ **Ὡ**ς σκιὰν ζωγραφῶν τῶν μελλόντων κιβωτὸν ⟨τὴν⟩ περιχρυσωμένην ἀπὸ ξύλων ἀσήπτων ἐποίει
καὶ τὰς πλάκας αὐτῇ τὰς τοῦ νόμου σεπτὰς ἐναπέθετο
καὶ αὐτὴν ἔφερε μεταγομένην
⟨καὶ⟩ ποικίλοις καλύμμασι περιέσκεπεν·
ἀλλὰ τύποις τὸ ἔκδηλον, οὗ κεκλήρωνται, οὐ [δὲ] μόνιμον·
τῆς δὲ χάριτος ἡ φανέρωσις [ὑπερφυὴς] πᾶσι γνωρίζεται ὡς παγίως ἐρηρεισμένη,
καὶ ἐστήριξεν εἰς αἰῶνας Χριστός,
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις. :|

ιβ′ **Ν**ομοθέτην ἡμεῖς τὸν σωτῆρα κεκτημένοι, σκηνὴν παναγίαν τὸν θεάρμοστον ἔχομεν τοῦτον
ναόν, ἐν Βεσελεὴλ βασιλέα πιστὸν προβαλλόμενοι,
ἐκ θεοῦ πίστωσιν τῆς ἐπιστήμης,
τὴν σοφίαν τῆς πίστεως εὐπορήσαντες·
κιβωτὸς δὲ πανέντιμος ἡ θυσία ἡ ἀναίμακτος,
ἣν οὐκ ἔτρωσε σηπεδὼν [ἀ . . . ίας] ποτε, ἣν καταπέτασμα ἀπ⟨◡—◡◡◡⟩ σκιάζει,
ὅτι πέφυκεν [ἡ] ἀληθείᾳ Χριστός,
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις. :|

ιγ′ **Ὁ** καρδίας κεκτημένος χύμα Σολομὼν ὁ περίδοξος ᾄδει τὸν ναὸν ἐν Ἰεροσολύμοις
ἐγκαινίσας ποτέ, καὶ κοσμήσας λαμπρῶς ἐπηγάλλετο·
καὶ λαὸν ἅπαντα Ἰσραηλίτην
θεατὴν ἤθροιζε τοῦ σπουδάσματος,
καὶ θυσίαις ἐγέραιρον ⟨καὶ⟩ ἐν ὕμνοις τὰ ἐγκαίνια,
καὶ ὀργάνων δὲ μουσικῶν ταῖς ᾠδαῖς ἦχος ἐμέλπετο συμφωνίᾳ ἑτεροφθόγγῳ·
ἀνυμνεῖτο γὰρ ἐν ἐκείνοις θεός,
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις. :|

ια′ N
1[2] τὴν add. Trypanis m. g. περικεχρυσωμένην Maas m. g. (sine τὴν) 4[1] καὶ add. Maas m. g. 5[1] ἀλλὰ τύποις] Trypanis: ἀλλ’ αἱ τύποι N: ἀλλ’ οἱ τύποι Gassisi 5[2] οὗ] Trypanis: οὐ N οὐ] Trypanis: οὐδὲ N
ιβ′ N
2[1] Βεσελεὴλ (◡◡—) 6[1] metrum: ◡◡—◡◡◡◡—◡◡(—) 6[2] ἀπ⟨ὸ ἄνωθεν συ⟩σκιάζει dub. Hunger (cf. Num. 4, 5)
7 ἡ del. Trypanis m. g.
ιγ′ N
5[1] ἐγέραιρον] Maas: ἐγερθέντες N 5[2] καὶ add. Maas m. g. 6[2] συμφωνίᾳ ἑτεροφθόγγῳ] Gassisi: συμφωνίαν ἑτερόφθογγον N 7 ἀνυμνεῖτο] Maas: ἀνυμνείτω N

ιδ′ **Ὑ**πὸ πάντων ἐπίκλητος τόπος τοῦ θεοῦ τῷ ὀνόματι εἶναι ὁ ναὸς ἐθρυλεῖτο ἐκεῖνος,
καὶ εἰς τοῦτον ὁ πᾶς Ἰσραὴλ ἐπειγόμενος [συν]έρρεε
νομικῇ μάστιγι συνηλασμένος,
ἐν αὐτῷ γὰρ προσέφερον τὰ καρπώματα·
ἐν ἡμῖν δὲ τὰ κρείττονα καὶ βεβαίως [γὰρ] ἀνευφήμουν ⟨ἄν⟩·
ἀνεδείχθη γὰρ ἀληθῶς αἰσθητῶς [ἅμα καὶ νοητῶς] τὸ μεγαλούργημα ὑπεραῖρον τοῦτο τὸ θεῖον
ὑπὲρ ⟨ἅ⟩παντα, ὃ στηρίζει Χριστός,
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις. :|

ιε′ **Μ**έγας ὁ τοῦ θεοῦ ἐστιν οὗτος καὶ εὐμήκης ὁ οἶκος, ἐροῦμεν καὶ ἡμεῖς τῇ γραφῇ ὁμοφώνως·
οὐ γὰρ ἔθνους ἑνὸς ἀθροισμῷ ὥσ⟨περ⟩ πάλαι δοξάζεται,
ἀλλὰ τοῖς πέρασι τῆς οἰκουμένης
διαβόητος πέφυκε καὶ σεβάσμιος·
ἐν αὐτῷ γὰρ προστρέχουσιν αὐθαιρέτως, οὐκ ἐκ βίας τινός,
ἐκ παντὸς ἔθνους τοῦ ὑπὸ [τὸν] οὐρανόν, ὅθεν καὶ ἄπιστοι μετὰ θάρσους ὁμολογοῦσιν,
ὡς ἐστὶν αὐτοῦ ὁ οἰκήτωρ θεός,
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις. :|

ις′ **Ν**οητῶς αἱ θυσίαι ἐνταῦθα ἐν τῷ πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, οὐκ ἐν κνίσσαις καπνῶν καὶ αἱμάτων ῥοαῖς
ἀνενδότως θεῷ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας προσάγονται·
προσευχῶν δάκρυα μετ᾽ εὐλαβείας
καὶ ψαλμῶν ᾄσματα πρὸς κατάνυξιν
ἐν ὀργάνοις τοῦ πνεύματος μελῳδούμενα, [καὶ] κοιμίζοντα
τὰς ἐκ τῶν παθῶν δαιμονίους ὁρμάς, ἡδονὴν σώφρονα ⟨ἐμ⟩ποιοῦντα εἰς σωτηρίαν,
ἣν δωρεῖται τοῖς ἀνθρώποις ὁ Χριστός,
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις. :|

ιζ′ **Ὀ**φθαλμὸν τῆς καθόλου ὁρῶμεν ἐκκλησίας τὸν πάνσεπτον τοῦτον ἀληθῶς καὶ πανεύφημον οἶκον·

ιδ′ N
3² ἔρρεε] Trypanis m. g.: συνέρρεε N 5² γὰρ del. Trypanis m. g. ἄν add. Trypanis 6¹ ἅμα καὶ νοητῶς del. Maas m. g. 7 ἅπαντας] Trypanis m. g.: πάντας N
ιε′ N
2² ὥσπερ] Trypanis m. g.: ὡς N 6² τὸν del. Gassisi m. g.
ις′ N
1³ ἐν κνίσσης καπνῷ dub. Trypanis 5² καὶ del. Trypanis m. g. 6³ ἐμποιοῦντα] Trypanis m. g.: ποιοῦντα N
ιζ′ N

πλησθησόμεθα οὖν τοῖς αὐτοῦ ἀγαθοῖς, καθὼς γέγραπται,
τῷ θεῷ ψάλλοντες· "Ἅγιος ὄντως
ὁ ναός σου, θαυμάσιος [ἐν] δικαιότητι·
τῆς τῶν ἄνω ἐκτύπωμα λειτουργίας γνωριζόμενος,
† ἀγαλλιάσεως καὶ † σωτηρίας φωνὴν καὶ τῶν ἐν πνεύματι ἑορταζόντων ἔνθα ἦχος·
ὃν συνίστησιν ἐν ψυχαῖς ὁ θεός,
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις." :|

ιη′ **Σ**ύ, σωτήρ, ὁ τεχθεὶς ἐκ παρθένου, διαφύλαξον τοῦτον τὸν οἶκον ἕως τῆς συντελείας τοῦ κόσμου,
εἰς αὐτὸν δὲ οἱ σοὶ ὀφθαλμοὶ προσεχέτωσαν πάντοτε·
[καὶ] τὰς φωνὰς πρόσδεξαι τῶν οἰκετῶν σου
καὶ εἰρήνην τῷ λαῷ σου χαριζόμενος [καταπέμψον]
τὰς αἱρέσεις ἐκδίωξον καὶ βαρβάρων ἰσχὺν σύντριψον,
ἱερεῖς δὲ καὶ βασιλέα πιστοὺς πάσῃ συντήρησον εὐσεβείᾳ κεκοσμημένους
καὶ ἡμῶν σῶσον τὰς ψυχὰς ὡς θεός,
|: ἡ πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις. :|

4¹ θαυμάσιος] Mitsakis m. g.: θαυμαστὸς N 4² ἐν del. Trypanis m. g. δικαιότητι] Trypanis m. g.: δικαιοσύνη N 6¹ metrum: ∪∪—∪∪ ∪∪—∪∪(—): χαρμοσύνης καὶ σωτηρίας φωνὴν Hunger m. g. (cf. Jer. 40, 11 φωνὴ χαρμοσύνης) 6³ ἑορταζόντων (∪∪—∪∪)
ιη′ N
3¹ καὶ del. Maas m. g. 4¹ metrum: {∪∪—∪∪—∪∪ / ∪∪——∪∪} 4² κατάπεμψον del. Trypanis m. g. 6¹ ἱερεῖς] Trypanis m. g.: ἱερέα N 6² πάσῃ] Trypanis: πᾶσιν N 7 σῶσον ἡμῶν N: transp. Gassisi m. g.

XIII
ANONYMOUS

ON THE RAISING OF THE HOLY CROSS

If strophe ιη′ is not a later addition to this anonymous[1] *kontakion On the Raising of the Holy Cross*, lines 1^1—3^2

Νέοι ᾿Αζώτιοι ἡμᾶς ἐκύκλωσαν καὶ ἦραν τὴν θείαν κιβωτόν σου
  καὶ πόλιν τὴν ἁγίαν· βλέψον καὶ ἴδε, ὁ θεός,
  καὶ γνώτωσαν ταχέως ὅτι σὺ εἶ μεθ᾿ ἡμῶν, ἡ πεῖρα γὰρ διδάσκαλος·

can serve as a *terminus post quem* for dating the whole canticum; for they clearly refer to the capture of Jerusalem and of the Holy Cross by the Persians in 614[2]. As the Holy Cross was brought back to Jerusalem by Heraclius between the years 628 and 630 (the exact date is a matter of dispute)[3], and as no mention of that great event is made in the *kontakion*, it is reasonable to assume that the work was composed before that occasion. The πιστοὶ βασιλεῖς, therefore, of Prooemium 4^2 and of ιη′ 8^2 must be a reference to Heraclius and to his son Constantine—later Constantine III—who was crowned his father's coemperor in 612—613 A. D.

The doubts I have expressed about the authenticity of strophe ιη′ are due: firstly, to the fact that later final strophes were often added to older famous *kontakia*[4]; and secondly, to ϑ′ 8^1—9^2

τεῖχος δὲ αὐτῇ (sc. τῇ Κωνσταντινουπόλει) γενήσεται ὁ σταυρός μου,
  |: πύργος ἰσχύος. ἀήττητον τρόπαιον. :|,

which seem to be out of place, if the Holy Cross had been unable to save Jerusalem, the very city in which it was kept, and to protect itself from falling

1 The attribution of this konatkion to Romanos or to some poet from Jerusalem "belonging to the school of Sophronius or Elias" (cf. J. B. Pitra, Anal. Sacra I, p. 507) is arbitrary and unconvincing. Nor does the quality of the poetry justify the attribution to the poet of VII *On the Holy Fathers*.

2 The exact date is a matter of dispute between historians; cf. A. N. Stratos, Τὸ Βυζάντιον στὸν Ζ′ αἰῶνα, I (Athens 1965), pp. 266f.; and A. Frolow, La Vrai Croix et les expeditions d'Heraclius en Perse, *Rev. d. Ét. Byz.* 11 (1953) 89.

3 See A. Frolow, l. c., 94f. with n. 1. That it was only part of the Holy Cross that the Persians seized, and that not all of it was later returned to Jerusalem, see A. Frolow, l. c., p. 93, n. 6; see also P. Bernardakis, *Échos d'Orient* 5 (1902) 193f.

4 See P. Maas—C. A. Trypanis, S. Romani Melodi Cantica Genuina, pp. xxx and n. 4.

into enemy hands. But, even if the canticum had been composed before May the 5th 614, when Jerusalem fell to the Persians[5], the βασιλεῖς of Prooemium 4[2] precludes a date before 612—613, when Flavius Constantinus was crowned coemperor with his father Heraclius[6]. The Festival of the Raising of the Holy Cross, at which to this day the *kontakion* is chanted in a shortened form[7], is celebrated on September the 14th, and was established by St. Helena in the reign of Constantine the Great[8]. By 515 it was also celebrated in Constantinople, but greater significance appears to have been attached to it in the days of Heraclius[9].

The metre of canticum XIII *On the Raising of the Holy Cross* (Τῇ Γαλιλαίᾳ) was used by Romanos and was probably composed by him[10]. The metre of the prooemium is also found in the first and third prooemia of Romanos 37 *On the Ten Virgins* I[11]. But as no. XIII *On the Raising of the Holy Cross* came to enjoy wide popularity, the initial words of that canticum and of its prooemium (and not those of the cantica by Romanos) were often quoted in the manuscripts to designate those melodies and metres[12].

Finally, it should be mentioned here that a number of points of contact exist between this canticum and a long prose sermon Εἰς τὴν παγκόσμιον ὕψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ attributed to Andrew of Crete[13]. There may well be direct dependence of the one on the other, but they may both be drawing on a common source.

The present edition is based on seven manuscripts, five of which are among the oldest extant *kontakaria*[14]; none of the other known *kontakaria* include this canticum. The only noteworthy edition is that of Pitra, which was, however, based on three manuscripts[15] alone.

---

5 The exact date is again a matter of dispute, see A. Frolow, l. c., p. 89.

6 Again historians are at disagreement, if Constantine was crowned coemperor on the 25th of December 612, or on the 22nd of January 613; cf. A. N. Stratos, l. c., I, p. 233 and II note XXI.

7 Cf. Μηναῖα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, Rome 1888f., vol. I, p. 162.

8 On this see P. Bernardakis, *Échos d'Orient* 5 (1902) 193f.

9 See H.-G. Beck, Kirche u. theol. Liter. im byz. Reich, p. 261.

10 See P. Maas—C. A. Trypanis, S. Romani Melodi Carmina Genuina, p. 519 (App. Metr. V).

11 See P. Maas—C. A. Trypanis, l. c., p. 395 and 396; cf. App. Metr. XLIII, p. 538, and K. Krumbacher, Umarbeitungen bei Romanos, pp. 73f.

12 Cf. e. g. *Triodion*, Rome 1879, p. 641; and E. Follieri, *Studi e Testi* 213 (1962) 108f.; K. Krumbacher, l. c., and Der heil. Georg, p. 95.

13 PG 97, 1017f., especially 1020—1, 1024—5, 1031 and 1033.

14 These are: A ff. 17^v—21^v; D ff. 1^r—2^v; G ff. 9^r—13^r; J ff. 17^v—23^v; M ff. 12^v—15^v; b ff. 79^v—82^r; p. The photostats of p, kindly sent to me by Mgr. P. Canart, did not have the numbers of the folios on them.

15 Anal. Sacra I, pp. 507f. The manuscripts are M b and p. I have not been able to see the old edition of Ph. Vitali, Ἀνθολόγιον, Rome 1739, vol. III, p. 6.

The metrical pattern of Τῇ Γαλιλαίᾳ (ἦχος δʹ) in canticum XIII is[16]:

∪̇∪̇∪—∪∪∪—   ∪̇∸∪̇∪̇∪—∪   ∪̇÷∪̇∪̇∪—∪
∪̇∸∪∪̇∪—∪   ∪̇∪̇∪÷∪̇∪∪—
—∪∪̇∪—∪   ∪̇∪÷∪̇∪∪—   ∪÷∪∪̇∪—∪∪
∪̇∸∪̇∪̇∪—∪   ∪—∪∪   ∸∪̇∪̇∪—∪
∪̇∪—∪∪̇∪—∪   ∪̇÷∪∪̇   ÷∪̇∪̇∪—∪
∪̇∸∪∪̇∪∸   ∪̇÷∪∪—∪
∪̇∪—∪∪∪—   ÷∪∪—∪
÷∪̇∪̇∪—   ∪̇∸∪∪̇∪̇∪—∪
|: —∪∪—∪   ∪—∪∪—∪∪ :|

---

16 Cf. P. Maas—C. A. Trypanis, l. c., p. 519. The prooemium is in the metre Ὁ ὑψωθεὶς ἐν τῷ σταυρῷ; cf. Romanos 47 *On the Ten Virgins I* (Maas—Trypanis).

XIII

ANONYMOUS

ON THE RAISING OF THE HOLY CROSS

Acrostichis: Ο ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΨΩΣΙΝ

Prooemium: Ὁ ὑψωθεὶς ἐν τῷ σταυρῷ

Ὁ ὑψωθεὶς ἐν τῷ σταυρῷ ἑκουσίως
τῇ ἐπωνύμῳ σου καινῇ πολιτείᾳ
τοὺς οἰκτιρμούς σου δώρησαι, Χριστὲ ὁ θεός·
εὔφρανον [ἐν τῇ] δυνάμει σου τοὺς πιστοὺς βασιλεῖς ἡμῶν
νίκας χορηγῶν αὐτοῖς κατὰ τῶν πολεμίων,
τὴν συμμαχίαν ἔχοντες τὴν σὴν
|: ὅπλον εἰρήνης, ἀήττητον τρόπαιον. :|

Strophae: Τῇ Γαλιλαίᾳ

α′ **Ὁ** μετὰ τρίτον οὐρανὸν ἀρθεὶς ἐν παραδείσῳ καὶ ῥήματα ἀκούσας
τὰ ἄρρητα καὶ θεῖα, ἃ οὐκ ἐξὸν γλώσσαις λαλεῖν,
τί Γαλάταις γράφει, ὡς ἐρασταὶ τῶν γραφῶν ἀνέγνωτε καὶ ἔγνωτε·
"Ἐμοί," φησι, "καυχᾶσθαι μὴ γένοιτο, πλὴν εἰ μὴ ἐν μόνῳ
τῷ σταυρῷ τῷ τοῦ κυρίου, ἐν ᾧ παθὼν ἔκτεινε τὰ πάθη."
αὐτὸν οὖν καὶ ἡμεῖς βεβαίως κρατοῦμεν
τοῦ κυρίου τὸν σταυρὸν καύχημα πάντες·

XIII *Codices:* AD ((ιβ′—ιη′) GJM (Prooem. et α′—ι′) b (Prooem. et α′—ιη′) p (Prooem et α′—ζ′ 3^2)

Editiones: Pitra, A. S. I, p. 507sq.

Titulus: On the Raising of the Holy Cross, Trypanis: Εἰς τὴν (τὴν om. M) ὕψωσιν τοῦ τιμίου (καὶ ζωοποιοῦ add. M) σταυροῦ GM: Ἡ ὕψωσις (Τῆς ὑψώσεως J) τοῦ τιμίου σταυροῦ AJ

Dies Festus: Σεπτεμβρίῳ ιδ′

Modus: ἦχος δ′

Acrostichis: Ὁ (Ὁ om. A) ὕμνος εἰς τὴν ὕψωσιν AGMb

Prooemium

AGJMbp

4^1 ἐν τῇ del. Trypanis m. g. (cf. S. Romani Melodi Cant. Gen. 47, Prooem. I et II) 5^2 αὐτοὺς G 6^2 ἔχοντες] ἔχοντας Jp 7^2 ἀήττητον τρόπαιον om. b

α′ AGJMbp

2^2 γλώσσῃ Jb 3^1 τί] τοῖς b γράφειν M 3^2 ἐρασταῖς Gp 4^2 εἰ μὴ om. G 5^1 τῷ (ante τοῦ) om. G 6^2 κρατοῦντες M 7^2 πάντες] πᾶσιν G: πάντων J

ἔστι γὰρ ἡμῖν σωτήριον τοῦτο [τὸ] ξύλον,
|: ὅπλον εἰρήνης, ἀήττητον τρόπαιον :|

β′ "**Ὑ**ψοῦτε κύριον," φησὶν ὁ ψάλλων ἐν προφήταις Δαυΐδ ὁ θεοπάτωρ,
"καὶ φόβῳ προσκυνεῖτε τὸ ὑποπόδιον αὐτοῦ·"
τοῦτο προσκυνοῦμεν, ὑπερυψοῦντες αὐτὸν τὸν μόνον φύσει ἅγιον,
καὶ τοῦ προφήτου [τὸ] ῥῆμα πεπλήρωται, ὁ προανεφώνει
διὰ πνεύματος ἁγίου τὰ μέλλοντα προτεθεαμένος·
λαμβάνων ὁ Ἀδὰμ λοιπὸν ἀκωλύτως
ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς ζῇ τὸν αἰῶνα·
πρόκειται νυνὶ ἐν πάσῃ τῇ κτίσει ξύλον,
|: ὅπλον εἰρήνης, ἀήττητον τρόπαιον. :|

γ′ **Μ**εγάλα, ξένα καὶ φρικτὰ ἐν τῷ τοῦ Χριστοῦ πάθει διὰ σταυροῦ τὰ κέρδη
ἀνθρώποις ἐδωρήθη, ἅτινα ἔγνωμεν σαφῶς·
γῆ ἐσείσθη τότε, καὶ θεοῦ πίστις ἀρχὴν ἱδρύσεως ἐλάμβανεν·
ἥλιος τὴν λαμπάδα ἀπέθετο, καὶ τὸ τοῦ κυρίου
πῦρ ἀνήφθη, ὅπερ ἤδη τὴν γῆν βαλὸν σφόδρα ἐξεφάνη·
ἐρράγησαν βουνοὶ καὶ ὄρη καὶ πέτραι,
καὶ συνήρχοντο ὀστᾶ, νεῦρα καὶ σάρκες
πάντων ἐκ ταφῆς ἀθρόως ἀνισταμένων·
|: ὅπλον εἰρήνης, ἀήττητον τρόπαιον. :|

δ′ **Ν**ύκτα ἑώρα ὁ λῃστὴς ἐν ὥρᾳ μεσημβρίας καὶ ἔγνω τὸν εἰπόντα·
"Ἐκ σκότους φῶς λαμψάτω" μακροθυμοῦντα ἐν σταυρῷ·
ὅθεν ὡμολόγει ὅτι τῆς δόξης θεὸς αὐτός ἐστι καὶ κύριος
βοῶν αὐτῷ καὶ λέγων· "Ὦ δέσποτα, μνήσθητί μου, ὅταν
ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ τῆς δόξης σου τῆς ἐπουρανίου."

8^2 τὸ del. Pitra m. g. 9^1 ὅπλον εἰρήνης] ὃ προσκυνοῦμεν Gb

β′ AGJMbp

3^1 προσκυνοῦντες M 3^3 μόνον om. M ἅγιον] εὔσπλαγχνον A: ὑπεράγιον M 4^1 καὶ om. GJ τὸ del. Trypanis m. g. 5^3 προτεθεωρημένος Ap: προτεθαρρημένος (-ως b) Mb 8^1 νυνὶ] γὰρ νῦν GJ: δὲ νῦν b 8^2 ἐν—κτίσει] ἐν μέσῳ πάντων τὸ GJ: ἐν μέσῃ τῇ κτίσει b ξύλον om. p 9^1 ὅπλον εἰρήνης] ὃ προσκυνοῦμεν GJ: κατὰ τοῦ ξύλου b

γ′ AGJMbp

1^1 καὶ ξένα M 1^2 Χριστοῦ] κυρίου GJ 1^3 διὰ] τοῦ add. Mb τὰ om. Mb 1^3—2^1 διὰ—ἐδωρήθη om. GJ 3^2 ἀρχὴν] εὐθὺς GJ 3^3 ἱδρύσεως] ἑδραίωσιν GJ 5^{1-3} ὅπερ—ἐξεφάνη om. GJ 5^2 τῇ γῇ AMbp βαλὼν AMb 5^3 σφόδρα ἐξεφάνη] ἤθελεν εἴφθη b 7^1 συνήρχετο b 8^1 ταφῆς] τάφου GJ: νεκρῶν b 8^2 ἀθρόον A
μω
9^1 ὅπλον εἰρήνης] τοῦτο οὖν ἔστιν GJb: τοτουκ (sic). A. Ephymnium non convenit

δ′ AGJMbp

1^3 ἔγνω] ὁρᾷ AGJ 2^1 σκότους] τὸ add. M λαμψάτω] λάμψαι A: ἐκλάμψῃ M: ἐκλάμψαι bp 2^2 μακροθυμοῦντι b 3^3 καὶ] ὁ M 4^{1-2} Ὦ δέσποτα post μνήσθητί μου AG Ὦ om. J 5^1 τῇ] θείᾳ add. G 5^{2-3} δόξης—τῆς om. GJ 5^3 τῇ ἐπουρανίῳ M

καὶ ἤκουσεν εὐθὺς   τὸ "Σήμερον ἔσῃ
μετ' ἐμοῦ ὡς ἀληθῶς   ἐν παραδείσῳ,"
καὶ ἔδωκεν αὐτῷ   φλογίνῃ ῥομφαίᾳ νῶτα
|: ἔχοντι πίστιν,   ἀήττητον τρόπαιον. :|

ε' **Ὁ** ἐν σταυρῷ ἀνυψωθεὶς   θεὸς ἡμῶν καὶ ῥύστης   κατέβαλε τοῦ ὕψους
πάσας τοῦ διαβόλου   τὰς ἐξουσίας καὶ ἀρχάς·
εἵλκυσέ δε πάντας   πρὸς ἑαυτὸν τοὺς ἐκ γῆς   ἀνοίξας τὰ οὐράνια,
[καὶ] δοὺς ἡμῖν ἀκωλύτως   τὴν ἄνοδον,   καὶ πρὸς τὸν πατέρα
μεσιτεύσας καὶ τὴν ἔχθραν   ἐν τῇ σαρκὶ   λύσας τῇ ἰδίᾳ·
τὸ πάλαι τοῦ φραγμοῦ   μεσότοιχον ἤρθη,
καὶ συνῆψεν ὁ σταυρὸς   τὰ διεστῶτα·
ἄγγελοι ἡμῖν   συμφθέγγονται καὶ ὑμνοῦσι
|: τὸ τῆς εἰρήνης   ἀήττητον τρόπαιον. :|

ϛ' **Σ**ταυρὸς ἐκάθαρε τὴν γῆν   τῆς τῶν θυσιῶν κνίσσης   καὶ πᾶσαν ἁγιάσας
προσήγαγε τὴν κτίσιν   τῇ ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ·
πρὶν οἱ τῶν εἰδώλων   ἐθυμιῶντο βωμοί,   νῦν ὡς καπνὸς ἐξέλιπον,
δαίμονες δὲ οἱ πρώην   βακχεύοντες   ἐν τῇ οἰκουμένῃ
νῦν εἰς βάραθρα χωροῦσι   καὶ τῷ σταυρῷ   οὐκ ἀντοφθαλμοῦσιν·
ἐμίαινον τὴν γῆν   αἱ ἀκολασίαι,
κατακρίνεται δὲ νῦν   ἄσεμνος βίος·
τότε ἡδοναὶ   ἐκράτουν, νυνὶ δὲ πόνοι [ἐγκράτειαί τε]·
|: ὅπλον εἰρήνης,   ἀήττητον τρόπαιον. :|

ζ' **Ἐ**πὶ τῷ ξύλῳ τοῦ σταυροῦ   ὁ Θάνατος προσκόψας   εἰς νῖκος κατεπόθη,
καὶ μάρτυρες τὴν τούτου   καταπατοῦσι κορυφήν·
ἔπεισεν ἀνθρώπους   ὁ σταυρὸς πνεύματι ζῆν   καὶ μὴ δουλεύειν πάθεσιν,
τῷ κόσμῳ μὲν σταυροῦσθαι,   τὸν κόσμον δὲ   ἔχειν σταυρωμένον

8^1 καὶ om. AMbp   αὐτῷ] ἀντὶ bp: ἡ add. G 9^1 ἔχοντι] ἔχοντα GJ: ἔχων τὴν p: ὅπλον M   πίστην] εἰρήνης M

ε' AGJMbp

1^1 ἐν] τῷ AMbp   ἀνυψωθεὶς] νῦν ὑψωθεὶς GJ 1^2 ῥύστης] πλάστης GJ 3^2 ἐκ] τῆς add. Mb 4^1 καὶ om. Ap   ἀκολύτως] ἀκόλυτον b 4^3 καὶ] ἦν Ap 6^1 τὸ] τοῦ GJ 9^1 τὸ τῆς] ὅπλον M   τὸ—εἰρήνης om. b 9^{1-2} τῆς—τρόπαιον om. A

ϛ' AGJMbp

1^1 ἐκάθηρε Abp 1^2 τῆς] τὴν G: τὰς M   κνίσσας M 3^2 ἐθυμιῶτο GJ   ὡς] δ' ὡς A 3^3 ἐξέλειπεν GJp 5^1 νῦν om. b   βάραθρα] βάραθρον Mp: βάθρον A 5^3 ἀντοφθαλμῶσι bc 7^1 δὲ νῦν] νυνὶ p 8^2 νυνὶ] p: νῦν cett. codd.   πόνοι om. GJ 8^3 ἐγκράτειαί τε] om. M: καὶ (καὶ om. J) ἐγκράτειαι AJbp 9^{1-2} ὅπλον—τρόπαιον om. A 9^1 ὅπλον εἰρήνης] τοῦτο (τοῦτον J) τὸ ξύλον GJ: om. bp 9^2 τρόπαιον om. p. Ephymnium non convenit

ζ' AGJMbp (1^1—3^2)

1^1 τῷ ξύλῳ] τοῦ ξύλου M: τὸ ξύλον b 1^2 προκόψας M 2^2 κορυφὴν] κεφαλὴν M 4^1 τῷ om. A   σταυροῦσθαι] ἐσταυρώθη M: ἐσταυρῶσθαι b 4^3 ἐσταυρωμένον b

κατὰ Παῦλον καὶ τὰ ἄνω   ζητεῖν ἀεὶ   καὶ μεταδιώκειν·
τοιαῦτα ὁ σταυρὸς   τῷ βίῳ παρέσχεν
ἐπὶ γῆς ἀγγελικὴν   τάξιν εἰσάγων·
πάντας γὰρ ἡμᾶς   καθαίρει ἀκαθαρσίας
|: τὸ τῆς ἁγνείας   ἀήττητον τρόπαιον :|

η' **Ἵ**να δὲ παύσωσιν ἡμῶν   τὸ σέβας, ὡς ἡγοῦντο,   οἱ λίθοις προσκυνοῦντες,
ἐκ μέσου δὲ ποιοῦντες   τοὺς εὐσεβεῖς οἱ δυσμενεῖς,
χώματι τὸν τόπον   τῆς τοῦ κυρίου ταφῆς   καὶ τὸν σταυρὸν κατέκρυψαν·
ὅμως δὲ εἰς μάτην   ἐμόχθησαν   ἥλιον καλύψαι
τῇ παλάμῃ προσδοκῶντες,   ἡ χάρις δὲ   πλέον διεφάνη,
καί, ὅπερ ἐκτεμεῖν   ἐνόμισαν σέβας
τοῖς βδελύγμασιν αὐτῶν,   ἔθηκε πέρας·
ἔστι γὰρ σταυρὸς   φαινόμενος οὐρανόθεν
|: κατὰ τῆς πλάνης   ἀήττητον τρόπαιον. :|

ϑ' **Σ**ύμβολον τοῦτο φοβερὸν   μεγάλου θεοῦ βλέπων   ὁ μέγας Κωνσταντῖνος
ἀκήκοε λαλοῦντος   ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ Ἰησοῦ·
"Πρῶτος λαληθήσει   βασιλεὺς Χριστιανῶν   πιστὸς ἐν αὐτοκράτορσιν,
ἕως μοῦ τῆς δευτέρας   ἐλεύσεως·   τοῦτο σοι τῇ πόλει
τὸ ἀξίωμα φυλάττω,   καὶ στήσεται   μέχρι συντελείας
τὸ κράτος ἔχουσα   τὸ τῆς βασιλείας
καὶ τῶν πόλεων πασῶν   προκαθημένη·
τεῖχος δὲ αὐτῇ   γενήσεται ὁ σταυρός μου,
|: πύργος ἰσχύος,   ἀήττητον τρόπαιον." :|

ι' **Τ**αῦτα οὐ λόγοις πρὸς αὐτὸν   φθεγξάμενος ὁ Λόγος,   ἀλλ' ἔργῳ καὶ δυνάμει
εὐγνώμονος οἰκέτου   εὗρε καρδίαν πρὸς αὐτὸν
λέγοντος· "'Ετοίμη   ἡ καρδιά μου, ὁ θεός,   ἀεὶ ἀκολουθῆσαι σοι·"
ὅπερ καὶ παριστῶσι   τὰ πράγματα,   ἄλλα τε μυρία
καὶ ἡ πίστις καὶ ὁ ζῆλος   καὶ ἡ τιμὴ   ἡ τῶν ἱερέων·

8^1 πάντας] πάσης J 9^1 τὸ τῆς] ὅπλον A 9^{1-2} ἁγνείας—τρόπαιον om. A

η' AGJMb

1^2 ἡγοῦντο] ἐδόκουν A 2^1 ἐκ—ποιοῦντες] ἐμμέσῳ (ἐμέσῳ b) δὲ ποιοῦντες Mb^c 2^2 εὐσεβεῖς] δυσσεβεῖς M   οἱ] ὡς AMb   δυσμενεῖς] εὐμενεῖς b 3^1 τύπον M 4^1 metrum: ◡̇ —̇ ◡̇ ◡̇ ◡ — ◡: δὲ] οἵδε dub. Trypanis m. g. 5^1 προσδοκῶντες b 5^2 δὲ] γὰρ M 7^2 ἔθηκαν τέρας GJ 9^1 κατὰ—πλάνης] ὅπλον εἰρήνης M

ϑ' AGJMb

1^1 φοβερὸν] φανερὸν Mb 2^2 τῷ om. AGb   τῷ αὐτῷ] ἑαυτῷ M   τῷ Ἰησοῦ JM 3^1 πρῶτος λαληθήσει] πρὸ (πρὸς b) τοῖς λαληθήσει (-σειν b) Mb 3^2 βασιλεῦ AMb 4^1 μοῦ] ἐμοῦ M: μὲν GJ 4^2 τοῦτο σοι] οὗτος σου A 5^1 φυλάττω] φύλαξον A: φυλάξας M: φυλάξω b 6^{1-2} τὸ—βασιλείας om. M 8^1 αὐτῆς GJ 8^2 μου] σου GJ 8^3 πύργος ἰσχύος] ὅπλον εἰρήνης M

ι' AGJMb

2^2 πρὸς αὐτὸν] ἐν αὐτῷ Mb 3^2 καρδιά (◡—)] ψυχή AMb 3^2 ἀκολουθήσω (-σα M) AM 4^1 ὅπερ] ὃ GJ 4^3 μυρία] μυστήρια Mb 5^1 ἡ om. Mb 5^2 ἡ τιμὴ] αἱ (αἱ om. M) τιμαὶ Mb 5^3 ἡ] αἱ Mb

ἀνίστα πανταχοῦ σεπτὰς ἐκκλησίας
καὶ κατέσκαπτε ναοὺς ἀσεβημάτων,
σπήλαια αἰσχρὰ θεῶν συκοφαντουμένων
|: καὶ μὴ ἐχόντων ἀήττητον τρόπαιον. :|

ια′ Ἡ δὲ μεγάλη βασιλὶς καὶ μήτηρ τοῦ μεγάλου ἐκείνου βασιλέως
ἡ πάντιμος Ἑλένη, ἡ ἐστεμμένη τὸν Χριστόν,
ἔχουσα τὸν ζῆλον τὸν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ, ἠπείγετο θεάσασθαι
τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις θαυμάσια· ἔνθα γεναμένη
καὶ τὸ σέβας ὅπερ εἶχε πρὸς τὸν Χριστὸν ἐπιδεικνυμένη
ἐτίθετο σπουδὴν εὑρεῖν βουλομένη
τὸν σταυρὸν ὡς θησαυρὸν τῆς οἰκουμένης·
ἄγνωστος δὲ ἦν ὁ τόπος ἐν ᾧ ὑπῆρχε
|: τὸ κεκρυμμένον ἀήττητον τρόπαιον. :|

ιβ′ Νενικημένης δὲ αὐτῆς τῷ πόθῳ καὶ σπευδούσης τὸν ἄνωθεν φανέντα
καὶ κάτωθεν ἐκλάμψαι καὶ μὴ ἐγκρύπτεσθαι ἐν γῇ,
ὄψις ὀνειράτων καὶ σημεῖα θαυμαστὰ τὸν τόπον ἐφανέρωσαν·
τρόπον δὲ περὶ τούτου εὐγνώμονα καί τις τῶν Ἑβραίων
τῇ ἐνθέῳ βασιλίδι παρέστησε σπεύσας καὶ μηνύσας·
εὐθέως ἡ πιστή, ὡς ἔμαθε ταῦτα,
ἐπορεύθη πάραυτα κατὰ τὸν τόπον
λέγουσα θεῷ· "Ἐμφάνηθι, δός μοι χάριν,
|: εὕρω καὶ λάβω ἀήττητον τρόπαιον." :|

ιγ′ Ὑπὲρ κοινῆς χριστιανῶν συστάσεως μοχθοῦσα κελεύει ἡ ὁσία
τὸν τόπον καθαρθῆναι καὶ τοῦτο πράττει ἐν σπουδῇ·
τῶν δὲ καθαιρόντων τὴν προθυμίαν ἡ γῆ, ὡς οἶμαι, προελάμβανεν,

---

6^1 ἀνίστα πανταχοῦ] b: ἀνίστη (ἀντίστα M) πανταχοῦ AM: ἀνίστατε παντὶ GJ 6^2 σεπταῖς ἐκκλησίαις GJ 7^2 ἀσεβασμάτων Mb 8^2 θεὸν συκοφαντούμενον GJM 9^1 καὶ—ἐχόντων] ὅπλον εἰρήνης M: ὅπλον εἰρήνης add. A

ια′ AGJb

1^2 ἐκείνου βασιλέως] βασιλέως Κωνσταντίνου GJ 2^1 πάνσεμνος b 3^3 ἐπείγετο GJ 4^1 τὰ ἐν] τὸν A Ἱεροσολύμοις (∪∪∪—∪) 4^2 γενομένη A 5^1 εἶχε] A: ἔσχε GJb 5^{1-2} καὶ—ἐπιδεικνυμένη om. GJ Χριστὸν] A: θεὸν GJb 6^1 ἐτίθετο σπουδὴν] ἠπείγετο σπουδῇ b 7^2 τῇ οἰκουμένῃ d 9^1 τὸ κεκρυμμένον] τὸ τῆς εἰρήνης A

ιβ′ ADGJb

1^1 Νενικημένη δὲ αὐτὴ AD 1^2 σπευδούσης] σπευδούσῃ D: αἰτούσῃ A 2^2 καὶ—γῇ] ἀλλὰ μὴ ἐγκρύπτεσθαι (κρύπτεσθαι b) εἰς γῆν Ab ἐν] τῇ add. D 3^1 ὀνειράτων] ὃν κρατῶν J 3^3 ἐφανέρωσαν] b: ἐφανέρωσεν cett. codd. 4^2 εὐγνώμονη D 7^1 πάραυτα] καταυτὰ D 7^2 κατὰ] ἐπὶ D 8^1 λέγουσα θεῷ om. b 8^2 Ἐφάνηθι] ἐφάνισον ἢ b χ΄αριν] χεῖρα A

ιγ′ ADGJb

1^2 συστάσεως] ἐνστάσεως J μοχθῆσαι b 2^2 πράττει ἐν] πράττειν ἐν A: πράττεσθαι b 3^1 καθαρόντων GJ 3^2 τῇ προθυμίᾳ b 3^3 προελάμβανεν] παρελάμβανεν GJ

καὶ δὴ ἀνακαλύψαι ἠπείγετο πᾶσιν αὐτομάτως
ὃν ἐφρούρει μαργαρίτην, καθ' ὃν οὐδὲν τίμιον ἐν κόσμῳ·
ἀρθείσης οὖν λοιπὸν τῆς ὕλης ἐκ μέσου,
τὸ μὲν μνῆμα τῆς ζωῆς ἀνεκαλύφθη,
τόπος δὲ ἐγγὺς εὐθέως ὡράθη ἔχων
|: τὸ κεκρυμμένον ἀήττητον τρόπαιον. :|

ιδ′ Ψιλὸν δὲ ὅμως οὐδὲ ἓν ὑπῆρχε διακρῖναι, τριῶν ὄντων, καὶ γνῶναι
ποῖος ἐστὶν ἐκ τούτων τοῦ ζωοδότου ὁ σταυρός·
πῶς οὖν; καὶ πρὸς τοῦτον ὁ ὁρῶν τὰ ἀφανῆ τὴν συνετὴν ὡδήγησεν·
"Ξύλον," φησίν, "ἐκεῖνο ζωῆς ἐστιν, ὅπερ ἀναστῆσαι
τὸν ἀνίατα νοσοῦντα δυνήσεται καὶ τὸν τεθνεῶτα."
θερμαίνεται αὐτῆς εὐθέως τὸ πνεῦμα,
καὶ τὸ θαῦμα μεταξὺ τρέχει δικάζον·
τίθενται οἱ τρεῖς, σκοπεῖται καὶ φανεροῦται,
|: ὃ προσκυνοῦμεν ἀήττητον τρόπαιον. :|

ιε′ Ὡς οὖν προσήγαγον αὐτοὺς ἐσχάτως ἀσθενοῦντι καὶ ἄλλῳ τεθνεῶτι
καὶ ἤγειρε τοὺς δύο τοῦ ζωοδότου ὁ σταυρός,
τότε ἐν μεγάλῃ τῇ χαρᾷ ἡ βασιλὶς αὐτὸν μὲν προσεκύνησεν,
θεῷ δὲ ηὐχαρίστει καὶ ἔκραζεν· "Ὑπὲρ χιλιάδας
ἀργυρίου καὶ χρυσίου τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐκτησάμην."
μεγίστη ἡ σοφὴ καὶ σφόδρα μεγάλως
ἀληθῶς καὶ ἀσφαλῶς οὕτως καυχᾶται·
φέρει γὰρ αὐτῇ αἰώνιον τοῦτο μνήμην,
|: ὃ προσκυνοῦμεν ἀήττητον τρόπαιον. :|

ις′ Συνευφραινέσθωσαν ἡμῖν ἐν τῇ ἑορτῇ ταύτῃ προφῆται θεοφόροι
καὶ ὅσοι τῶν δικαίων πρὸ τοῦ σταυροῦ εἶδον σταυρόν·
πρῶτος ῥάβδον ἔχων ἐν χειρὶ ὁ Μωϋσῆς λεγέτω τὰ παράδοξα·
ἔδειξεν ἐν Αἰγύπτῳ τεράστια· θάλασσαν διεῖλεν

4^1 δὴ om. Ab ἀνακαλύψαι] ἀνακρύψαι D 4^2 ἐπείγετο DGJ 5^1 ἐφρούρει] ἐζήτει b 8^2 εὐθέως] ἐνθέως b

ιδ′ ADGJb

1^1 οὐδὲ ἓν] b: οὐδὲ νῦν AD: οὐδὲν οὖν GJ 2^2 ζωοδότου] ἀθανάτου b 3^1 πρὸς] πρὸ Db τοῦτον] D: τοῦτο A: τούτων GJb 3^2 ὁ ὁρῶν τὰ] ὃ ὁρῶνται G 5^1 ἀνίατα D 5^2 δυνήσηται G 5^3 θνεῶτα b 6^1 αὐτῆς] αὐτοῦ DGJ 7^2 δικάζον] b: δὴ κράζον A: διακράζω D: κραυγάζων GJ 8^2 καὶ] πῶς A

ιε′ ADGJb

1^1 προσήγαγον] προσήνεγκαν AD 1^3 τεθνηκότι Ab 3^3 αὐτῷ D 4^1 δὲ om. D 4^2 ἔκραξεν b 6^2 μεγίστη] μεγάλως b 7^2 καυχάσθω b 8^2 μνήμην] μνῆμα Db 9^1 ὃ προσκυνοῦμεν] ἡ προσκυνοῦσα b

ις′ ADGJb

1^3 θεοφόροι] θεηγόροι A 3^2 ἐν] τῇ add. b ὁ om. GJ Μωσῆς DGJb 3^3 λεγέτω] ἔλεγεν b 4^1 ἔδειξεν ἐν] D: ἀνέδειξεν GJ: ἔδειξα ἐν Ab 4^2 διεῖλεν] δὲ εἶλεν J: διεῖλον Ab

Ἐρυθρὰν εἰς διαιρέσεις καὶ πέτραν δὲ ἔθηκεν εἰς λίμνας·
τὰ ὕδατα Μερρᾶς ἐγλύκανε ξύλῳ
καὶ προεῖπε τὴν ζωὴν ξύλῳ κρεμᾶσθαι·
ὅμως δὲ αὐτὸς εἰς θλίβην βληθεὶς ἐσώθη,
|: ὅπερ ἡγεῖτο ἀήττητον τρόπαιον. :|

ιζʹ Ἱερεμίας ὁ ἀεὶ ὀξὺς τῇ παρρησίᾳ, ἡδὺς τῇ συμπαθείᾳ,
πολὺς τῇ προφητείᾳ περὶ Χριστοῦ ἀναφωνεῖ
πρόσωπον εἰσάγων τῶν σταυρωσάντων αὐτὸν καὶ λέγων· "Δεῦτε, ἄγωμεν·
εἰς [τὸν] ἄρτον αὐτοῦ ξύλον ἐμβάλωμεν·" πάντες οἱ προφῆται
καὶ ὁ Νῶε μετὰ τούτων ὁ δίκαιος ξύλῳ σεσωσμένος
ὑμνοῦσι σὺν ἡμῖν τὸν θεῖον σταυρόν σου,
δι' οὗ γίνεται ἡμῖν δικαιοσύνη·
δώρησαι, σωτήρ, δεόμεθα, διὰ τούτου
|: τοῖς βασιλεῦσιν ἀήττητον τρόπαιον. :|

ιηʹ Νέοι Ἀζώτιοι ἡμᾶς ἐκύκλωσαν καὶ ἦραν τὴν θείαν κιβωτόν σου
καὶ πόλιν τὴν ἁγίαν· βλέψον καὶ ἴδε, ὁ θεός·
γνώτωσαν ταχέως ὅτι σὺ εἶ μεθ' ἡμῶν, ἡ πεῖρα γὰρ διδάσκαλος·
κόψονται καὶ θρηνοῦντες εἰπάτωσαν· "Πέπτωκεν εἰς ἔδαφος
ὁ Δαγὼν καὶ συνετρίβη"· ἀνύψωσον κέρας ἐκλεκτῶν σου·
Μωσέως ἐπὶ σὲ πετάσαντος χεῖρας,
κατεβλήθη Ἀμαλὴκ ῥάβδῳ Μωσέως·
δώρησαι, σωτήρ, πιστοῖς βασιλεῦσι νίκας,
|: πλῆθος εἰρήνης, ἀήττητον τρόπαιον. :|

5^2 δὲ] ἦν A 5^3 ἔθηκα Ab 6^2 ἐγλύκανα Ab 7^1 προεῖπον Ab 7^2 κρεμνᾶσθαι GJ 8^1 αὐτὸς] κἀγὼ Ab 8^2 ἐσώθην Ab 9^1 ἡγεῖτο] ἡγοῦμαι Ab 9^{1-2} ὅπερ—τρόπαιον om. A

ιζʹ ADGJb

1^2 τῇ παρρησίᾳ] τὴν παρρησίαν A 1^3 τῇ συμπαθείᾳ] A: τὴν συμπάθειαν D: τῇ (ἡ G) συμπαρρησίᾳ (-α G) GJ: τῇ παρακλήσει b 2^1 τὴν προφητείαν A 3^2 καὶ λέγων] λεγόντων A 4^1 τὸν del. Trypanis m. g. ἄρτον] νῶτον A αὐτοῦ om. b 5^1 τοῦτο A 5^3 ξύλῳ σεσωσμένος] ξύλου σῳζομένου DGJ 6^2—7^1 σταυρὸν—ἡμῖν om. J 8^2 τοῦτο AG 9^1 τὸν βασιλέα A

ιηʹ ADGJb

1^1 ἡμᾶς] ἐκεῖ A 2^2 βλέψον καὶ ἴδε] ἀλλ' οὐ παρεῖδες Ab 3^1 γνώτωσαν ταχέως] ἔγνωσαν καὶ οὗτοι b 4^1 κόψονται] ἔγνωσαν Ab 4^2 εἰπάτωσαν] ἐβόησαν b 4^3 εἰς ἔδαφος] ἐπ' ἐδάφους b: ἀπὸ ὕψους add. GJ 5^1 ὁ om. AGJb Δαγὼν] ἀγὼν D 5^2 ἀνύψώσας Ab 7^2 Μωσέως] τῆς αὐτοῦ A 8^1 δώρησαι, σωτήρ] ἔδωκας ἡμῖν b 8^2 πιστοὶς—νίκας] τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν νίκας A: πιστῶν βασιλέων νίκας b

XIV
ANONYMOUS

ON THE VIRGIN MARY

This anonymous *kontakion On the Virgin Mary* is transmitted only in codex Patmiacus 212, ff. 127^r—128^r, and no part of it is found in the *Menaea* of the Greek Orthodox Church. It was first published by myself in *Byz. Ztschr.* 58 (1965) 327f. The style, which is direct and relatively unadorned, the metre, which consists of a short and uncomplicated stanza[1], the alphabetic acrostic and the theological arguments which appear in it together with the short form of χαιρετισμοί suggest an early date of composition, after, but relatively close to the Council of Ephesus (431 A. D.)[2].

Two prooemia have been transmitted, both on the metrical pattern Ὁ σὸς υἱός (which, of course, indicates the same musical accompaniment). It is interesting to note that the prooemium to Romanos' *kontakion* 43 *On Joseph I* (Maas—Trypanis ed.) is in the same metre, which indicates that he too occasionally used older melodies, when composing his cantica. The same melody and metre of the *koukoulion* (Ὁ σὸς υἱός), as well as that of the *oikoi* (Ἀπαιτούμενος, ἁγνή) of this *kontakion On the Virgin Mary* are also found in a much later canticum on St. Hermias (whose feast-day was celebrated on May 31) in codex Mosquensis synod. 437, f. 286^r. This means that the melody Ἀπαιτούμενος, ἁγνή preceded by the melody Ὁ σὸς υἱός was known and repeated for centuries. Codex Patmiacus 212 introduces our *kontakion* with the words: Κονδάκιον εἰς τὴν σύναξιν τῆς θεοτόκου and gives the 26th of December as the date on which it was chanted. The 26th of December was, as the reader can see in the Introduction to canticum I *The Akathistos Hymn*, a "Beifest" dedicated to the Virgin Mary, which was closely connected with the Festival of the Nativity (December 25); the Virgin was praised then as the New Eve for the part she played in man's salvation and the

---

1 The metre which consists of seven-syllable half-lines is identical with that of the Syriac *Sugīṭā*.

2 Notably the emphasis on Mary as θεοτόκος (βʹ, ϛʹ, ζʹ, especially in ηʹ: θεοτόκον σε καλῶ, θεοκύμονα λέγω; ιαʹ, ιβʹ and ιεʹ), and the problem of the κατάβασις of the Saviour (ϛʹ: Ζωὴ γὰρ ἦν πρὸ σαρκός, ζῇ καὶ σάρκα φορέσας; ζʹ: ἡ θεότης τῇ σαρκὶ ἡνωμένον οὐκ ἔσχεν ἢ συγχύσεως φυρμὸν ἢ διαίρεσιν ὅλως etc.), which were among the important issues discussed at the Council of Ephesus. See also Introduction to Canticum no. I *The Akathistos Hymn*, p. 22.

miraculous nature of the birth of the Saviour was stressed[3]. All these elements are to be found in this anonymous *kontakion On the Virgin Mary*[4]; but side by side with these we also find elements connected with the Festival of the Annunciation, which was later celebrated on March 25[5]. Thus we do not only see in ιη′ Σοὶ τὸ θῆλυ ἐπαυχεῖ, σοὶ ἐστάλη τὸ "χαῖρε" and a χαιρετισμόν in the refrain, but also a whole stanza of χαιρετισμοί in κβ′[6].

Moreover, there are a number of definite points of contact between the *Akathistos Hymn* and this simple and fairly primitive *kontakion On the Virgin Mary*[7]. Thus we do not only find in both an alphabetic acrostic and a refrain in the form of a χαιρετισμός, but also a number of common symbols, images and verbal usages, some of which undoubtedly derive from common biblical sources, but whose treatment is somewhat similar in spite of the great dissimilarity of style. It could even be maintained that the poet of the *Akathistos* used this older *kontakion* as one of his sources[8]. One could also perhaps suggest that, when the *Akathistos* was originally chanted at the "Beifest" of December 26th, it ousted the older and more primitive *kontakion On the Virgin Mary*, and hence no trace of it is to be found in the *Menaea*, or in any other surviving *kontakarion*, except for Patmiacus 212.

The metrical pattern of Ἀπαιτούμενος, ἁγνή is:

∪∪—∪∪∪— ∪∪—∪∪—∪
∪̇∪—∪∪∪— ∪∪—∪∪—∪
|: —∪∪∪∪—∪ ∪∪—∪∪—∪ :|

---

3 Cf. Introduction to Canticum no. I.

4 On the New Eve cf. γ′, δ′, ε′, ιη′; on the part played by the Virgin in the salvation of mankind cf. δ′, ε′, ϛ′, θ′, ιγ′, ιθ′, κα′, κβ′, κγ′; on the miraculous nature of the birth of the Saviour cf. ιδ′, ιϛ′.

5 See R. Fletcher, *Byz. Ztschr.* 51 (1958) 53f.

6 See also C. A. Trypanis, *Byz. Ztschr.* 58 (1965) 328 and n. 11.

7 Cf. e. g. the image of the arc ι′ ~ Ak. κγ′ 8; the Virgin as a butress of the world κβ′ ~ Ak. ιθ′ 1^1f.; as a lightbearing lamp κα′ ~ Ak. κα′ 1^1, also α′ 14, β′ 14; as a killer of the tyrants ιθ′ ~ Ak. θ′ 10; ιη′ σοὶ ἐστάλη τὸ "χαῖρε" ~ Ak. α′ 2 εἰπεῖν τῇ θεοτόκῳ τὸ "χαῖρε" etc., or even the same (or nearly the same) words in establishing the acrostic in stanzas ιδ′ (Ξ), ιζ′ (Ρ) and κα′ (Φ).

8 This anonymous *kontakion On the Virgin Mary* was also used as a source by Romanos when writing his *kontakion On the Annunciation* II (37 Maas—Trypanis), as can be seen from the refrain: Παρθένος τίκτει καὶ μετὰ τόκον πάλιν μένει παρθένος, or Prooem. 2^1f. καὶ ἐλάμβανεν εἰς νοῦν τὸν ἐπὶ πόκον ὑετόν ~ Prooem. I, 1^1f. In fact the refrain of both these *kontakia*, which speak of the Virgin μετὰ τόκον, may well have been inspired by the fact that the festival of the Virgin, for which they were composed (December 26th), followed on to that of the Birth of Christ (December 25th).

XIV

ANONYMOUS

ON THE VIRGIN MARY

Acrostichis: ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ

Prooemium I: Ὁ σὸς υἱός

Ὡς ὑετὸς ἐν πόκῳ τῇ μήτρᾳ σου
ὁ ποιητὴς σκηνώσας, πανύμνητε,
ἐκ τῆς κατάρας ἔλυσε τὸ γένος ἡμῶν,
καὶ βοῶμεν ἐκτενῶς σοὶ τῇ τεκούσῃ τὴν Ζωὴν
ἀπολαβόντες διὰ σοῦ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς·
|: "Χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον ὑμνουμένη παρθένος." :|

Prooemium II: Ὁ σὸς υἱός

Ὁ σὸς υἱός, παρθένε πανάμωμε,
ἐκ σοῦ προῆλθεν ἀσπόρως, πανύμνητε,
καὶ τῶν ἐχθρῶν τὸ φρύαγμα ἅπαν κατέβαλεν·
σὺ γὰρ θεὸν ἀληθινὸν ἔτεκες Λόγον τὸν πρὸ σοῦ,
καὶ ἀνυμνοῦμεν σε, ἁγνή, θεοτόκον ἀληθῶς·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον ὑμνουμένη παρθένος. :|

Strophae: Ἀπαιτούμενος, ἁγνή

α′ **Ἀ**παιτούμενος, ἁγνή, ἀνυμνῶ σου τὸν τόκον·
ἀπορῶ καὶ δειλιῶ ἀλλὰ πόθῳ σοι κράζω·
|: "Χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον ὑμνουμένη παρθένος." :|

β′ **Β**ασιλίδα σε ὁρῶ, βασιλέως μητέρα,
βασιλέως καὶ θεοῦ, βασιλέως ὑψίστου·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον ὑμνουμένη παρθένος. :|

XIV *Codices:* P
Editiones: C. A. Trypanis, *Byz. Zschr.* 58 (1965) 327sq.
Titulus: On the Virgin Mary, Trypanis: Εἰς τὴν σύναξιν τῆς Θεοτόκου P
Dies Festus: Δεκεμβρίῳ κϛ′
Modus: ἦχος πλάγιος δ′
Prooemium II
P
2^1 ἐκ σοῦ] Trypanis: ἐξ οὗ P

γ′ **Γ**ενομένης τοῦ Ἀδὰμ   γυναικὸς ἐπιβούλου,
γενομένην σε ὑμνῶ   γυναικῶν παρρησίαν·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

δ′ **Δ**ιὰ Εὔας ἡ φθορά,   διὰ σοῦ ἀφθαρσία,
δι᾽ ἐκείνης τὸ θανεῖν,   διὰ σοῦ δὲ τὸ ζῆσαι·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

ε′ **Ἐ**ξ ἐκείνης φονευτὴς   ἐγεννήθη τῷ γένει,
ἐκ γαστρός σου δὲ ζωὴ   ἐγεννήθη τῷ κόσμῳ·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

ς′ **Ζ**ωοδόχον σε καλῶ   ζωοδότην τεκοῦσαν·
ζωὴ [γὰρ] ἦν καὶ πρὸ σαρκός,   ζῇ καὶ σάρκα φορέσας·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

ζ′ **Ἡ** θεότης τῇ σαρκί   ἡνωμένον οὐκ ἔσχεν
ἢ συγχύσεως φυρμὸν   ἢ διαίρεσιν ὅλως·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

η′ **Θ**εοτόκον σε καλῶ,   θεοκύμονα λέγω·
θεία δύναμις ἐν σοί,   θεϊκὴ προστασία·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

θ′ **Ἰ**ατρὸς ἡμῖν ἐκ σοῦ   Ἰησοῦς ἐπεφάνη,
ἵνα πάντας ὡς θεὸς   ἰατρεύσῃ καὶ σώσῃ·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

ι′ **Κ**ιβωτός σε προτυποῖ   καὶ βλαστήσασα ῥάβδος
καὶ ἡ στάμνος ἡ χρυσῆ   καὶ πρὸ τούτων ἡ βάτος·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

ια′ **Λ**όγον ἔτεκες θεόν,   λόγον σάρκα λαβόντα,
λογικὸν δημιουργόν,   λογικὴ προστασία·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

ιβ′ **Μ**ετὰ σοῦ καὶ ὁ ἐκ σοῦ,   μετὰ σοῦ ὁ θεός σου·
μετὰ σοῦ ὁ διὰ σοῦ   μεγαλεῖα ποιήσας·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

γ′ P
2[1] σὲ] Trypanis: δὲ P
ς′ P
2[1] γὰρ del. Trypanis m. g.
ζ′ ante ς′ P
θ′ P
1[1] ἐπεφάνη] Trypanis m. g.: ἐπέφανεν P
ι′ P
1[1] Κιβωτὸς] Trypanis: Κιβωτὸν P   1[2] βλαστήσασα ῥάβδος] Trypanis: βλαστήσασαν ῥάβδον P

ιγ′ **Ν**ικηθεῖσα ὑπὸ σοῦ   νεουργεῖται ἡ κτίσις,
νεύματι δημιουργῷ   νόμος φύσις καὶ ὅρος·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

ιδ′ **Ξ**ένη σύλληψις ἐν σοί,   ξένον ἔτεκες λόγον,
ξένον ἤνθισας καρπόν,   ξενικὴ προστασία·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

ιε′ ⟨**Ὁ**⟩ ὀρθῶς φρονῶν [ἐστὶν] ἐν σοί,   ὃς καλεῖ θεοτόκον·
ὡς γὰρ ἄωρος † κύει †   οὕτως τίκτει παρθένος·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

ις′ **Π**ολεμεῖ, οὐ συμφωνεῖ   παρθενία καὶ τόκος,
πρὸς δὲ σάρκωσιν Χριστοῦ   παραδόξως συνῆλθον·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

ιζ′ **Ῥ**ῆμα ἄρρητον ἐν σοί,   ῥῆμα νοῦν ὑπερβαῖνον·
ῥίζαν ἔσχε σε Χριστός,   ῥίζα πάντων ὑπάρχεις·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

ιη′ **Σ**οὶ τὸ θῆλυ ἐπαυχεῖ,   σοὶ ἐστάλη τὸ "χαῖρε"·
σοὶ ἐνοίκησε Χριστός,   σὺ [ἂν] ἐκαίνισας πάντας·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

ιθ′ **Τ**οῖς ἀγγέλοις θαυμαστή,   τοῖς βροτοῖς σεβασμία,
τοῖς τυράννοις φονευτής,   τοῖς δὲ δαίμοσιν ἄτη·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

κ′ **Ὑ**πὸ σοῦ ὁ διὰ σοῦ   ὑφορᾶται οὐδένα,
ὑπὸ σοῦ ὁ σκεπασθείς,   ὑπὸ σοῦ καὶ φρουρεῖται·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

κα′ **Φ**ωτοφόρε ἐμφανής,   φαιδροτέρα ἡλίου,
φῶς ἀνέτειλεν ἐν σοὶ   φωτεινὸν τοῖς ἐν σκότει·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

κβ′ **Χ**αῖρε, ἄχραντε σεμνή,   χαῖρε, τεῖχος τοῦ κόσμου,
χαῖρε, νίκη τῶν πιστῶν,   χαῖρε, πτῶσις ἀπίστων·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον   ὑμνουμένη παρθένος. :|

ιγ′ P
2[1] δημιουργῷ Trypanis m. g.: δημιουργικῷ P
ιε′ P
1[1] Ὁ add. Trypanis m. g.   ἐστὶν del. Trypanis m. g.   2[1] metrum: ◡̇◡—◡◡◡—: κυεῖ (◡—) Hunger m. g.
ιη′ P
2[2] [ἂν] del. Trypanis m. g.
ιθ′ P
2[2] ἄτη] βλάβη Pγρ

κγ′ Ψυχικὴ ἡμῶν χαρά, ψυχικὴ σωτηρία,
ψυχικὴ ἡμῶν ἐλπίς, ψυχικὴ προστασία·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον ὑμνουμένη παρθένος. :|

κδ′ Ὡς ἁγνήν σε ἀνυμνῶ, ὡς μητέρα ἡλίου,
ὡς ἁγνὴν καὶ φαεινήν, ὡς μητέρα τοῦ πλάστου·
|: χαῖρε, ἡ μετὰ τόκον ὑμνουμένη παρθένος. :|

METRICAL APPENDIX

In the kontakion, which completely disregards the ancient Greek metres, the rhythmic effects are achieved through the number of syllables included in each metrical unit and the placing of the accent on certain set syllables. As this is a stress accent, acute (′), grave (‵), and circumflex (˜) are metrically equivalent.

In a kontakion the prelude[1] (κουκούλιον) is always in a different metre from that of the stanzas of the main body of the poem (οἶκοι).

In the stanzas of the main body we have an *Outer* and an *Inner Correspondence*. By *Outer Correspondence* is meant the metrical equivalence of all the stanzas (οἶκοι), for they are all fashioned on the metrical pattern of the first. But this *Outer Correspondence* is not limited to the number of syllables and the placing of set accents in every half or full line. It also embraces the sense-pauses. Of these there are three kinds: (a) the *Weak Sense-pause*, where a word regularly ends at the same point within the line (end of a colon, which in print is indicated by a short blank space), (b) the *Medium Sense-pause*, where a word, regularly ending at the same point, is followed by punctuation (end of a line within a stanza), and (c) the *Strong Sense-pause*, where a word allways ends at the same point and is followed by regular stronger punctuation (end of a period, indicated in print by beginning the following line more to the left).

By *Inner Correspondence* is meant the metrical correspondence of certain colons and periods within the framework of the same stanza. The number varies from metrical pattern to pattern. In some it is frequent, in others less so[2]. *Inner Correspondence* is also found within the framework of the *koukoulion*.

Furthermore, the following peculiarities of medieval Greek metrics, which occur in the *kontakia* printed in this volume, should be noted[3]:

(A) No enclitic transfers its accent—as far as the metre is concerned—to the ultimate syllable of a properispomenon[4].

---

1 This is often wrongly called *heirmos* (εἱρμός), a term which should be applied only to the *kanons*.

2 In dealing with the metres of the *kontakion*—indicates an accented, and ∪ an unaccented syllable.

3 Cf. P. Maas, *Byz. Ztschr.* 24 (1923) 10f., and P, Maas—C. A. Trypanis, l. c., pp. 512f.

4 Very rarely the enclitic word transfers its accent to the last syllable of a word, even if that is a paroxytone or a properispomenon. Thus, e. g. III κδ′ 1[1] Νεότής γαρ (∪∪—∪); II. β′ 8[2] ζητῆσαί με (∪∪—∪) etc.

(B) All enclitics may retain their accents as far as the metre is concerned.

(C) δέ, γάρ, μέν, οὖν, νῦν, ἄν, εἰ and μή may add a metrical accent to the final syllable of a preceding proparoxytone[5].

(D) The oblique cases of ἡμεῖς, ὑμεῖς, and αὐτός may be regarded as unaccented after any word with an accent on the ultimate syllable[6].

(E) When two accented syllables occur next to one another within a colon (which is unusual) the one may be regarded as having no metrical accent.

(F) *Praepositiva* (i. e. articles, relatives, prepositions, etc.) are regarded as having no accent.

(G) No monosyllabic *praepositivum* can occur at the end of a colon. Of disyllabic *praepositiva* only ὅτι occurs. On the other hand, groups of *praepositiva* often occur at the end of a colon, but the last syllable of the colon must be accented.

(H) When ἡμῶν, -ῖν, -ᾶς is not metrically accented on the last syllable, it is often accented as a paroxytone.

(I) Shifting of the accent by two syllables is always allowed within a colon, e. g. —∪—∪∪— instead of ∪∪—∪∪—, or —∪—∪— instead of —∪∪∪—.

(J) In the first four syllables of any colon *anaclasis* may occur, i. e. —∪—∪ may equal ∪—∪—.

(K) Occasionally εἶ and ἦ (forms of εἰμί) are considered enclitics.

Moreover, there are two important alternative metrical forms which occur, and which should always be borne in mind:

(I) Before a *Strong* or even a *Medium Sense-pause* (therefore only at the end of a line) —∪∪ is equivalent to —∪∪—.

(II) Before a *Weak Sense-pause* (therefore only at the end of a colon within a line) —∪∪ is equivalent to ∪∪—.

Early Medieval Greek Accentuation

In the early Middle Ages Greek authors on the whole put no accents on their words. In later Byzantine copies we find the Hellenistic accents employed. The only means, therefore, by which we can discover early medieval Greek accentuation is a close examination of the regular set accents in the poetry and rhythmic prose of that period[7]. The early Byzantine *kontakia* are the

5 The manuscripts sometimes mark the metrical and not the grammatical accent. See also Bekker, Anecdota Graeca, p. 1150 (Hilgard, Schol. Dion. Thrac. 466, 17): σύνδεσμοι δὲ ἐγκλίνονται 'μέν', 'δέ', 'τε', 'γάρ', οἷον ἐγώ μεν, σύ δε, αὐτός τε, ἄλλός γαρ καὶ τὰ τοιαῦτα. On οὖν see Ap. Dysk. I 258, 9.

6 Very rarely do other words enjoy the same freedom.

most important examples we possess, because the internal and external correspondance of their metres help us in a number of instances in establishing the accents of words as employed in the sixth and seventh centuries. Attention should be drawn to the following:

I. SYNIZESIS

significant for the metres of the *kontakion* is the synizesis which occasionally appears in adjectives, nouns, verbs and prepositions[8].

1) ADJECTIVES

ἁγιωτάτη (∪∪—∪) XI ζ′ 1^3; ἐλεήμων (∪—∪) II ια′ 2^1

2) NOUNS

διαβόλου (∪—∪) II κε′ 2^1; θεός (—) II η′ 5^1; θριάμβοις (—∪) X ις′ 2^2; ματαιοτήτων (∪∪—∪) X ιη′ 1^3; στερεώμα (∪—∪) XII ς′ ζ′ 1^2; ἐκκλησιᾶς (∪∪—) XII θ′ 1^3; καρδιά (∪—) XIII ι′ 3^2

3) VERBS

ἀλλοιοῦται (∪—∪) III κδ′ 3^2; ἀξιῶσον (∪—∪) II κγ′ 8^2; διαδήξει (∪—∪) XI ε′ 2^2; ἐσκιογράφει (∪∪—∪) XII γ′ 5^2

4) PREPOSITIONS

διά (—) II κε′ 2^2

II. PRONOUNS

ἥμων — ἥμιν — ἥμας; ὕμων — ὕμιν — ὕμας (cf. P. Maas, *Byz. Ztschr.* 24 [1921] 11); οἱσπέρ (∪—) X κ′ 5^2

III. NOUNS AND ADJECTIVES

1) SECOND DECLENSION

ἁμαρτώλους (∪∪—∪) II ις′ 8^1 (formed on the analogy of κῶλος, μῶλος, πῶλος?); ἄθροος (—∪∪) VI β′ 4; ἄθροον (—∪∪) VI η′ 5^1; δάκρυων (—∪∪) VI δ′ 2^1 (cf. M. Triantaphyllidis, Ἅπαντα II, Thessalonica 1963, pp. 172f.).

2) THIRD DECLENSION

Νεανίδες (∪∪—∪) III ιθ′ 1^1

IV. HEBREW NAMES

It is significant for the metres of the *kontakion* to bear in mind that Hebrew names are sometimes scanned as pronounced in Hebrew. Thus:

7 On the shifting of accents in medieval Greek see G. N. Hatzidakis, Einleitung in die neugriech. Grammatik, Leipzig 1892, pp. 22f.; Μεσαιωνικὰ καὶ Νέα Ἑλληνικά (Athens 1907) II, pp. 22f., 82f.; K. Krumbacher, *Kuhn's Ztschr.* 27 (1884) 521f., Romanos und Kyriakos, pp. 710f. (and his other commentaries *passim*); C. A. Trypanis, *Glotta* 38 (1960) 312f.; P. Maas, *Kuhn's Ztschr.* 58 (1930) 125f. and H. Christensen, *Byz. Ztschr.* 7 (1898) 367.

8 On this phenomenon and its later development in Greek see G. N. Hatzidakis, Einleitung in die neugriech. Grammatik, pp. 337f.; Μεσαιωνικὰ καὶ Νέα Ἑλληνικά II, pp. 142f.

Βεσελεήλ (∪∪—) XII ιβ′ 2^1; γεένης (—∪) V ς′ 6^2; Ἱεροσολύμοις (∪∪∪—∪) XIII ια′ 4^1; Ἰουδαίοις (∪—∪) II κβ′ 2^1; Ἰωσήφ (∪—) I, Prooem. I, 2^1; Μαριάμ (∪—) VI ς′ 3^3 (cf. Maas—Trypanis, l. c., p. 515).

V. VERBS

ἀναγνῶθι (∪∪—∪) IV η′ 1^1; ἐδιπλασιᾶσαν (∪∪∪∪—∪) II ιδ′ 6; εἶμι (—∪ = εἰμί) II η′ 7^1; ἐκελεῦε (∪∪—∪) II ιθ′ 8^2; ἑορτάζοντων (∪∪— ∪∪) XII ιη′ 6^3; ἐπάρθεις (∪—∪) II θ′ 6; εὑρᾶσθαι (∪—∪) IV η′ 5^1; ἠληθεῦον (∪∪—∪)II κα′ 3^3; παρασχῆ (∪∪—) IV ιε′ 2^1; πρόειπον (—∪∪) II ι′ 2^2; συνοῖδα (∪—∪) II α′ 2^1. The accent, as will be observed, is on the whole placed either where it occurs in the Indicative present, or, in the case of compounded verbs, where the simple verb would have had it. It is of interest that nearly all the examples come from cantica II and IV.

VI. ADVERBS

τοτέ (∪—) III ι′ 3^2; κα′ 3^2; Ὕψοθεν (—∪∪) VI ιδ′ 1^1

VII. CONJUNCTIONS

ἱνὰ (∪—) V ε′ 4^1 (cf. C. A. Trypanis, *Glotta* 38 (1960) 312f.).

VIII. PREPOSITIONS

The shifting of the accent of μετά to μέτα is confirmed by the following examples, and by the modern Greek μέ, which is inconceivable without a previous μέτα that turned the syllable -τα, which was dropped, into an unaccented syllable. Accented syllables, as is well known, never fall out.

μέτα (—∪) III ια′ 5; ιβ′ 5; ιη′ 3^2; ιη′ bis 5; VI ε′ 3^3; ε′ 6^3; X ιζ′ 5^2

IX. PARTICLES

οὔχι (—∪) II ις′ 8^2 (cf. also modern Greek ὄχι).

INDEX NOMINUM

CONSPECTUS

Conspectus of the numbers of this edition and those of Krumbacher, *Die Akrostichis in der griechischen Kirchenpoesie*

This edition	Krumbacher
I	100
II	202
III	88
IV	101
V	—
VI	91
VII	200
VIII	—
IX	102
X	99
XI	103
XII	—
XIII	—
XIV	—